

**MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Správa

o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky za rok 2016

Bratislava 2017

OBSAH

Zoznam skratiek.....	3
ÚVOD.....	5
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky.....	7
1.1 Základné makroekonomické charakteristiky.....	7
1.2 Vybrané demografické ukazovatele.....	9
2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY.....	11
2.1 Trh práce.....	11
2.1.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva.....	11
2.1.2 Vývoj zamestnanosti.....	13
2.1.3 Vývoj nezamestnanosti.....	23
2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce.....	37
2.2 Mzdy a pracovné podmienky.....	40
2.2.1 Mzdy.....	42
2.2.2 Úplné náklady práce.....	47
2.2.3 Kolektívne vyjednávanie.....	50
2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci.....	50
3 SOCIÁLNA OCHRANA.....	53
3.1 Sociálne poistenie.....	53
3.1.1 Nemocenské poistenie.....	56
3.1.2 Dôchodkové poistenie.....	57
3.1.3 Úrazové poistenie.....	58
3.1.4 Garančné poistenie.....	59
3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti.....	60
3.2 Dôchodkové sporenie.....	61
3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie.....	61
3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie.....	67
3.3 Štátna sociálna podpora.....	70
3.3.1 Prídavok na dieťa.....	70
3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa.....	71
3.3.3 Rodičovský príspevok.....	71
3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa.....	72
3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa.....	74
3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí.....	74
3.3.7 Príspevok na pohreb.....	74
3.4 Sociálna pomoc.....	76
3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi.....	76
3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi.....	84
3.4.3 Náhradné výživné.....	85
3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela.....	86
3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti.....	89
3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.....	91
3.4.7 Sociálne služby.....	99
3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR.....	108

3.4.9	Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)	109
3.5	Európsky sociálny fond a Európsky fond regionálneho rozvoja	114
4	ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA	117
4.1	Chudoba a sociálne vylúčenie	117
4.2	Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí	126
5	POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020	131
	Makroekonomické prostredie	131
	Inteligentný a inkluzívny rast	132
	Zoznam príloh	139

ZOZNAM SKRATIEK

- a. s.** – akciová spoločnosť
AOTP – aktívne opatrenia trhu práce
APTP – aktívna politika trhu práce
b. c. – bežné ceny
BA – Bratislavský kraj
BB – Banskobystrický kraj
BSK – Bratislavský samosprávny kraj
COICOP – klasifikácia individuálnej spotreby podľa spôsobu použitia
ČSFR - Česká a Slovenská federatívna republika
d. f. – dôchodkový fond
DDS, d. d. s. – doplnková dôchodková spoločnosť
DI – deinštitucionalizácia
DOP – dopytovo-orientovaný projekt
DPN – dočasná pracovná neschopnosť
DSS, d. s. s. – dôchodková správcovská spoločnosť
EA19 – krajiny Európskej únie platiace v roku 2016 menou euro (*Belgicko, Nemecko, Estónsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Írsko, Taliansko, Lotyšsko, Litva, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Cyprus, Malta, Slovinsko, Slovensko*)
EFRR – Európsky fond regionálneho rozvoja
EK – Európska komisia
ESF – Európsky sociálny fond
ESSPROS – Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany
EŠIF – Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ – Európska únia
EU SILC – zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností (European Union Statistics on Income and Living Conditions)
EU15 – prvých 15 členských štátov Európskej únie (*Belgicko, Dánsko, Nemecko, Írsko, Grécko, Španielsko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko, Holandsko, Rakúsko, Portugalsko, Fínsko, Švédsko, Veľká Británia*)
EU28 – 28 členských krajín Európskej únie (*Belgicko (BE), Bulharsko (BG), Česká republika (CZ), Dánsko (DK), Nemecko (DE), Estónsko (EE), Írsko (IE), Grécko (GR), Španielsko (ES), Francúzsko (FR), Chorvátsko (HR), Taliansko (IT), Cyprus (CY), Lotyšsko (LV), Litva (LT), Luxembursko (LU), Maďarsko (HU), Malta (MT), Holandsko (NL), Rakúsko (AT), Poľsko (PL), Portugalsko (PT), Rumunsko (RO), Slovinsko (SI), Slovensko (SK), Fínsko (FI), Švédsko (SE), Veľká Británia (GB)*)
FKNM – finančná kontrola na mieste
FO – fyzická osoba
HDP – hrubý domáci produkt
CHD – chránená dielňa
CHP – chránené pracovisko
IaPS – informačné a poradenské služby
ISCP – Informačný systém o cene práce
ISTP – Internetový sprievodca trhu práce
ITMS – IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy a Kohézny fond
KE – Košický kraj
KMC – Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násilie
KZVS – kolektívna zmluva vyššieho stupňa
MEN – miera evidovanej nezamestnanosti
MF SR – Ministerstvo financií Slovenskej republiky
mil. – milión
mld. – miliarda
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR ; ministerstvo
MRK – marginalizované rómske komunity
NACE, SK NACE Rev. 2 – štatistická klasifikácia ekonomických činností

NBS – Národná banka Slovenska
NEET – mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov ktorí nechodia do školy, nepracujú ani sa nezúčastňujú odbornej prípravy (not in employment, education or training)
NFK – následná finančná kontrola
NP – národný projekt
NR – Nitriansky kraj
OMK – Otvorená metóda koordinácie
OP IZ – Operačný program Ľudské zdroje
OPS – odborné poradenské služby
OSN – Organizácia spojených národov
OZP – občan so zdravotným postihnutím
p. b. – percentuálny bod
PM – pracovné miesto
PO – Prešovský kraj
PP – peňažný príspevok
PPS – purchasing power standard, parita (štandard) kúpnej sily
RO – riadiaci orgán
RPPS – referát poradensko-psychologických služieb
RPÚ – registrovaný pracovný úraz
RSD MIS – riadenie sociálnych dávok – manažérsky informačný systém
s. c. – stále ceny
SK ISCO-08 – štatistická klasifikácia zamestnaní, verzia 2012
SOŠ – stredná odborná škola
SPODaSK – sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela
Správa – Správa o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky
SPÚ – závažný pracovný úraz s následkom smrti
SR – Slovenská republika
SŠ – stredná škola
SZČO – samostatne zárobkovo činná osoba
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
tis. – tisíc
TN – Trenčiansky kraj
TT – Trnavský kraj
ŤUZ – závažný pracovný úraz s ťažkou ujmom na zdraví
ŤZP – ťažko zdravotne postihnutý(i)/ ťažké zdravotné postihnutie
UoZ – uchádzač o zamestnanie
ÚPSVR, Ústredie – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
úrad PSVR – úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
VPM – voľné pracovné miesto
VŠ – vysoká škola
VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl
WI – intenzita práce (work intensity)
Z. z. – Zbierka zákonov
ZA – Žilinský kraj
ZoZ – záujemca o zamestnanie
ZŠ – základná škola

ÚVOD

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“ alebo „ministerstvo“) každoročne pripravuje a predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“), Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky a Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre sociálne veci Správu o sociálnej situácii obyvateľstva Slovenskej republiky (ďalej len „správa“) za predchádzajúci kalendárny rok. Jej cieľom je informovať o stave a vývoji sociálnej situácie obyvateľstva na Slovensku na základe sociálno-ekonomických ukazovateľov, získaných zo štátnych štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociálnej poisťovne.

Prvá kapitola správy poskytuje stručný prehľad o základných ukazovateľoch makroekonomického prostredia a demografického vývoja v Slovenskej republike za rok 2016.

Druhá kapitola popisuje legislatívne zmeny v roku 2016 v oblasti služieb zamestnanosti, pracovnoprávných vzťahov a sociálneho dialógu, zameriava sa na vývoj na trhu práce z agregovaného a zo štrukturálneho hľadiska, monitoruje jednotlivé nástroje aktívnej politiky trhu práce, mzdový vývoj a pracovné podmienky v rámci kolektívneho vyjednávania a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Súčasťou tejto časti správy je aj analýza úplných nákladov práce.

Tretia kapitola zahŕňa hlavné formy, stav a zmeny v systéme sociálnej ochrany v roku 2016. Zaoberá sa medziročným porovnaním a analýzou jednotlivých prvkov sociálneho poistenia, dôchodkového sporenia, systému štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci. Podáva informáciu o dotáciách, poskytovaných v pôsobnosti MPSVR SR a tiež informácie o Operačnom programe Ľudské zdroje, podporovanom z Európskeho sociálneho fondu Európskeho fondu regionálneho rozvoja. Kapitola obsahuje aj výstupy Európskeho integrovaného systému jednotných štatistík sociálnej ochrany (ESSPROS), jedného zo základných nástrojov štatistického sledovania o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch Európskej únie (ďalej aj EÚ).

Náplň štvrtej kapitoly tvoria dostupné údaje z vyhodnotenia národných indikátorov chudoby a sociálneho vylúčenia. Kapitola zahŕňa aj informácie o stave rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí na Slovensku za rok 2016.

Obsahom piatej kapitoly je porovnanie vybraných ukazovateľov medzi krajinami EÚ v kontexte stratégie Európa 2020, ktorá stanovuje hlavné ciele EÚ v nadväznosti na Lisabonskú stratégiu.

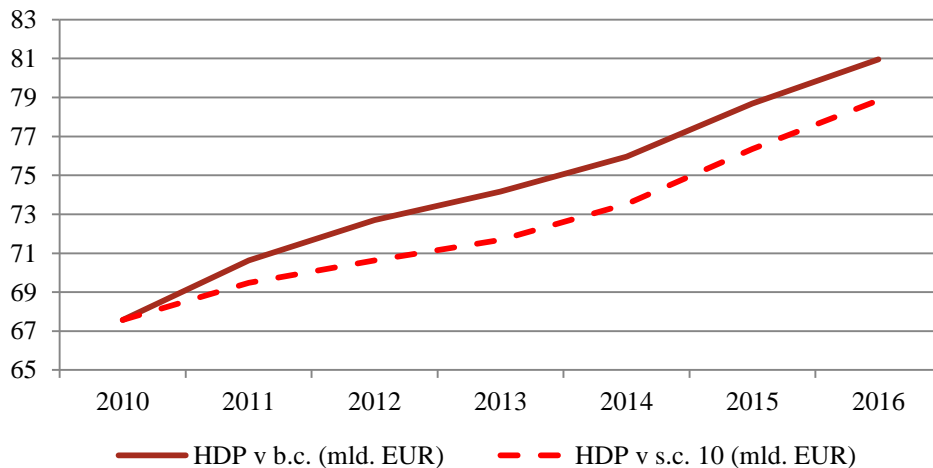
1 Hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele v podmienkach Slovenskej republiky

1.1 Základné makroekonomické charakteristiky¹

Rok 2016 bol charakteristický pokračujúcim solídnym hospodárskym rastom a výrazne pozitívnym vývojom na trhu práce. Situácia na trhu práce sa zlepšovala dokonca rýchlejším tempom než v predchádzajúcom roku – a to aj z hľadiska rastu celkovej zamestnanosti v hospodárstve aj poklesu nezamestnanosti. Zlepšovanie podmienok na trhu práce v minulom roku súviselo s vytváraním nových pracovných miest v domácej ekonomike, pričom ho sprevádzal rast počtu voľných pracovných miest a priemernej mesačnej mzdy v nominálnom i reálnom vyjadrení.

Hrubý domáci produkt (HDP) spomalil svoj medziročný rast o 0,7 p. b., keď sa oproti roku 2015 zvýšil v stálych cenách na základe metodiky národných účtov (ESA 2010) o 3,3 %. V bežných cenách vzrástlo HDP na 781,0 mld. eur, čo bolo o 2,9 % viac ako v roku 2015.

Graf 1.1 Vývoj hrubého domáceho produktu v bežných a stálych cenách

Zdroj: ŠÚ SR

Objem zahraničného dopytu vzrástol medziročne o 4,8 % a domáceho dopytu o 0,9 %. Rast domáceho dopytu sa spomalil o 3,8 p. b. vplyvom poklesu tvorby hrubého kapitálu o 4,2 % (z toho tvorba hrubého fixného kapitálu medziročne klesla o 9,3 %). Zvýšenie domáceho dopytu naopak podporili všetky zložky konečnej spotreby – konečná spotreba domácností vzrástla o 2,9 % (3,0 % v roku 2015), konečná spotreba neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 1,8 % (pokles o 0,4 % v roku 2015) a konečná spotreba verejnej správy o 1,6 % (5,4 % v roku 2015).

Medziročná **miera inflácie** meraná indexom spotrebiteľských cien dosiahla za rok 2016 hodnotu v priemere - 0,5 %, čo znamená, že deflácia, ktorá je sprievodným javom slovenskej ekonomiky od roku 2014, sa minulý rok ešte viac prehĺbila. Pokles cien bol hlbší o 0,2 p. b. ako v roku 2015.

Spotrebiteľské ceny medziročne klesali vo všetkých mesiacoch minulého roka s výnimkou decembra, a to najmä vďaka poklesu regulovaných cien (-1,2 %). Jadrová inflácia v roku 2016 v priemere medziročne vzrástla na 0,1 % (v roku 2015 dosiahla historické minimum 0,0 %). Čistá inflácia (bez zmien priamych daní) medziročne zvýšila dynamiku svojho rastu o 0,2 p. b. na 0,3 %. Celkovú úroveň cien podľa klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP) najviac ovplyvnili medziročný pokles cien za potraviny a nealkoholické nápoje (o 2,8 %), za bývanie, vodu, elektrinu a iné palivá (o 1,4 %) a cien v doprave (o 2,4 %). Vo všetkých ostatných kategóriách ceny stúpili. V priemere za rok 2016 vzrástli ceny najmä v oblasti hotelov, kaviarní a reštaurácií (o 2,2 %),

¹ zdroj údajov: Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2016, Štatistický úrad SR 2016 a databáza ŠÚ SR Slovstat a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

rekreácie a kultúry (o 1,5 %), vzdelávania (o 1,4 %), rozličných tovarov a služieb (o 1,4 %) a zdravia (o 1,2 %).

Napriek spomaleniu tempa rastu hospodárstva dochádzalo počas celého roka 2016 k ďalšiemu zlepšovaniu situácie na trhu práce, ktoré bolo ešte výraznejšie než v roku 2015. Týka sa to rastu celkovej zamestnanosti zisťovanej podľa oboch metodík Štatistického úradu SR (podľa výberového zisťovania pracovných síl i podľa štatistického výkazníctva), ako aj poklesu miery evidovanej nezamestnanosti i nezamestnanosti zisťovanej Štatistickým úradom SR (ďalej aj „ŠÚ SR“).

Podľa výberového zisťovania pracovných síl, ktoré ŠÚ SR realizuje v domácnostiach SR, **celková zamestnanosť** v roku 2016 narástla o 2,8 % (68,1 tis. osôb) a v priemere za rok predstavovala 2 492,1 tis. pracujúcich osôb (národný koncept zamestnanosti²), pričom sa zvýšil aj počet zamestnancov (o 2,5 % na 2 107,7 tis.), aj počet podnikateľov (o 5,0 % na 381,7 tis.). Podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR, ktoré je realizované v podnikoch v SR, priemerný počet zamestnaných v hospodárstve SR v roku 2016 vzrástol o 2,5 % (55 tis. osôb) na 2 307,0 tis. osôb. Dynamika rastu celkovej zamestnanosti podľa výberového zisťovania pracovných síl súvisela tak s rastom počtu pracujúcich v SR, ako aj s rastom počtu krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia (s pobytom do 1 roka alebo pravidelne dochádzajúcich za prácou cez hranice). Počet krátkodobo migrujúcich medziročne vzrástol o 7,9 % (o 11,7 tisíc osôb) a v priemere dosiahol 159,7 tis. Po odrátaní krátkodobo migrujúcich za prácou do zahraničia bol prírastok počtu pracujúcich v SR podľa tejto metodiky rovnaký ako podľa štatistického výkazníctva (o 2,5 %). Z odvetvového hľadiska podľa štatistického výkazníctva k rastu zamestnanosti v domácej ekonomike najviac prispel rast priemerného počtu zamestnaných osôb v priemyselnej výrobe (o 2,7 %), v stavebníctve (o 9,3 %) a veľkoobchode a maloobchode (o 4,3 %). Tempo rastu miery zamestnanosti sa v roku 2016 ďalej zrýchľovalo, keď **miera zamestnanosti**³ vzrástla o 2,1 p. b. na úroveň 69,8 %.

Nezamestnanosť podľa evidencie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny i nezamestnanosť podľa Štatistického úradu SR⁴ v priemere za rok 2016 klesla, pričom celkový priemerný počet evidovaných nezamestnaných sa medziročne znížil o 15,1 % na 300 988 osôb⁵, z toho počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie o 16,9 % na 257 664 osôb⁶ a počet nezamestnaných podľa výberového zisťovania pracovných síl (**VZPS**) o 15,4 % na 266,0 tis. osôb. Priemerná **miera evidovanej nezamestnanosti** klesla celoročne na 9,5 % (o 2,0 p. b.)⁷ a **miera nezamestnanosti podľa VZPS** klesla v priemere za rok na 9,7 %, čo bolo o 1,8 p. b. menej ako v roku 2015. Podľa údajov ŠÚ SR zo štvrtročného štatistického výkazníctva sa priemerný **počet voľných pracovných miest** v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 zvýšil o 3 056 (o 16,6 %) na 20 054 miest.

Priemerná mesačná nominálna mzda⁸ zamestnanca v hospodárstve sa v priemere za rok 2016 medziročne zvýšila o 3,3 % na hodnotu 912 eur. Reálna mzda po zohľadnení vývoja spotrebiteľských cien vzrástla viac, a to o 3,8 %. Štrukturálne hlbšie porovnanie makroekonomických ukazovateľov, ako aj porovnanie v medzinárodnom meradle je uvedené v nasledujúcich kapitolách správy.

Bežné príjmy domácností⁹ medziročne nominálne vzrástli o 3,7 %. Z celkového objemu 66 778,08 mil. eur najväčšiu časť tvorili odmeny zamestnancov (33 372,16 mil. eur). Hrubý prevádzkový prebytok a hrubé zmiešané dôchodky dosiahli 18 024,19 mil. eur, sociálne dávky¹⁰ 11 742,33 mil. eur, ostatné bežné transfery 2 805,15 mil. eur a dôchodky z majetku (príjmové) 834,26 mil. eur. Nominálny nárast bežných príjmov domácností najviac ovplyvnili odmeny zamestnancov, ktoré sa medziročne zvýšili o 5,3 %, z toho hrubé mzdy a platy o 6,0 %. K rastu prispeli aj sociálne dávky, ktoré medziročne vzrástli o 3,4 % a ostatné bežné transfery, ktoré

² Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl je zamestnanosť bývajúceho obyvateľstva (zvykne sa označovať ako „národná“ alebo „rezidenčná“ zamestnanosť, tzv. *národný koncept zamestnanosti*). Vzťahuje sa k obyvateľstvu, ktoré vykazuje obvyklý pobyt v krajine, a zahŕňa aj krátkodobú migráciu za prácou do zahraničia, t.j. ľudí, ktorí dochádzajú za prácou cez hranice alebo vycestovali za prácou do zahraničia a plánujú sa v zahraničí zdržať maximálne 1 rok.

³ podľa výberového zisťovania pracovných síl, vo vekovej skupine 20 – 64 ročných

⁴ podľa výberového zisťovania pracovných síl

⁵ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁶ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁷ podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

⁸ podľa štvrtročného štatistického výkazníctva

⁹ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

¹⁰ okrem naturálnych sociálnych transferov

medziročne vzrástli o 7,3 %. Žiadna zo zložiek príjmov domácností medziročne nezaznamenala nominálny pokles.

Bežné výdavky domácností¹¹ dosiahli 19 283,40 mil. eur a v porovnaní s rokom 2015 nominálne vzrástli o 5,7 %. Rast bežných výdavkov súvisel najmä so zvýšením čistých sociálnych príspevkov (o 5,6 %) a bežných daní z dôchodkov, majetku (o 9,2 %). Ostatné bežné výdavkové transfery vzrástli o 3,6 %, výdavkové dôchodky z majetku medziročne stúpili o 2,3 %. Po uhradení bežných výdavkov ostal domácnostiam na ďalšie použitie hrubý disponibilný dôchodok vo výške 47 494,68 mil. eur, ktorý sa medziročne zvýšil o 2,9 %.

Z hrubého disponibilného dôchodku použili domácnosti na konečnú spotrebu 43 548,81 mil. eur, zvyšok smeroval do hrubých úspor, ktoré tvorili 4 641,36 mil. eur. Konečná spotreba domácností v roku 2016 vzrástla nominálne o 2,5 % a hrubé úspory o 8,8 %. Miera hrubých úspor (podiel hrubých úspor na hrubom disponibilnom dôchodku) stúpila o 0,6 p. b. na 9,8 %. Domácnosti v roku 2016 vynaložili viac finančných prostriedkov najmä na rekreáciu a kultúru (o 7,1 %), na hotely, kaviarne a reštaurácie (o 5,0 %) a na nábytok, bytové zariadenie a bežnú údržbu domu (o 4,1 %). Výdavky na potraviny a nealkoholické nápoje vzrástli o 2,7 %, na odevy a obuv o 2,9 %, na dopravu o 2,6 % a na vzdelávanie o 2,1 %. Mierne vzrástli výdavky aj v ostatných oblastiach spotreby. Z hľadiska podielu tvorili podobne ako v roku 2015 najväčšiu časť súkromnej spotreby výdavky na bývanie, vodu, elektrinu, plyn a iné palivá, a to 25,4 % (medziročný pokles podielu na celkovej súkromnej spotrebe o 0,3 p. b.) a výdavky na nákup potravín a nealkoholických nápojov, a to 18,6 % (nárast o 0,1 p. b.).

V priebehu roka 2016 sa začala výstavba 21 441 bytov, dokončilo sa 15 672 a ku koncu decembra bolo rozostavaných 71 581 bytov. Ubudlo spolu 1 452 bytov, z toho asanáciou 1 296 bytov. V porovnaní s rokom 2015 sa počet rozostavaných bytov zvýšil o 8,0 % a počet dokončených bytov o 1,3 %. Počet začatých bytov sa medziročne zvýšil o 9,2 %.

Makroekonomické ukazovatele sú zhrnuté v prílohe ku kapitole 1.

1.2 Vybrané demografické ukazovatele

V roku 2016 sa podľa údajov Štatistického úradu SR narodilo na Slovensku 57 557 živých detí, čo je o 1 955 viac ako v roku 2015. Počet zomrelých sa znížil na hodnotu 52 351 osôb, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom zníženie o 1 475 osôb.

Uzavretých bolo 29 897 manželstiev a rozviedlo sa 9 286 manželských dvojíc. V porovnaní s rokom 2015 bol počet sobášov vyšší o 1 122 a počet rozvodov nižší o 500. Tento vývoj sa podpísal na poklese indexu rozvodovosti, keď na 100 uzavretých manželstiev pripadlo len 31,06 rozvodov. Sobášnosť pokračuje v raste z predchádzajúcich rokov, rovnako aj rozvodovosť pokračuje v poklese.

V dôsledku zníženia úmrtnosti a zvýšenia pôrodnosti sa v roku 2016 zvýšil prirodzený prírastok obyvateľstva na hodnotu 5 206, čo v porovnaní s rokom 2015 znamená nárast o 3 430 osôb. Zahraničnou migráciou získala Slovenská republika 3 885 osôb, pričom sa prisťahovalo 7 686 osôb a vystaňovalo 3 801 osôb. Migračný prírastok sa medziročne zvýšil o 758 osôb. Celkový prírastok obyvateľstva sa tak oproti roku 2015 zvýšil o 4 188 osôb na hodnotu 9 091 osôb.

K 31. decembru 2016 mala Slovenská republika **5 435 343 obyvateľov**. Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva tvoril **51,2 %**.

Tabuľka 1.1 Prírastky obyvateľstva SR v rokoch 2015 a 2016

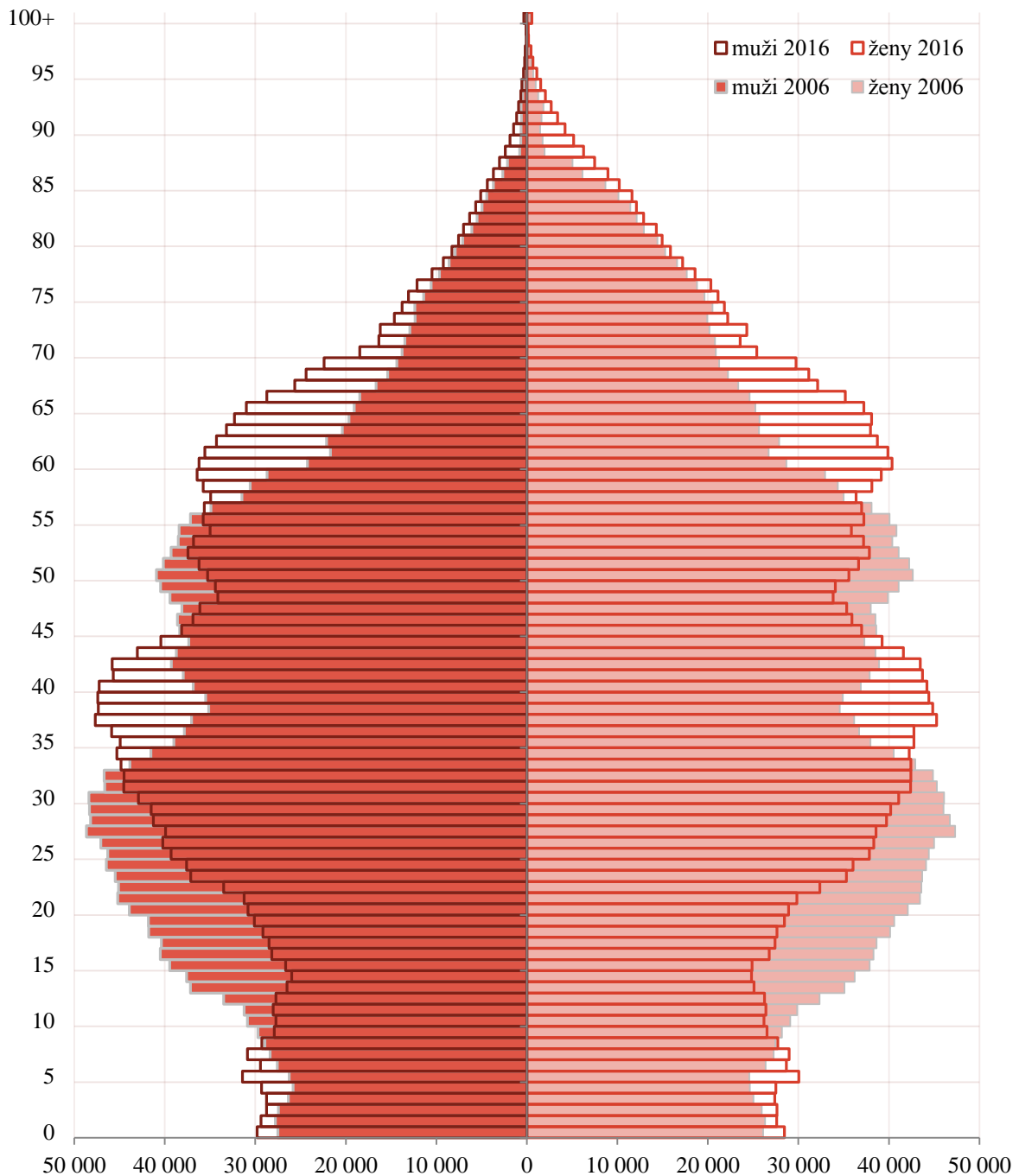
Rok	Živonarodení	Zomretí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok
2015	55 602	53 826	1 776	3 127	4 903
2016	57 557	52 351	5 206	3 885	9 091

Zdroj: ŠÚ SR

¹¹ podľa metodiky ESA 2010, podľa štvrtročných účtov

Počet detí od 0 do 14 rokov ku koncu roka 2016 dosiahol 840 228, čo predstavuje 15,5 % z celkovej populácie SR. Počet obyvateľov v poproduktívnom veku dosiahol 814 659 (15,0 % z celkovej populácie) a počet obyvateľov v produktívnom veku 3 780 456 (69,6 %). V porovnaní s rokom 2006 sa celkový počet obyvateľov zvýšil o 0,8 %, a kým počet obyvateľov v predproduktívnom veku a produktívnom veku klesol (o 3,5 % resp. 2,7 %), počet obyvateľov v poproduktívnom veku vzrástol o 27,4 %. Podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku sa oproti roku 2006 zvýšil o 3,1 p. b. a podiel obyvateľstva v predproduktívnom veku klesol o 0,7 p. b.

Graf 1.2 Veková štruktúra obyvateľstva SR, 2006 a 2016

Zdroj: ŠÚ SR

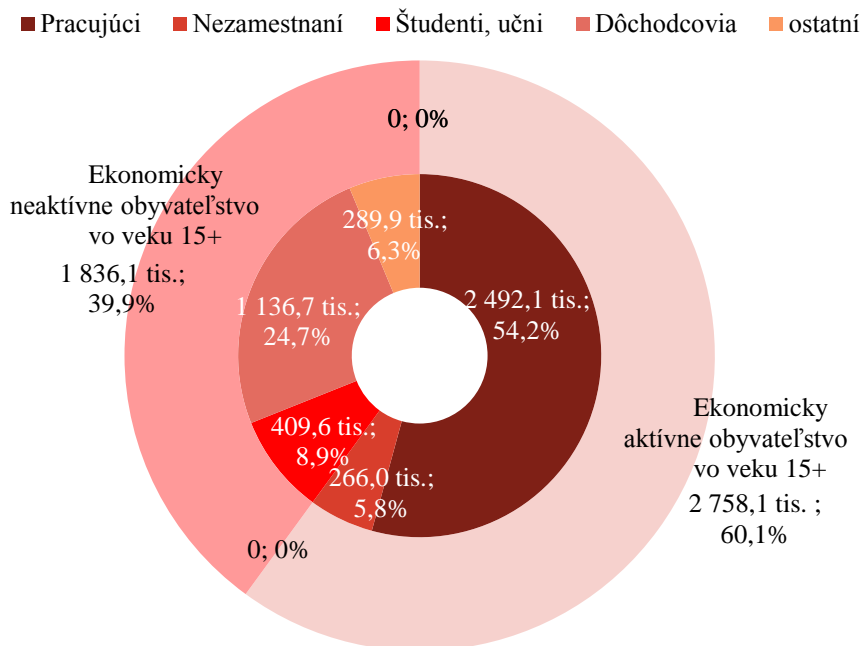
2 TRH PRÁCE, MZDY A PRACOVNÉ PODMIENKY

2.1 Trh práce

2.1.1 Ekonomická aktivita obyvateľstva

Podľa údajov ŠÚ SR z výberového zisťovania pracovných síl (ŠU SR, VZPS) v roku 2016 z celkového počtu obyvateľov vo veku 15 a viac rokov bolo 60,1 % ekonomicky aktívnych a 39,9 % ekonomicky neaktívnych.

Graf 2.1 Bilancia obyvateľov SR vo veku 15 a viac rokov v roku 2016

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerný počet **ekonomicky aktívnych obyvateľov** SR v roku 2016 podľa VZPS medziročne vzrástol o 19,8 tis. osôb na 2 758,1 tis. osôb, resp. o 0,7 %, pričom medziročné tempo rastu počtu ekonomicky aktívnych žien (o 1,1 %, resp. o 13,8 tis.) bolo výraznejšie ako u mužov (o 0,4 %, resp. o 6,2 tis.). V dôsledku tohto vývoja sa podiel ekonomicky aktívnych žien na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 zvýšil o 0,2 p. b. (zo 45,0 % na 45,2 %).

Rast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bol ovplyvnený predovšetkým rastom počtu pracujúcich o 68,1 tis. osôb, zatiaľ čo počet nezamestnaných sa medziročne znížil o 48,3 tis. osôb. Z celkového priemerného počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov bolo 90,4 % pracujúcich (88,5 % v roku 2015) a 9,7 % nezamestnaných (11,5 % v roku 2015).

V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa **počet ekonomicky neaktívnych osôb** znížil o 16,8 tis. osôb a dosiahol 1 836,1 tis. osôb.

Štruktúra ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa medziročne podstatnejšie nezmenila. Najvyšší podiel mali dôchodcovia poberajúci starobný alebo invalidný dôchodok, pričom v porovnaní s rokom 2015 sa ich podiel zvýšil zo 60,9 % na 61,9 %. Druhou najpočetnejšou skupinou boli študenti a učni (22,3 %), pričom ich podiel na celkovom počte ekonomicky neaktívnych obyvateľov vo veku 15 a viac rokov sa medziročne znížil o 0,9 p. b.

Celková **miera ekonomickej aktivity** obyvateľov vo veku 15 a viac rokov dosiahla úroveň 60,1 % a v porovnaní s rokom 2015 vzrástla o 0,4 p. b. Z hľadiska pohlavia sa miera ekonomickej aktivity zvýšila viac u žien (o 0,5 p. b.) ako u mužov (o 0,2 p. b.)

**Tabuľka 2.1 Miera ekonomickej aktivity obyvateľov 15+ podľa veku a pohlavia
(priemer za rok v %)**

Veková skupina	Spolu		Muži		Ženy	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Spolu	59,7	60,1	67,9	68,1	52,0	52,5
15 – 19 rokov	6,3	7,2	7,3	8,8	5,3	5,6
20 – 24 rokov	51,9	53,0	63,0	65,2	40,4	40,3
25 – 29 rokov	82,8	83,5	93,9	94,1	71,2	72,5
30 – 34 rokov	82,7	83,7	95,4	94,9	69,4	71,8
35 – 39 rokov	87,8	88,4	95,7	95,6	79,5	80,8
40 – 44 rokov	92,9	91,7	94,3	94,7	91,3	88,6
45 – 49 rokov	91,5	90,8	92,8	91,4	90,3	90,3
50 – 54 rokov	87,0	87,8	88,4	89,1	85,6	86,6
55 – 59 rokov	77,5	78,5	81,5	81,8	73,6	75,3
60 – 64 rokov	24,5	28,6	32,9	36,9	17,2	21,3
65 a viac rokov	2,6	2,7	4,2	3,8	1,6	2,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Medziročný rast miery ekonomickej aktivity dosiahli všetky 5-ročné vekové skupiny okrem skupín od 40 do 49 rokov, kde došlo k poklesu. U žien pritom došlo k nárastu vo všetkých 5-ročných vekových skupinách okrem skupín od 20 do 24 rokov a od 40 do 44 rokov, kým u mužov došlo k poklesu vo vekových skupinách od 30 do 39 rokov, od 45 do 49 rokov a 65 a viac rokov.

Vývoj štruktúry ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín poukazuje na pokračovanie starnutia pracovnej sily v SR. Medziročne vzrástol najmä počet ekonomicky aktívnych vo veku nad 60 rokov. V porovnaní s rokom 2015 vzrástol aj počet ekonomicky aktívnych vo vekových skupinách 50-54 rokov, 15-19 rokov a v 5 ročných vekových skupinách od 30 do 44 rokov. V ostatných 5-ročných vekových skupinách bol zaznamenaný medziročný pokles počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov

Tabuľka 2.2 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo podľa veku v roku 2016

Veková skupina	Spolu		Zmena oproti roku 2015	
	v tis. osobách	v %	v tis. osobách	v p. b.
Spolu	2 758,1	100,0	19,8	X
v tom veková skupina:				
15 – 19 rokov	20,7	0,8	2,3	0,1
20 – 24 rokov	185,4	6,7	-5,3	-0,2
25 – 29 rokov	337,1	12,2	-4,0	-0,2
30 – 34 rokov	365,1	13,2	1,9	0,0
35 – 39 rokov	404,3	14,7	1,0	-0,1
40 – 44 rokov	384,1	13,9	9,8	0,3
45 – 49 rokov	320,4	11,6	-3,6	-0,2
50 – 54 rokov	323,3	11,7	1,2	0,0
55 – 59 rokov	293,0	10,6	-1,4	-0,1
60 – 64 rokov	103,9	3,8	16,5	0,6
65 a viac rokov	20,9	0,8	1,4	0,0

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Mladí ľudia (vo veku 15 – 24 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych v roku 2016 podieľali 7,5 % (206,1 tis.) a v dôsledku ich absolútneho medziročného poklesu (3,0 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov medziročne mierne znížil (o 0,2 p. b.). Z hľadiska štruktúry ekonomicky aktívnych mladých ľudí bol v roku 2016 zaznamenaný medziročný

rast počtu pracujúcich (o 6,4 tis. osôb, relatívne o 4,2 %, pričom priemer za SR bol 2,7 %) a naopak, počet nezamestnaných mladých ľudí medziročne poklesol (o 9,5 tis. osôb, relatívne o 17,2 %)

Staršie osoby (vo veku 55 – 64 rokov) sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2016 podieľali 14,4 % (396,9 tis.) a v dôsledku ich absolútneho medziročného prírastku (o 15,1 tis. osôb) sa ich podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2016 medziročne zvýšil o 0,5 p. b. V rámci ekonomicky aktívnych v uvedenej vekovej skupine vzrástol počet pracujúcich (o 15,1 tis. osôb) a počet nezamestnaných sa nezmenil.

V štruktúre ekonomicky aktívnych obyvateľov **podľa vzdelania** najväčší podiel mali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním (33,2 %), nasledované osobami so stredným odborným (učňovským) bez maturity s podielom 27,7 %. Výraznejšie rozdiely vo vzdelanostnej štruktúre medzi mužmi a ženami boli pri strednom odbornom (učňovskom) vzdelaní (33,0 % mužov vs 21,2 % žien) a vysokoškolskom vzdelaní (18,8 % mužov vs 26,8 % žien). (príloha ku kapitole 2, tabuľka 1)

Proporčné zastúpenie jednotlivých krajov na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov sa dlhodobo takmer nemení. Podiel Banskobystrického a Košického kraja medziročne klesol v oboch prípadoch o 0,3 p. b., kým podiel Bratislavského kraja vzrástol o 0,4 p. b., Prešovského a Trenčianskeho kraja o 0,1 p. b. a podiely ostatných krajov zostali nezmenené. Jednotlivé kraje sa na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov v roku 2016 podieľali v rozpätí od 10,9 % do 14,5 %. Najväčší počet ekonomicky aktívnych obyvateľov bol v Prešovskom a Košickom kraji (spolu 27,9 % z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov), pričom najväčší podiel pracujúcich z celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v kraji mal Bratislavský kraj (približne 95 %) a na druhej strane najnižší bol v Prešovskom, Banskobystrickom a Košickom (nepresiahol 90 %).

Tabuľka 2.3 Štruktúra ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa postavenia na trhu práce, miera zamestnanosti a nezamestnanosti v roku 2016

Kraj	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo spolu v tis. osobách			Miera zamestnanosti vo veku 20-64 rokov v %	Miera nezamestnanosti spolu v %
	spolu	z toho pracujúci	z toho nezamestnaní		
SR spolu	2 758,1	2 492,1	266,0	69,8	9,7
Bratislavský	351,1	333,7	17,4	78,7	4,9
Trnavský	306,3	280,5	25,9	74,8	8,5
Trenčiansky	299,3	281,9	17,4	71,4	5,9
Nitriansky	348,7	318,5	30,2	69,9	8,7
Žilinský	346,6	316,7	29,9	69,9	8,6
Banskobystrický	335,9	292,1	43,8	67,9	13,1
Prešovský	400,4	341,3	59,2	65,1	14,8
Košický	369,9	327,6	42,3	64,0	11,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2 Vývoj zamestnanosti

Zamestnanosť možno sledovať na základe viacerých štatistických zisťovaní. Zisťovania sa odlišujú konceptom zamestnanosti, definíciami a metodikou zberu údajov.

Jednou z možností sledovania vývoja počtu pracujúcich resp. zamestnaných osôb sú **štatistiky Sociálnej poisťovne**. Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia, ktorá vykonáva sociálne poistenie, t.j. nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie (starobné a invalidné), úrazové poistenie, garančné poistenie, poistenie v nezamestnanosti a výkon starobného dôchodkového sporenia. Vzhľadom na povinný charakter sociálneho poistenia a starobného dôchodkového sporenia, Sociálna poisťovňa disponuje údajmi o všetkých zamestnávateľoch a zamestnancoch, za ktorých sa platí poisťné na sociálne poistenie a povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie vrátane osôb pracujúcich na dohody o prácach mimo pracovného pomeru, ako aj o samostatne zárobkovo činných

osobách. Definície zamestnávateľa, zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby vychádzajú zo zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Štatistiky Sociálnej poisťovne neobsahujú údaje o príslušníkoch Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, Hasičského a záchranného zboru, Horskej záchranej služby, colníkov, profesionálnych vojakoch ozbrojených síl, vojakoch mimoriadnej služby, ktorých sociálne zabezpečenie je upravené osobitným právnym predpisom. Takisto neeviduje obyvateľov SR pracujúcich v zahraničí, ani vykonávanie prác, na základe ktorých nevzniká povinnosť platenia sociálneho poistenia (napr. samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO), ktoré nedosahujú ustanovený príjem na vznik povinného sociálneho poistenia. Vývoj vykazovania pracujúcich v štatistikách Sociálnej poisťovne môže byť ovplyvnený legislatívnymi zmenami v oblasti sociálneho poistenia.

Štatistický úrad SR realizuje dve ďalšie zisťovania, ktorými je možné sledovať vývoj zamestnanosti a navzájom sa líšia metodikou zberu údajov.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach poskytuje medzinárodne porovnateľné údaje o ekonomickej aktivite, zamestnanosti, nezamestnanosti a ďalších dôležitých charakteristikách pracovnej sily obyvateľstva SR. Za pracujúceho je považovaná osoba vo veku od 15 rokov, ktorá v sledovanom týždni vykonávala aspoň jednu hodinu prácu za mzdu alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku (prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu), vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov; vrátane osôb pracujúcich v zahraničí do jedného roka, dochádzajúcich za prácou v zahraničí, osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach. Za pracujúcu je považovaná aj osoba, ktorá v sledovanom týždni nepracovala pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

Podniková štatistika o zamestnancoch realizovaná ŠÚ SR vychádza zo štatistických zisťovaní v podnikoch (podnikové výkazníctvo) a zachytáva všetky odvetvia ekonomickej činnosti. Za zamestnancov podľa podnikového výkazníctva sa považujú všetci zamestnanci, ktorí majú dohodnutý pracovný pomer na neurčitý čas alebo na určitú dobu (bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť), ktorí sú v pracovnom, služobnom, štátnozamestnaneckom alebo členskom pomere k zamestnávateľskej organizácii. Do počtu zamestnancov sa nezahŕňajú žiaci stredných odborných škôl vykonávajúci odbornú prax (uční), osoby na materskej a rodičovskej dovolenke a osoby pracujúce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, súkromní podnikatelia (resp. ich spoločníci), ktorí nemajú uzavretú pracovnú zmluvu v danej organizácii. Zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia.

2.1.2.1 Zamestnanosť v štatistikách Sociálnej poisťovne

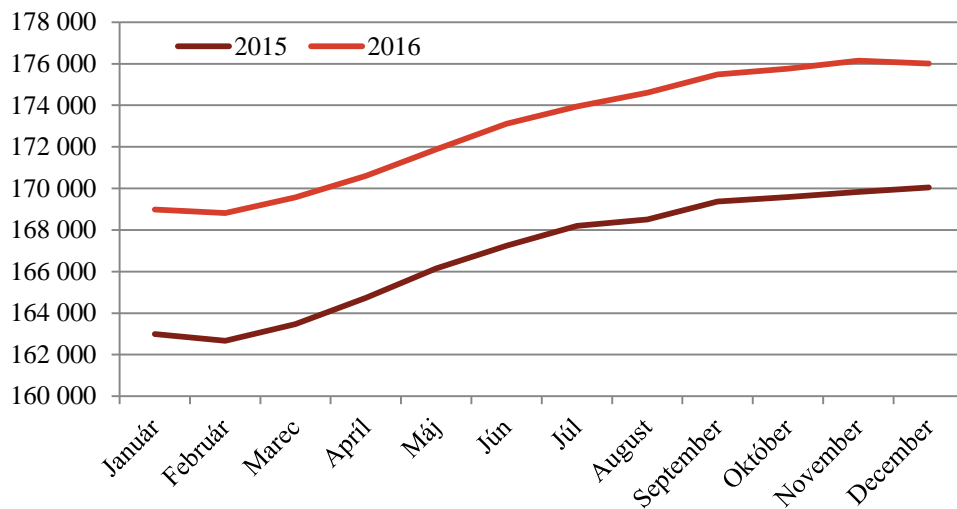
V roku 2016 Sociálna poisťovňa evidovala priemerne mesačne 172 907 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali zamestnancov priemerne mesačne v 1 851 229 právnych vzťahoch s pravidelným mesačným príjmom a v 56 395 právnych vzťahoch s nepravidelným príjmom. Okrem týchto právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom a nepravidelným príjmom zamestnávatelia zamestnávali zamestnancov na dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, t. j. dohody o vykonaní práce, dohody o pracovnej činnosti a dohody o brigádnickej práci študentov, v členení na pravidelný mesačný príjem a nepravidelný príjem, ktorých počet dosiahol v roku 2016 v priemere mesačne 434 795.

Sociálna poisťovňa v roku 2016 evidovala priemerne mesačne 213 429 povinne sociálne poistených samostatne zárobkovo činných osôb.

Priemerný mesačný počet zamestnávateľov v roku 2016 medziročne vzrástol o 3,60 % (o 6 009), priemerný mesačný počet zamestnancov v právnom vzťahu s pravidelným mesačným príjmom vzrástol o 2,75 % (o 49 495). Čo sa týka priemerného mesačného počtu zamestnancov v právnom vzťahu s nepravidelným príjmom, tento zaznamenal nárast o 6,30 % (o 3 343) a priemerný mesačný počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru poklesol o 2,14 %, t. j. (o 9 530). Priemerný mesačný počet samostatne zárobkovo činných osôb poklesol o 3,42 %, t. j. (o 7 568).

Celkovo evidovala Sociálna poisťovňa v roku 2016 v priemere za mesiac 2 555 848 poistných vzťahov, čo bolo o 35 740 viac poistných vzťahov ako v roku 2015 (o 1,42 %).

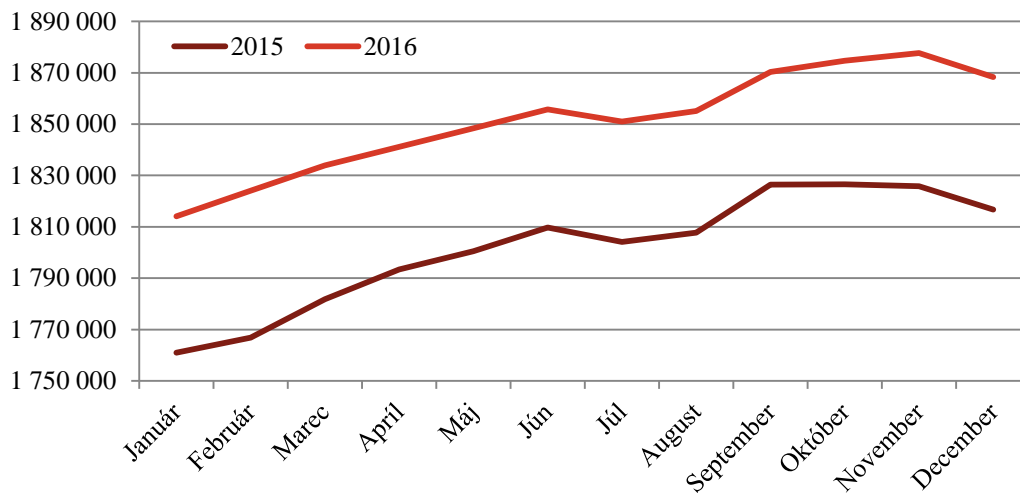
Graf 2.2 Počet zamestnávateľov evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2016 Sociálna poisťovňa evidovala 176 011 zamestnávateľov, čo oproti decembru 2015 predstavuje nárast o 5 969 zamestnávateľov (o 3,51 %).

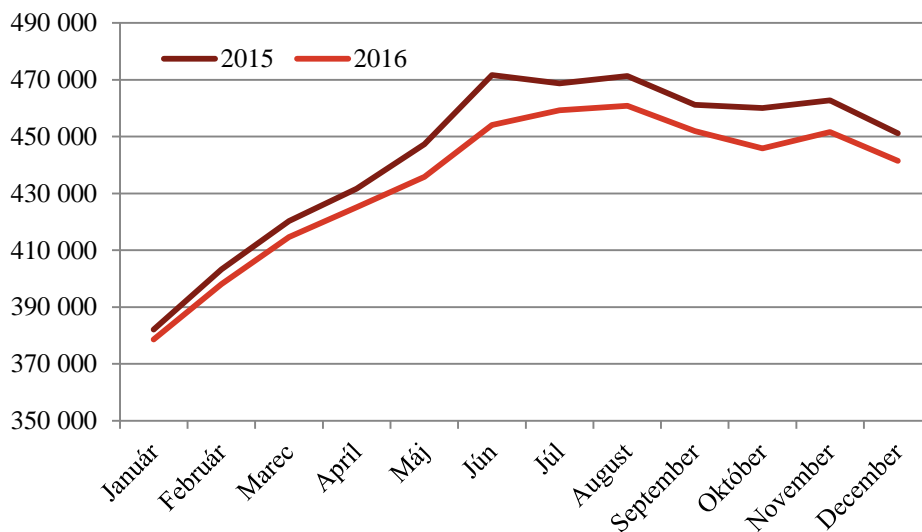
Graf 2.3 Počet právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2016 Sociálna poisťovňa evidovala 1 868 384 právnych vzťahov s pravidelným mesačným príjmom, čo oproti decembru 2015 predstavuje nárast o 51 703 právnych vzťahov (o 2,85 %).

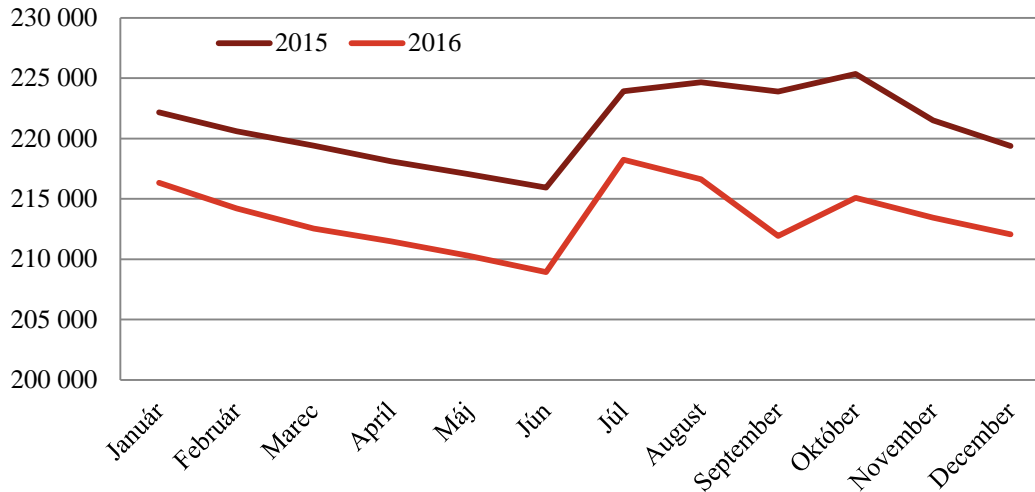
Graf 2.4 Počet dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2016 Sociálna poisťovňa evidovala 441 479 dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, čo oproti decembru 2015 predstavuje pokles o 9 717 dohôd (o 2,15 %).

Graf 2.5 Počet samostatne zárobkovo činných osôb evidovaných v Sociálnej poisťovni v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: Sociálna poisťovňa

V decembri 2016 Sociálna poisťovňa evidovala 212 059 samostatne zárobkovo činných osôb, čo oproti decembru 2015 predstavuje pokles o 7 332 osôb (o 3,34 %).

2.1.2.2 Zamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl¹² ŠÚ SR

V roku 2016 pokračovali pozitívne tendencie na trhu práce SR, ktoré sa začali prejavovať už od konca roku 2014. Počas celého roku 2016 boli v jednotlivých štvrtrokoch zaznamenané medziročné prírastky počtu pracujúcich a pokles počtu nezamestnaných, resp. miery nezamestnanosti. Medziročný rast počtu pracujúcich v roku 2016 (o 2,8 %) bol v porovnaní s rokom 2015 rýchlejší o 0,2 p. b. Výraznejší rast zamestnanosti v roku 2016 a pokles úrovne nezamestnanosti v porovnaní s rokom 2015 bol zaznamenaný i napriek miernemu spomaleniu rastu ekonomiky (priemerné tempo rastu HDP v stálych cenách v roku 2016 bolo na úrovni 3,3 %, čo bolo o 0,5 p. b. pomalší rast ako v roku 2015).

Podľa údajov ŠÚ SR sa celkový priemerný počet pracujúcich SR v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 medziročne zvýšil o 2,8 %, resp. 68,1 tis. na 2 492,1 tis. Z hľadiska celkového vývoja zamestnanosti je pozitívne, že sa postupne znižuje intenzita medziročného rastu počtu občanov SR krátkodobo pracujúcich v zahraničí, to znamená, že uvedený rast bol podporený aj výraznejším rastom zamestnanosti v domácej ekonomike (bez pracujúcich v zahraničí¹³) medziročne o 56,4 tis. osôb, resp. o 2,5 % na 2 332,4 tis.

Z hľadiska postavenia v zamestnaní výraznejšie vzrástol počet podnikateľov (o 18,1 tis., resp. o 5,0 %), pričom sa zvýšil tak počet podnikateľov so zamestnancami (o 4,0 tis, resp. o 5,3 %) ako aj bez zamestnancov (o 14,2 tis. resp. o 4,9 %). Zvýšil sa aj počet zamestnancov (o 51,1 tis., resp. o 2,5 %). Na druhej strane poklesol (po prudkom náraste v roku 2015) počet vypomáhajúcich členov domácnosti o 27 % na 2,7 tis.

Z hľadiska pohlavia intenzívnejší rast počtu pracujúcich bol zaznamenaný u žien (o 3,6 % resp. 39,2 tis.) ako u mužov (o 2,1 %, resp. 28,9 tis.).

V roku 2016 sa zvýšil podiel zamestnancov pracujúcich na **kratší pracovný čas**. Takúto možnosť práce využilo v priemere 6,7 % z celkového počtu zamestnancov, čo bolo o 0,2 p. b. viac ako v roku 2015. U žien bol tento podiel tradične vyšší (8,7 %) ako u mužov (5,0 %). V porovnaní s rokom 2015 sa absolútny počet zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný čas zvýšil o 5,5 %, resp. o 7,4 tis. osôb (v roku 2016 pracovalo spolu na skrátený pracovný čas 142,1 tis. zamestnancov, z toho 55,9 tis. mužov a 86,2 tis. žien).

Z hľadiska veku výrazne nadpriemerné tempo rastu počtu pracujúcich bolo zaznamenané najmä vo vekovej skupine pracujúcich 60 a viac ročných (v priemere o viac ako 18 %). Nadpriemerný rast počtu pracujúcich bol zaznamenaný aj u najmladších vekových skupín (vo veku 15 - 24), ktoré vstupujú na trh práce (v priemere o 4,2 %). Medziročný vývoj počtu pracujúcich podľa jednotlivých 5-ročných vekových skupín je v nasledujúcej tabuľke.

¹² Metodika VZPS je v súlade s medzinárodnými definíciami a odporúčaniami Medzinárodnej organizácie práce (ILO) a Eurostatu vrátane osôb na riadnej materskej dovolenke a pracujúcich v zahraničí do 1 roka

¹³ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roka vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou

Tabuľka 2.4 Pracujúci podľa veku v roku 2016 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2016/2015
Spolu	2 492,1	100,0	102,8
v tom veková skupina:			
15 – 19 rokov	11,4	0,5	132,6
20 – 24 rokov	149,0	6,0	102,6
25 – 29 rokov	298,6	12,0	99,6
30 – 34 rokov	331,6	13,3	103,4
35 – 39 rokov	369,0	14,8	101,1
40 – 44 rokov	358,3	14,4	106,2
45 – 49 rokov	296,9	11,9	101,0
50 – 54 rokov	295,9	11,9	102,6
55 – 59 rokov	263,3	10,6	99,4
60 – 64 rokov	98,0	3,9	120,5
65 a viac rokov	20,4	0,8	107,4

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

V roku 2016 pokračoval dlhodobý trend zvyšovania vzdelanostnej úrovne zamestnaných osôb. V porovnaní s rokom 2015 najväčšie absolútne prírastky počtu pracujúcich boli zaznamenané u osôb s vysokoškolským vzdelaním (takmer o 30 tis. osôb) a úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou (o 20 tis. osôb). Pokles počtu pracujúcich bol zaznamenaný len v skupine pracujúcich s úplným stredným odborným (učňovským) vzdelaním bez maturity a bez školského vzdelania. Najintenzívnejší rast zamestnanosti však dosiahli osoby s úplným stredným všeobecným vzdelaním s maturitou. Najväčší podiel na celkovej zamestnanosti mali osoby s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, so stredným odborným (učňovským) vzdelaním bez maturity a s vysokoškolským vzdelaním (spolu takmer 85 %).

Tabuľka 2.5 Pracujúci podľa vzdelania v roku 2016 (priemer za rok)

Ukazovateľ	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2016/2015
Spolu	2 492,1	100,0	102,8
v tom vzdelanie:			
Základné	105,0	4,2	107,8
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	677,9	27,2	100,9
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	150,3	6,0	96,5
Úplné stredné všeobecné s maturitou	103,0	4,1	110,9
Úplné stredné odborné s maturitou	851,6	34,2	102,4
Vyššie odborné	21,0	0,8	101,0
Vysokoškolské	583,4	23,4	105,4
Bez vzdelania	0,1	0,0	33,3

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z regionálneho hľadiska medziročný rast počtu pracujúcich zaznamenali všetky kraje (v rozsahu od 0,5 % - Košický kraj do 4,7 % - Bratislavský kraj). Najväčším podielom sa na celkovom počte pracujúcich tradične podieľajú najľudnatejšie kraje (Prešovský a Košický) a Bratislavský kraj. (príloha ku kapitole 2, tabuľka 3)

Z celkového počtu pracujúcich SR v roku 2016 **pracovalo v zahraničí**¹⁴ 159,7 tis. osôb, čo predstavovalo 6,4 % z celkového počtu pracujúcich SR. Počet krátkodobo pracujúcich v zahraničí sa medziročne zvýšil o 11,7 tis., resp. o 7,9 %, pričom sa postupne znižuje intenzita medziročného rastu počtu krátkodobo pracujúcich občanov SR v zahraničí. Tempo rastu počtu pracujúcich v zahraničí medziročne spomalilo o 2,5 p. b., napriek tomu počet pracujúcich v zahraničí rástol rýchlejšie než počet pracujúcich na území SR. Dlhodobo najväčší podiel osôb, ktoré si nachádzajú prácu v zahraničí, je z Prešovského kraja (viac ako štvrtina z celkového počtu osôb krátkodobo pracujúcich v zahraničí). Z európskych krajín pracovali slovenskí občania najmä v Českej republike a v Rakúsku (tieto dva štáty sa podieľali viac ako 50 % na krátkodobej pracovnej zahraničnej migrácii občanov SR). Medzi migrantmi prevládali pracujúci v stavebníctve (28,7 %), v zdravotníctve a sociálnych službách (24,2 %) a v priemyselných odvetviach (20,3 %). Z hľadiska vekovej štruktúry prevládala kategória pracujúcich od 25 do 34 rokov (31,6 % z celkového počtu krátkodobo pracujúcich občanov SR v zahraničí).

Tabuľka 2.6 Vývoj zahraničnej pracovnej migrácie podľa krajov v roku 2016

Kraj	Pracujúci v zahraničí (v tis. osôb)	index 2016/2015	Podiel na SR (v %)	Podiel pracujúcich v zahraničí na celkovej zamestnanosti SR, resp. kraja (v %)
SR spolu	159,7	107,9	100,0	6,4
v tom:				
Bratislavský	7,2	118,0	4,5	2,2
Trnavský	6,8	125,9	4,3	2,4
Trenčiansky	13,0	123,8	8,1	4,6
Nitriansky	18,4	86,0	11,5	5,8
Žilinský	26,5	95,3	16,6	8,4
Banskobystrický	21,5	109,1	13,5	7,4
Prešovský	41,5	109,8	26,0	12,2
Košický	24,9	127,7	15,6	7,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Miera zamestnanosti osôb vo veku 20 – 64 rokov sa v porovnaní s rokom 2015 medziročne zvýšila o 2,1 p. b. na 69,8 %, a to u oboch pohlaví (o 1,9 p. b. u mužov na 76,9 % a u žien o 2,4 p. b. na 62,7 %). Pozitívne je, že medziročná dynamika rastu miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov v roku 2016 bola rýchlejšia ako v roku 2015 (zvýšenie o 0,3 p. b.).

Z hľadiska veku najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahli 5-ročné vekové skupiny od 35 do 54 rokov (viac ako 80 %). U mužov špecifickú mieru zamestnanosti 80 % a viac dosiahli všetky 5-ročné vekové skupiny vo veku od 25 - 54 rokov, u žien bola špecifická miera zamestnanosti na úrovni 80 % a viac v 5-ročných vekových skupinách od 40 do 49 rokov. (príloha ku kapitole 2, tabuľka 2)

V porovnaní s rokom 2015 sa špecifická miera zamestnanosti zvýšila vo všetkých 5 ročných skupinách v rozsahu od 0,1 p. b. (vo vekovej skupine nad 64 rokov) do 4,2 p. b. (vo vekovej skupine 60 – 64 rokov). Výrazne nadpriemerný rast bol aj vo vekových skupinách 20 – 24 rokov (o 3,0 p. b.) a 30 – 34 rokov (o 2,9 p. b.).

Špecifická **miera zamestnanosti mladých ľudí (vo veku 15 – 24 rokov)** dosiahla priemernú úroveň 25,2 % a bola o 1,8 p. b. vyššia ako pred rokom. Jej úroveň sa medziročne zvýšila u oboch pohlaví, výraznejšie u mužov (o 3,5 p. b. na 31,9) ako u žien (o 0,2 p. b. na 18,2 %).

Špecifická **miera zamestnanosti starších (vo veku 55 – 64 rokov)** dosiahla úroveň 49,1 % a bola o 2,1 p. b. vyššia ako pred rokom. Zvýšila sa u oboch pohlaví, pričom výraznejšie u žien (o 2,5 p. b. na 43,5 %) ako u mužov (o 1,5 p. b. na 55,1 %). To sa odrazilo aj vo výraznejšom znížení

¹⁴ Išlo o krátkodobú zamestnanosť, t. j. osoby, ktoré pracovali v zahraničí do jedného roku vrátane časovo neobmedzenej dochádzky za prácou

rozdielu miery zamestnanosti medzi mužmi a ženami v uvedenej vekovej skupine (z 12,6 p. b. v roku 2015 na 11,6 % v roku 2016) Podrobnejšie údaje sa nachádzajú v prílohe ku kapitole 2, tabuľke 2.

Z hľadiska vzdelania najvyššiu špecifickú mieru zamestnanosti dosiahla skupina obyvateľov s vyšším odborným vzdelaním (78,7 %) a vysokoškolským vzdelaním (77,3 %). Naopak, najnižšia bola špecifická miera zamestnanosti osôb bez školského vzdelania (1,0 %) a so základným vzdelaním (19,8 %). V porovnaní s rokom 2015 vzrástla miera zamestnanosti vo všetkých vzdelanostných skupinách (v rozsahu od 0,8 p. b. do 8,0 p. b.) okrem skupiny bez vzdelania (pokles o 2,9 p. b.). (príloha ku kapitole 2, tabuľka 2)

V rámci jednotlivých regiónov najvyššiu mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 – 64 rokov dosiahol Bratislavský kraj (78,7 %) a súčasne mal aj najvýraznejšiu medziročnú dynamiku rastu jej úrovne (o 3,5 p. b.). Na druhej strane najnižšia jej úroveň bola v Košickom kraji (64,0 %) a medziročne sa zvýšila len o 0,7 p. b., čo bol najnižší prírastok v rámci všetkých krajov. Uvedený vývoj sa odrazil na zvýšení medziregionálnych rozdielov v úrovni miery zamestnanosti obyvateľov vo veku 20-64 rokov, rozdiel medzi najnižšou a najvyššou mierou zamestnanosti sa zvýšil z 12,4 p. b. v roku 2015 na 14,7 p. b. v roku 2016.

**Tabuľka 2.7 Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov podľa krajov
(priemer za rok v %)**

Kraj	Miera zamestnanosti vo veku 20 – 64 rokov		Zmena 2016/2015 (v p. b.)
	rok 2015	rok 2016	
SR spolu	67,7	69,8	2,1
Bratislavský	75,2	78,7	3,5
Trnavský	71,7	74,8	3,1
Trenčiansky	69,0	71,4	2,4
Nitriansky	67,6	69,9	2,3
Žilinský	67,7	69,9	2,2
Banskobystrický	66,6	67,9	1,3
Prešovský	62,8	65,1	2,3
Košický	63,3	64,0	0,7

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.2.3 Zamestnanosť podľa štatistického výkazníctva ŠÚ SR

Podľa štvrťročného podnikového výkazníctva priemerný počet zamestnaných osôb v hospodárstve SR za rok 2016 dosiahol 2 307,0 tis. osôb. V porovnaní s rokom 2015 vzrástol o 2,5 %, čo v absolútnom vyjadrení predstavovalo prírastok 55,3 tis. osôb.

Pokiaľ ide o **odvetvovú štruktúru**, z celkového počtu zamestnaných osôb SR v roku 2016 pracovalo v pôdohospodárstve 3,9 % (oproti roku 2015 zníženie o 0,3 p. b.), v priemysle 22,9 % (oproti roku 2015 zvýšenie o 0,3 p. b.), v stavebníctve 6,8 % (v roku 2015 to bolo 6,9 %) a v sektore služieb 66,4 % (66,3 % v roku 2015). V rámci sektora služieb najväčší podiel na celkovej zamestnanosti malo odvetvie veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel (23,8 %), avšak jeho podiel na celkovom počte pracujúcich v sektore služieb sa postupne znižuje (v roku 2015 bol jeho podiel 24,3 %).

V porovnaní s rokom 2015 sa znížila zamestnanosť len v podnikoch s 250 – 499 zamestnancami a u živnostníkov. Ostatné veľkostné kategórie podnikov zaznamenali medziročný rast počtu zamestnancov (v rozsahu od 2,0 % do 12,6 %). Malé a stredné podniky vrátane živnostníkov sa v roku 2015 podieľali na celkovej zamestnanosti SR 69,9 %, čo bolo o 0,3 p. b. viac ako v roku 2015.

Tabuľka 2.8 Zamestnanosť podľa veľkosti podnikov (priemer za rok)

Počet zamestnancov	2015			2016		
	Osoby	Index 2015/2014	Podiel v %	Osoby	Index 2016/2015	Podiel v %
0 – 19	330 377	101,4	14,7	353 747	107,1	15,3
20 – 49	216 076	105,4	9,6	229 992	106,4	10,0
50 – 249	385 042	101,4	17,1	395 380	102,7	17,1
250 – 499	160 141	113,6	7,1	143 149	89,4	6,2
500 – 999	138 651	99,0	6,2	156 144	112,6	6,8
1 000 a viac	386 845	104,1	17,2	394 557	102,0	17,1
Živnostníci* (odhad)	634 500	98,9	28,2	634 000	99,9	27,5
Spolu	2 251 631	102,1	100,0	2306 968	102,5	100,0

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2016

*vrátane zamestnancov u živnostníkov

Podľa údajov Štatistického úradu SR v roku 2016 pracovalo 50 257 **zamestnancov so zdravotným postihnutím**, t. j. 3,7 % z celkového priemerného evidenčného počtu zamestnancov v SR (údaje z podnikového výkazníctva, bez malých organizácií do 19 zamestnancov, ktoré majú ročnú produkciu nižšiu ako 5 mil. eur). Oproti roku 2015 sa ich počet zvýšil o 10,6 % (o 4 829 osôb) a ich podiel na celkovej zamestnanosti o 0,3 p. b.

2.1.2.4 Voľné pracovné miesta

V roku 2016 bolo v hospodárstve SR podľa štatistického výkazníctva k dispozícii v priemere 20 054 voľných pracovných miest. V porovnaní s rokom 2015 ich počet vzrástol o 16,6 % (absolútne o 2,9 tis. miest).

Z hľadiska jednotlivých odvetví počet voľných pracovných miest medziročne vzrástol prakticky vo všetkých odvetviach (poklesol len v odvetví verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie o 21,4 %, resp. o 1,6 tis. miest, v dodávke elektriny, plynu a pary o 13,6 %, resp. o 81 miest a v odvetví zdravotníctvo a sociálna pomoc o 5,8 %, resp. 35 miest).

V **absolútnom vyjadrení** najviac voľných pracovných miest pribudlo v priemyselnej výrobe (o 820 miest).

Z **regionálneho hľadiska** bolo v roku 2016 najviac voľných pracovných miest v Bratislavskom kraji (8 240, čo predstavovalo 41,1 % z celkového priemerného počtu voľných pracovných miest v SR). S výnimkou Bratislavského kraja bol počet voľných pracovných miest vo všetkých krajoch vyšší ako pred rokom.

Tabuľka 2.9 Voľné pracovné miesta v roku 2016 podľa krajov (priemer za rok)

Kraj	Voľné pracovné miesta		Index 2016/2015
	Počet	Podiel na SR (v %)	
SR spolu	20 054	100,0	116,6
v tom:			
Bratislavský	8 240	41,1	93,9
Trnavský	1 692	8,4	118,5
Trenčiansky	1 701	8,5	142,1
Nitriansky	1 563	7,8	137,7
Žilinský	1 955	9,7	171,6
Banskobystrický	1 724	8,6	131,4
Prešovský	1 647	8,2	134,4
Košický	1 532	7,6	155,4

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2016

2.1.3 Vývoj nezamestnanosti

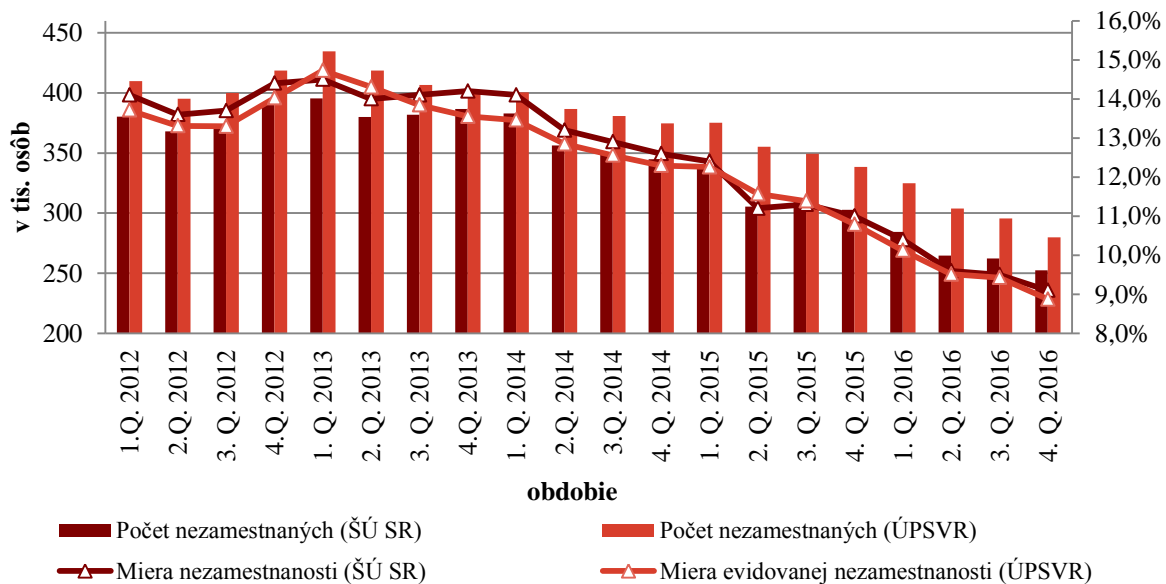
Podobne ako zamestnanosť aj nezamestnanosť možno sledovať na základe viacerých prístupov, ktoré sa konceptuálne odlišujú.

Metodika nezamestnanosti *na základe evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny* sa významne odlišuje od metodiky nezamestnanosti na základe VZPS, zachytáva odlišnú populáciu z dôvodu rozdielnej definície nezamestnaného, závisí od motivácie evidovať sa, ako aj od legislatívnych podmienok evidencie. Hoci nie je medzinárodne porovnateľná, poskytuje administratívne údaje, ktorých vykazovanie je možné na mesačnej báze a na najnižšej administratívno-územnej úrovni.

Výberové zisťovanie pracovných síl realizované ŠÚ SR v domácnostiach zachytáva nezamestnaných podľa definície Medzinárodnej organizácie práce ako osoby vo veku od 15 do 74 rokov, ktoré súčasne spĺňajú nasledujúce tri podmienky:

1. v referenčnom týždni nemali žiadnu platenú prácu;
2. v posledných štyroch týždňoch si aktívne hľadali prácu alebo si prácu našli a do zamestnania nastúpia najneskôr do 3 mesiacov a zároveň
3. sú schopné nastúpiť do práce najneskôr do dvoch týždňov.

Graf 2.6 Porovnanie vývoja nezamestnanosti podľa evidencie ŠÚ SR a ÚPSVR

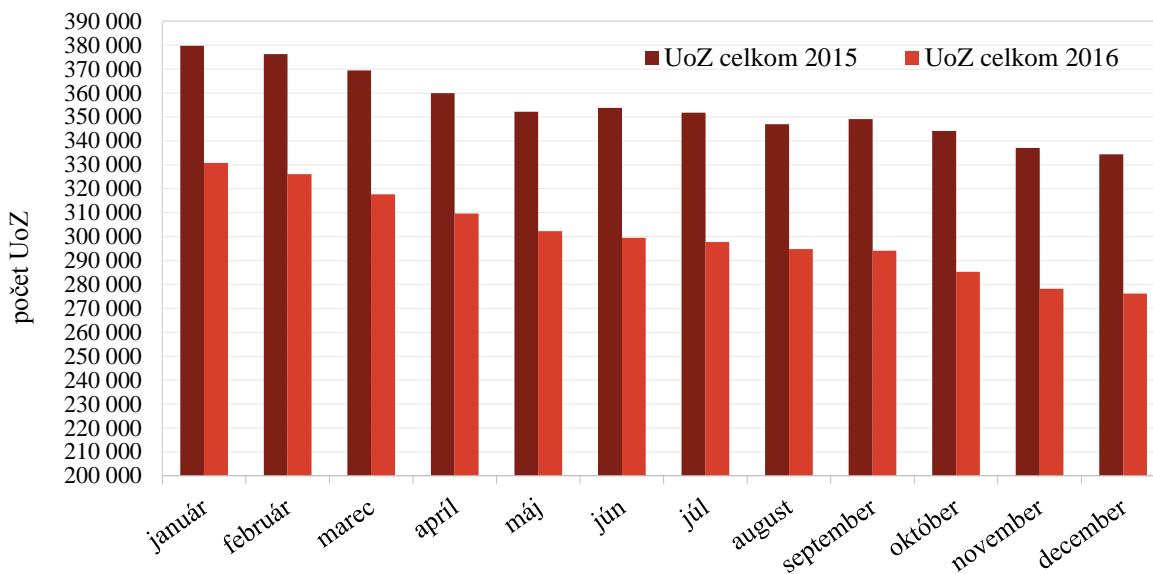

Zdroj: ŠÚ SR (VZPS), ÚPSVR

2.1.3.1 Nezamestnanosť podľa evidencie úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

V roku 2016 bolo v SR **priemerne evidovaných 300 988 uchádzačov o zamestnanie** (ďalej aj „UoZ“). Vývoj evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých mesiacoch charakterizoval pozitívny trend počas celého roka. Počet evidovaných nezamestnaných bol v každom mesiaci nižší ako v rovnakom mesiaci predchádzajúceho roka, a to aj u mužov aj u žien, dokonca sa v priebehu roka 2016 znižoval aj medzimesačne. V porovnaní s rokom 2015 počet UoZ priemerne mesačne poklesol o 53 594 osôb, t. j. o 15,11 % (v roku 2015 bolo priemerne evidovaných 354 582 UoZ).

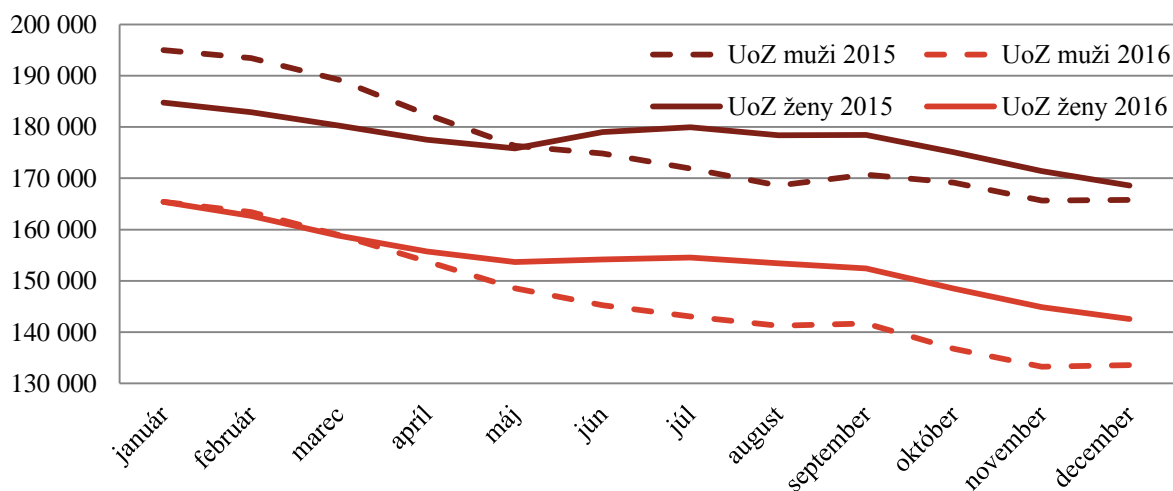
Graf 2.7 Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: ÚPSVR

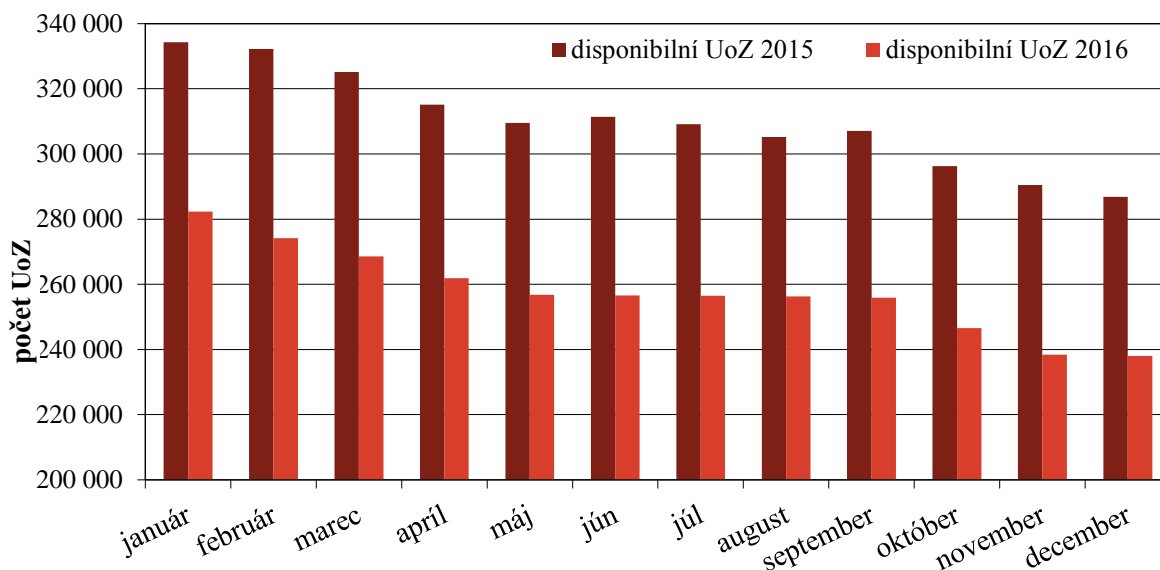
Z celkového priemerného počtu UoZ bolo v evidenciách 153 896 žien (51,13 %), čo v porovnaní s rokom 2015 (priemerne 177 669 žien) predstavovalo pokles o 23 773 osôb, t.j. o 13,38 %. Najvyšší podiel žien na celkových počtoch UoZ v roku 2016 bol v Nitrianskom kraji (56,37 %), v ostatných krajoch sa podiel pohyboval v rozmedzí od 48,17 % (Prešovský kraj) do 55,55 % (Trnavský kraj).

Graf 2.8 Vývoj počtov nezamestnaných mužov a žien v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: ÚPSVR

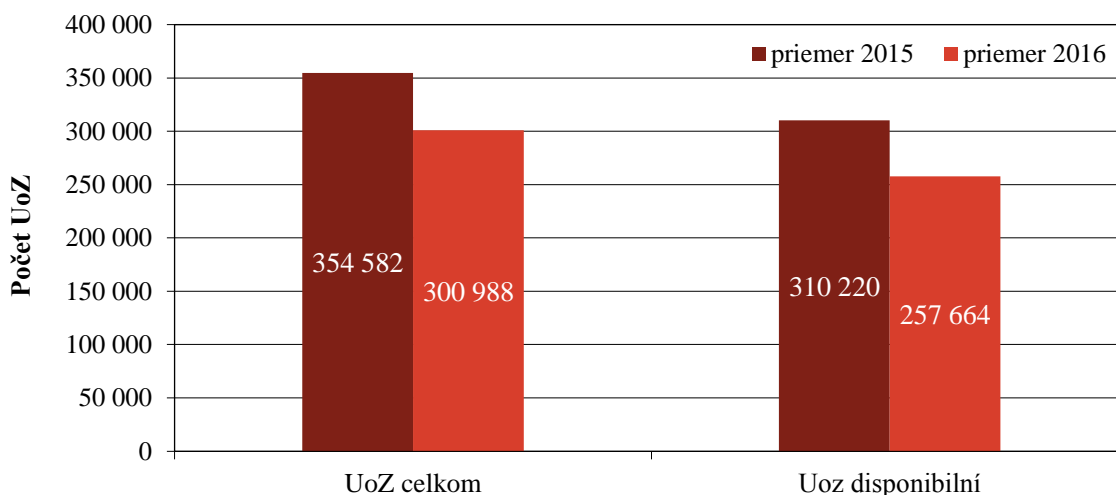
Graf 2.9 Vývoj počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie v jednotlivých mesiacoch v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný počet disponibilných¹⁵ UoZ dosiahol v roku 2016 počet 257 664 osôb. V medziročnom porovnaní je to pokles o 52 556 osôb, t.j. o 16,94 % (v roku 2015 bolo evidovaných v priemere 310 220 UoZ).

Graf 2.10 Porovnanie priemerných počtov uchádzačov o zamestnanie v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: ÚPSVR

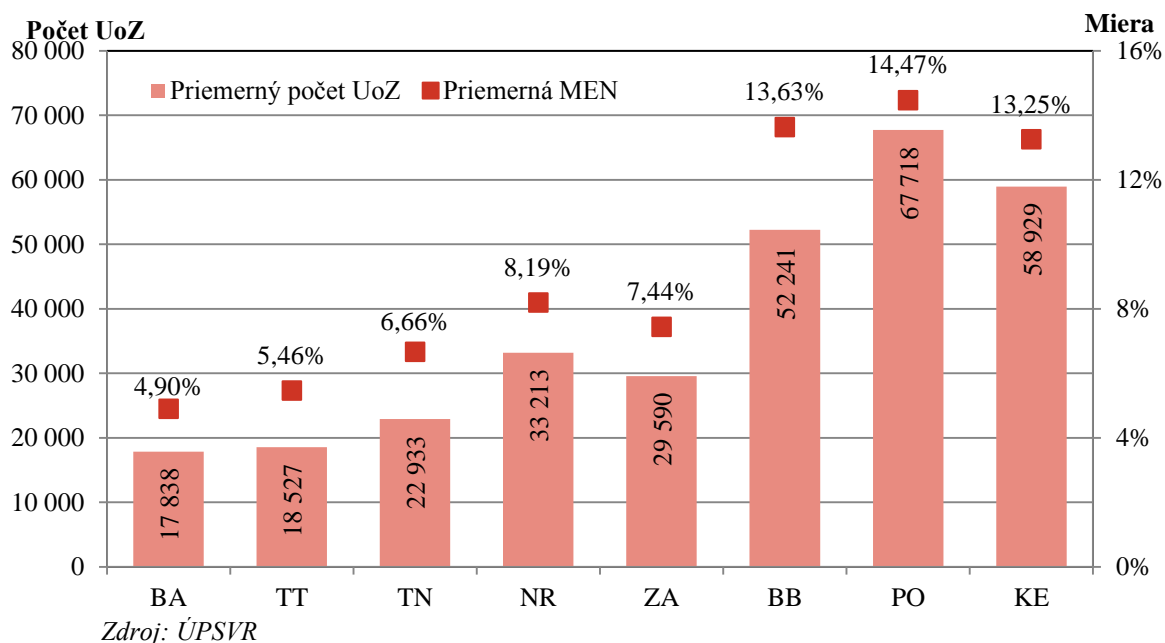
Miera evidovanej nezamestnanosti (vypočítaná z disponibilného počtu UoZ) v jednotlivých kvartáloch počas roka postupne klesala, vo všetkých kvartáloch roku 2016 bola nižšia ako v roku 2015. V priemere za rok 2016 dosiahla úroveň 9,48 % (priemerný medziročný pokles o 2,02 p. b.).

Z regionálneho hľadiska bola za rok 2016 najvyššia úroveň priemernej miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaná v Prešovskom kraji (14,47 %) a najnižšia v Bratislavskom kraji (4,90 %). Úroveň celoslovenského priemeru miery evidovanej nezamestnanosti (9,48 %) bola okrem

¹⁵ Disponibilný UoZ je UoZ, ktorý bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môže nastúpiť do pracovného pomeru. Ide o evidovaného nezamestnaného, na strane ktorého nie je žiadna objektívna prekážka pre prijatie do zamestnania.

Prešovského kraja prekročená v Banskobystrickom kraji s ročným priemerom 13,63 % a v Košickom kraji s ročným priemerom 13,25 %.

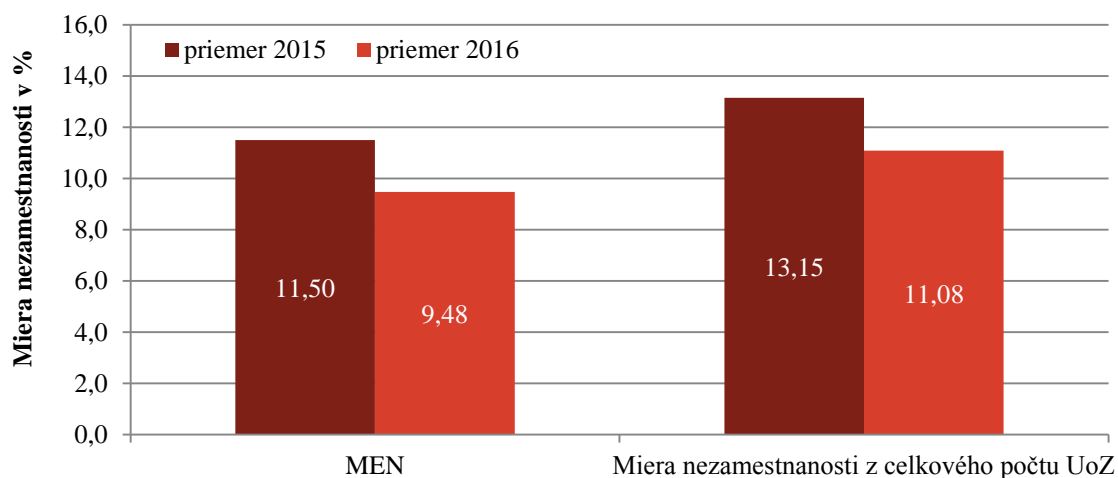
Graf 2.11 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a priemerný počet UoZ v krajoch SR v roku 2016

Vo všetkých krajoch SR bol dosiahnutý medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v rozpätí od 0,95 p. b. v Bratislavskom kraji do 2,39 p. b. v Banskobystrickom kraji. Medziročný pokles priemernej miery evidovanej nezamestnanosti, vyšší ako priemer za SR (2,02 p. b.), bol zaznamenaný v piatich krajoch: Prešovskom (o 2,04 p. b.) Košickom (o 2,12 p. b.), Nitrianskom (o 2,31 p. b.) Žilinskom (o 2,34 p. b.), a v Banskobystrickom (o 2,39 p. b.). V Bratislavskom kraji bol zaznamenaný pokles o 0,95 p. b., v Trenčianskom kraji o 1,88 p. b. a v Trnavskom kraji o 2,02 p. b. (Grafické znázornenie miery evidovanej nezamestnanosti je uvedené v prílohe ku kapitole 2, graf 1.)

Miera nezamestnanosti vypočítaná z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie dosiahla v priemere za rok 2016 úroveň 11,08 %, čo predstavovalo oproti roku 2015 pokles o 2,07 p. b.

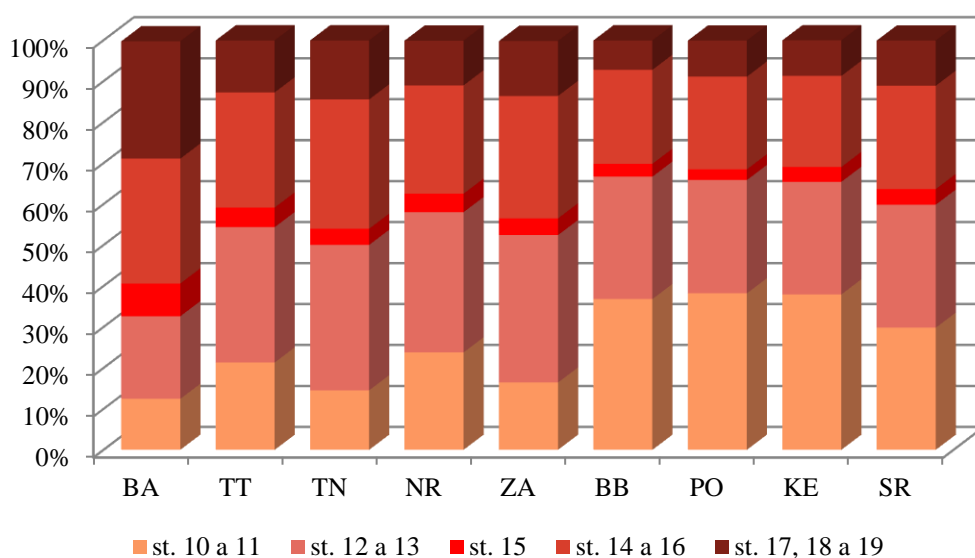
Graf 2.12 Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti a miera nezamestnanosti z celkového počtu UoZ v SR v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: ÚPSVR

Štruktúra UoZ podľa vzdelania¹⁶ sa v roku 2016 v porovnaní s minulými rokmi nezmenila. Priemerný mesačný počet bol už tradične najvyšší u UoZ so stredným odborným vzdelaním (vrátane nižšieho stredného odborného vzdelania, t.j. stupne vzdelania 12 a 13), v počte 90 385 osôb a v percentuálnom vyjadrení 30,03 %. Druhý najvyšší počet dosiahla skupina UoZ iba so základným vzdelaním (stupeň 11) alebo s neukončeným základným vzdelaním (stupeň 10) v počte 89 742 osôb a v percentuálnom vyjadrení 29,81 %. Nasleduje skupina UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň 14) v počte 74 476 osôb a s podielom 24,74 %. Menej početnú skupinu tvorili vysokoškolsky vzdelaní UoZ (stupne 17, 18 a 19) v počte 33 196 a s podielom 11,03 %, pričom najviac bolo UoZ s vysokoškolským vzdelaním druhého stupňa v počte 26 511 osôb a s podielom 8,81 %. Najmenšie zastúpenie mali UoZ s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa, s priemerným počtom 819 osôb a s podielom 0,27 %. K najmenej početným skupinám patrili aj UoZ s vyšším odborným vzdelaním (stupeň 16) s počtom 1 463 a s podielom 0,49 % a UoZ s úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň 15) s počtom 11 463 a podielom 3,81 %.

Graf 2.13 Podiel UoZ podľa stupňa vzdelania v krajoch SR v roku 2016

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo v troch krajoch najviac nezamestnaných evidovaných uchádzačov so základným alebo neukončeným základným vzdelaním (stupne vzdelania 10, 11). V Prešovskom kraji ich bolo 38,21 %, Košickom 37,94 % a v Banskobystrickom kraji 36,82 %. V Žilinskom (35,98 %), Trenčianskom (35,49 %), Nitrianskom (34,24 %) a v Trnavskom kraji (33,03 %) sa na nezamestnanosti najvyšším počtom podieľali UoZ s nižším stredným a so stredným odborným vzdelaním (st. vzd. 12,13). Najvyšším podielom (30,48 %) sa na počte evidovaných nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie v Bratislavskom kraji podieľali stredoškolsky vzdelané osoby so stupňami vzdelania 14 a 16, t.j. UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním a vyšším odborným vzdelaním. Z hľadiska medzročného porovnania si zastúpenie jednotlivých vzdelanostných skupín UoZ v krajoch zachovalo rovnaké pozície.

¹⁶stupeň vzdelania

10 Neukončené základné vzdelanie	15 Úplné stredné všeobecné vzdelanie
11 Základné vzdelanie	16 Vyššie odborné vzdelanie
12 Nižšie stredné odborné vzdelanie	17 Vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa
13 Stredné odborné vzdelanie	18 Vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa
14 Úplné stredné odborné vzdelanie	19 Vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa
N/A neurčené	

Z hľadiska vekovej štruktúry v roku 2016 boli najpočetnejšou skupinou medzi UoZ osoby vo veku 15 – 24 rokov (44,7 tis. osôb), pričom tvorili 14,84 % zo všetkých UoZ. Druhou najpočetnejšou skupinou s počtom 37,2 tis. osôb a podielom 12,36 % boli UoZ vo veku 55–59 rokov, nasledovala skupina osôb vo veku 35 – 39 rokov s počtom 37,2 tis. osôb a podielom 12,35 %. Medziročne na úkor ostatných vekových skupín poklesol podiel UoZ do 29 rokov najmä zásluhou programov zameraných práve na túto vekovú kategóriu.

Tabuľka 2.10 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie podľa veku v krajoch SR v roku 2016 (v %)

Územie (kraje SR)	v tom								
	15-24r.	25-29r.	30-34r.	35-39r.	40-44r.	45-49r.	50-54r.	55-59r.	nad 60r.
Bratislavský	11,72	13,22	13,11	14,18	11,76	8,90	10,07	13,08	3,96
Tmavský	14,77	12,15	11,74	12,86	11,62	9,81	10,95	13,17	2,94
Trenčiansky	14,51	12,45	11,08	11,65	10,74	10,26	12,06	14,08	3,18
Nitriansky	12,49	10,69	11,06	12,72	12,13	10,81	12,19	14,72	3,20
Žilinský	16,05	12,49	10,57	11,01	11,06	10,55	11,70	13,41	3,15
Banskobystrický	13,62	11,37	11,61	12,43	12,27	10,93	12,25	13,11	2,42
Prešovský	17,63	13,23	12,10	12,03	11,75	10,49	10,59	10,12	2,05
Košický	14,52	12,61	12,05	12,65	12,32	10,88	11,51	11,25	2,21
Slovensko	14,84	12,31	11,70	12,35	11,84	10,53	11,45	12,36	2,63

Zdroj: ÚPSVR

Z hľadiska dĺžky evidencie v roku 2016 dosiahol priemerný počet UoZ s dobou evidencie nad 12 mesiacov 152 610 osôb, pričom tento počet medziročne klesol o 36 841 osôb (o 19,45 %). Podiel evidovaných nad 12 mesiacov na celkovom počte UoZ klesol o 2,73 p. b. na 50,70 %, priemerný počet evidovaných UoZ do 12 mesiacov medziročne klesol o 16 753 osôb (10,15 %). Počet UoZ evidovaných nad 48 mesiacov sa medziročne znížil na 67 178 osôb a predstavoval 22,32 % z celkového počtu UoZ. Z evidovaných do 48 mesiacov bolo najviac UoZ v kategórii do 3 mesiacov, pričom predstavovali 57 328 osôb, s podielom 19,05 %. Medziročný pokles počtu UoZ nastal vo všetkých skupinách UoZ.

Najvyšší priemerný počet UoZ žien v roku 2016 bol v skupine evidovaných nad 48 mesiacov, a to 36 509 osôb (23,72 %). Druhý najvyšší počet UoZ žien bol dosiahnutý v skupine evidovaných do 3 mesiacov, a to 27 633 osôb (17,96 %).

Priemerná dĺžka evidencie UoZ v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 (16,05 mesiacov) poklesla na 12,87 mesiaca.

Tabuľka 2.11 Priemerný počet uchádzačov o zamestnanie podľa dĺžky evidencie v mesiacoch v roku 2016 podľa regiónov SR (v osobách)

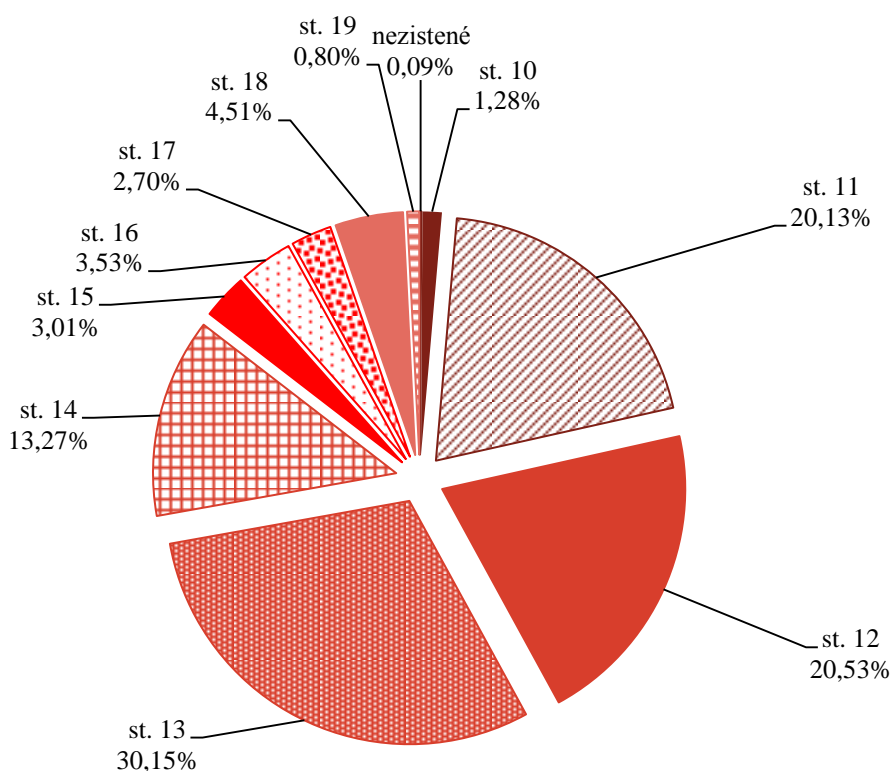
Územie (kraje SR)	spolu	do 3 mes.	4-6 mes.	7-9 mes.	10-12 mes.	13-18 mes.	19-24 mes.	25-30 mes.	31-36 mes.	37-42 mes.	43-48 mes.	nad 48 mes.
Bratislavský	17 838	4 895	3 578	2 023	1 262	1 569	1 010	748	553	484	393	1 323
Tmavský	18 527	5 310	3 603	2 101	1 342	1 618	887	652	490	429	356	1 740
Trenčiansky	22 933	5 650	4 038	2 345	1 551	1 957	1 204	947	728	680	581	3 254
Nitriansky	33 213	6 933	5 142	3 170	2 178	2 968	2 021	1 614	1 217	1 082	928	5 962
Žilinský	29 590	6 926	5 209	3 129	2 088	2 594	1 519	1 156	919	889	751	4 409
Banskobystrický	52 241	7 995	6 473	4 331	3 200	4 447	2 924	2 357	1 834	1 706	1 579	15 395
Prešovský	67 718	10 665	8 453	5 779	4 413	6 174	3 948	3 033	2 317	2 159	2 067	18 710
Košický	58 929	8 955	7 047	4 840	3 757	5 413	3 612	2 800	2 202	2 028	1 890	16 385
Slovensko	300 988	57 328	43 541	27 718	19 791	26 739	17 124	13 307	10 261	9 455	8 545	67 178

Zdroj: ÚPSVR

V roku 2016 bolo na úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej aj „úrady PSVR“) nahlásených v priemere mesačne 38 170 **voľných pracovných miest** (VPM) na trhu práce, čo predstavuje medziročný nárast o 14 462 VPM mesačne. Z regionálneho hľadiska bolo v roku 2016 v priemere za mesiac najviac VPM v Bratislavskom kraji (8 087 VPM), Trnavskom kraji (5 558 VPM) a Žilinskom kraji (4 965 VPM). Najmenej VPM ponúkal Košický kraj (2 926 VPM).

Z pohľadu dopytu podľa ukončeného vzdelania bolo v roku 2016 najviac voľných pracovných miest požadujúcich stredné odborné vzdelanie (11 507 VPM, t. j. 30,15 %) a nižšie stredné odborné vzdelanie (7 835 VPM, t. j. 20,53 %). S najnižším počtom boli k dispozícii miesta pre UoZ s neukončeným základným vzdelaním (489 VPM a 1,28 % podiel) a s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa (306 VPM a 0,80 % podiel).

Graf 2.14 Podiel VPM v roku 2016 podľa požiadaviek na vzdelanie

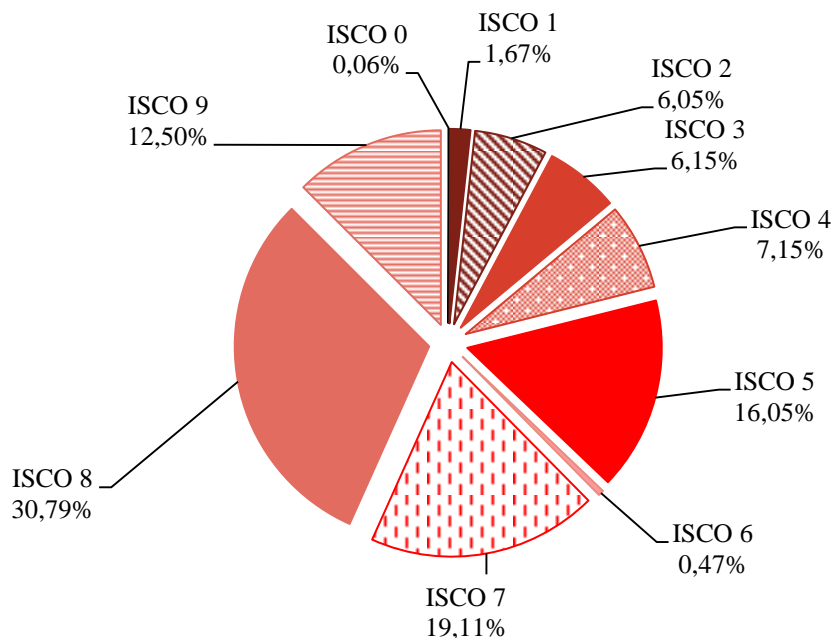

Zdroj: ÚPSVR; stupeň vzdelania je definovaný v poznámke pod čiarou pod číslom 16

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre UoZ so stredným odborným vzdelaním v Bratislavskom kraji (2 060 VPM) a Trenčianskom kraji (1 720 VPM), najmenej v Košickom kraji (924 VPM). Najvyšší počet VPM pre UoZ s nižším stredným odborným vzdelaním bol v Bratislavskom kraji (1 675 VPM), nasledoval Trnavský kraj (1 228 VPM) a najmenej ich bolo v Košickom kraji (484 VPM).

Podľa klasifikácie SK ISCO-08¹⁷ bolo v roku 2016 v priemere na úrady PSVR nahlásených najviac VPM pre operátorov a montérov strojov a zariadení (11 754 VPM, t.j. 30,79 %), pre kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov (7 295 VPM, t. j. 19,11 %) a pre pracovníkov v službách a obchode (6 125 VPM, t.j. 16,05 %). Najmenej VPM bolo nahlásených pre pracovníkov skupiny príslušníkov ozbrojených síl (24 VPM, t.j. 0,06 %).

Graf 2.15 Podiel VPM v roku 2016 podľa SK ISCO-08

Zdroj: ÚPSVR

Z regionálneho hľadiska bolo najviac VPM pre operátorov a montérov strojov a zariadení, nahlásených v Trnavskom kraji (2 541 VPM) a Bratislavskom kraji (2 317 VPM). Pre skupinu kvalifikovaných pracovníkov a remeselníkov bolo najviac VPM ponúkaných v Prešovskom kraji (1 190 VPM). Pre pracovníkov v službách a obchode bolo najviac VPM ponúkaných v Bratislavskom kraji (1 509 VPM).

³ SK ISCO-08

- 1 Zákonodarcovia, riadiaci pracovníci
- 2 Špecialisti
- 3 Technici a odborní pracovníci
- 4 Administratívni pracovníci
- 5 Pracovníci v službách a obchode
- 6 Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve
- 7 Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci
- 8 Operátori a montéri strojov a zariadení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
- 0 Príslušníci ozbrojených síl

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie

Za znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie sa na účely zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov považujú:

- a) občan mladší ako 26 rokov veku, ktorý ukončil príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemal pravidelné platené zamestnanie (ďalej len „absolvent školy“)
- b) občan starší ako 50 rokov veku
- c) občan vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie najmenej 12 po sebe nasledujúcich mesiacov (ďalej len „dlhodobo nezamestnaný občan“)
- d) občan, ktorý dosiahol vzdelanie nižšie ako stredné odborné vzdelanie
- e) občan, ktorý najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie nemal pravidelné platené zamestnanie
- f) štátny príslušník tretej krajiny, ktorému bol udelený azyl alebo ktorému bola poskytnutá doplnková ochrana
- g) občan, ktorý žije ako osamelá dospelá osoba s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na jeho starostlivosť alebo starajúca sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky
- h) občan so zdravotným postihnutím.

Ide o definovanie občanov, ktorí vzhľadom na vek, dĺžku vedenia v evidencii uchádzačov o zamestnanie, nedostatok praxe, zdravotný stav, stratu schopnosti vykonávať svoje doterajšie zamestnanie, rodinné dôvody alebo postavenie v spoločnosti ťažšie nachádzajú uplatnenie na trhu práce a preto potrebujú zvýšenú starostlivosť.

**Tabuľka 2.12 Priemerný počet znevýhodnených uchádzačov v roku 2016 podľa regiónov SR
(v osobách)**

Znevýhodnení UoZ podľa § 8 zák. č. 5/2004 Zb.								
Územie	písm. a)	písm. b)	písm. c)	písm. d)	písm. e)	písm. f)	písm. g)	písm. h)
Bratislavský kraj	1 072	4 827	6 090	2 442	10 018	0	41	307
Trnavský kraj	1 259	5 008	6 181	4 020	10 807	1	44	649
Trenčiansky kraj	1 635	6 714	9 356	3 511	13 271	0	149	1 358
Nitriansky kraj	1 861	9 989	15 800	8 060	20 968	3	361	880
Žilinský kraj	2 332	8 356	12 248	5 139	18 677	0	74	1 246
Banskobystrický kraj	2 153	14 498	30 255	19 672	36 651	2	338	1 756
Prešovský kraj	3 795	15 399	38 428	26 967	48 431	1	197	2 791
Košický kraj	2 845	14 700	34 346	22 766	42 580	5	392	1 813
Slovensko	16 952	79 493	152 703	92 575	201 403	12	1 595	10 800

Zdroj: ÚPSVR

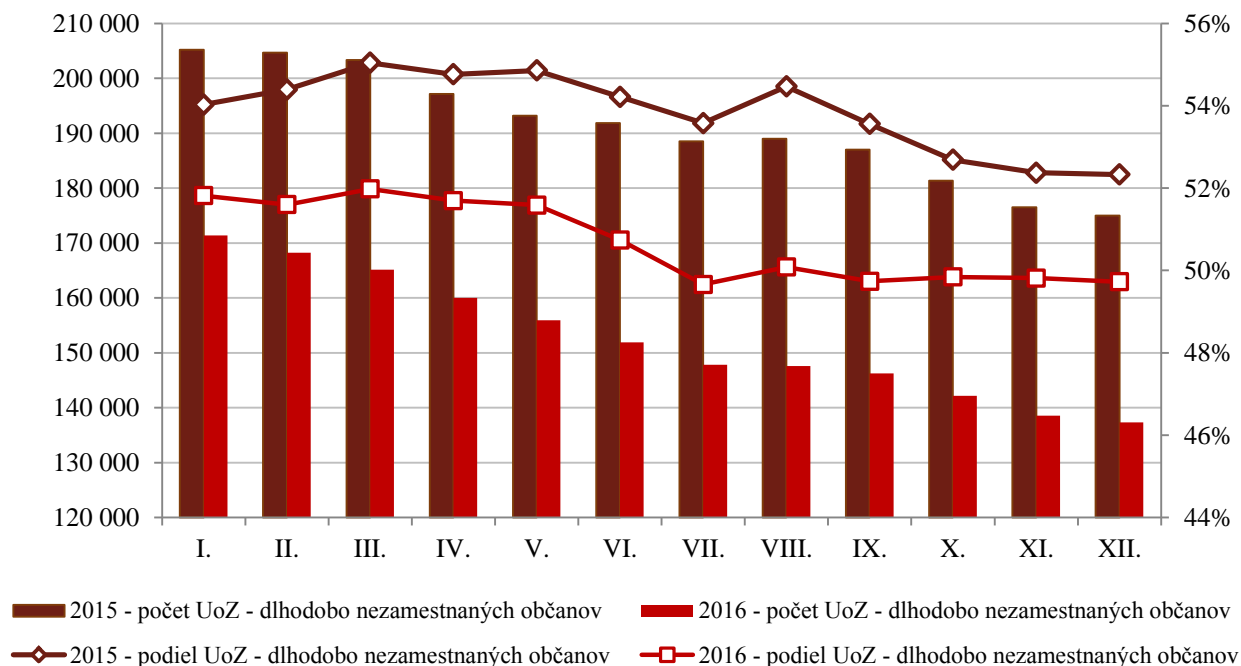
Z regionálneho hľadiska bol najvyšší počet znevýhodnených UoZ vo všetkých skupinách (okrem písmen f, g) v Prešovskom kraji. Ďalšími regiónmi s vysokými počtami znevýhodnených UoZ boli Košický a Banskobystrický kraj. Vo všetkých krajoch SR bol v roku 2016 najväčší počet znevýhodnených UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie a na druhom mieste bola skupina dlhodobo evidovaných občanov.

Najpočetnejšou skupinou znevýhodnených UoZ sú občania, ktorí najmenej **12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov** pred zaradením do **evidencie nemali pravidelne platené zamestnanie**, t.j. nemali zamestnanie, ktoré trvalo najmenej 6 po sebe nasledujúcich mesiacov. V roku 2016 ich bolo v priemere v evidencii 201 403, čo predstavovalo pokles oproti roku 2015 (242 055) o 40 652 osôb (resp. o 16,79 %). Podiel na celkovom priemernom počte UoZ predstavoval 66,91 %, čo v porovnaní s rokom 2015 (68,27 %) znamenalo pokles o 1,36 p. b.

Druhou najpočetnejšou znevýhodnenou skupinou sú **dlhodobo nezamestnaní občania**. V roku 2016 ich bolo v priemere v evidencii 152 703. Ich absolútny počet v porovnaní s rokom 2015 poklesol o 38 352 osôb (o 20,07 %).

Podiel dlhodobo nezamestnaných občanov na celkovom počte UoZ v roku 2016 predstavoval v priemere 50,73 %, čo v porovnaní s rokom 2015 (53,88 %), predstavuje pokles o 3,15 p. b.

Graf 2.16 Vývoj počtov UoZ dlhodobo nezamestnaných občanov a ich podiel na celkovom počte UoZ

Zdroj: ÚPSVR

Priemerný mesačný počet UoZ z radov **absolventov škôl** v roku 2016 dosiahol 16 952 osôb. V porovnaní s rokom 2015 (22 230 UoZ) poklesol o 5 278 osôb (resp. o 23,74 %). Podiel na celkovom priemernom počte UoZ v porovnaní s rokom 2015 poklesol o 0,64 p. b., zo 6,27 % na 5,63 % v roku 2016.

Vývoj stavov UoZ absolventov má cyklický charakter a býva ovplyvnený najmä prítokom absolventov do evidencie v súlade s harmonogramom školského roka na stredných a vysokých školách. Prítok absolventov dosahuje spravidla maximá v septembri daného roka, kedy po ukončení prázdnin prichádzajú do evidencie absolventi stredných škôl a učilíšť. Ďalší vysoký prítok nastáva v júni kvôli prílevu absolventov vysokých škôl. Odtok je výraznejší v septembri, a to kvôli nástupu časti absolventov na sústavnú prípravu na povolanie.

Ku koncu roka 2016 bolo v evidencii na úradoch PSVR 14 596 nezamestnaných absolventov škôl denného štúdia, čo predstavovalo 5,29 % (5,80 % v roku 2015) na celkovom počte všetkých UoZ. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka (19 380 osôb) to znamenalo pokles o 4 784 absolventov (relatívne o 24,69 %).

Z hľadiska vzdelanostnej štruktúry najpočetnejšiu skupinu ku koncu roka 2016 tvorili absolventi s úplným stredným odborným vzdelaním, ktoré získali na SOŠ, v počte 6 794 osôb (46,55 % zo všetkých evidovaných absolventov). Špecifickú skupinu reprezentovali absolventi s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa s počtom 3 278 a podielom 22,46 % na celkovom počte evidovaných absolventov škôl (príloha ku kapitole 2, tabuľka 6).

Z pohľadu študijného odboru, najväčší podiel (53,85 %) tvorili absolventi v oblasti „Spoločenské vedy, náuky a služby“, a to v počte 7 860 osôb. Táto skupina zaznamenala ku koncu roka 2016 medziročný pokles absolventov o 2 765 osôb, percentuálne o 0,98 p. b. Druhou najpočetnejšou skupinou boli absolventi v odbore „Technické vedy a náuky“, v počte 4 709 osôb a s podielom 32,26 %.

V roku 2016 bolo priemerne mesačne evidovaných 79 493 UoZ **starších ako 50 rokov**. V porovnaní s rokom 2015 (90 242 osôb) to predstavovalo pokles o 10 749 osôb (o 11,91 %). Na celkovom počte UoZ predstavoval podiel UoZ starších ako 50 rokov 26,41 %, čo bol v porovnaní s rokom 2015 (25,45 %) nárast o 0,96 p. b.

V roku 2016 bolo v evidencii v priemere 10 800 **občanov so zdravotným postihnutím** a ich počet medziročne klesol o 2 117 osôb. Podiel UoZ so zdravotným postihnutím na celkovom počte UoZ v roku 2016 predstavoval 3,59 %, v porovnaní s predchádzajúcim rokom klesol o 0,05 p. b.

Podiel uchádzačov o zamestnanie, ktorí žili ako osamelé dospelé osoby s jednou alebo viacerými osobami odkázanými na ich starostlivosť alebo starajúce sa aspoň o jedno dieťa pred skončením povinnej školskej dochádzky na celkovom počte UoZ v roku 2016 klesol o 0,03 p. b. na 0,53 %. V roku 2016 bolo v evidencii v priemere 1 595 týchto uchádzačov o zamestnanie, čo bolo o 377 osôb menej ako v roku 2015.

Tabuľka 2.13 Podiel vybraných znevýhodnených skupín uchádzačov o zamestnanie na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie (v %)

Znevýhodnení uchádzači o zamestnanie	2015	2016	medziročný rast/pokles (p. b.)
Absolventi škôl	6,27	5,63	-0,64
UoZ starší ako 50 rokov	25,45	26,41	0,96
Dlhodobo nezamestnaní občania	53,88	50,73	-3,15
UoZ, ktorí 12 mesiacov pred zaradením nemali pravidelne platené zamestnanie	68,27	66,91	-1,36
UoZ so zdravotným postihnutím	3,64	3,59	-0,05

Zdroj: ÚPSVR

2.1.3.2 Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl ŠÚ SR

Rast celkovej zamestnanosti bol sprevádzaný poklesom nezamestnanosti. Priemerná miera nezamestnanosti sa znižovala ešte vyšším tempom než v predchádzajúcom roku, pričom jej úrovňou v 4. štvrtroku 2016 (9,1 %) sa výrazne priblížila k svojmu predkrízovému minimu zo 4. štvrtroku 2008 (8,7 %).

V priemere za rok 2016 sa počet nezamestnaných v SR medziročne znížil o 48,1 tis. osôb, resp. o 15,4 % na 266,0 tis. osôb. Medziročný pokles počtu nezamestnaných bol intenzívnejší u žien, keď sa ich počet medziročne znížil o 16,0 %, resp. o 25,4 tis. osôb. Počet nezamestnaných mužov za rovnaké obdobie poklesol o 14,7 %, resp. o 22,9 tis. osôb.

Priemerná miera nezamestnanosti v roku 2016 dosiahla 9,7 % (pokles o 1,8 p. b. oproti roku 2015). Medziročne sa znížila u oboch pohlaví, pričom u žien bol jej pokles intenzívnejší (o 2,2 p. b. na 10,7 %) ako u mužov (1,5 p. b. na 8,8 %). Vďaka tomu sa rodový rozdiel v miere nezamestnanosti znížil - v roku 2015 dosiahol 2,6 p. b., v roku 2016 len 1,9 p. b.

Špecifická miera nezamestnanosti mladých ľudí vo veku 15 – 24 rokov sa medziročne znížila o 4,2 p. b. na 22,3 %, pričom jej pokles bol výraznejší u mužov (o 6,0 p. b. na 19,8 %) ako u žien (o 1,1 p. b. na 26,4 %).

Špecifická miera nezamestnanosti starších osôb (vo veku 55 – 64 rokov) bola medziročne nižšia o 0,4 p. b., keď dosiahla 9,0 %, pričom u mužov vzrástla (o 0,2 p. b. na 8,4 %) a u žien poklesla (o 0,9 p. b. na 9,7 %).

Tabuľka 2.14 Nezamestnanosť podľa veku v roku 2016 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2016/2015	v %	Zmena oproti 2015 (v p. b.)
SR spolu	266,0	100,0	84,6	9,7	-1,8
v tom veková skupina:					
15 – 19 rokov	9,3	3,5	94,9	44,1	-9,1
20 – 24 rokov	36,4	13,7	80,0	19,7	-4,2
25 – 29 rokov	38,5	14,5	93,0	11,4	-0,8
30 – 34 rokov	33,6	12,6	78,9	9,2	-2,6
35 – 39 rokov	35,4	13,3	92,7	8,8	-0,7
40 – 44 rokov	25,9	9,7	70,2	6,7	-3,2
45 – 49 rokov	23,6	8,9	78,9	7,3	-2,0
50 – 54 rokov	27,4	10,3	81,3	8,5	-2,0
55 – 59 rokov	29,7	11,2	100,7	10,1	0,1
60 – 64 rokov	5,9	2,2	96,7	5,7	-1,3
65 a viac rokov	0,5	0,2	100,0	2,6	-0,1

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Z hľadiska vzdelania najvyššiu mieru nezamestnanosti mali osoby so základným vzdelaním (32,1 %), ktorá tak ako v roku 2015 viac než trojnásobne prevyšovala mieru celkovej nezamestnanosti. Jej úroveň sa však v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne nadpriemerne znížila (o 6,4 p. b., v priemere za SR o 1,8 p. b.). Naopak, najnižšia bola miera nezamestnanosti u osôb s vyšším odborným vzdelaním (4,0 %). Miera nezamestnanosti pod úrovňou SR bola ďalej u osôb s vysokoškolským vzdelaním (5,7 %) a úplným stredným odborným vzdelaním (7,1 %) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 5).

Vyššia tvorba pracovných miest vo všetkých krajoch a integrácia znevýhodnených osôb na trh práce sa v roku 2016 pozitívne premietla vo vývoji počtu nezamestnaných, ako aj miery nezamestnanosti, vo všetkých krajoch. Pokračoval výrazný pokles miery nezamestnanosti aj v regiónoch s dlhodobou najvyššou (nadpriemernou) mierou nezamestnanosti (kraje Košický, Prešovský a Banskobystrický).

V roku 2016 počet nezamestnaných klesol vo všetkých *krajoch* v rozsahu od 9,8 % v Bratislavskom kraji do 22,2 % v Trnavskom kraji. Najvyšší podiel na celkovom počte nezamestnaných mal Prešovský kraj (viac než pätina z celkového počtu nezamestnaných v SR).

Nadalej pokračuje proces znižovania rozdielov v úrovni miery nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti pod priemerom SR bola v piatich krajoch (Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom). Rozdiel medzi najvyššou a najnižšou mierou nezamestnanosti medzi kraji sa v porovnaní s rokom 2015 znížil z 11,1 p. b. na 9,8 p. b.

Tabuľka 2.15 Nezamestnanosť podľa krajov v roku 2016 (priemer za rok)

Kraj	Nezamestnaní			Miera nezamestnanosti	
	v tis. osôb	Podiel na SR (v %)	Index 2016/2015	v %	Zmena oproti 2015 (v p. b.)
SR spolu	266,0	100,0	84,6	9,7	-1,8
v tom:					
Bratislavský	17,4	6,5	90,2	5,0	-0,8
Trnavský	25,9	9,7	77,8	8,5	-2,5
Trenčiansky	17,4	6,5	82,5	5,8	-1,4
Nitriansky	30,2	11,4	80,7	8,7	-2,1
Žilinský	29,9	11,2	84,2	8,6	-1,7
Banskobystrický	43,8	16,5	83,9	13,0	-2,3
Prešovský	59,2	22,3	88,8	14,8	-2,1
Košický	42,3	15,9	86,5	11,4	-1,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

V priebehu roka 2016 pokračovala tendencia postupného znižovania úrovne dlhodobej nezamestnanosti. Podľa údajov zo ŠÚ SR v roku 2016 bolo podľa VZPS v SR priemerne 150,7 tis. dlhodobo nezamestnaných (viac ako 12 mesiacov), čo predstavovalo 56,7 % z celkového počtu nezamestnaných v SR. Napriek tomu, že podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných stále mierne prevyšuje 50 %, pozitívne je, že v priebehu celého roka 2016 počet dlhodobo nezamestnaných klesal rýchlejšie ako celkový počet nezamestnaných (počet dlhodobo nezamestnaných medziročne poklesol o 23 % a celkový počet nezamestnaných medziročne poklesol o 15,4 %).

Najväčší podiel v rámci dlhodobo nezamestnaných tvorili osoby s najnižším vzdelaním. Nezamestnané osoby, ktoré mali len základné alebo učňovské vzdelanie bez maturity sa podieľali na celkovom počte dlhodobo nezamestnaných približne 61 %, pričom ich podiel na celkovom počte nezamestnaných predstavoval približne 34 %. Súčasne sú uvedené vzdelanostné skupiny obyvateľov charakteristické nadpriemerným podielom dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných osôb.

Výrazne nadpriemerne vyšší podiel dlhodobo nezamestnaných je vo vekových skupinách v pred dôchodkovom veku (vo vekovej skupine 55-59 rokov, kde dlhodobo nezamestnaní v roku 2016 tvorili takmer 70 % z celkového počtu nezamestnaných v tejto skupine).

Z pohľadu rozloženia dlhodobej nezamestnanosti podľa jednotlivých krajov najväčší podiel na nej mal Prešovský kraj, kde sa sústreďovalo približne 23 % z celkového počtu dlhodobo nezamestnaných v SR. Výrazne nadpriemerný podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných (nad 60 %) bol predovšetkým v Žilinskom a Banskobystrickom kraji. Len v dvoch krajoch (Bratislavskom a Trenčianskom) bol podiel dlhodobo nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných nižší ako 50 %.

**Tabuľka 2.16 Nezamestnanosť podľa dĺžky trvania nezamestnanosti v roku 2016
(priemer za rok)**

Trvanie nezamestnanosti	Počet nezamestnaných (v tis. osôb)	Podiel z celkového počtu nezamestnaných (v %)	Index 2016/2015
Spolu	266,0	100,0	84,6
v tom:			
do 1 mesiaca	28,2	10,6	90,7
od 1 mesiaca do 3 mesiacov	24,9	9,4	105,1
od 3 mesiacov do 6 mesiacov	24,7	9,3	93,2
od 6 mesiacov do 1 roka	37,5	14,1	100,5
od 1 roka spolu, v tom:	150,7	56,7	77,0
od 1 do 2 rokov	37,5	14,1	70,1
viac ako 2 roky	113,2	42,6	79,6

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

2.1.4 Aktívne opatrenia na trhu práce

2.1.4.1 Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v oblasti služieb zamestnanosti v roku 2015

Zákon o službách zamestnanosti

Na trhu práce v roku 2016 pôsobili aktívne opatrenia s cieľom podporiť motiváciu zamestnávateľov pri vytváraní nových pracovných miest pre uchádzačov o zamestnanie (UoZ), podporiť vytváranie reálnych pracovných miest na miestnej a regionálnej úrovni a podporiť udržanie zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch na podporu širšej skupiny znevýhodnených UoZ.

Aktívne opatrenia na trhu práce (ďalej aj „AOTP“) v hodnotenom období boli realizované najmä uplatňovaním zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“), ktorý bol novelizovaný:

- **zákonom č. 353/2015 Z. z.**, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia niektoré zákony, sa s účinnosťou od 1. januára 2016:
 - rozšírila definícia zamestnávateľa na účely zákona o službách zamestnanosti o samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá chce prijať uchádzača o zamestnanie na vykonávanie absolventskej praxe podľa § 51, z dôvodu zabezpečenia možnosti vykonávania absolventskej praxe aj v zamestnaniach vykonávaných spravidla formou samostatnej zárobkovej činnosti,
 - rozšíril okruh fyzických osôb, ktoré sa na účely zákona o službách zamestnanosti považujú za samostatne zárobkovo činnú osobu, o prokuristu. Ide o zrovnoprávnenie prokuristu s inými fyzickými osobami, ktoré vykonávajú činnosti podľa Obchodného zákonníka a sú považované za samostatne zárobkovo činnú osobu (napr. konateľ, člen dozornej rady, člen predstavenstva). Spresnilo sa znenie tak, že podmienka pre samostatne zárobkovo činnú osobu, nebyť zamestnancom, bola vypustená,
 - predĺžilo obdobie, na ktoré sa vydáva potvrdenie o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta, ktoré obsahuje súhlas s jeho obsadením a predĺžilo obdobie, na ktoré sa udeľuje povolenie na zamestnanie pre štátnych príslušníkov tretích krajín najviac na päť rokov, a to pre prípady, ak to ustanoví medzinárodná zmluva, ktorou bude SR viazaná alebo ak bude zaručená vzájomnosť medzi SR a treťou krajinou (v tzv. zjednodušenej forme – výmenou diplomatických nôt),
 - rozšírili dôvody vyradenia uchádzača o zamestnanie z evidencie uchádzačov o zamestnanie aj na prípad, ak deň priznania starobného dôchodku predchádza dňu zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie,
 - rozšíril okruh dôvodov, ktoré sa považujú za nespokojnosť uchádzača o zamestnanie s úradom PSVR bez vážnych dôvodov, s účelom zabezpečiť aktívnu účasť uchádzačov o zamestnanie na aktívnych opatreniach na trhu práce a zintenzívniť ich záujem na plnení podmienok, ktoré boli vzájomne dohodnuté medzi ním a úradom PSVR,
 - umožnilo uskutočňovať vzdelávanie a prípravu pre trh práce aj v kurzoch a programoch vzdelávania, ktoré nie sú akreditované, ale poskytujú odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti potrebné na vykonávanie pracovných činností na pracovných miestach na trhu práce a ich realizácia je zabezpečovaná na základe oprávnenia, osvedčenia alebo registrácie podľa osobitných predpisov, akými sú napr. zákon č. 93/2005 Z. z. o autoškólach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 280/2006 Z. z. o povinnej základnej kvalifikácii a pravidelnom výcviku niektorých vodičov v znení neskorších predpisov,
 - upravil názov a znenie § 53a v súvislosti so zabezpečením rozšírenia podmienok na podporu mobility za prácou v súvislosti so získaním zamestnania najmenej na šesť mesiacov tak, aby sa zohľadňoval aj prechodný pobyt, ktorý občan získa v súvislosti so získaním zamestnania

v inom mieste ako je jeho trvalý pobyt. Súčasne sa spresnil charakter výdavkov tak, že za výdavky na bývanie súvisiace so získaním zamestnania, ak miesto nového trvalého alebo prechodného pobytu je vzdialené od miesta jeho pôvodného trvalého pobytu najmenej 70 km, sa budú považovať mesačné výdavky na úhradu za plnenia poskytované s užívaním bytu alebo mesačné výdavky na nájomné. Mesačná výška príspevku je 80 % zo sumy týchto výdavkov, najviac však vo výške 250 eur. Zamestnancovi, ktorý bol pred získaním zamestnania znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie, sa príspevok poskytuje aj počas ďalších najviac šiestich mesiacov, a to najviac vo výške 125 eur. Príspevok poskytuje úrad PSVR, v ktorého evidencii uchádzačov o zamestnanie bol zamestnanec, pričom jeho poskytovanie je viazané na mesačné preukazovanie trvania zamestnania a výdavkov na bývanie. Súčasne sa zaviedlo vylúčenie príspevku v prípade, ak je zamestnancovi poskytovaný príspevok na dochádzku za prácou podľa § 53 zákona o službách zamestnanosti. Z dôvodov zamedzenia zneužívania príspevku úrad PSVR poskytuje príspevok tomu istému občanovi opätovne až po uplynutí dvoch rokov od ukončenia obdobia jeho poskytovania,

- nadväzne na zákon č. 374/2014 Z. z. o pohľadávkach štátu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 87/2015 Z. z. zosúladiť právny režim vymáhania pohľadávok z realizovaných záruk s vymáhaním iných pohľadávok štátu. Zároveň sa umožnilo uzavrieť zmluvu o vymáhaní pohľadávky štátu z realizovaných záruk aj pred uplynutím lehoty dvoch rokov od dátumu splatnosti tejto pohľadávky, a to vzhľadom na skutočnosť, že je potrebné zabezpečiť kvalifikované vymáhanie týchto špecifických pohľadávok štátu ihneď po ich nezaplatení v lehote splatnosti prostredníctvom špecializovanej právnickej osoby,
 - zabezpečil jednotný postup pri doručovaní písomností v súlade so zákonom o správnom konaní,
 - znížila administratívna záťaž žiadateľov o príspevky podľa zákona o službách zamestnanosti tým, že doterajšie preukazovanie splnenia povinností žiadateľa o príspevok sa nahradil ich zisťovaním úradom PSVR, ktorý si ich splnenie na strane žiadateľa o príspevok bude zisťovať u príslušných orgánov a inštitúcií. Súčasne úrad PSVR vo svojej pôsobnosti zisťuje, či žiadateľ o príspevok nemá voči úradu PSVR žiadne finančné záväzky, žiadateľ o príspevok preukazuje iba skutočnosť, že nie je v konkurze, likvidácii alebo nútenej správe a že nemá evidované neuspokojené nároky svojich zamestnancov vyplývajúce z pracovného pomeru,
 - ustanovilo, že počas poskytovania príspevkov zohľadňujúcich celkovú cenu práce sa neprihliada na výsledok ročného zúčtovania na zdravotnom poistení, čím sa reagovalo na zavedenie odpočítateľnej položky na zdravotnom poistení,
 - spresnili náležitosti k rozhodnutiam a dokumentom vydaných podľa zákona, ktoré boli vyhotovené elektronicky s použitím informačného systému.
- **zákonom č. 378/2015 Z. z.** o dobrovoľnej vojenskej príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa v čl. VII novelizoval zákon o službách zamestnanosti s účinnosťou od 2. januára 2016 sa:
- ustanovilo že, uchádzač o zamestnanie, ktorý vykonáva dobrovoľnú vojenskú prípravu a poberá za jej výkon finančný príspevok, nie je vyradený z evidencie uchádzačov o zamestnanie,
 - ustanovilo, že uchádzač o zamestnanie, ktorý je zaradený do aktívnych záloh, nie je vyradený z evidencie uchádzačov o zamestnanie a môže vykonávať pravidelné cvičenia, plniť úlohy ozbrojených síl SR, poberať motivačný príspevok a pomernú časť hodnotného platu,
 - rozšírili vážne dôvody, kedy sa uchádzač o zamestnanie nemusí dostaviť na úrad PSVR o výkon dobrovoľnej vojenskej prípravy a účasť na pravidelnom cvičení, ktorým sa pripravuje na výkon mimoriadnej služby v ozbrojených silách a plnení úloh ozbrojených síl pri riešení mimoriadnych udalostí,

- rozšíril okruh vážnych dôvodov, ktoré sa nepovažujú za nespôsobnosť uchádzača o zamestnanie s úradom PSVR, a to o výkon dobrovoľnej vojenskej prípravy a o účasť na pravidelnom cvičení alebo plnenie úloh ozbrojených síl.
- **zákonom č. 91/2016 Z. z.** o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa v čl. XXXII novelizoval zákon o službách zamestnanosti. S účinnosťou od 1. júla 2016 sa rozšírili podmienky bezúhonnosti aj na právnickú osobu, ktorá koná v mene agentúry dočasného zamestnávania a agentúry podporovaného zamestnávania a k zmene s tým súvisiacich procesných ustanovení o preukazovaní splnenia tejto podmienky (výpis z registra trestov nie starší ako tri mesiace).

2.1.4.2 AOTP na podporu zamestnateľnosti a zvyšovanie zamestnanosti a ich uplatňovanie v roku 2016

Podľa zákona o službách zamestnanosti boli v roku 2016 UoZ, záujemcom o zamestnanie (ďalej len „ZoZ“), zamestnancom za účelom ich umiestnenia a udržania na trhu práce a zamestnávateľom zabezpečené tieto AOTP:

a) podpora zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ZoZ

- informačné a poradenské služby (§ 42)
- odborné poradenské služby (§ 43)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)
- príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)
- príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

b) podpora zamestnanosti, vytvárania a udržania pracovných miest

- sprostredkovanie zamestnania (§ 32)
- vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)
- príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)
- príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)
- integrácia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie v sociálnom podniku pracovnej integrácie (§ 50b)
- príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)
- príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k)
- príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a)
- príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)
- príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a)
- príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)
- príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)
- finančná pomoc na podporu udržania zamestnanosti v malých podnikoch alebo stredných podnikoch (§ 53e)
- projekty a programy (§ 54)
- príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)
- príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)
- príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)
- príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)
- príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60).

Väčšina z AOTP sa realizovala prostredníctvom národných projektov, ktoré sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo zdrojov štátneho rozpočtu. V roku 2016 bolo podporených celkovo 1 016 233 UoZ, ZoZ, resp. zamestnancov/pracovných miest

v celkovej sume finančných prostriedkov vo výške viac ako 171 mil. eur. Prehľad o uplatňovaní jednotlivých AOTP v roku 2016 je uvedený v prílohe ku kapitole 2 – Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce a v tabuľke 7.

2.2 Mzdy a pracovné podmienky

Vyhodnotenie zmien právnych predpisov v roku 2016 v oblasti miezd a pracovných podmienok

Minimálna mzda

- Vláda Slovenskej republiky v súlade so splnomocňovacím ustanovením zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov dňa 7. októbra 2015 s účinnosťou **od 1. januára 2016** schválila nariadenie vlády SR č. 279/2015 Z. z., ktorým ustanovila sumu minimálnej mzdy na rok 2016 na 405,00 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 2,328 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom. Medziročné zvýšenie sumy minimálnej mzdy na rok 2016 oproti sume minimálnej mzdy 380,00 eur, ustanovenej na rok 2015 nariadením vlády Slovenskej republiky č. 297/2014 Z. z., predstavovalo 6,58 %.¹⁸

Zákonník práce

- Dňom 1. januára 2016 nadobudol účinnosť **zákon č. 440/2015 Z. z.** o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý stanovil, že Zákonník práce sa na profesionálnych športovcoch pri výkone športu na základe zmluvy o profesionálnom vykonávaní športu vzťahuje len v prípade, ak to ustanoví osobitný predpis.
- Dňom 2. januára 2016 nadobudol účinnosť **zákon č. 378/2015 Z. z.** o dobrovoľnej vojenskej príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý rozšíril dôvody zákazu výpovede podľa § 64 ods. 1 Zákonníka práce aj na dobu, kedy je zamestnanec uvoľnený na výkon dobrovoľnej vojenskej prípravy, na pravidelné cvičenie alebo na plnenie úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu. Novela tiež v § 138b Zákonníka práce zaviedla novú prekážku v práci na strane zamestnanca, prekážku v práci z dôvodu výkonu dobrovoľnej vojenskej prípravy.
- Dňom 18. júna 2016 nadobudol účinnosť **zákon č. 351/2015 Z. z.** o cezhraničnej spolupráci pri vysielaní zamestnancov na výkon prác pri poskytovaní služieb a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa menil a doplnil zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov. Novelou sa:
 - upravila definícia vyslania, zavedená v 5 ods. 2 Zákonníka práce spresnením pojmu vysielajúceho zamestnávateľa ako zamestnávateľa usadeného v inom členskom štáte Európskej únie alebo v štáte, ktorý je zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, ktorý poskytuje službu cezhranične. Vysielanie sa týka cezhraničného (nadhárodného) poskytovania služieb,
 - v súlade s čl. 1 ods. 3 smernice 96/71/ES zaviedli tri formy vysielania zamestnancov:
 - poskytovanie služby pre príjemcu služby (ktorý nie je užívateľským zamestnávateľom),
 - vyslanie k zamestnávateľovi (časti zamestnávateľa) v skupinovom vlastníctve a
 - cezhraničné dočasné pridelenie,
 - v súlade s terminológiou používanou v právnom poriadku Slovenskej republiky pojem skupinové vlastníctvo používaný v smernici 96/71/ES označil ako vzťah medzi ovládaným a ovládajúcim zamestnávateľom, ako aj vzťahy medzi ovládanými zamestnávateľmi (§66a Obchodného zákonníka),

¹⁸ Dňa 12. októbra 2016 vláda Slovenskej republiky schválila nariadenie vlády SR č. 280/2016 Z. z., ktorým ustanovila sumu minimálnej mzdy na rok 2017 na 435,00 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 2,500 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom, čím sa suma minimálnej mzdy medziročne zvýšila o 7,41 %.

- ustanovila definícia vysielajúceho zamestnávateľa (hostujúci alebo domáci zamestnávateľ). Zákonník práce doteraz riešil primárne len práva vyslaného zamestnanca, ale povinnosti osobitne spojené s vyslaním sa ukladajú aj vysielajúcim zamestnávateľom a z tohto dôvodu bolo potrebné zadefinovať aj tento pojem,
- doplnil § 5 Zákonníka práce novými odsekmi 8 až 10, ktoré upravujú právo hostujúceho zamestnanca podať podnet na príslušný orgán inšpekcie práce alebo na súd, ak sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté nedodržaním podmienok vyslania na územie SR,
- zaviedla spoločná zodpovednosť dodávateľa služby na území Slovenskej republiky za jeho priameho subdodávateľa, ktorý je zamestnávateľom vyslaného zamestnanca, a to za dodržanie pravidiel vysielania týkajúcich sa minimálnej mzdy, minimálnych mzdových nárokov a mzdového zvýhodnenia za prácu nadčas pri vyslaní zamestnanca na územie Slovenskej republiky,
- zaviedla povinnosť dodávateľa služby poskytnúť hostujúcemu zamestnancovi splatnú mzdu alebo jej časť v sume, v ktorej nebola vyplatená, do 15 dní od doručenia žiadosti hostujúceho zamestnanca a informovať o tom hostujúceho zamestnávateľa, a povinnosť hostujúceho zamestnávateľa poskytnúť dodávateľovi služby potrebné údaje na overenie, či hostujúci zamestnávateľ zaplatil splatnú mzdu (v rozsahu podľa § 5 ods. 2 písm. c) Zákonníka práce) a ak nie, údaje potrebné na to, aby ju namiesto neho zaplatil dodávateľ služby.

Cestovné náhrady

- V oblasti cestovných náhrad bolo dňa 9. novembra 2016 prijaté Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 309/2016 Z. z. o sumách stravného. Opatrením MPSVR SR č. 309/2016 Z. z. sa zvýšili sumy stravného pre tuzemské pracovné cesty
 - pre časové pásmo 5 hodín až 12 hodín trvania pracovnej cesty zo **4,20 eura** na **4,50 eura**,
 - pre časové pásmo nad 12 hodín až 18 hodín trvania pracovnej cesty zo **6,30 eura** na **6,70 eura**,
 - pre časové pásmo nad 18 hodín trvania pracovnej cesty z 9,80 eura na 10,30 eura.

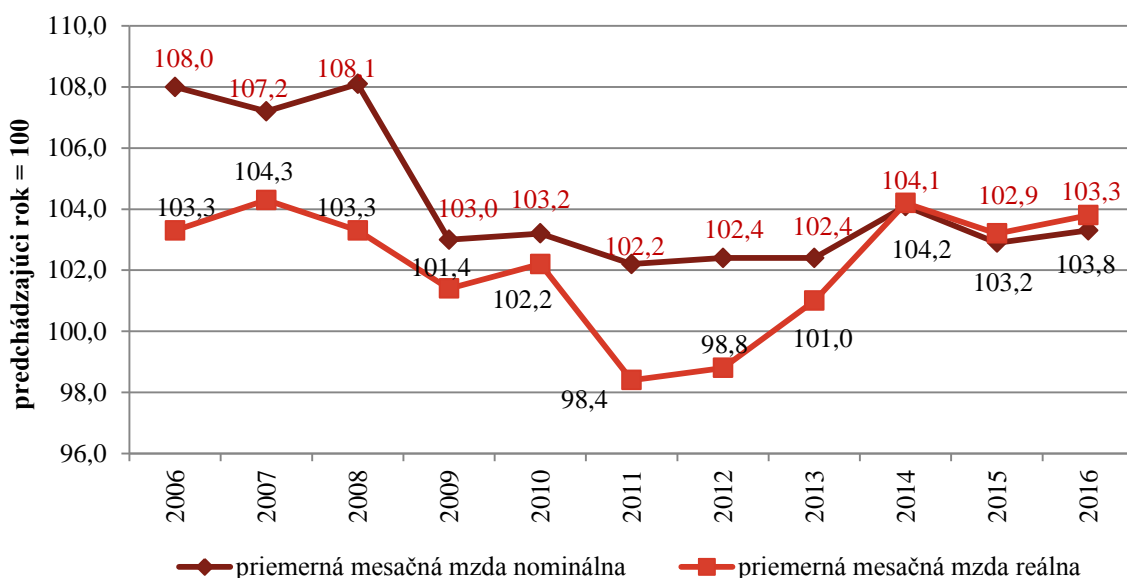
Na zvýšené sumy stravného vznikol zamestnancovi právny nárok **od 1. decembra 2016**. Zvýšenie sumy stravného v časovom pásme 5 až 12 hodín **malo priamy vplyv na zvýšenie:**

- **maximálnej hranice sumy príspevku zamestnávateľa** na stravovanie zamestnancov, ustanovenej v § 152 ods. 3 Zákonníka práce podielom sumy 55 % stravného poskytovaného pri pracovnej ceste v trvaní 5 až 12 hodín podľa osobitného predpisu, a to z dovtedajších **2,31 eura na 2,48 eura** na jedno hlavné jedlo,
- **minimálnej hodnoty stravovacej poukážky** (tzv. gastrolístka), ustanovenej v § 152 ods. 4 Zákonníka práce podielom 75 % sumy stravného poskytovaného pri pracovnej ceste v trvaní 5 až 12 hodín podľa osobitného predpisu, a to z dovtedajších **3,15 eura na 3,38 eura**, za ktorú si zamestnanec má zakúpiť jedno hlavné jedlo.

2.2.1 Mzdy

V roku 2016 dosiahla **priemerná nominálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR¹⁹ podľa údajov ŠÚ SR hodnotu **912 eur**, ktorá sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšila o 29 eur pri medziročnom raste o 3,3 %. Rast nominálnej mzdy bol o 0,4 p. b. rýchlejší ako v roku 2015. **Priemerná reálna mesačná mzda** zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2016 sa medziročne zvýšila o 3,8 % (v roku 2015 o 3,2 %).

Graf 2.17 Vývoj priemernej mesačnej mzdy od roku 2006 (v %)

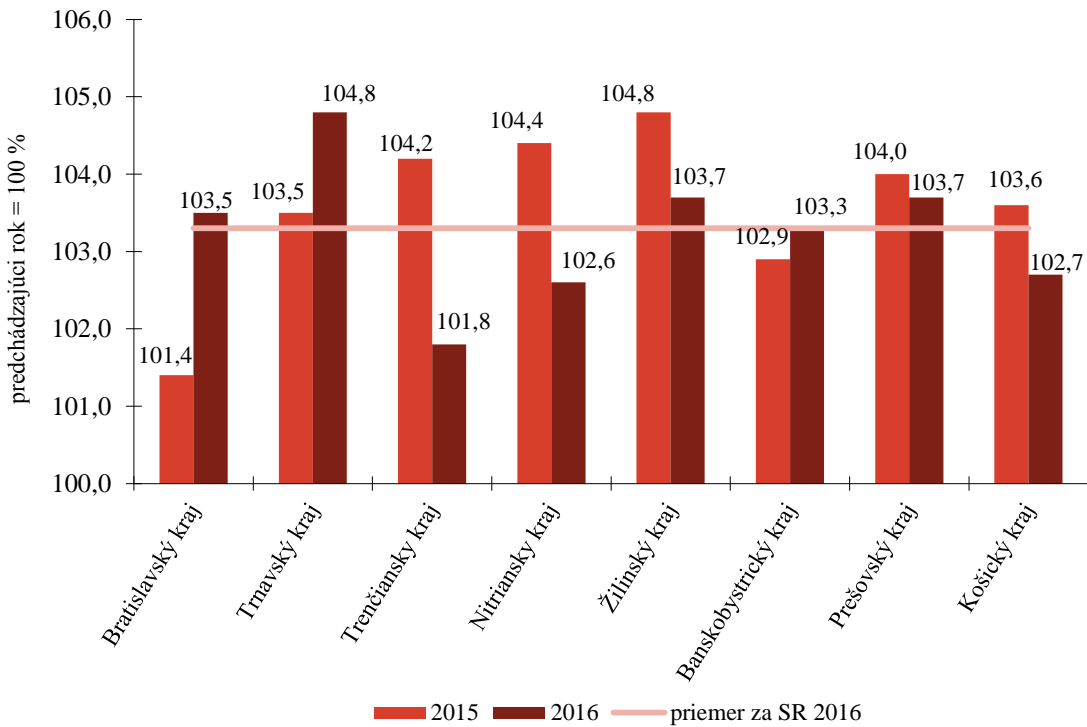
Zdroj: ŠÚ SR

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2016 v mzdovom vývoji pretrvávali výrazné regionálne rozdiely, keď sa **v jednotlivých krajoch** priemerná nominálna mesačná mzda pohybovala v rozpätí od 708 eur (Prešovský kraj) do 1 161 eur (Bratislavský kraj) s rozdielom 453 eur. V Prešovskom kraji dosahovala priemerná nominálna mesačná mzda 61,0 % (60,9 % v roku 2015) priemernej nominálnej mzdy Bratislavského kraja. Vyššia ako v priemere za celé hospodárstvo SR bola priemerná nominálna mesačná mzda len v Bratislavskom kraji, v ostatných krajoch bola pod priemerom SR.

Vo všetkých krajoch úroveň priemernej nominálnej mzdy zamestnancov presiahla úroveň roku 2015, pričom len v troch krajoch (Košickom, Nitrianskom a Trenčianskom) bol jej medziročný rast pod priemerom SR. V troch krajoch (Bratislavskom, Trnavskom a Banskobystrickom) bol medziročný rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v roku 2016 rýchlejší ako v roku 2015.

¹⁹ Podľa štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd; indexy sú počítané z porovnateľných údajov.

Graf 2.18 Rast priemernej nominálnej mesačnej mzdy v rokoch 2015 a 2016 podľa krajov (v %)

Zdroj: ŠÚ SR

Podľa odvetví najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci vo finančných a poisťovacích činnostiach (1 747 eur) a informáciách a komunikáciách (1 739 eur). Vyššia nominálna mesačná mzda ako celoslovenský priemer bola aj vo verejnej správe a obrane, povinnom sociálnom zabezpečení, odborných vedeckých a technických činnostiach a v priemysle. Najnižšiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu mali zamestnanci v ubytovacích a stravovacích službách (554 eur). V porovnaní s rokom 2015 sa však znížil rozdiel medzi najlepšie a najhoršie plateným odvetvím (z 1 218 eur v roku 2015 na 1 193 eur v roku 2016).

V porovnaní s rokom 2015 klesla priemerná nominálna mesačná mzda len v odvetví informácie a komunikácie. V ostatných odvetviach bola vyššia ako v roku 2015, pričom najvyšší relatívny prírastok zaznamenali predovšetkým odvetvia poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, ťažba a dobývanie, verejná správa a obrana, povinné zabezpečenie a umenie, zábava a rekreácia.

Tabuľka 2.17 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2015 a 2016 podľa odvetví

Ekonomické činnosti (SK NACE rev. 2)	2015		2016	
	priemerná výška v €	index 2015/2014	priemerná výška v €	index 2016/2015
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	670	97,7	718	107,2
B,C,D,E Priemysel spolu	965	103,2	998	103,4
B Ťažba a dobývanie	1 041	104,9	1 113	106,9
C Priemyselná výroba	945	103,4	978	103,5
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	1 531	100,7	1 626	106,2
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	893	103,1	916	102,6
F Stavebníctvo	632	105,2	651	103,0
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	814	101,9	830	102,0
H Doprava a skladovanie	863	105,0	904	104,8
I Ubytovacie a stravovacie služby	533	104,3	554	103,9
J Informácie a komunikácia	1 751	105,5	1 739	99,3
K Finančné a poisťovacie činnosti	1 686	101,8	1 747	103,6
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	893	101,0	910	101,9
M Odborné, vedecké a technické činnosti	983	93,5	990	100,7
N Administratívne a podporné služby	862	97,2	885	102,7
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	1 083	103,5	1 155	106,6
P Vzdelávanie	794	104,2	830	104,5
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	858	102,3	908	105,8
R Umenie, zábava a rekreácia	653	103,3	695	106,4
S Ostatné činnosti	593	104,8	598	100,8
Hospodárstvo spolu	883	102,9	912	103,3

Zdroj: ŠÚ SR

Priemerná nominálna aj reálna mesačná mzda stúpila vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov (reálna mzda v rozmedzí od 1,7 % do 5,5 %, nominálna mzda v rozmedzí od 1,2 % do 5,0 %) okrem podnikov s menej než 20 zamestnancami (reálna mzda medziročne klesla o 0,5 % a nominálna o 1,0 %). Podľa veľkosti podnikov mali najvyššiu priemernú nominálnu mesačnú mzdu zamestnanci v podnikoch s počtom 1 000 a viac zamestnancov, najnižšiu zamestnanci v podnikoch do 19 zamestnancov a u živnostníkov. Priemernú nominálnu mesačnú mzdu pod celoslovenským priemerom mali zamestnanci v menších podnikoch do 49 zamestnancov vrátane zamestnancov u živnostníkov.

Tabuľka 2.18 Priemerná nominálna mesačná mzda podľa veľkosti podnikov

Počet zamestnancov	2015 (v €)	Indexy 2015/2014		2016 (v €)	Indexy 2016/2015	
		nominálna mzda	reálna mzda		nominálna mzda	reálna mzda
0 – 19	709	103,2	103,5	702	99,0	99,5
20 – 49	829	102,6	102,9	866	104,5	105,0
50 – 249	942	102,6	102,9	983	104,4	104,9
250 – 499	1 004	102,2	102,5	1 040	103,6	104,1
500 – 999	1 053	102,9	103,2	1 106	105,0	105,5
1 000 a viac	1 134	102,7	103,0	1 183	104,3	104,8
Živnostníci (odhad) ¹	601	101,0	101,3	608	101,2	101,7
Spolu	883	102,9	103,2	912	103,3	103,8

Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2015, Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2016

¹ mzda zamestnancov u živnostníkov

2.2.1.1 Priemerná mesačná hrubá mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére

Systém štvrtročného a ročného štatistického výkazníctva v podnikoch poskytuje základné údaje o počtoch zamestnancov a celkových mzdách, neposkytuje však údaje v detailnejšom členení (napr. podľa tried zamestnaní, veku, praxe, vzdelania, pohlavia), ktoré sú potrebné pre monitorovanie ceny práce. Súčasťou mzdovej štatistiky je preto aj Informačný systém o cene práce (ISCP), ktorého gestorom je MPSVR SR a ktorý zahŕňa aj pravidelné longitudinálne štvrtročné zisťovanie priemerých hodinových a mesačných zárobkov zamestnancov v detailnom členení²⁰. Kvôli odlišným zdrojom údajov sa priemerné mzdy zistené z ISCP do istej miery odlišujú od priemernej mzdy zistenej ŠÚ SR na základe výkazníctva.

Podľa výsledkov celoslovenského výberového zisťovania z ISCP bola v roku 2016 *priemerná hrubá mesačná mzda* v hospodárstve SR **1 034 eur**, z toho v podnikateľskej sfére 1 072 eur a v nepodnikateľskej sfére 909 eur. (Medián hrubej mesačnej mzdy v roku 2016 predstavoval 807 eur, z toho v podnikateľskej sfére 809 eur a v nepodnikateľskej sfére 803 eur.)

Najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2016 pri zohľadnení *dosiahnutého stupňa vzdelania* mali zamestnanci s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa – 1 529 eur, čo predstavovalo 148 % priemernej hrubej mesačnej mzdy v hospodárstve SR. Mzda zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 2 251 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 351 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 9).

Podľa hlavných tried zamestnaní dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci – 2 245 eur (v podnikateľskej sfére 2 410 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 623 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 10).

Z hľadiska veku dosiahli najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo veku od 35 do 39 rokov – 1 143 eur (v podnikateľskej sfére vo veku od 35 do 39 rokov 1 202 eur a v nepodnikateľskej sfére vo veku 60 a viac rokov 969 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 11).

Z regionálneho hľadiska najvyššie priemerné mesačné mzdy poberali zamestnanci v Bratislavskom kraji – 1 369 eur (v podnikateľskej sfére 1 439 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 057 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 12).

Pri triedení **podľa druhu vlastníctva** najvyššiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci spoločností so zahraničným vlastníctvom – 1 288 eur (v podnikateľskej sfére 1 289 eur u zamestnancov spoločností so zahraničným vlastníctvom a v nepodnikateľskej sfére u zamestnancov organizácií so štátnym vlastníctvom 1 059 eur).

²⁰ Pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie úrovne priemerných zárobkov, štruktúry miezd v detailnom členení podľa konkrétnych zamestnaní vyplýva z Nariadenia ES č. 530/1999 na zabezpečenie štruktúrnej štatistiky príjmov a Nariadenia Európskej komisie č.72/2002 o kvalite zisťovania štruktúry miezd zamestnancov.

Najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu v roku 2016 *podľa dosiahnutého stupňa vzdelania* mali zamestnanci so základným vzdelaním – 670 eur. Mzda zamestnancov so základným vzdelaním dosiahla v podnikateľskej sfére hodnotu 718 eur a v nepodnikateľskej sfére 498 eur.

Z pohľadu hlavných tried zamestnaní mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci – 568 eur (v podnikateľskej sfére 616 eur a v nepodnikateľskej sfére 477 eur).

Pri triedení *podľa veku* najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu mali zamestnanci do 20 rokov – 591 eur (v podnikateľskej sfére 593 eur a v nepodnikateľskej sfére 556 eur).

Z hľadiska druhu vlastníctva mali najnižšiu priemernú hrubú mesačnú mzdu zamestnanci vo vlastníctve združení, politických strán a cirkví – 795 eur (v podnikateľskej sfére zamestnanci družstevných organizácií 799 eur a v nepodnikateľskej sfére zamestnanci združení, politických strán a cirkví 739 eur).

Z regionálneho hľadiska najnižšie priemerné mesačné hrubé mzdy poberali zamestnanci v Prešovskom kraji – 820 eur (v podnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 808 eur a v nepodnikateľskej sfére v Prešovskom kraji 849 eur).

Z analýzy **podielu jednotlivých zložiek celkovej priemernej hrubej mesačnej mzdy** v roku 2016 (1 034 eur) je zrejme, že najvyšší podiel tvorila základná mzda (67 %). Ďalšou významnou zložkou priemernej hrubej mesačnej mzdy boli náhrady mzdy, ktoré predstavovali 12 % a tretiu najvyššiu zložku tvorili prémie a odmeny (12 %). (príloha ku kapitole 2, tabuľka 13).

Podľa rodového členenia údajov o odmeňovaní priemerná hrubá mesačná mzda v roku 2016 u mužov bola 1 157 eur (v podnikateľskej sfére 1 180 eur a v nepodnikateľskej sfére 988 eur) a u žien 903 eur (v podnikateľskej sfére 915 eur a v nepodnikateľskej sfére 880 eur). Priemerná hrubá mesačná mzda žien teda predstavovala 78,0 % priemernej hrubej mesačnej mzdy mužov, kým v rovnakom období minulého roka to bolo 77,7 %.

Priemerná hrubá mzda za **plný pracovný čas** dosiahla 1 069 eur (v podnikateľskej sfére 1 103 eur a v nepodnikateľskej sfére 952 eur). Ženy pracujúce na plný pracovný čas zarábali priemerne mesačne 941 eur (952 eur v podnikateľskej sfére a 922 eur v nepodnikateľskej sfére), muži zarábali priemerne 1 184 eur (1 203 eur v podnikateľskej sfére a 1 034 eur v nepodnikateľskej sfére).

Podľa stupňa dosiahnutého vzdelania v roku 2016 dosahovali najvyššiu priemernú mesačnú mzdu ženy pracujúce na plný pracovný čas s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa - 1 433 eur (v podnikateľskej sfére 1 782 eur a v nepodnikateľskej sfére 1 355 eur). Muži poberali najvyššiu priemernú mzdu na plný pracovný čas s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa – 1 861 eur (v podnikateľskej sfére s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa 2 709 eur, v nepodnikateľskej sfére s vysokoškolským vzdelaním III. stupňa 1 545 eur). Najnižšie priemerné mesačné mzdy poberali muži i ženy so základným vzdelaním. Najväčšie rozdiely podľa vzdelania medzi podnikateľskou a nepodnikateľskou sférou sú v mzdách mužov s vysokoškolskou kvalifikáciou III. stupňa, kde tento rozdiel predstavoval až 1 164 eur. Rozdiel medzi zárobkami žien v tejto kategórii bol 427 eur (príloha ku kapitole 2, tabuľka 15).

Z pohľadu **hlavných tried SK ISCO-08** muži aj ženy pracujúci na plný pracovný čas zarábali priemerne najviac v triede 1 – zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci (muži 2 584 eur, ženy 1 787 eur) a najmenej v triede 9 – pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci (muži 671 eur, ženy 538 eur), rovnako v podnikateľskej aj v nepodnikateľskej sfére (príloha ku kapitole 2, tabuľka 16).

Len v podnikateľskej sfére sa zisťuje priemerný hodinový zárobok na pracovnoprávne účely (§ 134 Zákonníka práce). Údaje o priemernom hodinovom zárobku podľa jednotlivých kritérií sú uvedené v prílohe ku kapitole 2, tabuľky 17 - 21.

V súlade s vyššie uvedenými výsledkami porovnávania zárobkov zamestnancov v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére vychádza už dlhodobo priaznivejší výsledok v prospech podnikateľskej sféry. Najväčšie rozdiely v platoch u mužov aj u žien pracujúcich na plný pracovný čas sú u vedúcich, riadiacich zamestnancov. Muži v podnikateľskej sfére zarábajú o 724 eur viac a ženy o 458 eur viac ako v nepodnikateľskej sfére.

Z celkového počtu zamestnancov (1 155 753) vo výberovom súbore ISCP v roku 2016, bez ohľadu na dĺžku pracovného času, poberalo 65,96 % zamestnancov nižšiu mzdu ako zistený celorepublikový priemer 1 034 eur. Z počtu zamestnancov pracujúcich na plný pracovný čas poberalo minimálnu mzdu 1,68 % zamestnancov.

2.2.2 Úplné náklady práce

Podľa údajov Štatistického úradu SR (údaje sú v čase spracovania správy dostupné za rok 2015) ročné **úplné náklady práce** medziročne **vzrástli o 2,5 %** na 16 121 eur na zamestnanca.

Z celkových nákladov práce v roku 2015 tvoril súhrn priamych nákladov 72,97 % a nepriamych nákladov 27,14 %, od ktorých sa odpočítavajú subvencie prijaté zamestnávateľom vo forme dotácií (-0,11 %).

Tabuľka 2.19 Dynamika ročných nákladov práce v SR na zamestnanca (v eurách)

Druh nákladov	2011	2012	2013	2014	2015
Náklady práce spolu	14 064	14 554	15 018	15 721	16 121
z toho náklady:					
– priame	10 242	10 633	10 902	11 438	11 764
– nepriame	3 835	3 936	4 132	4 305	4 375

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

V roku 2015 zamestnávateľ vynaložil na svojho zamestnanca v priemere 1 343 eur za mesiac, čo bolo o 33 eur viac v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Medziročné tempo rastu priemerných mesačných nákladov práce sa v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 spomalilo o 2,2 p. b.

Priame náklady práce medziročne vzrástli o 2,8 %. V tejto skupine nákladových položiek v roku 2015 mali najväčšie zastúpenie mzdy, ktoré tvorili 63,63 % a náhrady mzdy tvoriace 8,68 %, z čoho 6,78 % pripadalo na náhrady za dovolenku. V skupine priamych nákladov práce medziročne vzrástli mzdy o 2,6 %, z toho základné mzdy a platy o 2,5 %, prémie a odmeny o 1,8 %. Z 855 eur vyplatených na mzdy pripadlo na základnú (tarifnú) mzdu a plat za prácu 660 eur, prémie a odmeny 115 eur, príplatky a doplatky, mzdové zvýhodnenia 45 eur. Náhrady mzdy vzrástli o 5,0 % na 117 eur, peňažné plnenia zo zisku po zdanení o 3,6 % a náhrady za pracovnú pohotovosť mimo pracoviska poklesli o 3,7 %.

V roku 2015 dosiahli **nepriame náklady** práce úroveň 365 eur, pričom v porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k spomaleniu ich rastu o 2,6 p. b. Povinné príspevky na sociálne poistenie sa zvýšili o 2,3 % na úroveň 328 eur, nepovinné príspevky na sociálne poistenie vzrástli o 5,6 % na 7 eur. Z ďalších nepriamych nákladových zložiek sociálne výhody poklesli o 6,5 % (na 12 eur), z toho príspevky na stravovanie poklesli o 8,9 % a ostatné príspevky do sociálneho fondu o 5,4 %. Sociálne dávky poskytované zamestnávateľmi poklesli o 5,8 % na 10 eur, z toho náklady na odstupné klesli o 19,8 % a náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti vzrástli o 20,8 %. Náklady na školenie zamestnancov zaznamenali pokles o 11,3 % na 4 eurá. Ostatné nepriame náklady práce vzrástli o 0,7 %, z toho náklady na nábor zamestnancov vzrástli o 19,8 %.

Tabuľka 2.20 Štruktúra mesačných nákladov práce v SR za rok 2015

Položky nákladov práce	Podiel v %	€	Index 2015/2014
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	100,00	1 343	102,5
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	72,97	980	102,8
1. Mzdy	63,63	855	102,6
2. Náhrady mzdy	8,68	117	105,0
3. Platby do programu sporenia	0,01	0	169,4
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť (mimo pracoviska)	0,16	2	96,3
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	0,33	4	103,6
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	0,15	2	88,0
7. Odmeny učňom	0,00	0	80,3
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	27,14	365	101,6
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	24,44	328	102,3
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	0,54	7	105,6
10. Sociálne dávky	0,72	10	94,2
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0,00	0	88,9
12. Sociálne výhody	0,93	12	93,5
13. Náklady na školenie zamestnancov	0,32	4	88,7
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0,01	0	196,0
15. Ostatné nepriame náklady práce	0,19	3	100,7
16. SUBVENCIE	-0,11	-1	80,8

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

Dlhodobý trend rastúcej diferenciacie v nákladoch práce medzi **ekonomickými činnosťami** pokračoval aj v sledovanom roku. Najvyšší medziročný rast nákladov práce bol v nasledujúcich ekonomických činnostiach: stavebníctvo (o 8,4 %), ťažba a dobývanie (o 6,6 %), ubytovacie a stravovacie služby (o 6,0 %), umenie, zábava, rekreácia (o 5,7 %) a informácie a komunikácia (o 4,9 %). V porovnaní s predchádzajúcim rokom pokles nákladov práce nastal v dvoch ekonomických činnostiach: administratívne služby (o 2,2 %) a poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov (o 0,4 %). Z hľadiska dynamiky vývoja mesačných nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v stavebníctve, v ostatných činnostiach, ubytovacích a stravovacích službách, v umení, zábave a rekreácii, v ťažbe a dobývaní, v činnosti dodávka vody, odpady, v činnosti informácie a komunikácie, v priemyselnej výrobe a v doprave a skladovaní. V ostatných ekonomických činnostiach nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce, pričom najväčšie spomalenie nastalo vo finančných a poisťovacích činnostiach (o 6,3 p. b.) a v administratívnych službách (o 8,3 p. b.).

Približne tretina ekonomických činností vynakladala nadpriemerné výdavky na pracovnú silu. Dominovala ekonomická činnosť informácie a komunikácie (2 486 eur), čo prevýšilo priemernú úroveň v SR o 85 %. Ďalej nasledovala ekonomická činnosť finančné a poisťovacie činnosti (2 469 eur), ďalej dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (2 301 eur), odborné, vedecké a technické činnosti (1 690 eur), ťažba a dobývanie (1 572 eur) a priemyselná výroba (1 392 eur). Ostatné ekonomické činnosti dosahovali podpriemerné hodnoty. Najnižšie finančné prostriedky na vlastného zamestnanca boli vynaložené v ubytovacích a stravovacích službách (804 eur), ďalej v ostatných činnostiach (956 eur), v administratívnych a podporných službách (961 eur), v umení, zábave a rekreácii (1 043 eur) a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove (1 083 eur) (príloha ku kapitole 2, tabuľka 22).

Z hľadiska veľkostí organizácií najviac prostriedkov na zamestnanca vynaložili subjekty s 1 000 a viac zamestnancami (1 643 eur). Nadpriemernú úroveň dosiahli aj organizácie s 500 – 999 zamestnancami (1 474 eur), s 250 – 499 zamestnancami (1 422 eur) a organizácie so 100 – 249 zamestnancami (1 372 eur). Najnižšie výdavky na prácu boli v malých podnikoch od 1 – 9 zamestnancov (1 086 eur) a v organizáciách, ktoré zamestnávajú 10 – 19 osôb (1 154 eur).

Regionálna diferenciácia v nákladoch práce medziročne poklesla o 4,7 %. Mesačné náklady práce sa v jednotlivých regiónoch pohybovali v intervale od 1 066 eur (v Prešovskom kraji) do 1 727 eur (v Bratislavskom kraji), pričom nadpriemernú úroveň dosiahol len Bratislavský kraj. V porovnaní s rokom 2014 vzrástli mesačné náklady práce vo všetkých regiónoch. Z pohľadu dynamiky nákladov práce sa oproti predchádzajúcemu roku ich vývoj zrýchlil v Žilinskom kraji a na rovnakej úrovni zostal v Prešovskom kraji. V ostatných krajoch nastalo spomalenie vývoja mesačných nákladov práce.

Tabuľka 2.21 Mesačné náklady práce na zamestnanca v roku 2015 podľa krajov (v eurách)

Položky nákladov práce	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
1. – 16. CELKOVÉ NÁKLADY PRÁCE	1 727	1 242	1 235	1 154	1 230	1 147	1 066	1 286
1. – 7. PRIAME NÁKLADY	1 264	899	902	844	896	834	781	933
1. Mzdy	1 108	785	784	734	781	727	676	809
2. Náhrady mzdy	143	108	109	105	107	100	98	115
3. Platby do programu sporenia	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Náhrady za pracovnú pohotovosť	3	2	1	2	3	2	2	2
5. Peňažné plnenia zo zisku po zdanení	6	3	6	2	2	4	4	5
6. Ostatné priame náklady zamestnancom	4	1	1	1	2	1	1	1
7. Odmeny učňom	0	0	0	0	0	0	0	0
8. – 15. NEPRIAME NÁKLADY	466	343	334	310	336	313	285	354
8. Povinné príspevky na sociálne poistenie	417	308	301	283	303	284	261	318
9. Nepovinné príspevky na sociálne poistenie	10	7	5	5	6	6	5	8
10. Sociálne dávky	12	10	11	7	9	9	7	8
11. Príspevky na sociálne poistenie učňov	0	0	0	-	0	0	0	0
12. Sociálne výhody	16	12	11	11	11	11	9	13
13. Náklady na školenie zamestnancov	7	4	3	3	4	2	2	4
14. Poplatky a sankcie súvisiace so mzdami	0	0	1	0	0	0	0	0
15. Ostatné nepriame náklady práce	4	2	2	1	3	2	1	4
16. SUBVENCIE	-3	-0	-1	-0	-2	-1	-1	-1

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce

2.2.3 Kolektívne vyjednávanie

Podľa zákona č. 2/1991 Zb. o kolektívnom vyjednávaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o kolektívnom vyjednávaní“) nedošlo v roku 2016 k rozširovaniu záväznosti kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa (ďalej len „KZVS“) na ďalších zamestnávateľov z dôvodu, že Ústavný súd SR na základe nálezu č. 186/2016 pozastavil účinnosť ustanovení § 7 a § 7a zákona o kolektívnom vyjednávaní.

V roku 2016 bolo na MPSVR SR uložených 20 KZVS a 8 dodatkov ku KZVS. Z tohto počtu 20 uzatvorených KZVS bolo 11 KZVS uzatvorených v súkromnom sektore a deväť KZVS bolo uzatvorených vo verejnom sektore. Všetkých osem dodatkov ku KZVS bolo uzatvorených v súkromnom sektore.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k miernemu zníženiu počtu uzatvorených KZVS o 2 KZVS, ako aj k zníženiu uzatvorených dodatkov ku KZVS o 5 dodatkov. Táto situácia je čiastočne ovplyvnená aj tým, že zmluvné strany v posledných rokoch uzatvárajú KZVS na kratšie obdobie. V roku 2015 boli niektoré KZVS uzatvorené na 2 - 3 roky, prípadne platnosť niektorých KZVS bola predĺžená dodatkom ku KZVS a z dôvodov ich dlhšej platnosti nebolo potrebné v roku 2016 uzatvárať v niektorých odvetviach KZVS. Nižší počet uložených KZVS na MPSVR SR ovplyvnila aj situácia, že vo verejnom sektore, kde KZVS možno podľa zákona o kolektívnom vyjednávaní uzatvoriť iba na jeden rok, neboli dohodnuté v porovnaní s predchádzajúcim rokom žiadne dodatky ku KZVS.

MPSVR SR evidovalo v roku 2016 celkovo 17 sporov o uzavretie kolektívnych zmlúv alebo dodatkov ku kolektívnym zmluvám, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom o tri spory viac. Dva spory boli riešené v konaní pred rozhodcom, z toho jeden spor bol o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy a jeden spor bol o určenie odborovej organizácie príslušnej na uzatvorenie kolektívnej zmluvy sprostredkovateľom. Z celkového počtu 15 sporov riešených pred sprostredkovateľom jeden spor bol o plnenie záväzkov z kolektívnej zmluvy a 14 sporov bolo o uzatvorenie kolektívnej zmluvy alebo dodatku ku kolektívnej zmluve. 11 sporov bolo vyriešených pred sprostredkovateľom úspešne a kolektívna zmluva bola uzatvorená, 4 spory riešené pred sprostredkovateľom boli neúspešné a v prípade 1 sporu došlo k dohode zmluvných strán ešte pred vstupom sprostredkovateľa do sporu.

Všetky uvedené spory sa týkali uzavretia kolektívnej zmluvy v podnikateľskom sektore, vo verejnom sektore nevznikol spor o uzatvorenie kolektívnej zmluvy.

2.2.4 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

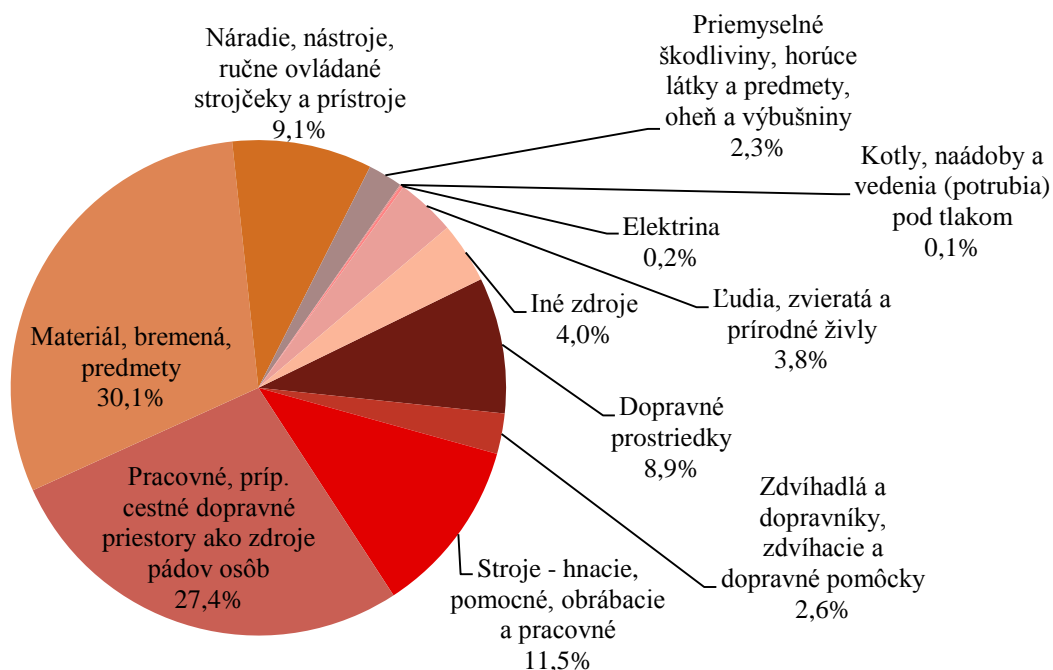
Zmeny legislatívy

V priebehu roku 2016 v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci nadobudlo účinnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 1/2016 Z. z. o sprístupnení tlakových zariadení na trhu.

Pracovné úrazy

V roku 2016 bolo z organizácií v pôsobnosti orgánov inšpekcie práce nahlásených 9 343 registrovaných pracovných úrazov (ďalej len „RPÚ“). Z uvedeného počtu bolo 40 závažných pracovných úrazov s následkom smrti (ďalej len „SPÚ“) a 103 pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej len „ĽUZ“). Oproti roku 2015 došlo v roku 2016 k poklesu počtu SPÚ o 15 prípadov (27,27 %) a poklesu počtu pracovných úrazov s ŤUZ o 51 prípadov (33,12 %). V roku 2016 bolo evidovaných 9 200 ostatných RPÚ, čo predstavuje nárast o 328 prípadov (3,70 %).

Graf 2.19 Rozdelenie ostatných registrovaných pracovných úrazov podľa zdroja úrazu

Zdroj: Národný inšpektorát práce

Väčšina SPÚ (75,00 %) sa kumulovala do troch hlavných zdrojových skupín, ktorými boli dopravné prostriedky v 20 prípadoch (50,00 %), pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb v 5 prípadoch (12,50 %) a materiál, bremená, predmety v 5 prípadoch (12,50 %). Najčastejšími zdrojmi vzniku ŤUZ boli hnacie stroje, pomocné, obrábacie a pracovné stroje v 31 prípadoch (30,10 %), dopravné prostriedky v 22 prípadoch (21,36 %), pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov osôb v 20 prípadoch (19,42 %) a materiál, bremená, predmety v 15 prípadoch (14,56 %).

Najčastejšími príčinami vzniku SPÚ bolo predovšetkým používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia v 9 prípadoch (20,00 %) a pri pracovných úrazoch s ŤUZ bolo najčastejšou príčinou používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez odbornej spôsobilosti v 29 prípadoch (28,16 %). Druhou najpočetnejšou príčinou bol nedostatok osobných predpokladov na výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) a bežné riziko práce v 21 prípadoch (20,39 %).

Rizikové práce

V roku 2016 došlo oproti roku 2015 k zníženiu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 1 967. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2016 bolo najviac zamestnancov exponovaných hluku (76 584), chemickým látkam (25 958), fyzickej záťaži (6 823) a vibráciám (6 226). Mierny vzostup počtu zamestnancov vo štvrtej kategórii prác bol zaznamenaný v expozícii chemickým faktorom (o 56 zamestnancov), naopak pokles bol zaevidovaný v expozícii nadmernému hluku (o 154 zamestnancov) a vibráciám (o 250 zamestnancov).

Najviac zamestnancov vykonávalo rizikovú prácu v odvetví priemyselná výroba (69 466) a v odvetví zdravotníctva a sociálnej pomoci (8 699). Najviac žien (6 946) vykonávalo rizikové práce tiež v týchto odvetviach.

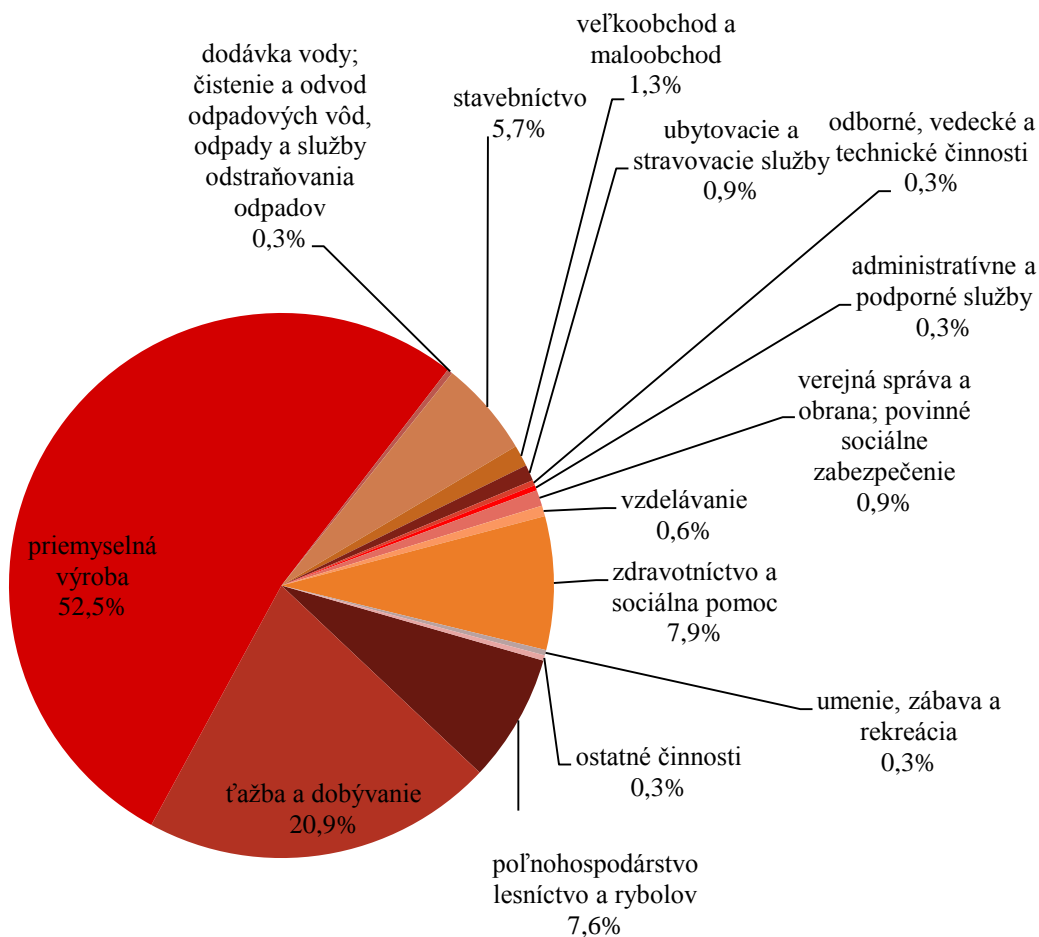
Choroby z povolania

V roku 2016 bolo v Slovenskej republike hlásených 316 chorôb z povolania a profesionálnych otráv, z nich 136 u žien (43 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania a profesionálnych otráv). V porovnaní s rokom 2015, s celkovým počtom 323 hlásených novopriznaných chorôb z povolania, v roku 2016 došlo k poklesu počtu hlásených chorôb z povolania o 7.

K najčastejšie hláseným chorobám z povolania patrilo ochorenie horných končatín z dlhodobého nadmerného a jednostranného zaťaženia u 173 zamestnancov (54,7 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania), ochorenie horných končatín z vibrácií u 46 zamestnancov (14,6 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania), prenosné a parazitárne ochorenia u 31 zamestnancov (9,8 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania) a porucha sluchu z hluku u 19 zamestnancov (6,1 % zo všetkých hlásených chorôb z povolania).

Najvyšší výskyt chorôb z povolania bol v odvetví priemyselnej výroby, a to 166 hlásení, v odvetví ťažby a dobývania 66 hlásení, v odvetví zdravotníctva a sociálnej pomoci 25 hlásení, v odvetví poľnohospodárstva, lesníctva a rybolovu 24 hlásení a v odvetví stavebníctva 18 hlásení.

Graf 2.20 Choroby z povolania podľa klasifikácie ekonomických činností

Zdroj: Národné centrum zdravotníckych informácií

3 SOCIÁLNA OCHRANA

Sociálnu ochranu na Slovensku zabezpečuje systém sociálneho zabezpečenia, ktorý pozostáva zo sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

3.1 Sociálne poistenie

Sociálne poistenie zabezpečuje ochranu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v prípade straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania alebo opatrovania, tehotenstva alebo materstva, v prípade staroby alebo úmrtia, v prípade poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu, v prípade poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania, v prípade platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, v prípade straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v nezamestnanosti.

Systém sociálneho poistenia sa podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) člení na nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie, garančné poistenie a poistenie v nezamestnanosti. V sledovanom období v oblasti sociálneho poistenia nadobudli účinnosť nasledovné opatrenia a úpravy dané viacerými novelami zákona o sociálnom poistení:

Valorizácia

Valorizáciu dávok určilo opatrenie MPSVR SR č. 283/2015 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2016. Dôchodkové dávky sa v roku 2016 zvýšili nasledovne:

- 1,90 eura, ak ide o starobný dôchodok,
- 0,60 eura, ak ide o starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice,
- 1,90 eura, ak ide o predčasný starobný dôchodok,
- 0,70 eura, ak ide o predčasný starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice,
- 1,70 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, invalidný dôchodok podľa § 266 zákona a sociálny dôchodok,
- 0,60 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, vyplácaný v sume jednej polovice a invalidný dôchodok podľa § 266 zákona vyplácaný v sume jednej polovice,
- 1 euro, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 %,
- 0,40 eura, ak ide o invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70 %, vyplácaný v sume jednej polovice,
- 1,20 eura, ak ide o vdovský dôchodok a vdovecký dôchodok,
- 0,60 eura, ak ide o vdovský dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice a vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice,
- 0,60 eura, ak ide o sirotsky dôchodok,
- 0,30 eura, ak ide o sirotsky dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice.

Zvýšenie úrazovej renty v roku 2016 bolo 0,46 %.

Suma všeobecného vymeriavacieho základu

Podľa § 226 zákona o sociálnom poistení je Sociálna poisťovňa povinná zverejňovať na svojom webovom sídle sumu všeobecného vymeriavacieho základu za príslušný kalendárny rok najneskôr do 30. apríla kalendárneho roka, nasledujúceho po príslušnom kalendárnom roku, ako aj výšku dôchodkovej hodnoty na príslušný kalendárny rok, najneskôr do 31. decembra príslušného

kalendárneho roka. Suma všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok 2015 bola 10 596 eur. Dôchodková hodnota sa v roku 2016 zvýšila na 10,9930 eura z 10,6865 eur v roku 2015. Výška aktuálnej dôchodkovej hodnoty sa používa pri určení sumy dôchodku v danom roku.

Zvýšenie materského

Zákonom č. 407/2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2016 zvýšilo materské zo 65 % na 70 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného základu. Zvýšenie materského sa vzťahuje aj na poistencov, ktorým nárok na materské vznikol pred 1. januárom 2016 a trvá aj po 31. decembri 2015.

Pozostalostné dôchodky

Zákonom č. 407/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2016 odstránila rozdielnosť podmienok nároku na pozostalostné dôchodkové dávky vdov a vdovcov, ktorí ovdoveli pred 1. januárom 2004 v porovnaní s vdovami a vdovcami, ktorí ovdoveli po tomto dni, **spočívajúcu v časovom obmedzení** možnosti splnenia podmienok opätovného vzniku nároku na vdovský dôchodok alebo výplatu vdovského dôchodku a opätovného vzniku nároku na vdovecký dôchodok.

Vyrovnávací príplatok

Zákonom č. 140/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, má s účinnosťou od 1. januára 2016 poberateľ slovenského starobného dôchodku, ktorý poberá aj český starobný dôchodok, po splnení zákonom ustanovených podmienok nárok na vyrovnávací príplatok. Účelom vyrovnávacieho príplatku je čiastočne eliminovať poistencami negatívne vnímanú skutočnosť, že na základe rozdelenia ČSFR im bol priznaný dôchodok z Českej republiky za obdobia zamestnania pred rozdelením ČSFR a dôchodok zo Slovenskej republiky za obdobia dôchodkového poistenia, resp. zabezpečenia po rozdelení ČSFR, pričom úhrn súm týchto dôchodkov je z dôvodu rozdielných právnych úprav dôchodkového poistenia v jednotlivých štátoch po rozdelení ČSFR nižší, ako by bola suma dôchodku, ak by sa priznal poistencovi výlučne podľa právnych predpisov Slovenskej republiky s prihliadnutím na celú dobu dôchodkového poistenia/zabezpečenia, tak pred, ako aj po rozdelení ČSFR. Rozdiel medzi týmito dôchodkami tvorí práve vyrovnávací príplatok. Principiálne rovnaká právna úprava, len v opačnom zmysle, bola prijatá v Českej republike.

Platenie poistného za vojakov dobrovoľnej vojenskej prípravy

Zákonom č. 378/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa ustanovilo, že od 2. januára 2016 môžu občania Slovenskej republiky absolvovať v rámci dobrovoľnej vojenskej prípravy vojenský výcvik a pripraviť sa tak na prípadnú obranu Slovenskej republiky. V rámci sociálneho poistenia sú tieto osoby pokryté úrazovými dávkami a dôchodkovým poistením počas dobrovoľnej vojenskej prípravy a pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky. Skupina poistencov štátu sa rozšírila o vojakov dobrovoľnej vojenskej prípravy, za ktorých štát do Sociálnej poisťovne platí poistné na dôchodkové poistenie, povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie, ak sú sporiteľmi (za predpokladu, že už nie sú povinne dôchodkovo poistení podľa príslušných ustanovení zákona o sociálnom poistení, napr. ako zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba, atď. a nebol im priznaný invalidný dôchodok). Rovnako štát uhrádza náklady na dávky úrazového poistenia, ak vznikne úraz takejto osobe počas dobrovoľnej vojenskej prípravy, pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky. Okruh zamestnancov na účely dôchodkového poistenia sa tak rozšíril o fyzickú osobu v právnom vzťahu na základe dohody o zaradení do aktívnych záloh podľa osobitného predpisu počas pravidelného cvičenia alebo plnenia úloh ozbrojených síl Slovenskej republiky.

Vianočný príspevok

Na základe zákona č. 287/2016 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 592/2006 Z. z. o poskytovaní vianočného príspevku niektorým poberateľom dôchodku a o doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov sa opätovne jednorazovo zvýšila suma vianočného príspevku o 12,74 eura pre poberateľov vianočného príspevku s dôchodkom, resp. úhrnom súm dôchodkov do výšky 396,18 eura (vrátane, t. j. 2 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu). To znamená, že suma vianočného príspevku vrátane jednorazového zvýšenia v roku 2016 mohla dosiahnuť výšku až 100 eur.

Minimálna valorizácia

Zákonom č. 285/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa ustanovila minimálna miera zvyšovania dôchodkových dávok (okrem vyrovnávacieho príplatku) a úrazovej renty v roku 2017. V záujme toho, aby sa zabezpečilo zvyšovanie dôchodkových dávok v istej primeranej a dôchodcovskou verejnosťou akceptovateľnejšom sume, pevná suma zvýšenia sa v roku 2017 určila prostredníctvom 2 % z priemernej sumy daného druhu dôchodku. Z rovnakých dôvodov sa ustanovilo tiež minimálne percento zvýšenia úrazovej renty, ktorá sa zvyšuje o percento stanovené rovnakým spôsobom ako percento určujúce pevnú sumu zvýšenia dôchodkových dávok.

V roku 2016 boli schválené nasledovné opatrenia s účinnosťou od 1. januára 2017 (ak nie je uvedené inak):

Vymeriavací základ na určenie nemocenských dávok

Zákonom č. 285/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa zvýšila maximálna hranica denného vymeriavacieho základu na určenie výšky nemocenských dávok z pôvodného 1,5 na 2-násobok priemernej mzdy z pred dvoch rokov (t. j. nemocenského, materského, ošetrovného a vyrovnávacej dávky a náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti); zároveň došlo k zmrazeniu koeficientov redukcie a dopočtu priemerného osobného mzdového bodu na úrovni roku 2016.

Dôchodkový vek

Úloha upraviť dôchodkový vek a referenčný vek na rok 2017 vyplýva Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z ustanovení § 65a zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 252/2012 Z. z. Opatrením ministerstva č. 269/2016 Z. z. sa dôchodkový vek na kalendárny rok 2017 určil na 62 rokov a 76 dní.

Poistné za príjemcov opatrovateľského príspevku a osobných asistentov

Zákonom č. 355/2016 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa s účinnosťou od 1. januára 2017 v zákone o sociálnom poistení odstránila hranica 12 rokov na účely platenia poistného na dôchodkové poistenie za fyzické osoby, ktorým sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie alebo ktoré majú podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu ťažko zdravotne postihnutej fyzickej osobe v rozsahu najmenej 140 hodín mesačne a z tohto dôvodu podali prihlášku na dôchodkové poistenie. Štát prevzal na seba povinnosť platiť za tieto osoby poistné na dôchodkové poistenie počas celého obdobia potreby opatrovania ťažko zdravotne postihnutých. Toto obdobie sa im započíta na účely nárokov na dôchodkové dávky (napríklad, ak budú túto činnosť vykonávať najmenej tridsať rokov, za predpokladu splnenia zákonných podmienok im vznikne nárok na minimálny dôchodok).

3.1.1 Nemocenské poistenie

Nemocenské poistenie slúži na preklopenie sociálnych udalostí, ako napríklad dočasná pracovná neschopnosť, tehotenstvo či materstvo. Zo systému nemocenského poistenia sa vyplácajú dávky, ktoré sa členia na nemocenské (zamestnancovi poskytované spravidla až od 11. dňa trvania dočasnej pracovnej neschopnosti), ošetrovné, materské a vyrovnávaciu dávku.

Podľa zákona č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, za prvých 10 dní trvania dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca vypláca zamestnávateľ náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a Sociálna poisťovňa poskytuje zamestnancovi nemocenské až od 11. dňa jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výdavky na nemocenské dávky²¹ v roku 2016, hradené z rozpočtu Sociálnej poisťovne, boli v čiastke 473,89 mil. eur. V porovnaní s rokom 2015 boli vyššie o 58,80 mil. eur (index rastu 1,14). Nárast výdavkov nastal z dôvodu vyššieho počtu prípadov.

V roku 2016 boli priemerné mesačné počty zúčtovaných nemocenských dávok nasledovné:

- nemocenské 110 003 prípadov,
- ošetrovné 11 745 prípadov,
- vyrovnávacia dávka 80 prípadov,
- materské 26 330 prípadov.

Priemerný mesačný počet prípadov bol oproti roku 2015 vyšší o 7 449 (najvyšší nárast priemerného počtu prípadov bol zaznamenaný na nemocenskom, o 4 469 prípadov). Tento nárast bol spôsobený vyšším priemerným percentom dočasnej pracovnej neschopnosti. Priemerné percento dočasnej pracovnej neschopnosti (ďalej len „DPN“) pre chorobu a úraz v roku 2015 dosiahlo 3,225 % a v roku 2016 vzrástlo na 3,231 % z priemerného počtu poistencov v danom roku (najnižšie priemerné percento DPN bolo v Bratislavskom kraji 2,13 % a najvyššie v Prešovskom kraji 4,49 %). Priemerná doba trvania práceneschopnosti v roku 2016 predstavovala 44,2 dňa (najnižšia priemerná doba trvania 34,94 dňa bola v Bratislavskom kraji a najvyššia 49,49 dňa v Prešovskom kraji), čo znamenalo oproti roku 2015 nárast o 1,6 dňa.

Z nasledujúcej tabuľky je možné vidieť, že okrem počtov vyplatených nemocenských dávok sa zvýšili taktiež ich priemerné výšky.

Tabuľka 3.1 Počet prípadov a priemerná výška nemocenských dávok v roku 2016

Dávka	Počet vyplatených dávok v roku 2016	Index 2016/2015	Priemerná výška dávky v roku 2016 (v €)	Index 2016/2015
Nemocenské	1 320 032	104,2 %	236,44	107,0 %
Ošetrovné	140 942	109,7 %	86,76	105,5 %
Vyrovňavacia dávka	956	102,6 %	58,71	109,4 %
Materské	315 963	107,9 %	477,79	111,2 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa

²¹ Prehľad výdavkov základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenských dávok v roku 2016 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľke 1.

3.1.2 Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie sa člení na starobné poistenie (poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia) a na invalidné poistenie (poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobu nepriaznivého zdravotného stavu a pre prípad úmrtia). Zo systému dôchodkového poistenia sa poskytuje starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok, vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotsky dôchodok a vyrovnávací príplatok.

V terminológii dôchodkových dávok znamená súbeh poberanie súčasne (súbežne) tzv. priameho dôchodku (starobného, predčasného starobného alebo invalidného) s nepriamym dôchodkom (vdovským dôchodkom alebo vdoveckým dôchodkom), prípadne súbehu invalidného dôchodku s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť do 70 % so sirotským dôchodkom.

K 31. decembru 2016 bolo vyplácaných 1 668 547 dôchodkových dávok (bez dôchodkov hradených štátom – napr. tzv. invalidov z mladosti, dôchodkov manželky, sociálnych dôchodkov, ako aj bez dôchodkov vyplácaných do cudziny a dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie). Dôchodkov neprevzatých do automatizovanej evidencie bolo 19 a 24 912 dôchodkov bolo vyplácaných do cudziny.

V porovnaní so stavom k 31. decembru 2015 bol počet vyplatených dôchodkov²² v decembri 2016 vyšší o takmer 26 tisíc, čo predstavuje medziročný nárast o 1,6 %. Pokles oproti roku 2015 zaznamenal počet vyplácaných sirotských dôchodkov (cca o 1,6 tisíc). Oproti roku 2015 bol zaznamenaný najvýraznejší nárast počtu starobných dôchodkov (cca o 17 tisíc).

**Tabuľka 3.2 Počet vyplácaných dôchodkových dávok a priemerná výška dôchodkov
v roku 2015 a 2016**

Typ dôchodku	Počty vyplácaných dôchodkov k:		Priemerná výška (sólo) dôchodku v €:	
	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2016
Starobný (sólo + v súbehu) spolu	1 032 197	1 048 842	411	417
Predčasný starobný (sólo + v súbehu) spolu	18 351	20 232	393	389
Invalidný (sólo + v súbehu) spolu	234 451	235 131	266	263
Vdovský (sólo+ v súbehu)	292 827	296 569	246	245
Vdovecký (sólo+ v súbehu)	41 720	45 959	190	190
Sirotský	23 373	21 814	132	130
Spolu	1 642 919	1 668 547	x	x
Dôchodky neprevzaté do automatizovanej evidencie	20	19	x	x
Dôchodky vyplácané do cudziny	23 170	24 912	x	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

²² Podrobnejšie štatistické údaje o počte poberateľov a výške jednotlivých dôchodkových dávok sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 2 až 5.

V roku 2016 boli v dôsledku nízkej inflácie dôchodkové dávky valorizované o 0,46 %. Najvyšší nominálny nárast zaznamenali poberatelia predčasných starobných dôchodkov vyplácaných v súbehu s vdovským dôchodkom (ženy) a predčasných starobných dôchodkov vyplácaných v súbehu s vdoveckým dôchodkom (muži).

Tabuľka 3.3 Priemerná výška dôchodkov v súbehu v rokoch 2015 a 2016 k 31. 12.

Druh dôchodku	Priemerná výška dôchodku* v €	
	rok 2015	rok 2016
starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	450	456
starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	525	532
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	464	475
predčasný starobný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	502	511
invalidný vyplácaný v súbehu s vdovským (ženy)	396	391
invalidný vyplácaný v súbehu s vdoveckým (muži)	424	419

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerná výška vypočítaná z úhrnnej sumy oboch vyplácaných dôchodkov

Výdavky²³ na (systémové) dávky dôchodkového poistenia v roku 2016 boli 6,5 mld. eur, čo predstavuje oproti roku 2015 nárast výdavkov o 1,1 %. Okrem toho štátom hradené dôchodkové dávky (dôchodok manželky, sociálny dôchodok, tzv. invalidný dôchodok z mladosti, zvýšenie pre bezvládnosť, zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu, za odboj a rehabilitáciu, vrátane príplatkov za štátnu službu a vyrovnávacích príplatkov) predstavovali 60,7 mil. eur.

Výdavky na výplatu vianočného príspevku²⁴ niektorým poberateľom dôchodku v roku 2016 (bez doplatkov) predstavovali 77,4 mil. eur, pričom v roku 2015 to bolo 77,2 mil. eur. Celkový počet dôchodcov, ktorým bol vyplatený vianočný príspevok v roku 2016 dosiahol 1 166 346 osôb, kým v roku 2015 to bolo 1 141 551 osôb. Výdavky na zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku **na sumu minimálneho dôchodku**²⁵ predstavovali ďalších 22,3 mil. eur.

Pomer priemerného starobného sólo dôchodku vyplácaného k 31. decembru 2016 k priemernej mesačnej mzde za rok 2016 v hospodárstve Slovenskej republiky (912 eur) bol 45,8 %, čo je mierny pokles v porovnaní s rokom 2015 (o 0,8 p. b.). K 31. decembru 2016 bolo zaznamenaných 9 084 poberateľov sólo starobných dôchodkov (t. j. 0,9 %) presahujúcich priemernú mesačnú mzdu v hospodárstve SR.

3.1.3 Úrazové poistenie

Úrazové poistenie je poistením zamestnávateľa pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu alebo choroby z povolania. Dávkami úrazového poistenia sú úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, pozostalostná úrazová renta, jednorazové odškodnenie, pracovná rehabilitácia a rehabilitačné, rekvalifikácia a rekvalifikačné, náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia, náhrada nákladov spojených s liečením a náhrada nákladov spojených s pohrebom. V rámci úrazového poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO, pričom jej nie je ani daná možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia.

Celková suma vyplatených dávok v roku 2016²⁶ bola 47,3 mil. eur, čo predstavuje mierne zvýšenie výdavkov oproti roku 2015. Najpočetnejšia a finančne najnáročnejšia dávka je úrazová renta. Za rok 2016²⁷ bolo vyplatených 85 059 úrazových rent, čo predstavuje oproti roku 2015 nárast o 0,4 %. Priemerná výška tejto dávky za rok 2016 bola 303,24 eura, t. j. mierny nárast oproti roku

²³ Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31.12.2016 je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 5.

²⁴ Ide o štátnu sociálnu dávku.

²⁵ Hradené zo štátneho rozpočtu.

²⁶ Prehľad výdavkov základného fondu úrazového poistenia je uvedený v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 6.

²⁷ Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia a štátne dávky úrazového poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 7 a 8.

2015 a vynaložených na ňu bolo 26,5 mil. eur (58,4 % všetkých výdavkov základného fondu úrazového poistenia). Druhou najpočetnejšie vyplácanou dávkou bol úrazový príplatok v rozsahu 30 172 prípadov, čo oproti roku 2015 predstavuje nárast o 9 %. Najvyššiu priemernú výšku na jeden prípad predstavovala dávka náhrada za bolesť (23 700 eur) – ide však len o dva prípady.²⁸

3.1.4 Garančné poistenie

Garančné poistenie je poistením pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojenie nárokov zamestnanca. Povinne poisteným je zamestnávateľ zamestnanca v pracovno-právnom vzťahu a člena družstva, ktorý je v pracovnom vzťahu k družstvu. Poistným plnením je napríklad náhrada mzdy, nárok na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru, nároky cestovných, sťahovacích a iných výdavkov, ktoré vznikli pri plnení pracovných povinností atď., ak zamestnávateľ nie je schopný plniť svoje záväzky voči zamestnancom z dôvodu, že sa stal platobne neschopným. Z garančného poistenia sa vypláca dávka garančného poistenia. Zároveň sa z garančného poistenia uhrádzajú povinné príspevky na starobné dôchodkové sporenie nezaplatené zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie v zákonom ustanovenej lehote. V rámci garančného poistenia nevystupuje ako subjekt SZČO a vzhľadom na charakter poistných vzťahov nie je daná ani možnosť dobrovoľnej účasti na tomto druhu poistenia²⁹.

Za rok 2016 bolo vyplatených 1 972 dávok (tabuľka 3.4), čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje pokles o 16 %. Celkové výdavky fondu garančného poistenia v roku 2016 dosiahli 13,4 mil. eur (t.j. výdavky na garančnú dávku a výdavky na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné sporenie v zákonom ustanovenej lehote); oproti predchádzajúcemu roku ide o 5-percentné zvýšenie.

Priemerná výška dávky za rok 2016 činila 1 619,52 eura, čo predstavuje nárast len o 1 % oproti roku 2015.

Tabuľka 3.4 Výdavky na dávku garančného poistenia, počet prípadov a priemerná výška dávky v eurách v roku 2016

Obdobie	Počet prípadov	Priemerná výška dávky v €	Výdavky na dávku garančného poistenia v tis. €
Január	139	1 669,57	231,88
Február	198	1 646,71	326,05
Marec	118	1 515,49	177,42
Apríl	118	1 351,91	159,53
Máj	230	1 470,83	338,29
Jún	185	1 835,26	339,52
Júl	121	1 686,95	204,12
August	235	1 756,42	412,58
September	146	1 382,65	200,54
Október	144	1 753,85	252,55
November	66	1 781,66	117,59
December	272	1 586,81	429,40
Celkom	1 972	x	3 189,47
Priemer	164	1 619,52	265,79

Zdroj: Sociálna poisťovňa

²⁸ Táto dávka je vyplácaná podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003, podľa prechodného ustanovenia.

²⁹ Výdavky základného fondu garančného poistenia sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 9.

3.1.5 Poistenie v nezamestnanosti

Poistenie v nezamestnanosti je poistením pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku straty zamestnania a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti. Z poistenia v nezamestnanosti sa vypláca dávka v nezamestnanosti.

V roku 2016 predstavoval priemerný mesačný počet poberateľov dávky³⁰ v nezamestnanosti 34 878 osôb, t. j. nárast o necelé 1 % oproti priemernému mesačnému počtu v roku 2015. Počet osôb, ktoré v roku 2016 boli poberateľmi dávky v nezamestnanosti, predstavuje 123 951 (nárast o 2,7 %), z čoho bolo 63 462 žien (51,2 %) a 60 489 mužov (48,8 %). Z hľadiska vekovej štruktúry bol najväčší podiel poberateľov dávky v nezamestnanosti vo vekovej skupine 25 – 39 ročných (najväčšia skupina mužov poberateľov dávky v nezamestnanosti bola vo veku 25 – 34 rokov a najväčšia skupina žien poberateľiek dávky v nezamestnanosti bola vo veku 30 – 39 rokov).

Výdavky na dávky v nezamestnanosti v roku 2016 dosiahli sumu 171,6 mil. eur, t. j. nárast výdavkov o 8,2 % oproti roku 2015. Priemerná mesačná výška dávky v roku 2016 bola 367,9 eura, čo je o 6,8 % viac ako v roku 2015.

³⁰ Podrobnejšie štatistiky o vyplatených dávkach v nezamestnanosti a poberateľoch sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 10 a 11.

3.2 Dôchodkové sporenie

Dôchodkové sporenie tvorí starobné dôchodkové sporenie a doplnkové dôchodkové sporenie:

II. pilier – starobné dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané dôchodkovými správcovskými spoločnosťami na základe zákona č. 43/2004 Z. z. o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

III. pilier – doplnkové dôchodkové sporenie, príspevkovo definované, financované prostredníctvom kapitalizácie, vykonávané doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami na základe zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2005.

3.2.1 Starobné dôchodkové sporenie

Cieľom zavedenia starobného dôchodkového sporenia, ktorý je súčasťou povinného dôchodkového systému, bolo diverzifikovať riziká jednotlivých spôsobov financovania dôchodkových dávok, t. j. priebežného spôsobu financovania a kapitalizačného spôsobu financovania.

Starobné dôchodkové sporenie (II. pilier) je príspevkovo definované a financované z príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky“), odvádzaných na osobné dôchodkové účty sporiteľov.

Zo starobného dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom vypláca starobný dôchodok a predčasný starobný dôchodok, a to v týchto formách

- dočasný dôchodok
- dôchodok vyplácaný programovým výberom
- doživotný dôchodok.

Spolu s doživotným dôchodkom je možné dohodnúť si výplatu vdovského, vdoveckého a/alebo sirotského dôchodku. Ponuky dôchodkov sú sprostredkované Centrálnym informačným ponukovým systémom, ktorý spravuje Sociálna poisťovňa.

V oblasti starobného dôchodkového sporenia neboli v roku 2016 prijaté významné legislatívne zmeny.

Počas roka 2016 nenastali zmeny v počte a zložení dôchodkových správcovských spoločností, pričom k 31. decembru 2016 pôsobilo na trhu starobného dôchodkového sporenia 6 dôchodkových správcovských spoločností (ďalej len „DSS“):

- Aegon, d.s.s., a.s., Bratislava,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s., Bratislava,
- Axa d.s.s., a.s., Bratislava,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s., Bratislava;
- NN d.s.s., a.s., Bratislava (predtým ING d.s.s.),
- VÚB Generali, d.s.s., a.s., Bratislava.

Tabuľka 3.5 ukazuje čistú hodnotu majetku spravovaného jednotlivými dôchodkovými správcovskými spoločnosťami podľa druhu dôchodkového fondu k 31.12.2016.

Tabuľka 3.5 Rozdelenie majetku v dôchodkových fondoch k 31.12.2016 (v mil. eur)

Dôchodková správcovská spoločnosť	Dlhopisový garantovaný dôchodkový fond	Zmiešaný negarantovaný dôchodkový fond	Akciový negarantovaný dôchodkový fond	Indexový negarantovaný dôchodkový fond	Spolu k 31.12.2016	Percentuálny podiel majetku
AEGON, d.s.s., a.s.	559,77	0,00	55,29	16,32	631,38	9,1 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	1 914,92	0,00	308,15	0,00	2 223,07	32,0 %
AXA d.s.s., a.s.	1 431,41	0,00	188,04	191,38	1 810,83	26,1 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	316,40	0,00	46,49	15,01	377,90	5,4 %
NN d.s.s., a.s.	576,34	26,44	86,76	49,24	738,78	10,6 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	944,97	37,36	71,53	105,82	1 159,68	16,7 %
Spolu	5 743,81	63,80	756,26	377,77	6 941,64	100,0 %
Percentuálny podiel majetku	82,7 %	0,9 %	10,9 %	5,4 %		

Zdroj: NBS 2016; výpočet: MPSVR SR

Sociálna poisťovňa postúpila v priebehu roku 2016 povinné **príspevky** na starobné dôchodkové sporenie v hodnote takmer **465,4 mil. eur**, čo predstavuje oproti roku 2015 nárast o 4,7 %. Čistá hodnota majetku sporiteľov v dôchodkových fondoch vzrástla zo 6,3 mld. eur k 31. 12. 2015 na 6,9 mld. eur k 31. 12. 2016.

Najväčší podiel na slovenskom trhu starobného dôchodkového sporenia v roku 2016 si zachovali spoločnosti Allianz – Slovenská d.s.s., a. s. a Axa d.s.s., a. s (spoločne predstavujú takmer 60 % trhu). Najviac prostriedkov sa stále koncentruje v dlhopisových garantovaných dôchodkových fondoch, potom nasledujú akciové, indexové a napokon zmiešané negarantované dôchodkové fondy. V porovnaní s rokom 2015 došlo k miernej zmene rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch v prospech prevažne indexových fondov (spolu o cca 2 %). Tento posun v rozložení majetku môže byť spôsobený tým, že sporitelia vstupujúci do II. piliera si zväčša volia rizikovejšie (negarantované) fondy, ako aj faktom, že majetok v negarantovaných dôchodkových fondoch sa zhodnocoval v roku 2016 viac ako majetok v garantovaných dôchodkových fondoch.

Tabuľka 3.6 Porovnanie rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS

Percentuálne podiely rozdelenia majetku v dôchodkových fondoch za všetky DSS				
Dátum	Dlhopisové g.d.f.	Zmiešané n.d.f.	Akciový n.d.f.	Indexové n.d.f.
31.12.2015	84,93 %	1,10 %	10,22 %	3,75 %
31.12.2016	82,74 %	0,92 %	10,89 %	5,44 %

Zdroj: NBS 2016; výpočet: MPSVR SR

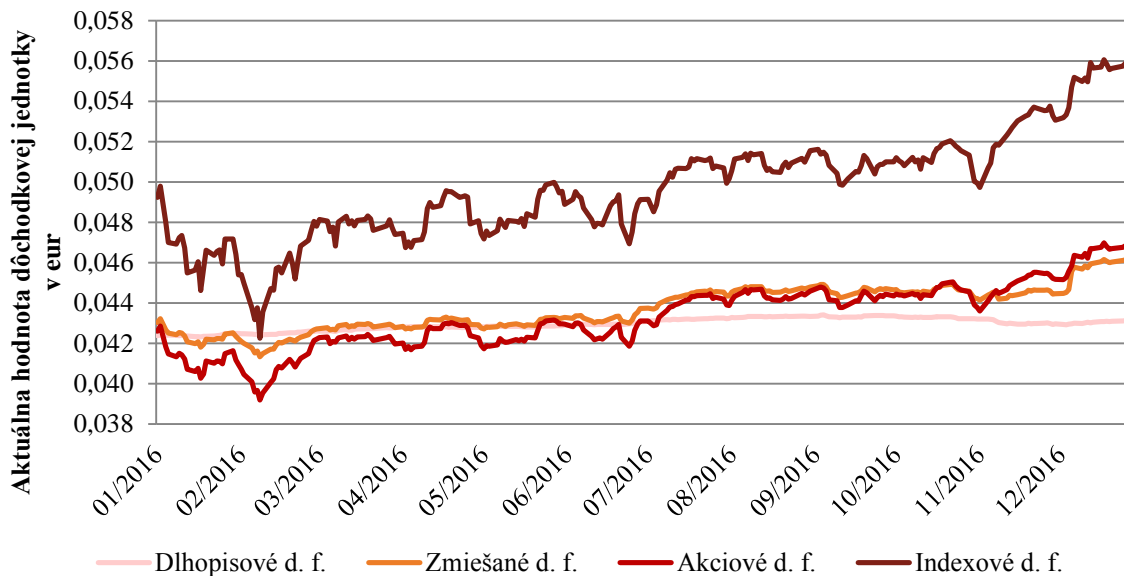
Priemerné ročné zhodnotenie všetkých typov fondov oproti roku 2015 vzrástlo. Najvýraznejší nárast možno vidieť v prípade akciových fondov, ale aj napriek tomu priemerné ročné zhodnotenie indexových negarantovaných dôchodkových fondov v roku 2016, rovnako ako v roku 2015, preyšovalo priemerné ročné zhodnotenie vo všetkých ostatných typoch dôchodkových fondov.

Tabuľka 3.7 Ročné zhodnotenie typov dôchodkových fondov

Dôchodkové fondy	Zhodnotenie v roku 2015	Zhodnotenie v roku 2016
Dlhopisové garantované	0,52 %	1,77 %
Zmiešané negarantované	2,69 %	4,99 %
Akciové negarantované	2,84 %	7,38 %
Indexové negarantované	7,47 %	9,34 %

Zdroj NBS 2016; výpočet: MPSVR SR

Graf 3.1 Vývoj aktuálnej hodnoty dôchodkovej jednotky jednotlivých typov dôchodkových fondov v roku 2016

Zdroj: NBS 2016; výpočet MPSVR SR

Počet sporiteľov starobného dôchodkového sporenia bol k 31.12.2016 cca 1,38 mil. (tabuľka 3.8). Rozdelenie sporiteľov v rámci jednotlivých dôchodkových správcovských spoločností sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom takmer nezmenilo.

Tabuľka 3.8 Počet sporiteľov v dôchodkových fondoch starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2016

Dôchodková správcovská spoločnosť	Počet sporiteľov	Percentuálny podiel sporiteľov
AEGON, d.s.s., a.s.	148 001	10,8 %
Allianz - Slovenská d.s.s., a.s.	422 254	30,7 %
AXA d.s.s., a.s.	334 781	24,3 %
DSS Poštovej banky d.s.s. a.s.	96 270	7,0 %
NN d.s.s., a.s.	135 927	9,9 %
VÚB Generali d.s.s., a.s.	238 537	17,3 %
Spolu	1 375 770	100,0 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa 2016

Z hľadiska vekovej štruktúry sporiteľov³¹ mali v systéme starobného dôchodkového sporenia najväčšie zastúpenie sporiteľa vo veku od 31 do 40 rokov, a to približne 41 % z celkového počtu sporiteľov. Medziročne kleslo percentuálne zastúpenie prvých troch vekových skupín v súčte približne o 7 %. Dôvodom tohto poklesu je starnutie tých sporiteľov, ktorí mali vstup do II. piliera povinný a nižší záujem sporiteľov s dobrovoľným vstupom o sporenie v II. pilieri.

Tabuľka 3.9 Rozdelenie sporiteľov podľa veku k 31.12.2016

Veková hranica	Počet sporiteľov	% podiel
do 20	6 114	0,4 %
od 21 do 30	235 602	17,1 %
od 31 do 40	559 926	40,7 %
od 41 do 50	417 337	30,3 %
od 51	156 791	11,4 %
Spolu	1 375 770	100,0 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa 2016

³¹Graf vekovej štruktúry sporiteľov a rozdelenie sporiteľov podľa veku je uvedený v prílohe ku kapitole 3

Vyplácanie dôchodkov z II. piliera

Počet sporiteľov, ktorí v roku 2016 aspoň raz požiadali o dôchodok zo systému starobného dôchodkového sporenia bol 820. Poisťovňami boli vytvorené ponukové listy 751 sporiteľom, pričom v roku 2016 uzatvorilo aspoň jednu zmluvu o poistení dôchodku resp. dohodu o vyplácaní dôchodku programovým výberom 380 sporiteľov. Evidujeme teda 380 sporiteľov, ktorí v roku 2016 prijali ponuku a následne uzatvorili aspoň jednu zmluvu o vyplácaní dôchodku z II. piliera, pričom pokiaľ ide o druh dôchodku, 73 % z nich má zo systému starobného dôchodkového sporenia vyplácaný starobný dôchodok a 27 % predčasný starobný dôchodok.

Zmluvy o vyplácaní dôchodku zo systému starobného dôchodkového sporenia v roku 2016, tak ako tomu bolo aj v roku 2015, bolo možné uzatvoriť v 3 poisťovniach:

- Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.,
- Generali poisťovňa, a.s.,
- Union poisťovňa, a.s..

Dohody o vyplácaní dôchodku programovým výberom v 6 dôchodkových správcovských spoločnostiach:

- Aegon, d.s.s., a.s.,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.,
- Axa d.s.s., a.s.,
- Dôchodková správcovská spoločnosť Poštovej banky, a.s.,
- NN d.s.s., a.s.,
- VÚB Generali, d.s.s., a.s..

Rozdelenie zmlúv medzi poisťovne a dôchodkové správcovské spoločnosti bolo v roku 2016 cca 5:1 v prospech poisťovní. Medzi poisťovňami v počte uzatvorených zmlúv jasne viedla poisťovňa Union, kde bolo uzatvorených 282 zmlúv, za ňou poisťovňa Generali s 38 zmluvami a nakoniec poisťovňa Allianz so 17 zmluvami. Dopyt po dôchodkoch ponúkaných poisťovňou Union nie je prekvapivý, nakoľko ponúkala vo väčšine prípadov vyššie dôchodky ako ostatné dve poisťovne. Treba však spomenúť, že poisťovňa Union ponúka vyššie dôchodky z dôvodu, že počítala s vyšším garantovaným výnosom (1,2 % do júna 2016 a 0,9 % do konca roku 2016) ako poisťovňa Generali (0 %). Vo všeobecnosti by malo platiť, že čím vyšší garantovaný výnos poisťovňa pri výpočte dôchodku používa, tým vyšší dôchodok by mala sporiteľovi ponúknuť v prípade, že sa ostatné skutočnosti nezmenia. Reálne však poisťovňa môže dosiahnuť aj vyšší alebo nižší ako garantovaný výnos. Ak však poisťovňa dosiahne vyšší ako garantovaný výnos, je na základe zákona povinná minimálne 90 % z tohto „nadvýnosu“ poberateľom dôchodku prerozdeliť. V roku 2015 dosiahli vyššie ako garantované zhodnotenie dve poisťovne. Poisťovňa Generali dosiahla „nadvýnos“ pri produkte doživotného dôchodku, poisťovňa Union pri produkte dočasného dôchodku.

Ponuky čerpať dôchodok zo systému starobného dôchodkového sporenia je možné vzhľadom na výšku nasporenej sumy a splnenie podmienky nároku na programový výber rozdeliť do troch kategórií, a to na ponuku:

- doživotného dôchodku bez možnosti programového výberu,
- doživotného dôchodku s možnosťou programového výberu alebo dočasného dôchodku vyplácaného 5, 7 alebo 10 rokov,
- dôchodok pre sporiteľov s „malou nasporenou sumou“, ktorý je vyplácaný formou programového výberu alebo ako dočasný dôchodok maximálne vo výške mediánu najnižších mesačných súm doživotného dôchodku bez pozostalostného krytia a zvyšovania, ktoré majú poisťovatelia záujem vyplácať.

V priebehu roku 2016 sa 273 sporiteľom začal vyplácať iba doživotný dôchodok, pričom 11 z týchto sporiteľov malo možnosť použiť časť nasporenej sumy aj na programový výber, avšak túto možnosť nevyužili; 85 sporiteľom sa začal vyplácať dôchodok v režime „malej nasporenej sumy“ a 22 sporiteľom sa začal vyplácať doživotný dôchodok a súčasne sa im vyplácal jednorazovo

programový výber alebo začali poberať dočasný dôchodok vyplácaný 5, 7 alebo 10 rokov. Možnosť rozdelenia nasporenej sumy na doživotný dôchodok a na programový výber dostalo 65 sporiteľov, čo je len 9 % z celkového počtu sporiteľov, ktorým boli vyhotovené ponuky dôchodkov. Ďalej možno vidieť, že v roku 2016 si sporitelia z ponúk vybrali a uzatvorili zmluvu približne v 50 % prípadov.

Tabuľka 3.10 Ponuky a zmluvy na dôchodok zo starobného dôchodkového sporenia k 31.12.2016

Ponuka na:	Počet sporiteľov s ponukou v roku 2016	Zmluva na:	Počet sporiteľov so zmluvou v roku 2016
Doživotný dôchodok bez možnosti programového výberu	526 sporiteľov	Doživotný dôchodok	262 sporiteľov
Doživotný dôchodok s možnosťou programového výberu alebo dočasného dôchodku	65 sporiteľov	Doživotný dôchodok	11 sporiteľov
		Doživotný dôchodok + programový výber / dočasný dôchodok	22 sporiteľov
Dôchodok pre sporiteľov s "malou nasporenou sumou"	160 sporiteľov	Dôchodok pre sporiteľov s "malou nasporenou sumou"	85 sporiteľov
SPOLU	751 sporiteľov	SPOLU	380 sporiteľov

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Najpopulárnejším z poisťných produktov bol doživotný dôchodok bez pozostalostného krytia a bez zvyšovania, ktorý v roku 2016 začalo poberať 188 sporiteľov, t.j. takmer 50 % sporiteľov s aspoň jednou uzatvorenou zmluvou. Priemerná výška tohto doživotného dôchodku, ktorý začal byť vyplácaný v roku 2016, dosiahla 26,24 eura.

3.2.2 Doplnkové dôchodkové sporenie

Doplnkové (dobrovoľné) dôchodkové sporenie je súčasťou tzv. *tretieho piliera dôchodkového systému*, v ktorom sú finančné prostriedky účastníkov spravované doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami (ďalej len „DDS“).

Účelom doplnkového dôchodkového sporenia je umožniť účastníkovi doplnkového dôchodkového sporenia (ďalej len „účastník“) získať doplnkový dôchodkový príjem v starobe a doplnkový dôchodkový príjem v prípade skončenia výkonu prác, ktoré sú zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 alebo do skončenia výkonu prác zamestnanca, ktorý je tanečný umelec alebo hudobný umelec, ktorý vykonáva profesiu hráča na dychový nástroj.

Účastníkom je zamestnanec, ktorý uzatvoril zmluvu o doplnkovom dôchodkovom sporení s DDS (ďalej len "účastnícka zmluva") alebo iná fyzická osoba, ktorá ku dňu uzatvorenia účastníckej zmluvy dovŕšila najmenej 18 rokov veku.

Zamestnanec, ktorý vykonáva práce zaradené na základe rozhodnutia orgánu na ochranu zdravia do kategórie 3 alebo 4 a zamestnanec, ktorý vykonáva práce tanečného umelca alebo hráča na dychový nástroj, sú povinní uzatvoriť účastnícku zmluvu a ich zamestnávateľa sú povinní uzatvoriť zamestnávateľskú zmluvu, a to do 30 dní od začatia výkonu týchto prác.

Prostredníctvom doplnkového dôchodkového sporenia si účastník sporí finančné prostriedky v DDS, ktorá tieto prostriedky investuje za účelom ich zhodnotenia. Výsledná suma dávky doplnkového dôchodkového sporenia závisí od výšky finančných prostriedkov, ktoré účastník a jeho zamestnávateľ počas celého obdobia sporenia do DDS odvedli a od miery ich zhodnotenia.

Z doplnkového dôchodkového sporenia sa po splnení podmienok ustanovených zákonom vyplácajú tieto dávky doplnkového dôchodkového sporenia:

- doplnkový starobný dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového starobného dôchodku,
 - dočasného doplnkového starobného dôchodku,
- doplnkový výsluhový dôchodok, a to vo forme
 - doživotného doplnkového výsluhového dôchodku,
 - dočasného doplnkového výsluhového dôchodku,
- jednorazové vyrovnanie,
- predčasný výber.

Účastníci, ktorí uzatvorili účastnícke zmluvy pred 1. 1. 2014 a s príslušnou DDS si nedohodli zmenu účastníckej zmluvy, ktorej obsahom by bolo upustenie od dávkového plánu, majú naďalej účastnícke zmluvy s dávkovými plánmi, v ktorých sú upravené podmienky poberania dávok. Ostáva teda pre nich zachovaná aj možnosť vyplatenia dávky odstupné, avšak takíto účastníci nemajú nárok na novú dávku predčasný výber. Rovnako si nemôžu uplatniť výhodu v podobe zníženia základu dane o sumu nimi zaplatených príspevkov, a to v úhrne najviac do výšky 180 eur.

K 31. decembru 2016 pôsobili na trhu doplnkového dôchodkového sporenia 4 doplnkové dôchodkové spoločnosti, a to:

- AXA d.d.s., a.s., Bratislava,
- Doplnková dôchodková spoločnosť Tatra banky, a.s., Bratislava,
- NN Tatry – Sympatia d.d.s., a.s.,
- Stabilita, d.d.s., a. s., Košice.

Významné legislatívne zmeny sa v doplnkovom dôchodkovom sporení v roku 2016 neuskutočnili.

Počet účastníkov III. piliera s nenulovým majetkom na príspevkovom dôchodkovom účte bol k 31.12.2016 približne 725 tisíc. Išlo o nárast oproti koncu roka 2015 o viac ako 3 %. Počet poberateľov dávok klesol oproti roku 2015 o cca 13 % na približne 35 tisíc. Počet účastníkov v sporiacej fáze v každej z doplnkových dôchodkových spoločností vzrástol oproti predošlému roku, kým počet účastníkov vo výplatnej fáze medziročne stúpil iba v spoločnosti AXA, v ostatných troch

DDS ich počet klesol. Medziročne nenastalo výrazné prerozdelenie účastníkov medzi jednotlivými doplnkovými dôchodkovými spoločnosťami.

Tabuľka 3.11 Počet účastníkov v sporiacej a výplatnej fáze k 31.12.2015 a k 31. 12. 2016

Spoločnosť	2015			2016		
	Počet účastníkov v sporiacej fáze	Počet účastníkov vo výplatnej fáze	Spolu	Počet účastníkov v sporiacej fáze	Počet účastníkov vo výplatnej fáze	Spolu
Axa d.d.s., a.s.	122 137	1 235	123 372	126 503	1 348	127 851
DDS Tatra banky, a.s.	180 052	10 594	190 646	189 086	9 627	198 713
NN Tatra - Sympatia, d.d.s., a.s.	280 646	6 783	287 429	288 621	5 604	294 225
Stabilita, d.d.s., a.s.	118 098	21 019	139 117	120 842	18 323	139 165
Spolu	700 933	39 631	740 564	725 052	34 902	759 954

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností

V roku 2016 oproti roku 2015, ako aj oproti predošlému obdobiu, výraznejšie klesla výplata dávky odstupného. Suma vyplatená ako dávka predčasného výberu vzrástla len mierne a celkový úhrn prostriedkov predčasne vyplatených prostredníctvom dávok odstupné a predčasný výber teda zaznamenal pokles.

Tabuľka 3.12 Prehľad dávok z doplnkového dôchodkového sporenia k 31.12.2015 a k 31.12.2016

Druh dávky	Suma dávok (mil. €) v roku 2015	Suma dávok (mil. €) v roku 2016
Doplnkový starobný dôchodok	38,01	36,71
Doplnkový výsluhový dôchodok	0,05	0,05
Odstupné	19,84	18,58
Predčasný výber	5,46	5,75
Jednorazové vyrovnanie	45,71	44,13

Zdroj: Asociácia doplnkových dôchodkových spoločností

Čistá hodnota spravovaného majetku v doplnkových dôchodkových fondoch sa oproti roku 2015 zvýšila o približne 10 % na 1,71 mld. eur. Jedným z dôvodov atraktivity účasti na doplnkovom dôchodkovom sporení bola a je participácia zamestnávateľov na doplnkovom dôchodkovom sporení ich zamestnancov – od 1. januára 2016 do 31. decembra 2016 prispeli zamestnávatelia na doplnkové dôchodkové sporenie aspoň jedným príspevkom 452 tisícom účastníkov. Ďalších 58 tisíc účastníkov si v roku 2016 aspoň jedným príspevkom prispelo na doplnkové dôchodkové sporenie len samo. Účastníkov s nenulovým majetkom v príspevkovom fonde, ktorí ostali v roku 2016 bez svojho príspevku aj bez príspevku od zamestnávateľa bolo 215 tisíc, čo oproti roku 2015 (207 tisíc zmlúv bez príspevku) predstavuje nárast o cca 4 %.

Doplnkové dôchodkové fondy zaznamenali oproti roku 2015 lepšie výsledky pri zhodnocovaní prostriedkov (tabuľka 3.13). Priemerné ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov v roku 2016 sa pohybovalo na úrovni 2,6 % oproti zápornému zhodnoteniu -1,7 % v roku 2015. Výkonnosť jednotlivých príspevkových doplnkových dôchodkových fondov dosiahla ročnú úroveň vo výške od 1,9 % v prípade spoločnosti Tatra banky do 3,9 % v prípade spoločnosti AXA.

Tabuľka 3.13 Prehľad údajov o výške a zhodnotení majetku v doplnkových dôchodkových fondoch k 31. decembru 2016

Spoločnosť	Majetok v príspevkových doplnkových dôchodkových fondoch (mil. €)	Majetok vo výplatných doplnkových dôchodkových fondoch (mil. €)	Majetok spolu (mil. €)	Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov ³²
Axa d.d.s., a.s.	232,2	3,5	235,8	3,6 %
DDS Tatra banky, a.s.	505,4	17,0	522,4	2,4 %
NN Tatry - Sympatia, d.d.s., a.s.	640,6	16,8	657,4	2,5 %
Stabilita, d.d.s., a.s.	266,9	26,7	293,7	2,5 %
Spolu	1 645,1	64,1	1709,2	2,6 %

Zdroj: NBS, výpočet: MPSVR SR

³² Ročné zhodnotenie doplnkových dôchodkových fondov je priemerom ročného zhodnotenia fondov príslušnej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti vážený podielom čistej hodnoty majetku príslušného fondu na čistej hodnote majetku vo všetkých fondoch danej doplnkovej dôchodkovej spoločnosti.

3.3 Štátna sociálna podpora

Podpora štátu rodinám sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom systému **štátnych sociálnych dávok**, predstavujúcich súbor peňažných plnení, ktorými sa štát podieľa na zvládnutí viacerých životných situácií, najmä u rodín s nezaopatrenými deťmi³³. Štátne sociálne dávky prispievajú na krytie nákladov na výživu a iné osobné potreby detí a tiež nákladov, spojených s ďalšími sociálnymi udalosťami.

Systém štátnej sociálnej podpory pozostával v roku 2015 z nasledujúcich jednorazových a opakovaných dávok:

- prídavok na dieťa,
- príplatok k prídavku na dieťa,
- rodičovský príspevok,
- príspevok na starostlivosť o dieťa,
- príspevok pri narodení dieťaťa,
- príspevok na viac súčasne narodených detí,
- príspevok na pohreb.

3.3.1 Prídavok na dieťa

Z hľadiska počtu poberateľov je prídavok na dieťa najrozsiahljšou dávkou štátnej sociálnej podpory. Na prídavok na dieťa má nárok rodič dieťaťa, ako aj fyzická osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti. Prijatím zákona č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov sa zaviedlo s účinnosťou od 1. januára 2004 paušálne poskytovanie prídavku na dieťa **mesačne na každé nezaopatrené dieťa** do 25 rokov veku dieťaťa bez ohľadu na príjem rodičov. Zároveň sa týmto zákonom s účinnosťou od 1. apríla 2004 zaviedlo vyplácanie prídavku na dieťa jediným platiteľom – úradmi PSVR.

Vzhľadom na to, že pre rok 2016 nedošlo k úprave súm životného minima, sumy určené Opatrením MPSVR SR č. 450/2013 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2014 (23,52 eura pre prídavok na dieťa a 11,20 eura pre príplatok k prídavku na dieťa) zostali v platnosti aj pre rok 2016.

Tabuľka 3.14 Prídavok na dieťa

rok	priemerný mesačný počet poberateľov prídavku na dieťa	priemerný mesačný počet nezaopatrených detí
2015	659 524	1 100 593
2016	653 218	1 089 750

Zdroj: RSD MIS, vrátane prídavkov vyplácaných do cudziny

V roku 2016 bol počet poberateľov prídavku na dieťa v priemernom mesačnom vyjadrení 653 218 poberateľov na 1 089 750 nezaopatrených detí. Priemerný mesačný počet poberateľov medziročne poklesol o 6 306 a priemerný mesačný počet nezaopatrených detí medziročne poklesol o 10 843 detí. Počet poberateľov celkovo poklesol medziročne o 0,96 %, počet detí medziročne poklesol o 0,99 %, pričom tento pokles je spôsobený demografickým vývojom na Slovensku a štruktúrou rodín.

Suma vyplatená na prídavok na dieťa a príplatok k prídavku na dieťa v roku 2016 predstavovala 312 926 339 eur, čo predstavuje oproti roku 2015 pokles o 2 438,6 tis. eur.³⁴

Najvyšší počet poberateľov je už tradične dosahovaný v Prešovskom, Košickom a Žilinskom kraji (čo súvisí aj s celkovým počtom obyvateľov jednotlivých krajov), rovnako tak aj počet detí

³³ Okrem systému štátnych sociálnych dávok podporuje štát rodiny aj inou formou, napr. formou **materského** (dávka nemocenského poistenia), **daňového bonusu** (v kompetencii daňových úradov) a **materskej a rodičovskej dovolenky**.

³⁴ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

a nadväzne aj najvyššie čerpané finančné prostriedky. V týchto troch krajoch pripadá priemerne na jedného žiadateľa najvyšší počet detí, kým v Bratislavskom a Trnavskom kraji najnižší. Najpočetnejšou skupinou už tradične boli poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na jedno nezaopatrené dieťa a ktorí tvorili takmer 51 % z celkového počtu poberateľov. Celkovo sa štruktúra poberateľov medziročne takmer nezmenila.

Tabuľka 3.15 Poberatelia, ktorým sa poskytoval prídavok na dieťa podľa počtu detí

rok/počet	2015	2016
na jedno dieťa	336 138	332 761
	50,97 %	50,94 %
na dve deti	246 548	244 505
	37,38 %	37,43 %
na tri deti	55 456	55 018
	8,41 %	8,42 %
na štyri a viac detí	21 817	21 389
	3,31 %	3,27 %

Zdroj: RSD MIS

3.3.2 Príplatok k prídavku na dieťa

Zákon č. 532/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 600/2003 Z. z. o prídavku na dieťa a o zmene a doplnení zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. 1. 2008 zaviedol do praxe príplatok k prídavku na dieťa, priznaný rodičom, ktorí poberajú starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, invalidný dôchodok pri percentuálnom poklese schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, alebo výsluhový dôchodok po dovŕšení veku na nárok na starobný dôchodok, peňažný príspevok na opatrovanie, nevykonávajú zárobkovú činnosť a nebol im priznaný daňový bonus.

Za oprávnenú osobu na uplatnenie nároku na príplatok k prídavku na dieťa sa považuje rodič dieťaťa alebo osoba, ktorej bolo nezaopatrené dieťa zverené do náhradnej starostlivosti.

Zákon ustanovuje, že príplatok k prídavku na dieťa je možné oprávnenej osobe poskytnúť len v prípade, ak sa na nezaopatrené dieťa, na ktoré sa oprávnenej osobe poskytuje prídavok na dieťa, neprizná daňový bonus podľa § 33 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Výška príplatku v roku 2016 bola 11,02 eura, rovnako ako v predchádzajúcich rokoch. Priemerný mesačný počet poberateľov príplatku k prídavku na dieťa bol 2 295, čo je oproti roku 2015 pokles priemerne mesačne o 315 poberateľov (t.j. o 12,1 %). Priemerný mesačný počet detí, na ktoré bol poberaný príplatok, sa medziročne znížil o 336 detí na 2 960 (t.j. o 10,2 %).

3.3.3 Rodičovský príspevok

Rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva oprávnenej osobe na zabezpečenie riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku alebo do šesť rokov veku, ak má dieťa dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav. Oprávnenou osobou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, ktorej bolo dieťa rozhodnutím súdu zverené do starostlivosti (tejto osobe príspevok patrí tri roky od právoplatnosti rozhodnutia súdu, maximálne do šiestich rokov veku dieťaťa).

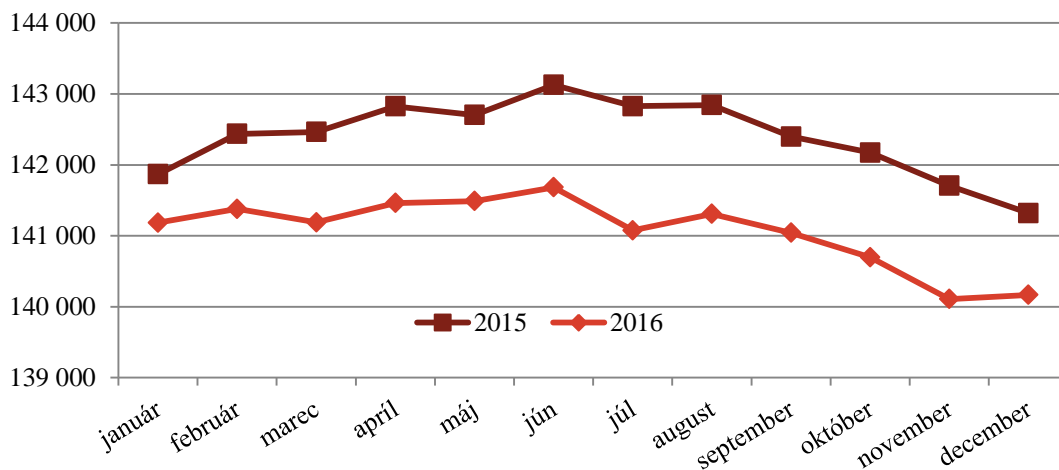
Na rodičovský príspevok má nárok oprávnená osoba, ak zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa (osobne alebo inou plnoletou fyzickou alebo právnickou osobou), teda rodičom je umožnené v období poberania rodičovského príspevku vykonávať zárobkovú činnosť akoukoľvek formou, pričom výška príjmu z tejto činnosti ani doba vykonávania práce neovplyvňuje nárok na rodičovský príspevok ani jeho výšku. Rodičia v čase vykonávania zárobkovej činnosti môžu zabezpečiť starostlivosť o svoje dieťa buď druhým rodičom, starým rodičom alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo umiestnením dieťaťa v zariadení súkromnom, cirkevnom či štátnom, vrátane materských škôl.

Vzhľadom na to, že pre rok 2016 nedošlo k úprave súm životného minima, suma určená Opatrením MPSVR SR č. 451/2013 Z. z. (203,20 eura mesačne) zostala v platnosti aj pre rok 2016. V prípade, ak sa rodičom narodia súčasne dve a viac detí, rodičovský príspevok sa zvyšuje o 25 % na každé ďalšie dieťa, ktoré sa narodilo súčasne.

Ak staršie dieťa v starostlivosti rodiča zanedbáva plnenie povinnej školskej dochádzky, t. j. v mesiaci vymešká viac ako 15 neospravedlnených vyučovacích hodín najmenej tri po sebe nasledujúce kalendárne mesiace, suma rodičovského príspevku sa znižuje na 50 %. Znížený rodičovský príspevok sa vypláca rodičovi počas troch kalendárnych mesiacov.

Vývoj počtu poberateľov rodičovského príspevku v SR v priebehu rokov 2015 a 2016 uvádza nasledujúci graf.

Graf 3.2 Počet poberateľov rodičovského príspevku

Zdroj: RSD MIS

V roku 2016 bol rodičovský príspevok poskytnutý priemerne 141 065 poberateľom mesačne, čo je oproti roku 2015 pokles v priemernom mesačnom počte o 1 326 poberateľov (t.j. o 0,93 %). Muži tvorili v roku 2016 priemerne 2,5 % všetkých poberateľov (3 467 poberateľov) a ich podiel medziročne vzrástol o 0,1 p. b.

V roku 2016 bolo na rodičovský príspevok vyplatených spolu 352 444 107 eur (medziročný pokles o 2 836 067 eur, t.j. o 0,8 %).³⁵

3.3.4 Príspevok na starostlivosť o dieťa

Poskytovaním príspevku na starostlivosť o dieťa štát prispieva rodičovi alebo fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do starostlivosti, na úhradu výdavkov vynaložených na starostlivosť o dieťa.

Príspevok na starostlivosť o dieťa sa poskytuje do troch rokov veku dieťaťa alebo do šiestich rokov veku dieťaťa s dlhodobo nepriaznivým zdravotným stavom, ak je v čase výkonu pracovnej činnosti alebo počas denného štúdia zabezpečená starostlivosť o dieťa inou právnickou osobou alebo fyzickou osobou, napr. umiestením dieťaťa v zariadení (detské jasle, materská škola).

S účinnosťou od 1. januára 2016 bol zákon, na základe ktorého sa príspevok na starostlivosť o dieťa vypláca novelizovaný zákonom č. 347/2015 Z. z., ktorý mení a dopĺňa zákon č. 561/2008 Z. z. o príspevku na starostlivosť o dieťa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Novelou zákona sa :

- zjednodušuje poskytovanie príspevku, rodič nie je povinný platiteľovi mesačne preukazovať skutočnú výšku nákladov (úhrad) na zabezpečenie starostlivosti o dieťa,
- zvyšuje maximálna mesačná suma príspevku z 230 eur na 280 eur, ak starostlivosť zabezpečuje napr. súkromné zariadenie, fyzická osoba na základe živnosti, občianske združenia a iné,

³⁵ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

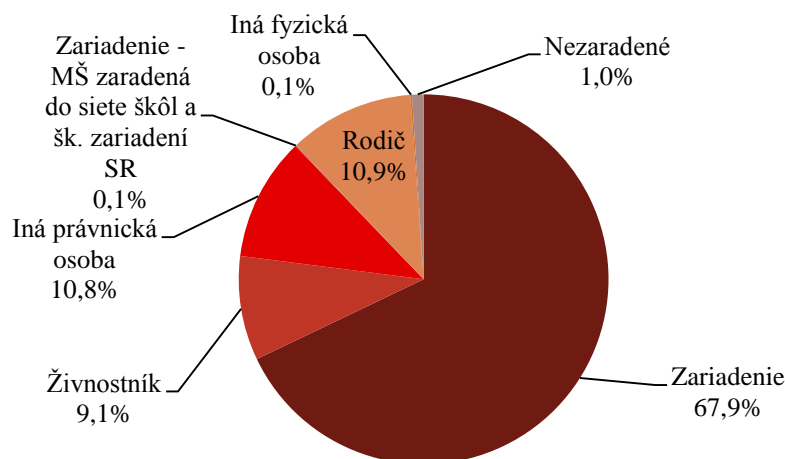
- bude poskytovať príspevok mesačne v sume maximálne 80 eur, ak starostlivosť o dieťa zabezpečí materská škola zaradená do siete škôl a školských zariadení Slovenskej republiky zriadená obcou alebo orgánom miestnej štátnej správy.

Poskytovanie príspevku na starostlivosť o dieťa vo výške 41,10 eura mesačne, ak starostlivosť o dieťa zabezpečuje fyzická osoba bez živnostenského oprávnenia (napr. príbuzný rodiča dieťaťa), ostáva nezmenený. Rozdelenie poberateľov podľa jednotlivých typov poskytovateľov starostlivosti uvádza graf 3.3.

Zmena zákona vytvára podmienky pre ochranu záujmov rodín s deťmi a ich dôstojné sociálne zabezpečenie prostredníctvom poskytovania finančného príspevku štátu, pričom rodičom malých detí umožňuje vykonávať zárobkovú činnosť a zároveň zabezpečiť kvalitnú starostlivosť o svoje dieťa, a to poskytovateľom služby starostlivosti o dieťa.

Výšku príspevku na starostlivosť o dieťa môže vláda SR upraviť k 1. januáru kalendárneho roka nariadením.

Graf 3.3 Prehľad počtu poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa podľa poskytovateľa starostlivosti

Zdroj: RSD MIS

V roku 2016 bol príspevok na starostlivosť o dieťa poskytnutý priemerne mesačne 2 946 poberateľom (nárast priemerne o 940 poberateľov mesačne oproti roku 2015, t.j. o 46,9 %) a spolu naň bolo vyplatených 9 727 313 eur (nárast v čerpaní o 75,6 %).

Medziročný nárast počtu poberateľov bol ovplyvnený najmä zvýšením maximálnej mesačnej sumy príspevku aj zjednodušením jeho poskytovania. Vo využívaní príspevku pretrvávajú regionálne rozdiely spôsobené viacerými faktormi, zvýšenie počtu poberateľov sa nepremietlo jednotne na celom území SR, preto sa tieto rozdiely ďalej zvýšili. (príloha ku kapitole 3, graf 3)

Tabuľka 3.16 Okresy, v ktorých sa príspevok na starostlivosť o dieťa využíval najviac a najmenej

Okres	Priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2016
Medzilaborce	0
Turčianske Teplice	1
Sobrance	1
Banská Bystrica	158
Bratislava II	185
Bratislava V	186

Zdroj: RSD MIS

3.3.5 Príspevok pri narodení dieťaťa

Príspevok pri narodení dieťaťa je jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov, účinným od 1.1.2014. Dávkou štát prispieva rodičom na pokrytie výdavkov spojených so zabezpečením nevyhnutných potrieb novorodenca.

Výška príspevku závisí od poradia pôrodu – pri prvom až treťom pôrode sa vypláca suma 829,86 eura a pri štvrtom a ďalšom 151,37 eura. Ak sa súčasne narodili dve deti alebo sa súčasne narodilo viac detí a najmenej dve z nich sa dožili 28 dní, suma príspevku sa pri narodení dieťaťa zvyšuje o 75,69 eura na každé dieťa, ktoré sa dožilo najmenej 28 dní.

Žiadateľom o príspevok je matka, ktorá dieťa porodila; v zákonom ustanovených prípadoch otec dieťaťa. Medzi podmienky nároku okrem narodenia dieťaťa patria medzi inými aj súčasne splnený trvalý pobyt a bydlisko žiadateľa na území SR, absolvovanie pravidelných mesačných preventívnych lekárskech prehliadok od štvrtého mesiaca tehotenstva do pôrodu a uzatvorenie dohody o poskytovaní všeobecnej ambulantnej starostlivosti pre dieťa.

Tabuľka 3.17 Príspevok pri narodení dieťaťa v roku 2015 a 2016

rok	počet poberateľov príspevku pri narodení dieťaťa		počet poberateľov zvýšeného príspevku
	spolu	z toho vo vyššej sume	
2015	51 924	48 648	621
2016	54 811	51 507	644

Zdroj: RSD MIS

V roku 2016 bol príspevok pri narodení dieťaťa poskytnutý 54 811 poberateľom na 55 507 detí (z toho vo vyššej sume 51 507 poberateľom na 52 151 detí), čo je o 2 887 poberateľov a 2 987 detí viac ako v roku 2015. Finančné prostriedky vyplatené na príspevok pri narodení dieťaťa a zvýšený príspevok pri narodení dieťaťa dosiahli sumu 43 879 512 eur, čo je o 2 414 000 eur viac ako v roku 2015 (nárast o 5,82 %)³⁶.

3.3.6 Príspevok na viac súčasne narodených detí

Príspevok rodičom, ktorým sa súčasne narodili tri deti alebo viac detí alebo ktorým sa v priebehu dvoch rokov opakovane narodili dvojčatá, je dávka štátnej sociálnej podpory, ktorou štát prispieva raz za rok rodičom alebo oprávneným osobám na zvýšené výdavky spojené so starostlivosťou o súčasne narodené 3 deti alebo viac detí alebo o opakovane narodené dvojčatá alebo viac detí súčasne v priebehu dvoch rokov.

Zákomom č. 383/2013 Z. z. o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí v znení neskorších predpisov sa s účinnosťou od 1. januára 2014 upravila suma príspevku bez ohľadu na vek detí, a to na výšku 110,36 eura na každé dieťa. Najmenej tri z detí však musia byť vo veku najviac 15 rokov, pritom sa sleduje veková hranica detí, ktoré sa narodili prvé v poradí.

V roku 2016 príspevok poberalo 133 poberateľov na 412 detí (medziročne sa počet poberateľov nezmenil a počet detí klesol o 15). Spolu bolo na príspevok vynaložených 45 468 eur (pokles o 2 318 eur, resp. o 4,9 %).

3.3.7 Príspevok na pohreb

Príspevok na pohreb je s účinnosťou od 1. januára 1999 jednorazová dávka štátnej sociálnej podpory, legislatívne upravená zákonom č. 238/1998 Z. z. o príspevku na pohreb v znení neskorších

³⁶ vo vyplatených finančných prostriedkoch sú započítané aj finančné prostriedky vynaložené na doplatky zrušenej dávky príplatok k príspevku pri narodení dieťaťa (oneskorený nárok za predchádzajúce obdobie), údaje o finančných prostriedkoch sú z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

predpisov. Uvedenou dávkou štát finančne prispieva fyzickej osobe, ktorá zabezpečila pohreb na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomrelého.

V roku 2015 ostala výška príspevku na pohreb nezmenená, a to 79,67 eura. Príspevok bol v roku 2016 vyplatený spolu za 49 224 zosnulých, čo je o 1 719 zosnulých menej ako v roku 2015 (pokles o 3,4 %).

Finančné prostriedky vyplatené na tento príspevok dosiahli sumu 3 918 967 eur (medziročný pokles o 149 860 eur, t.j. 3,68 %)³⁷. Počet poberateľov príspevku je ovplyvnený len demografickým ukazovateľom – úmrtnosťou obyvateľov, ktorí majú na území Slovenskej republiky trvalý alebo prechodný pobyt.

³⁷ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4 Sociálna pomoc

Nasledujúca kapitola obsahuje prehľad o poskytovaní sociálnej pomoci prostredníctvom pomoci v hmotnej núdzi, kompenzácií sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, podpory náhradnej starostlivosti o deti pod., ako aj výdavkov vynaložených na jej zabezpečenie v rámci rozpočtovej kapitoly MPSVR SR. (viď príloha ku kapitole 3, tabuľka 36)

Vplyv na vývoj situácie v rámci systému sociálnej pomoci, pozostávajúceho z vyššie uvedených oblastí, ale aj štátnych sociálnych dávok, má aj úprava súm životného minima v zmysle zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Vzhľadom na vývoj indexov, ktorými sa upravujú sumy životného minima bol systém valorizácie súm životného minima s účinnosťou od 1. júla 2014 nastavený tak, aby nedošlo k zníženiu životnej úrovne obyvateľstva, predovšetkým poberteľov jednotlivých dávok v rámci sociálnej pomoci, ako aj štátnych sociálnych dávok, či iných systémových opatrení dotýkajúcich sa širokej skupiny obyvateľstva.

3.4.1 Pomoc v hmotnej núdzi

S účinnosťou od 1. januára 2014 sa pomoc v hmotnej núdzi upravuje zákonom č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zákon vychádza z filozofie motivácie a aktívnej účasti členov domácností na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Cieľom zákona je zabezpečiť adresnosť, zásluhovosť, ako aj ochranu tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu alebo nevedia zabezpečiť alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou, pričom sa vychádza z ústavnej garancie zabezpečenia základných životných podmienok. Paralelným cieľom je aj motivovať dlhodobo nezamestnané osoby, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi uplatniť sa na trhu práce, resp. zamestnať sa aj za nižšiu mzdu. Predmetom zákona je poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi, osobitného príspevku a jednorazovej dávky.

Pomoc v hmotnej núdzi je dávka v hmotnej núdzi (stanovená na šiestich úrovniach), ochranný príspevok, aktivačný príspevok, príspevok na nezaopatrené dieťa a príspevok na bývanie. Výška dávky pomoci v hmotnej núdzi sa určí ako rozdiel medzi sumou nárokov a príjmov jednotlivých členov domácnosti a poskytuje sa v jednej sume, pričom podmienky poskytovania sú taxatívne vymedzené v citovanom zákone o pomoci v hmotnej núdzi.

Sumy pomoci v hmotnej núdzi a osobitného príspevku platné v roku 2016

DÁVKA V HMOTNEJ NÚDZI:	
- jednotlivec	61,60 €
- jednotlivec s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	117,20 €
- jednotlivec s viac ako štyrmi deťmi	171,20 €
- dvojica bez detí	107,10 €
- dvojica s dieťaťom alebo najviac so štyrmi deťmi	160,40 €
- dvojica s viac ako štyrmi deťmi	216,10 €
PRÍSPEVKY K DÁVKE V HMOTNEJ NÚDZI	
<i>OCHRANNÝ PRÍSPEVOK:</i>	
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. a), b), d) až f)	63,07 €
- pre člena domácnosti podľa § 7 ods. 2 písm. h) – (nepriaznivý zdravotný stav)	34,69 €
- pre člena domácnosti, ktorým je tehotná žena	13,50 €
- pre člena domácnosti, ktorým je rodič dieťaťa do jedného roku veku	13,50 €
<i>AKTIVAČNÝ PRÍSPEVOK</i>	63,07 €
<i>PRÍSPEVOK NA NEZAOPATRENÉ DIEŤA</i>	17,20 €
<i>PRÍSPEVOK NA BÝVANIE</i>	
- jednočlenná domácnosť	55,80 €
- viacčlenná domácnosť	89,20 €
<i>OSOBITNÝ PRÍSPEVOK</i>	
- prvých 6 kalendárnych mesiacov	126,14 €
- ďalších 6 kalendárnych mesiacov	63,07 €

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2016 bolo priemerne mesačne evidovaných 105 590 príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje pokles o 17,5 %, v absolútnom vyjadrení išlo priemerne mesačne o 22 450 príjemcov. Na základe administratívnych údajov boli na pomoc v hmotnej núdzi v roku 2016 poskytnuté finančné prostriedky vo výške 183 004 863 eur³⁸. V porovnaní s rokom 2015 bol zaznamenaný pokles finančných prostriedkov o 30 680 934 eur, t. j. o 14,4 %. **Priemerná mesačná výška** pomoci v hmotnej núdzi v roku 2016 dosiahla výšku **133,68 eura**, čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje nárast o 2,82 eura. Významný vplyv na vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ako aj čerpanie finančných prostriedkov, má predovšetkým zdôrazňovanie princípov, ako je adresnosť, zásluhovosť, ochrana a aktívna participácia dotknutých osôb na riešení svojej nepriaznivej sociálnej situácie. Značný vplyv na vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi mal aj osobitný príspevok.

V roku 2016 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 74 528 príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ktorí boli súčasne v evidencii uchádzačov o zamestnanie, čo tvorilo 70,6 % z celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi. V porovnaní s rokom 2015 bol zaznamenaný výrazný pokles v priemernom mesačnom počte príjemcov o 18 505 príjemcov (pokles o 19,9 %). Z celkového počtu spoločne posudzovaných členov domácností v hmotnej núdzi, ktorých v roku 2016 bolo 226 438, bolo v evidencii uchádzačov o zamestnanie 100 359 osôb, t. j. 44,3 %. Oproti roku 2015 výrazne znížil tiež počet spoločne posudzovaných členov domácností, a to o 39 691 osôb (o 14,9 %).

³⁸ údaj z Návrhu záverečného účtu kapitoly MPSVR SR

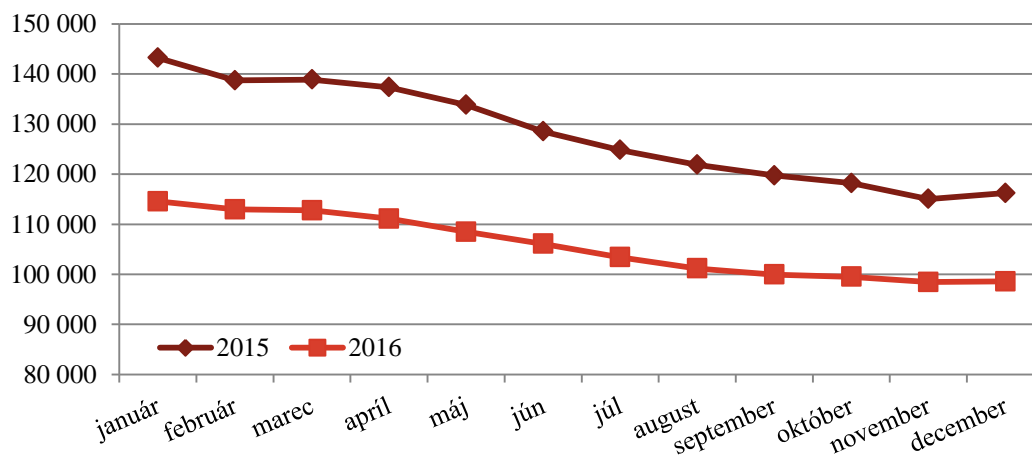
Tabuľka 3.18 Priemerný mesačný počet príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ročné čerpanie finančných prostriedkov v rokoch 2015 – 2016

	2015	2016
Počet poberateľov celkom	128 040	105 590
z toho UoZ	93 034	74 528
Počet spoločne posudzovaných členov domácnosti	266 129	226 438
z toho UoZ	125 032	100 359
Poskytnuté finančné prostriedky celkom v €	213 685 797	183 004 863
Priemerná výška dávky a príspevkov k dávke v €	130,86	133,68

Zdroj: RSD MIS, finančné prostriedky podľa Návrhu záverečného účtu kapitoly MPSVR SR, priemerná výška dávky vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov vyplatených v štandardnom nároku

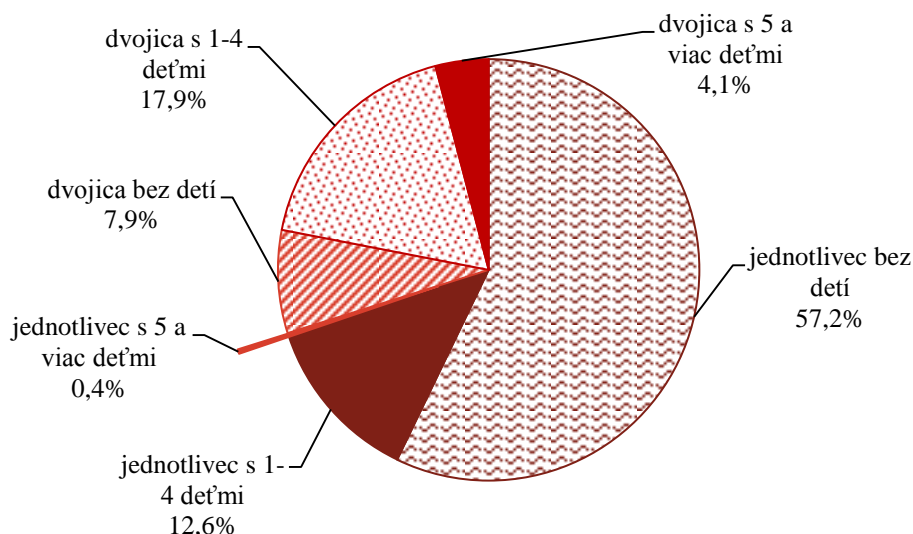
Z nižšie uvedeného grafického znázornenia je zrejmé, že vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu roka 2016 mal mierne klesajúci trend. Zmeny zaznamenávame vždy začiatkom roka v dôsledku valorizácie dôchodkových dávok a zmien v príjmovej situácii dôchodcov v hmotnej núdzi, čo sa najvýraznejšie prejaví v mesiaci február v podobe zníženia počtu príjemcov. Následne dochádza k prehodnocovaniu príjmovej situácie dôchodcov, a tak sa časti z nich môže znova obnoviť výplata pomoci v hmotnej núdzi. Pokles príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2016 sa premietol vo všetkých skupinách príjemcov, najvýraznejšie v prípade jednotlivcov. Nižší pokles bol zaznamenaný v prípade jednotlivcov a dvojíc s viac ako štyrmi deťmi. Mierne sa zmenil aj podiel jednotlivých skupín v rámci systému, predovšetkým jednotlivcov, a to najmä vplyvom zavedenia zmien v systéme pomoci v hmotnej núdzi v predchádzajúcom roku, týkajúcich sa poskytovania osobitného príspevku.

Graf 3.4 Vývoj počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v priebehu rokov 2015 a 2016

Zdroj: RSD MIS

Graf 3.5 Percentuálne zastúpenie jednotlivých skupín príjemcov pomoci v hmotnej núdzi v roku 2016

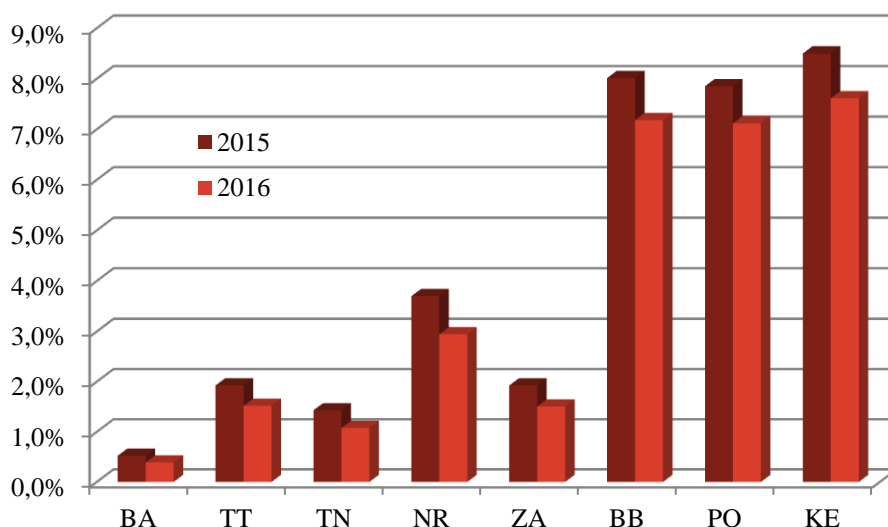

Zdroj: UPSVR

Pri porovnaní štruktúry príjemcov pomoci v hmotnej núdzi medzi rokom 2015 a 2016 bol zaznamenaný pokles počtu príjemcov u všetkých skupín domácností. V prípade jednotlivých skupín bol pokles u jednotlivcov bez detí o 19,8 %, u jednotlivcov s jedným až štyrmi deťmi o 15,1 %, u jednotlivcov s päť a viac deťmi o 8,9 %, u dvojíc bez detí o 15,1 %, u dvojíc s jedným až štyrmi deťmi o 15,1 %, u dvojíc s päť a viac deťmi o 6,8 %. Zmena nastala aj v pomere jednotlivých skupín v rámci celkového počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, a to najmä u jednotlivcov bez detí, ktorí predstavujú 57,2 % (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 1,6 p. b.).

V roku 2016 bolo v systéme pomoci v hmotnej núdzi priemerne mesačne evidovaných 226 438 členov domácností, čo predstavovalo 4,2 %-ný podiel na celkovom počte obyvateľov Slovenska. Tento počet oproti roku 2015 poklesol o 14,9 %, t. j. o 39 691 osôb. Zároveň v porovnaní s rokom 2015 došlo k miernemu zníženiu podielu celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi na celkovom počte obyvateľov o 0,7 p. b.

Graf 3.6 Podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v % v jednotlivých regiónoch (ku koncu roka)

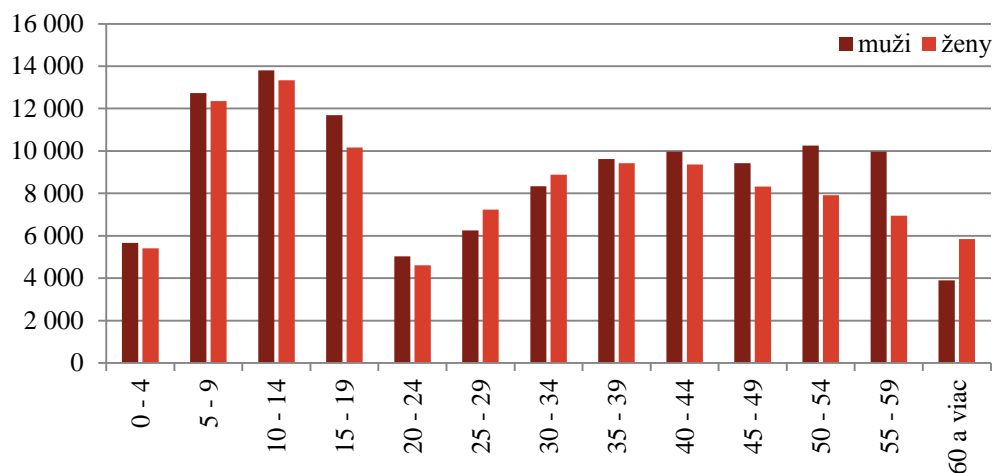

Zdroj: RSD MIS a ŠÚ SR

Najvyšší podiel členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi za sledované obdobie (ku koncu roka) bol v Košickom kraji, v Banskobystrickom kraji a v Prešovskom kraji. Najnižší podiel vykazoval Bratislavský kraj. Toto regionálne rozdelenie pretrváva dlhodobo.

Z celkového počtu členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi, t.j. spoločne posudzovaných osôb, bolo 51,5 % mužov a 48,5 % žien. V porovnaní s rokom 2015 nedošlo k významnej zmene pomeru žien a mužov. Nasledujúci graf znázorňuje štruktúru členov domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi podľa veku a pohlavia. V jednotlivých vekových skupinách je vyšší podiel mužov ako žien, až na vekové skupiny 25 – 29 rokov (žien je o 15,8 % viac), 30 – 34 rokov (žien je o 6,5 % viac) a 60 a viac rokov. Počet žien v poslednej menovanej vekovej skupine je vyšší oproti počtu mužov o 50,0 %. Medziročne došlo k zlepšeniu situácie (v roku 2015 bol podiel žien v tejto vekovej skupine vyšší o 65,7 %), najmä zásluhou valorizácie dôchodkov o pevnú sumu, takýto stav však pretrváva už od roku 2006 a okrem demografického vývoja je ovplyvnený aj nižšími dôchodkami u žien, ktoré vyplývajú z nižších predchádzajúcich príjmov počas pracovnej kariéry. Táto veková skupina žije predovšetkým v domácnostiach jednotlivcov, resp. v neúplných rodinách (66,4 % osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi v tejto vekovej kategórii), pričom ženy predstavujú 70,9 % z tejto podskupiny.

Graf 3.7 Členovia domácností v systéme pomoci v hmotnej núdzi v členení podľa veku a pohlavia v roku 2016

Zdroj: RSD MIS

Na základe účelu a obsahu pomoci v hmotnej núdzi, ktorá pozostáva z dávky v hmotnej núdzi (na šiestich úrovniach), ochranného príspevku (na troch úrovniach), aktivačného príspevku, príspevku na nezaopatrované dieťa a príspevku na bývanie (na dvoch úrovniach) bola situácia vo vývoji počtu príjemcov nasledovná:

Ochranný príspevok je určený na zabezpečenie osobitných výdavkov členov domácností, ktorí nemajú možnosť zabezpečiť si príjem alebo zvýšiť si príjem vlastnou prácou. Poskytuje sa na základe zákonom stanovených podmienok, a to v sume

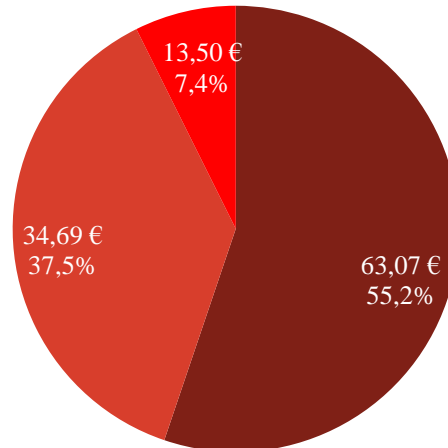
- 63,07 eura mesačne, ak ide o člena domácnosti, ktorý má vek potrebný na starobný dôchodok, má invaliditu z titulu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %, je osamelý rodič starajúci sa o dieťa do 31 týždňov veku, osobne sa stará o fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím atď.,
- 34,69 eura mesačne, ak má nepriaznivý zdravotný stav, za ktorý sa považuje choroba, úraz alebo karanténne opatrenie, trvajúce viac ako 30 po sebe nasledujúcich dní,
- 13,50 eura mesačne, ak ide o tehotnú ženu alebo rodiča dieťaťa do 1 roka jeho veku.

V roku 2016 bol nárok na ochranný príspevok priznaný členom domácností v priemere mesačne 21 927 krát, z toho s nárokom na sumu 63,07 eura bol poskytnutý 12 102 krát, s nárokom na sumu 34,69 eura 8 214 krát a s nárokom na sumu 13,50 eura 1 612 krát, z toho 663 krát rodičom starajúcim

sa o dieťa do 1 roka veku a 978 krát tehotným ženám. V grafe 3.8 je zachytený podiel ochranných príspevkov z hľadiska ich výšky na celkovom počte poskytnutých ochranných príspevkov.

V porovnaní s rokom 2015, pri porovnaní celkového počtu priznaných nárokov na ochranný príspevok, došlo k ich poklesu o 19,6 %.

Graf 3.8 Rozdelenie priznaných ochranných príspevkov podľa výšky nároku (priemer za rok 2016)

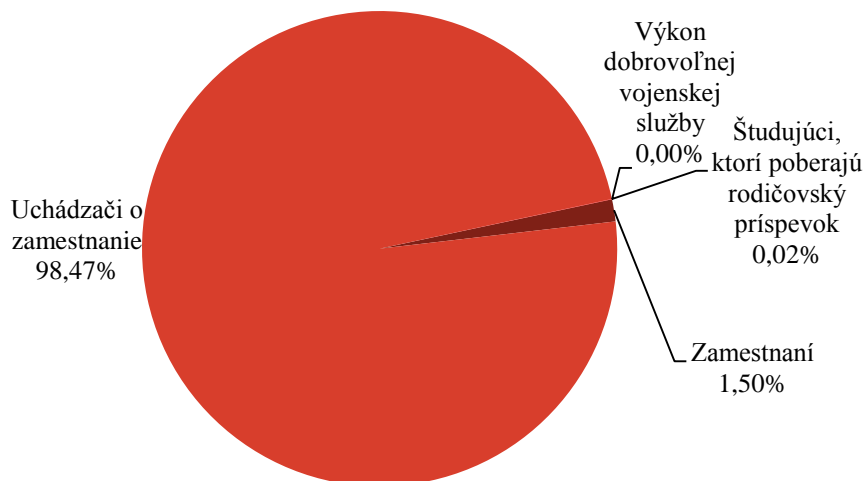

Zdroj: RSD MIS

Aktivačný príspevok je určený na podporu získania, udržania, prehĺbenia alebo zvýšenia vedomostí, odborných zručností, praktických skúseností a pracovných návykov za účelom zvýšenia pracovného uplatnenia na trhu práce. Nárok na aktivačný príspevok má každý člen domácnosti, ak je zamestnaný, vedený ako uchádzač o zamestnanie alebo je mu vyplácaný rodičovský príspevok. V prípade uchádzačov o zamestnanie dôvody priznania nároku na aktivačný príspevok sú: zvyšovanie kvalifikácie, zúčastňovanie sa na vzdelávaní a príprave pre trh práce alebo vykonávanie menších obecných služieb.

V roku 2016 bol nárok na aktivačný príspevok priznaný v priemere mesačne 45 846 členom domácností, z toho bolo 689 členov domácností zamestnaných, 45 147 uchádzačov o zamestnanie, 10 členov na rodičovskom príspevku a jednému členovi bol nárok priznaný z dôvodu vykonávania dobrovoľnej vojenskej prípravy, čo je nový dôvod vzniku nároku na aktivačný príspevok. Táto zmena nadobudla platnosť 2. januára 2016. Z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorým bol priznaný nárok na aktivačný príspevok, bolo 41 878 členov domácností vykonávajúcich menšie obecné služby alebo menšie služby pre samosprávny kraj, čo predstavuje 91,3 % z celkového počtu priznaných nárokov na aktivačný príspevok. V porovnaní s rokom 2015 bol zaznamenaný medziročne pokles počtu priznaných nárokov na aktivačný príspevok o 14 %. Z pohľadu aktivácie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi je z celkového priemerného mesačného počtu osôb, ktoré sú zároveň uchádzačmi o zamestnanie, priznaný nárok na aktivačný príspevok 45 percentám.

Graf 3.9 Rozdelenie priznaných aktivačných príspevkov podľa dôvodu priznania (priemer za rok 2016)

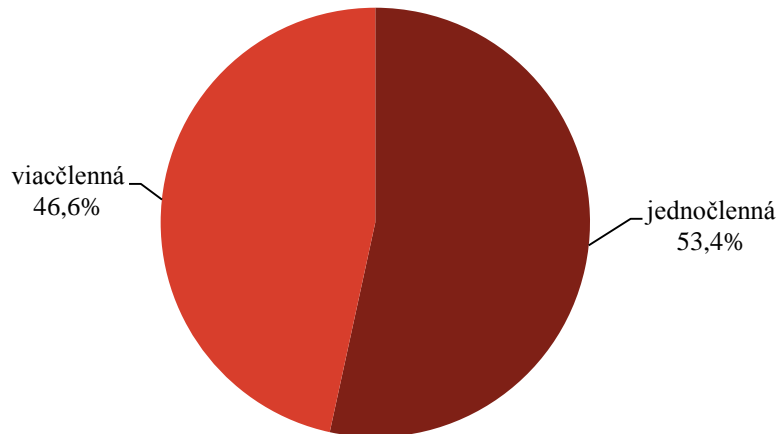
Zdroj: RSD MIS

Príspevok na nezaopatrené dieťa je určený na podporu výchovy, vzdelávania a všestranného rozvoja dieťaťa v domácnosti, ktoré si riadne plní povinnú školskú dochádzku. Výška nároku na príspevok je pre každé nezaopatrené dieťa 17,20 eura mesačne. V roku 2016 bol nárok na príspevok na nezaopatrené dieťa priznaný v priemere mesačne na 48 275 nezaopatrených detí, čo predstavuje 91,1 %-ný podiel na celkovom priemernom počte nezaopatrených detí vo veku plnenia si povinnej školskej dochádzky v systéme pomoci hmotnej núdzy. Medziročne došlo k poklesu počtu priznaných nárokov na príspevok na nezaopatrené dieťa o 11,5 %. Aj tu sa prejavil vplyv poklesu príjemcov pomoci v hmotnej núdzy.

Príspevok na bývanie je určený na úhradu nákladov spojených s bývaním. Nárok naň vzniká, ak niektorý člen domácnosti je vlastníkom alebo spoluvlastníkom bytu, vlastníkom alebo spoluvlastníkom rodinného domu, nájomcom bytu, nájomcom rodinného domu alebo nájomcom obytnej miestnosti v zariadení určenom na trvalé bývanie alebo býva v byte alebo v rodinnom dome na základe práva doživotného užívania. Nárok na príspevok na bývanie vzniká aj v prípade, že domácnosť býva v zariadení podporovaného bývania, zariadení pre seniorov, domove sociálnych služieb alebo špecializovanom zariadení s celoročnou pobytovou formou, v útulku, domove na polceste, zariadení núdzového bývania alebo v krízovom stredisku.

V roku 2016 bol nárok na príspevok na bývanie priznaný priemerne mesačne 51 489 domácnostiam. Z celkového počtu domácností, resp. príjemcov pomoci v hmotnej núdzy bol nárok na príspevok na bývanie priznaný 48,8 % domácností. V porovnaní s rokom 2015 došlo k poklesu počtu domácností, ktorým bol nárok na príspevok na bývanie priznaný o 17 %. Táto situácia kopíruje celkovú situáciu v poklese príjemcov pomoci v hmotnej núdzy.

Graf 3.10 Rozdelenie priznaných príspevkov na bývanie podľa veľkosti domácnosti (priemer za rok 2016)

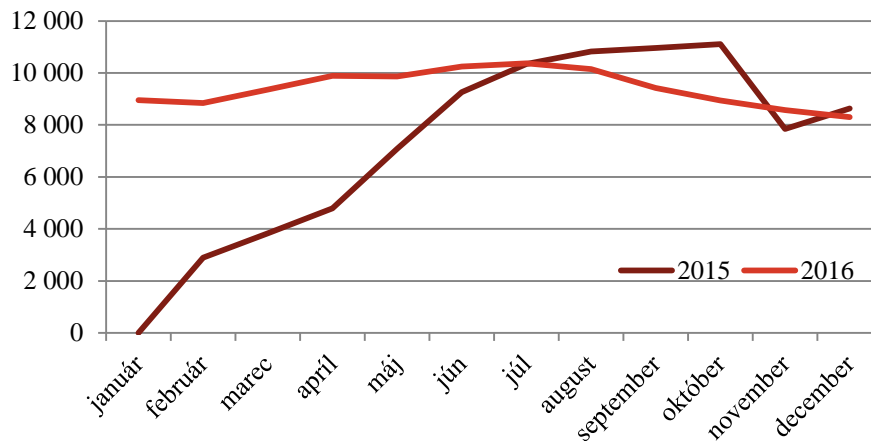
Zdroj: RSD MIS

Osobitný príspevok

V rámci systému pomoci v hmotnej núdzi boli zadefinované aj podmienky poskytovania osobitného príspevku. S účinnosťou od 1. januára 2015 bol umožnený súbeh pomoci v hmotnej núdzi, príjmu zo zamestnania a osobitného príspevku. Toto opatrenie sa zameriava na motiváciu dlhodobo nezamestnaných a dlhodobo neaktívnych osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi uplatniť sa na trhu práce, resp. vrátiť sa na trh práce. Z praxe vyplýva, že osobitný príspevok je účinným a atraktívnym nástrojom, ktorý zlepšuje celkovú situáciu rodín v hmotnej núdzi cez aktívny prístup k zlepšeniu svojej sociálnej a príjmovej situácie participáciou na trhu práce. Prijemca pomoci v hmotnej núdzi, ktorý sa zamestná a má príjem v rozsahu od polovice minimálnej mzdy do dvojnásobku minimálnej mzdy, môže počas dvanástich mesiacov poberať osobitný príspevok súbežne so mzdou (6 mesiacov v sume 126,14 eur a 6 mesiacov v sume 63,07 eur).

V roku 2016 bol osobitný príspevok poskytnutý priemerne mesačne 9 411 osobám, z toho 87,6 % osobám nebola poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi, resp. 12,4 % osôb bolo posudzovaných v rámci domácnosti na účely poskytovania pomoci v hmotnej núdzi. Z celkového priemerného mesačného počtu poskytnutých osobitných príspevkov bolo v nižšej sume poskytnutých 40 %, vo vyššej sume 55 % a v alikvotnej čiastke iba 5 %. Celkovo bolo na osobitný príspevok vyplatených 11 549 747 eur. Pri medziročnom porovnaní (rok 2015 iba jedenásť mesiacov) došlo k nárastu počtu poskytnutých príspevkov o 18,2 %.

Graf 3.11 Vývoj počtu poskytnutých osobitných príspevkov v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: RSD MIS

3.4.2 Dotácie pre dieťa v hmotnej núdzi

Ide o podporné opatrenie zamerané na zvýšenie motivácie detí z nízkopríjmových rodín k plneniu povinnej školskej dochádzky, realizované prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR. Prostredníctvom dotačného programu MPSVR SR poskytuje dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom a dotáciu na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa, ohrozeného sociálnym vylúčením. Dotácie sú poskytované zriaďovateľovi školského zariadenia, ktoré dieťa navštevuje, ten dieťaťu priamo zabezpečí z prostriedkov dotácie školské pomôcky alebo stravu.

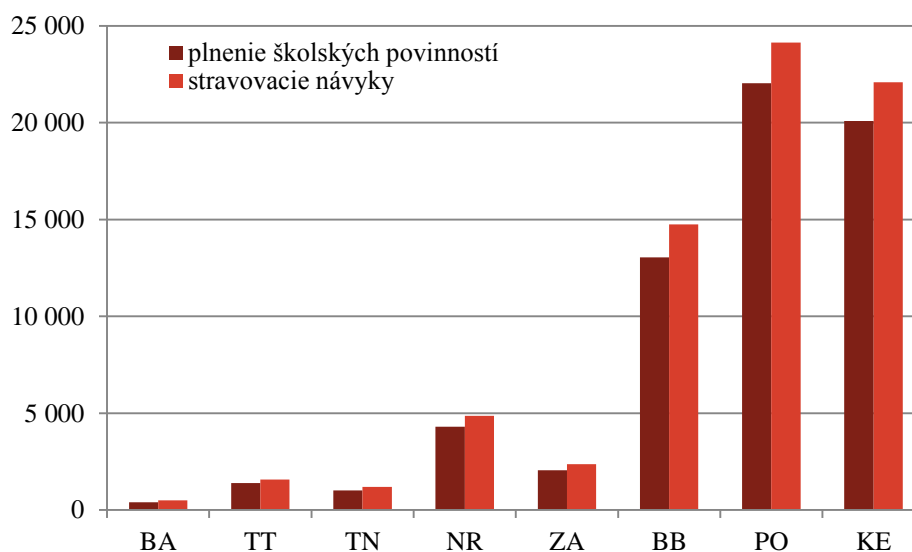
Poskytovanie dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom, ako aj dotácie na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením je upravené zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR.

V roku 2016 boli vyplatené finančné prostriedky na dotáciu na podporu výchovy k stravovacím návykom v sume 9 453 614 eur³⁹. Priemerný mesačný počet detí, ktorým bola dotácia poskytnutá, je 71 576; v porovnaní s rokom 2015 došlo k poklesu o 11,1 % (pokles o cca 8 966 detí).

Dotácia na podporu výchovy k plneniu školských povinností dieťaťa ohrozeného sociálnym vylúčením tvorila sumu 2 126 364 eur⁴⁰ a bola poskytnutá v I. polroku 2016 na 66 135 detí (pokles oproti I. polroku 2015 o 12,9 %) a v II. polroku 2016 na 62 751 detí (pokles oproti II. polroku 2015 o 10,8 %).

Pokles počtu detí, na ktoré boli poskytnuté vyššie uvedené dotácie bol ovplyvnený predovšetkým poklesom počtu príjemcov pomoci v hmotnej núdzi, ktoré sú domácnosťami s deťmi.

Graf 3.12 Regionálne rozdelenie detí, na ktoré sa poskytli dotačné programy roku 2016 (priemer)

Zdroj: RSD MIS

Z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí, na ktoré boli poskytnuté dotácie podľa vyššie citovaného zákona o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR, je situácia zachytená v predchádzajúcom grafe. Najvyšší objem dotácií bol poskytnutý z pohľadu regionálneho rozmiestnenia počtu detí pre Prešovský, Košický a Banskobystrický kraj.

³⁹ údaj z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

⁴⁰ údaj z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4.3 Náhradné výživné

Náhradné výživné je suma poskytnutá štátom na zabezpečenie výživy oprávnenej osoby v prípade, ak si vyživovaciú povinnosť neplní povinná osoba, ktorou je rodič dieťaťa alebo iná fyzická osoba, povinná platiť výživné dieťaťu.

Zákomom č. 201/2008 Z. z. o náhradnom výživnom a o zmene a doplnení zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa upravilo poskytovanie náhradného výživného, ktorým štát poskytuje náhradné výživné v prípadoch, ak si povinná osoba neplní vyživovaciú povinnosť voči nezaopatreným deťom a v prípadoch, keď sirotsky dôchodok, resp. suma sirotských dôchodkov u nezaopatreného dieťaťa nedosahuje výšku minimálneho výživného, ustanoveného zákonom o rodine.

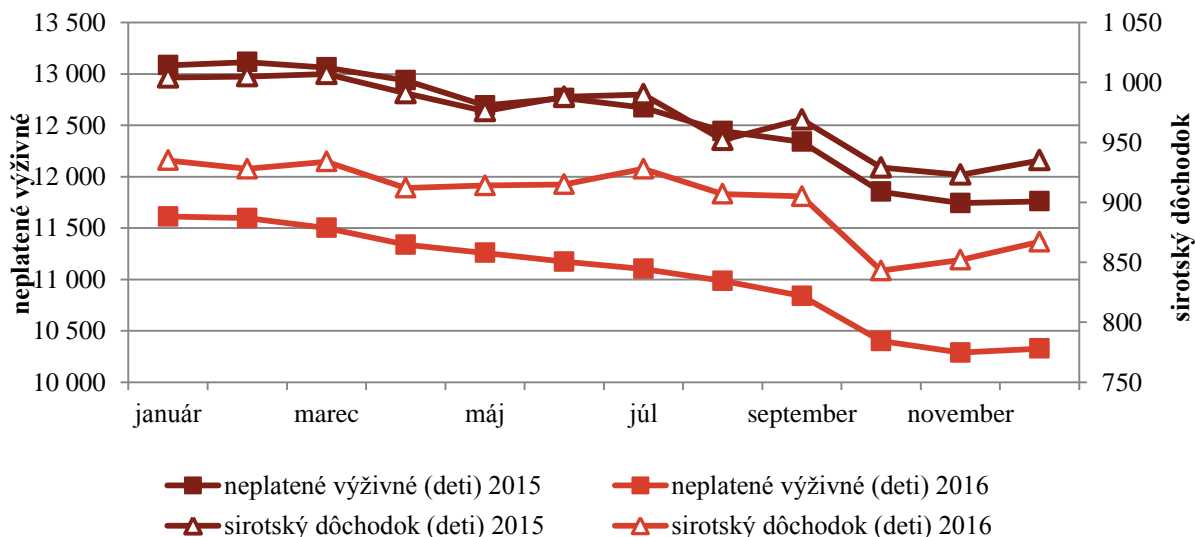
V roku 2016 bolo evidovaných v priemere mesačne 7 374 poberateľov náhradného neplateného výživného, čo predstavuje oproti roku 2015 pokles o 991 poberateľov (o 11,8 %). Náhradné neplatené výživné bolo priemerne mesačne vyplácané 11 035 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 1 504 detí (o 12,0 %). V roku 2016 vzniklo 4 870 pohľadávok z náhradného výživného, spolu vo výške 862 333 eur, z toho bolo vymožených 564 165 eur.

Priemerný mesačný počet poberateľov náhradného výživného – sirotského v roku 2016 bol 549 poberateľov, čo je oproti roku 2015 pokles o 31 poberateľov (o 5,34 %). Náhradné výživné – sirotské bolo v roku 2016 vyplácané priemerne mesačne 903 deťom, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 69 detí (o 7,10 %).

Na výplatu náhradného výživného boli v roku 2016 vynaložené finančné prostriedky v sume 7 939 839 eur (medziročný pokles o 971 621 eur)⁴¹.

Maximálna výška náhradného výživného je podľa zákona poskytovaná do výšky 1,2-násobku životného minima pre nezaopatrené dieťa. Oproti predchádzajúcemu roku sa maximálna výška náhradného výživného nezmenila, v roku 2016 bol maximálny nárok na náhradné výživné na jedno dieťa 108,50 eura.

Graf 3.13 Vývoj počtu poberateľov (detí) náhradného výživného v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: RSD MIS

⁴¹ údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

3.4.4 Sociálnoprávna ochrana detí a sociálna kuratela

Opatrenia sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) sa vykonávajú pre dieťa, plnoletú fyzickú osobu, rodinu, prípadne skupinu alebo komunitu v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnoprávnej ochrane detí“).

V roku 2016 zabezpečovalo výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na 46 úradoch PSVR – odboroch sociálnych vecí a rodiny, oddeleniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) 574 zamestnancov „kmeňových“ a 411 zamestnancov „projektových“.

V priebehu roku 2016 bolo zaznamenaných 14 607 nových rodín a 20 784 nových detí, pre ktoré boli vykonávané opatrenia SPODaSK.

V pôsobnosti úradov PSVR ako orgánov SPODaSK je okrem iného podávanie návrhov a podnetov vo veciach maloletých detí príslušným súdom. V roku 2016 úrady PSVR podali súdom 956 návrhov a podnetov na vydanie predbežného opatrenia (883 v roku 2015), na nariadenie ústavnej starostlivosti bolo podaných 132 návrhov a podnetov (219 v roku 2015) a na zrušenie ústavnej starostlivosti 35 návrhov a podnetov (46 v roku 2015). V porovnaní s predchádzajúcim rokom ide o zníženie počtu návrhov a podnetov na nariadenie ústavnej starostlivosti, čo možno hodnotiť ako jeden z pozitívnych dôsledkov legislatívnych zmien, zvýšenia počtov zamestnancov orgánov SPODaSK a podpory výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v prirodzenom a náhradnom rodinnom prostredí klientov zo zdrojov EÚ. V roku 2016 podali orgány SPODaSK súdu alebo iným štátnym orgánom 22 966 správ vo veciach výživy a výchovy maloletých (33 872 v roku 2015).

Orgán SPODaSK zisťoval z vlastného podnetu, z podnetu súdu alebo inej osoby názor dieťaťa na situáciu, v ktorej sa nachádza, celkovo u 14 249 detí (v roku 2015 u 14 365 detí).

Ak je to potrebné v záujme dieťaťa, orgán SPODaSK rozhodne o uložení výchovného opatrenia, pričom v roku 2016 bolo orgánmi SPODaSK uložených spolu 488 výchovných opatrení (v roku 2015 bolo 424 výchovných opatrení) pre 835 detí (v roku 2015 pre 743 detí). Súdny nariadili v priebehu roka 2016 spolu 575 výchovných opatrení (385 výchovných opatrení v roku 2015) pre 960 detí (pre 618 detí v roku 2015).

Sociálna kuratela pre deti

Výkon opatrení sociálnej kurately detí zabezpečovalo v sledovanom roku 100 zamestnancov úradov PSVR – sociálnych kurátorov pre deti, ktorí sa na túto oblasť špecializujú. Opatrenia boli v sledovanom roku vykonávané spolu pre 15 179 detí (tabuľka 3.19). Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 152 detí.

Z hľadiska dôvodov boli opatrenia sociálnej kurately pre deti vykonávané u 1 879 mladistvých z dôvodu spáchania trestnej činnosti a u 700 detí, ktoré spáchali čin inak trestný. V roku 2016 bola pomoc a ochrana v priestupkovom konaní poskytnutá 3 045 deťom. Pre 191 detí vykonávali v roku 2016 sociálni kurátori opatrenia sociálnej kurately z dôvodu experimentovania a závislosti na drogách, 11 z nich bolo vo veku do 14 rokov. Pre 12 detí boli vykonávané opatrenia z dôvodu iných, nelátkových závislostí, napr. závislosť od hazardných hier a počítačov, 2 z nich boli vo veku do 14 rokov. Spolu 5 873 detí bolo v starostlivosti sociálnych kurátorov z dôvodu zanedbávania školskej dochádzky. U 756 detí sa prejavovali poruchy vo vzťahu s inými deťmi, rodičmi alebo inými plnoletými fyzickými osobami, riešilo sa 1 672 detí s poruchami správania, u 23 detí riešili sociálni kurátori úteky z domu alebo zo zariadenia. Počet detí, pre ktoré bola vykonávaná sociálna kuratela z dôvodu, že sa stali obeťami trestných činov, mierne stúpol na 306 detí. Opatrenia sociálnej kurately detí boli vykonávané pre 668 detí, ktoré sa stali svedkami trestného činu.

Tabuľka 3.19 Počet detí, pre ktoré sa vykonávala v rokoch 2015 a 2016 sociálna kuratela

Rok	Počet detí spolu	Počet detí			
		do 14 rokov		vek 15 – 18 rokov	
		chlapci	dievčatá	chlapci	dievčatá
2015	15 182	3 983	2 449	5 886	2 864
2016	15 179	4 379	2 742	5 459	2 599

Zdroj: V(MPSVR SR 2016)

Sociálna kuratela pre plnoleté fyzické osoby

V roku 2016 sa opatrenia sociálnej kurately vykonávali pre 4 657 klientov – plnoletých fyzických osôb a vykonávalo ich 56 sociálnych kurátorov. Na jedného sociálneho kurátora pripadalo priemerne riešenie situácie pre 83 klientov.

Opatrenia sociálnej kurately pre plnoletých boli vykonávané najmä pre klientov po prepustení, prípadne po podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody. Na účel uľahčenia ich resocializácie je možné podľa zákona o sociálnoprávnej ochrane detí poskytnúť resocializačný príspevok. V roku 2016 sociálni kurátori poskytli resocializačný príspevok 3 647 osobám (príloha ku kapitole 3, tabuľka 12). Finančné prostriedky vyplatené na resocializačný príspevok boli v roku 2016 v celkovej výške 208 606 eur.

Násilie páchané v rodinách, týrané, zanedbávané a zneužívané deti

V oblasti násillia páchaného v rodinách, týraných, zanedbávaných a zneužívaných detí, úrady PSVR v sledovanom roku na základe dôvodného podozrenia vykonávali opatrenia SPODaSK celkom pre 714 detí. Vykonávanie opatrení SPODaSK je zamerané na poskytovanie sociálneho poradenstva, sociálnu prácu v teréne a prostredníctvom referátu poradensko-psychologických služieb sa poskytuje najmä psychologické poradenstvo a psychologická pomoc pri sanácii biologickej rodiny v rámci pomoci obetiam násillia.

V 27 prípadoch orgány SPODaSK podali návrh na začatie trestného stíhania. Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 13.

Ústavná starostlivosť a ochranná výchova

K 31. 12. 2016 bolo evidovaných 3 892 detí s nariadenou ústavnou starostlivosťou a 24 detí malo nariadenú ochrannú výchovu. Celkovo bolo vo všetkých typoch zariadení na výkon rozhodnutia súdu umiestnených 5 261 detí. Počet detí umiestnených na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu a ich porovnanie s rokom 2015 uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 14.

K 31. 12. 2016 bolo na Slovensku 90 *detských domovov* s celkovým počtom 4 406 umiestnených maloletých detí a 338 mladých dospelých. Z celkového počtu 90 detských domovov bolo 43 detských domovov zriadených ako domovy detí a 47 detských domovov bolo zriadených ako centrá detí.

V detských domovoch sa realizuje nariadená ústavná starostlivosť, neodkladné opatrenie a výchovné opatrenie, a to buď v samostatnej skupine, v špecializovanej samostatnej skupine, v samostatnej diagnostickej skupine alebo v profesionálnej rodine.

K 31.12.2016 bolo v detských domovoch 653 profesionálnych rodín, v ktorých bolo umiestnených 1 468 detí a mladých dospelých. Formy starostlivosti v detských domovoch a počty umiestnených detí v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľky 15 a 16.

Maloletí bez sprievodu

V roku 2016 boli vykonané opatrenia SPODaSK pre 44 maloletých bez sprievodu, čo je o 10 maloletých bez sprievodu viac ako v roku 2015.

Náhradná rodinná starostlivosť – náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo, predosvojiteľská starostlivosť a osvojenie

V roku 2016 bolo 1 125 detí zverených do náhradného rodinného prostredia (náhradná osobná starostlivosť, pestúnska starostlivosť, poručníctvo a predosvojiteľská starostlivosť). Porovnanie rokov 2015 a 2016 je uvedené v tabuľke 3.20.

K 31.12.2016 bolo celkovo 8 799 detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnskej starostlivosti a poručníctva. Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti a porovnanie s predchádzajúcim rokom uvádza príloha ku kapitole 3, tabuľka 17.

V roku 2016 bolo právoplatným rozhodnutím súdu osvojených 124 detí, z čoho 6 detí bolo osvojených do cudziny. Do predosvojiteľskej starostlivosti bolo zverených 98 detí, z toho do cudziny boli v roku 2016 zverené 2 deti.

Tabuľka 3.20 Počet detí zverených do náhradných rodín v rokoch – 2015 a 2016

rok	Osvojenie (zverené do)				
	predosvojiteľskej starostlivosti)	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2015	122	948	143	165	1 378
2016	98	765	94	168	1 125

Zdroj: V(MPSVR SR 2016)

Poradensko-psychologické služby

V roku 2016 pracovalo na referátoch poradensko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) úradov PSVR 81 zamestnancov, spolu poskytli 47 314 konzultácií pri celkovom počte 8 700 prípadov. Na jeden prípad priemerne pripadá 5,44 konzultácií.

Ťažiskové činnosti RPPS:

a) psychologické partnerské, manželské a rodinné poradenstvo, psychologická diagnostika, krízová psychologická intervencia

- v oblasti pomoci dieťaťu, rodičom alebo plnoletej fyzickej osobe pri riešení výchovných, manželských, rodinných a iných sociálnych problémov,
- v oblasti pomoci manželom, rodičom maloletých detí v rozvoje a po rozvoje, taktiež ich maloletým deťom,
- v oblasti pomoci pri úprave styku rodičov s dieťaťom,
- v oblasti skúmania názoru dieťaťa vo veciach, ktoré sa ho týkajú, v prípade že dieťa a/alebo rodina je klientom RPPS,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine s problémom násilia a drogovej závislosti,
- v oblasti pomoci jednotlivcom a rodine v krízových situáciách a závažných životných zmenách

b) špecializovaná príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti

- psychologické posudzovanie predpokladov a príprava fyzických osôb – záujemcov o vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti,
- príprava fyzických osôb na profesionálne vykonávanie náhradnej starostlivosti.

Základné štatistické údaje o činnosti RPPS sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 18 a 19.

Proces udeľovania akreditácií v roku 2016

Akreditačná komisia MPSVR SR je zriadená ako poradný orgán ministra práce sociálnych vecí a rodiny pre oblasť udeľovania akreditácií podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov na:

- vykonávanie vybraných opatrení SPODaSK,
- vzdelávacie programy podľa zákona o sociálnych službách,
- odbornú činnosť podľa zákona o sociálnych službách.

Akreditačná komisia sa vyjadruje k žiadosti o udelenie, predĺženie, zmenu, zrušenie a odňatie akreditácie. Akreditačná komisia zasadala v roku 2016 spolu 11 krát.

V oblasti udeľovania akreditácií na vykonávanie SPODaSK bolo na ministerstvo v roku 2016 doručených spolu 122 podaní. Ministerstvo vydalo rozhodnutie o zrušení akreditácie v jednom prípade pre detský domov a v jednom prípade pre krízové stredisko. V jednom prípade ministerstvo neudelilo akreditáciu pre detský domov. Na základe odporúčania akreditačnej komisie ministerstvo predĺžilo akreditáciu v 25 prípadoch, z toho 11 na vykonávanie opatrení SPODaSK, 2 krízovým strediskám, 5 resocializačným strediskám, 7 detským domovom. V jednom prípade akreditácia nebola predĺžená. Akreditačná komisia odporučila prijať rozhodnutie o 19 zmenách v existujúcich rozhodnutiach o udelení akreditácie (10 zmien miesta výkonu opatrení, 6 zmien zodpovedného zástupcu, 3 zmeny kapacity). V roku 2016 akreditácia zanikla v 10 prípadoch (5 opatrenia SPODaSK, 3 krízové stredisko, 2 detský domov).

Tabuľka 3.21 Počet akreditovaných subjektov na vykonávanie opatrení SPODaSK v roku 2016

Počet akreditovaných subjektov	
Subjekty vykonávajúce opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona č. 305/2005 Z. z.	52
Detský domov	24
Krízové stredisko	19
Resocializačné stredisko	19
SPOLU	114

Zdroj: V(MPSVR SR, 2016)

3.4.5 Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti

Zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa podporuje prostredníctvom finančných príspevkov vykonávanie osobnej starostlivosti o dieťa inou fyzickou osobou, ak rodičia nezabezpečujú alebo nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa.

Tabuľka 3.22 Sumy príspevkov na podporu náhradnej starostlivosti v roku 2016

Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti	
Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti	500,00 €
Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti	922,29 €
Opakovaný príspevok dieťaťu	138,13 €
Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	175,62 €
Zvýšenie opakovaného príspevku náhradnému rodičovi	124,91 €
Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi	72,36 €

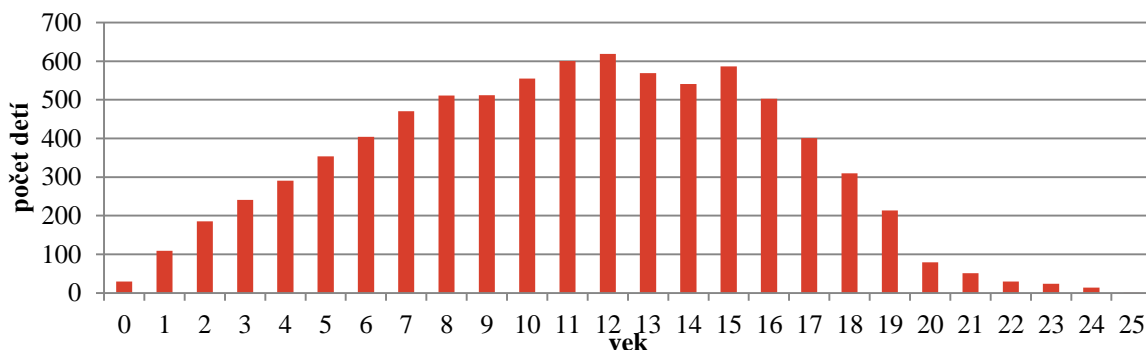
Zdroj: MPSVR SR

Jednorazový príspevok pri zverení do náhradnej starostlivosti sa poskytuje dieťaťu pri zverení do náhradnej starostlivosti na podporu zabezpečenia základného osobného vybavenia dieťaťa. V roku 2016 bol poskytnutý na 673 detí, čo je o 41 detí menej ako v roku 2015. Z celkového počtu detí bolo 69,8 % detí zverených do náhradnej osobnej starostlivosti, 12,0 % detí do pestúnskej starostlivosti a 6,5 % detí bolo zverených poručníkovi. Spolu bolo na tento príspevok vyplatených 336,5 tis. eur, čo predstavuje medziročný pokles o 21,0 tis. eur.

Jednorazový príspevok pri zániku náhradnej starostlivosti sa poskytuje za účelom podpory osamostatnenia sa dieťaťa. V roku 2016 bol príspevok vyplatený na 474 detí, čo je o 20 detí menej ako v roku 2015. Z celkového počtu detí u 62,7 % detí došlo k zániku náhradnej osobnej starostlivosti, u 30,4 % k zániku pestúnskej starostlivosti a u 7,0 % k zániku poručníctva. Spolu bolo na príspevok vyplatených 436,2 tis. eur, čo predstavuje medziročný pokles o 20,3 tis. eur.

Opakovaný príspevok dieťaťu sa poskytuje za účelom podpory uspokojovania potrieb dieťaťa, najmä na úhradu nákladov na výživu, výchovu, vzdelávanie a bývanie dieťaťa. V sledovanom období bol príspevok vyplatený priemerne mesačne na 8 202 detí (pokles oproti roku 2015 o 141 detí) celkovo v sume 9 740 tis. eur (pokles o 175,7 tis. eur). Podľa jednotlivých foriem náhradnej starostlivosti bolo v priemere zastúpených 68,8 % detí v náhradnej osobnej starostlivosti, 21,6 % detí v pestúnskej starostlivosti, 2,4 % detí v poručníctve, 2,0 % detí v dočasnom zverení a 5,2 % detí zverených na základe predbežného opatrenia.

Graf 3.14 Počet detí, na ktoré bol poskytnutý opakovaný príspevok dieťaťu podľa veku

Zdroj: RSD MIS

Opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa, ktoré má náhradný rodič zverené do náhradnej starostlivosti. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 1 212 náhradným rodičom na 1 545 detí (v roku 2015 to bolo 1 214 náhradných rodičov na 1 581 detí). V prípade, ak sa náhradný rodič osobne staral o tri alebo viac detí, ktoré sú súrodencami, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa zvýšil o 124,91 eura mesačne. V sledovanom období bolo priemerne mesačne 59 takýchto prípadov. Celková vyplatená suma na príspevok predstavuje 2 683,6 tis. eur.

Osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi sa poskytuje za účelom podpory vykonávania osobnej starostlivosti o dieťa zverené do náhradnej starostlivosti, ktoré je občanom s ťažkým zdravotným postihnutím. Za sledované obdobie bol príspevok poskytnutý priemerne mesačne 53 náhradným rodičom, ktorí vykonávajú starostlivosť spolu o 56 ťažko zdravotne postihnutých detí (medziročný nárast o 3 náhradných rodičov a 3 ťažko zdravotne postihnuté deti). Spolu bolo na príspevok vyplatených 51,7 tis. eur (medziročný nárast o 1,6 tis. eur).

Odmena pestúna – § 19 ods. 3. Fyzickej osobe, ktorej po 31. decembri 2005 trvá nárok na výplatu odmeny pestúna podľa predpisu účinného do 31. decembra 2005 a zverené dieťa je jej príbuzný v priamom rade, poskytuje sa táto odmena do zániku zverenia tohto dieťaťa. Počet osôb, ktorým bola odmena pestúna vyplatená, tvorilo v priemernom mesačnom vyjadrení 103 poberateľov (medziročný pokles o 43 poberateľov), ktorým bolo zverených 111 detí (medziročný pokles o 49 detí). Na odmenu pestúna bolo vyplatených spolu 63 tis. eur (medziročný pokles o 28,7 tis. eur).

Celkové čerpanie finančných prostriedkov na príspevky na náhradnú rodinnú starostlivosť bolo v roku 2016 v sume 13 306 168 eur, čo predstavuje medziročný pokles o 250 169 eur⁴².

3.4.6 Kompenzácia sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia

Právne vzťahy pri poskytovaní peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia, pri vyhotovení preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom a parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím upravuje zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2009. Cieľom tejto úpravy právnych vzťahov je podporiť sociálne začlenenie fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len „fyzická osoba s ŤZP“) do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti v týchto štyroch oblastiach: *oblasť mobility a orientácie, oblasť komunikácie, oblasť zvýšených výdavkov a oblasť sebaobsluhy*.

Zákon o peňažných príspevkoch s účinnosťou od 2. januára 2016 dopĺňa zákon č. 378/2015 Z. z., podľa ktorého sa za príjem na účely poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu nepovažuje jednorazový príspevok za výkon mimoriadnej služby, motivačný príspevok, naturálne náležitosti, náhrada cestovného a jednorazové odškodnenie pozostalých poskytované v súvislosti so zaradením do aktívnych záloh podľa zákona o dobrovoľnej vojenskej príprave.

Na základe zákona o peňažných príspevkoch je možné fyzickým osobám s ŤZP po posúdení ich zdravotného stavu vydať preukaz fyzickej osoby s ŤZP, preukaz fyzickej osoby s ŤZP so sprievodcom a parkovací preukaz. Tieto preukazy umožňujú fyzickým osobám s ŤZP využívať určité zľavy a výhody a prispievajú tým ku kompenzácii dôsledkov ŤZP a ich sociálnemu začleneniu. K 31. decembru 2016 bolo platných spolu 316 849 preukazov fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a 83 498 parkovacích preukazov pre fyzickú osobu s ŤZP.

Tabuľka 3.23 Počet platných preukazov

Druh preukazu	Obdobie	
	K 1.12.2015	K 1.12.2016
Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (bez sprievodcu)	153 950	160 716
Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím so sprievodcom	154 275	156 133
SPOLU Preukaz fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím bez/so sprievodcom	308 225	316 849
Parkovacie preukazy pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím	80 745	83 498

Zdroj: MPSVR SR

Sociálne dôsledky ťažkého zdravotného postihnutia je podľa zákona možné kompenzovať peňažnými príspevkami (ďalej aj „PP“) na kompenzáciu, ktoré sa delia na **opakované a jednorazové**.

Výšky *opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu* sú ustanovené percentom sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, čím sa opakované peňažné príspevky na kompenzáciu valorizujú v závislosti od úpravy výšky súm životného minima k 1. júlu bežného kalendárneho roka. Vzhľadom na skutočnosť, že sumy životného minima v roku 2016 neboli valorizované, zostali opakované peňažné príspevky na kompenzáciu aj v tomto roku v nezmenenej výške. Prehľad výšok opakovaných peňažných príspevkov je uvedený v tabuľke 3.24.

⁴² údaje z Návrhu záverečného účtu kapitoly 22 - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Maximálne výšky *jednorazových peňažných príspevkov* na kompenzáciu ustanovuje zákon o peňažných príspevkoch *pevnou sumou*. Na stanovenie konkrétnej výšky *jednorazového peňažného príspevku* má vplyv príjem fyzickej osoby s ŤZP (ďalej aj „FO s ŤZP“) a cena, napr. pomôcky, osobného motorového vozidla, úpravy (podľa druhu peňažného príspevku). Pri zohľadňovaní príjmu fyzickej osoby s ŤZP je zachovaný princíp solidarity, t.j. čím nižší príjem má fyzická osoba s ŤZP, tým je možné poskytnúť vyšší *jednorazový peňažný príspevok* na kompenzáciu. Prehľad maximálnych výšok *jednorazových peňažných príspevkov* je uvedený v tabuľke 3.23.

Tabuľka 3.24 Prehľad opakovaných peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy opakovaných peňažných príspevkov	Výška PP v €⁴³
PP na osobnú asistenciu – sadzba na jednu hodinu	2,76
PP na prepravu	101,07
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	
- na diétne stravovanie	
a) choroby a poruchy uvedené v prvej skupine prílohy č.5 zákona	36,77
b) choroby a poruchy uvedené v druhej skupine prílohy č.5 zákona	18,39
c) choroby a poruchy uvedené v tretej skupine prílohy č.5 zákona	11,04
- hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	18,39
- zabezpečenie prevádzky osobného motorového vozidla	33,09
- starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	44,12
PP na opatrovanie:	
- FO (opatrovatel') nepoberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok:	
a) opatruje jednu FO s ŤZP	220,52
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	294,01
c) opatruje jednu FO s ŤZP, ktorá je viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	194,79
d) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP, ktoré sú viac ako 20 hodín týždenne v zariadení	275,65
e) opatruje FO s ŤZP, ktorá je v zariadení viac ako 20 hodín týždenne a súčasne opatruje aj druhú FO s ŤZP, ktorá nie je v zariadení alebo je v zariadení najviac 20 hodín týždenne	286,66
- FO (opatrovatel') poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok	
a) opatruje jednu FO s ŤZP	91,88
b) opatruje dve alebo viaceré FO s ŤZP	121,28

Zdroj: MPSVR SR

⁴³ Pri PP na osobnú asistenciu, PP na prepravu a PP na opatrovanie do výpočtu výšky PP vstupujú aj ďalšie parametre, najmä výška príjmu FO s ŤZP

Tabuľka 3.25 Maximálne výšky jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu

Druhy jednorazových peňažných príspevkov na kompenzáciu	Maximálna výška v €
Peňažný príspevok na kúpu pomôcky	8 630,42
– na kúpu druhého mechanického vozíka	1 659,70
– na kúpu druhého elektrického vozíka je	4 979,09
– na kúpu druhého načúvacieho aparátu je	331,94
Peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na úpravu pomôcky	8 630,42
Peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia	11 617,88
Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla	6 638,79
– na kúpu osobného motorového vozidla s automatickou prevodovkou	8 298,48
Peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu bytu a peňažných príspevkov na úpravu rodinného domu v období siedmich rokov	6 638,79
Úhrn peňažných príspevkov na úpravu garáže v období siedmich rokov	1 659,70

Zdroj: MPSVR SR

V roku 2016 boli na peňažné príspevky na kompenzáciu vynaložené finančné prostriedky v celkovej sume 226 493 295 eur. Z toho finančné prostriedky vynaložené na peňažné príspevky poskytované fyzickým osobám s ŤZP predstavovali sumu 134 128 813 eur. Priemerný mesačný počet poberateľov – fyzických osôb s ŤZP bol 166 789. Priemerný mesačný počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie, ktorý je poskytovaný fyzickým osobám opatrujúcim fyzické osoby s ŤZP (opatrovateľom) bol 54 666 a finančné prostriedky vyplatené na tento účel predstavovali sumu 92 364 482 eur.

Tabuľka 3.26 Prehľad čerpania finančných prostriedkov v roku 2016

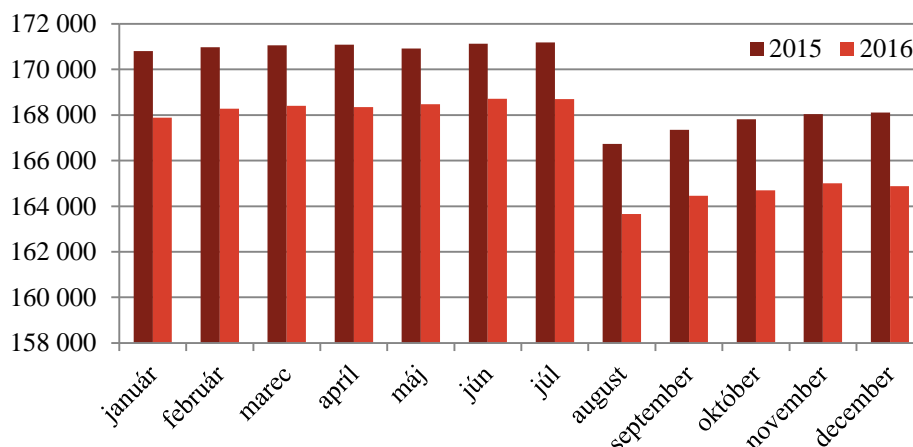
Peňažné príspevky na kompenzáciu	Priemerný mesačný počet poberateľov	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP poskytované FO s ŤZP	166 789	134 128 813
PP na opatrovanie*	54 666	92 364 482
SPOLU		226 493 295

Zdroj: RSD MIS

*PP na opatrovanie je poskytovaný fyzickej osobe, ktorá opatruje FO s ŤZP

Pri porovnávaní údajov o peňažných príspevkoch na kompenzáciu za rok 2016 s predchádzajúcim rokom sa v roku 2016 prejavil pokles čerpania celkových finančných prostriedkov o cca 5,0 mil. eur. Pri peňažnom príspevku na opatrovanie bol pokles čerpania o 4,97 mil. eur a súčasne klesol aj priemerný mesačný počet poberateľov (opatrovateľov) tohto peňažného príspevku o 1 906 osôb. Pri peňažných príspevkoch na kompenzáciu, poskytovaných fyzickým osobám s ŤZP, v roku 2016 kleslo čerpanie o cca 0,03 mil. eur a súčasne klesol priemerný mesačný počet poberateľov o 2 807.

Graf 3.15 Vývoj počtu FO s ŤZP, ktorým boli poskytované peňažné príspevky na kompenzáciu za rok 2015 a 2016

* V uvedených počtoch figuruje každý poberateľ PP len raz aj keď mu je poskytnutých viac príspevkov
Zdroj: RSD MIS

Z hľadiska počtu poberateľov bol v roku 2016 pri **opakovaných** peňažných príspevkoch na kompenzáciu najvyšší priemerný mesačný počet 162 623 poberateľov peňažného príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov). Tento peňažný príspevok sa člení podľa účelu poskytovania na štyri skupiny a v rámci tohto členenia bol najvyšší priemerný mesačný počet poberateľov pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia (89 868), nasledujú kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla (69 497), kompenzácie zvýšených výdavkov na diétne stravovanie (54 246) a kompenzácie zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom (68). Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria poberatelia peňažného príspevku na opatrovanie a to v priemernom mesačnom počte 54 666.

V roku 2016 bolo poskytnutých 7 261 **jednorazových** peňažných príspevkov na kompenzáciu. Najvyšší bol počet poskytnutých peňažných príspevkov na kúpu pomôcky (2 859, čo predstavuje 39,37 % z celkového počtu poskytnutých jednorazových peňažných príspevkov), ďalej peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla (1 523, cca 20,98 %) a peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia (805, cca 11,09 %). Prehľad čerpania jednotlivých peňažných príspevkov na kompenzáciu v roku 2016 poskytuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 3.27 Prehľad vývoja počtu poberateľov a čerpania finančných prostriedkov na peňažné príspevky na kompenzáciu ŤZP

Opakované peňažné príspevky na kompenzáciu	2015			2016		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerná mesačná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na osobnú asistenciu	9 265	381,44	43 049 704	9 564	381,59	44 505 527
PP na prepravu	2 908	84,69	3 014 428	2 997	84,07	3 080 390
PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov:	165 692	31,59	63 883 538	162 623	31,79	63 058 208
– na diétne stravovanie	54 874	22,21	14 889 339	54 246	22,39	14 846 817
– hygienu alebo opotrebovanie šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia	92 183	18,39	20 665 305	89 868	18,39	20 135 694
– prevádzku osobného motorového vozidla	69 998	33,09	28 288 744	69 497	33,09	28 039 474
– starostlivosť o psa so špeciálnym výcvikom	73	44,12	40 149	68	44,12	36 223
PP na opatrovanie	56 572	139,13	97 335 801	54 666	136,70	92 364 482
Jednorazové peňažné príspevky na kompenzáciu	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €	Počet poskytnutých PP*	Priemerná výška PP v €	Vynaložené finančné prostriedky v €
PP na kúpu pomôcky	3 082	765,38	2 358 886	2 859	774,98	2 215 681
PP na výcvik používania pomôcky	49	726,90	35 618	31	700,29	21 709
PP na úpravu pomôcky	25	1 310,92	32 773	17	792,59	13 474
PP na opravu pomôcky	704	347,79	244 846	673	350,83	236 106
PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia	797	9 022,83	7 191 197	805	9 084,28	7 312 849
PP na kúpu osobného motorového vozidla	1 537	6 787,96	10 433 095	1 523	6 760,85	10 296 779
PP na úpravu osobného motorového vozidla	140	3 294,45	461 223	147	3 567,33	524 397
PP na úpravu bytu	483	2 589,12	1 250 547	428	2 487,89	1 064 815
PP na úpravu rodinného domu	914	2 405,89	2 198 982	767	2 327,40	1 785 118
PP na úpravu garáže	6	1 053,50	6 321	11	1 250,91	13 760
Vynaložené finančné prostriedky na PP SPOLU v €		231 496 960			226 493 295	

Zdroj: RSD MIS, pri opakovaných príspevkoch je priemerná mesačná výška PP vypočítaná z vynaložených finančných prostriedkov bez doplatkov za oneskorený nárok,
* sumárne údaje za 12 mesiacov

Celkový počet **jednorazových** peňažných príspevkov poskytnutých v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 klesol o 476 a následne kleslo aj čerpanie finančných prostriedkov o 728 800 eur. Nárast počtu poskytnutých peňažných príspevkov sa prejavil pri troch druhoch, pri siedmich druhoch bol pokles počtu poskytnutých peňažných príspevkov, a to nasledovne:

a) nárast počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2016 o:

- 8 PP na kúpu zdvíhacieho zariadenia (priemerná výška PP vzrástla o 61,45 eura)
- 7 PP na úpravu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP vzrástla o 272,88 eura)
- 5 PP na úpravu garáže (priemerná výška PP vzrástla o 197,41 eura)

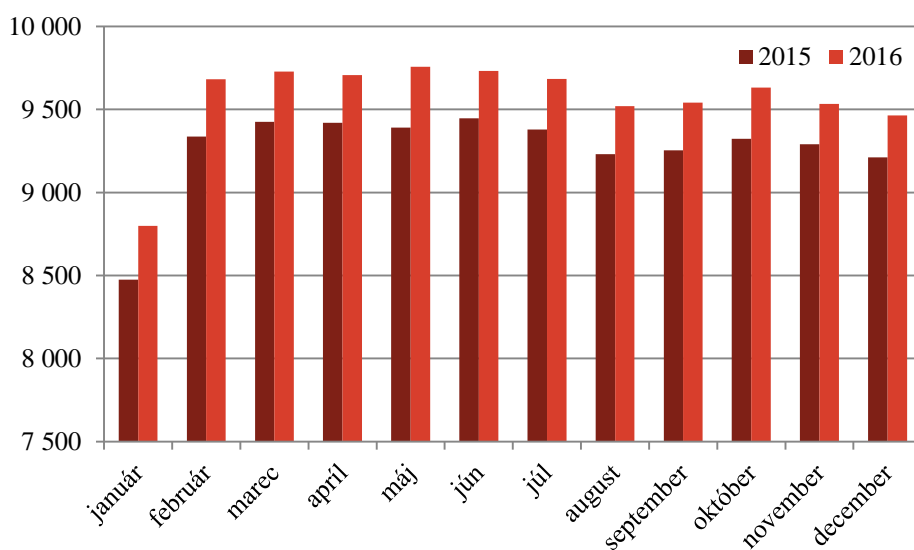
b) pokles počtu jednorazových PP poskytnutých za celý kalendárny rok 2016 o:

- 223 PP na kúpu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 9,60 eura)
- 147 PP na úpravu rodinného domu (priemerná výška PP klesla o 78,49 eura)
- 55 PP na úpravu bytu (priemerná výška PP klesla o 101,23 eura)
- 31 PP na opravu pomôcky (priemerná výška PP vzrástla o 3,04 eura)
- 18 PP na výcvik používania pomôcky (priemerná výška PP klesla o 26,61 eura)
- 14 PP na kúpu osobného motorového vozidla (priemerná výška PP klesla o 27,11 eura)
- 8 PP na úpravu pomôcky (priemerná výška PP klesla o 518,33 eura)

Pri **opakovaných** peňažných príspevkoch bol v roku 2016 v porovnaní s predchádzajúcim rokom zaznamenaný nárast priemerného mesačného počtu poberateľov pri dvoch peňažných príspevkoch. Najvýraznejšie pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu, pričom pri tomto príspevku nárast pretrváva dlhodobo. V roku 2016 je to v porovnaní s rokom 2015 nárast o 299 poberateľov, čo prinieslo aj nárast vynaložených finančných prostriedkov o cca 1,456 mil. eur. V porovnaní s ostatnými peňažnými príspevkami ide o najvyšší nárast finančných prostriedkov. Priemerná mesačná výška tohto peňažného príspevku v roku 2015 zostala bez podstatnej zmeny (nárast o 0,15 eura) a predstavuje cca 138 hodín osobnej asistencie mesačne, na ktoré bol poskytnutý peňažný príspevok.

Druhým príspevkom s medziročným rastom počtu poberateľov je peňažný príspevok na prepravu, kde v roku 2016 došlo k nárastu priemerného mesačného počtu poberateľov o 89 poberateľov, pričom priemerná mesačná výška peňažného príspevku zostala bez výraznejšej zmeny (pokles o 0,62 euro).

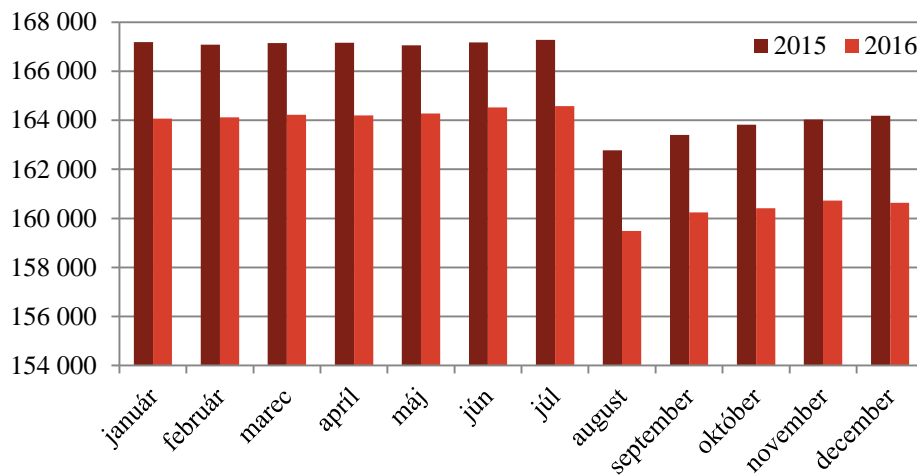
Graf 3.16 Vývoj počtu poberateľov peňažného príspevku na osobnú asistenciu v roku 2015 a 2016

Zdroj: RSD MIS

Najvýraznejší pokles priemerného mesačného počtu poberateľov opakovaných peňažných príspevkov v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 nastal pri peňažnom príspevku na kompenzáciu zvýšených výdavkov, a to o 3 069 poberateľov (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov). Pokles priemerného mesačného počtu poberateľov sa prejavil u každého druhu zvýšených výdavkov. Pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich s hygienou alebo opotrebovaním šatstva, bielizne, obuvi a bytového zariadenia došlo k poklesu o 2 315 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov na diétne stravovanie o 628 poberateľov, pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla o 501 poberateľov a pri kompenzácii zvýšených výdavkov súvisiacich so starostlivosťou o psa so špeciálnym výcvikom klesol priemerný mesačný počet poberateľov o 5. Uvedené poklesy počtu poberateľov v roku 2016 priniesli následne pokles čerpania finančných prostriedkov na peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov (celkovo všetky druhy zvýšených výdavkov) o cca 0,825 mil. eur v porovnaní s rokom 2015.

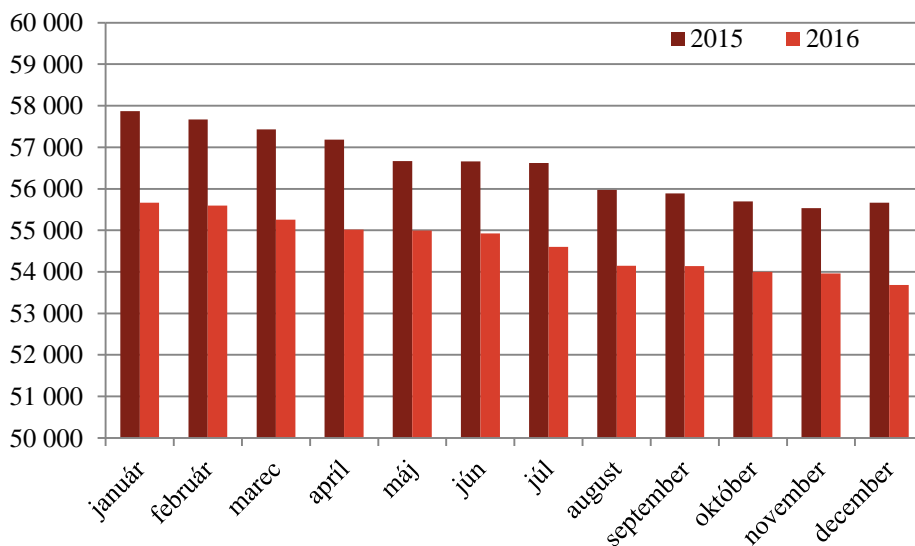
Graf 3.17 Vývoj počtu poberateľov PP na kompenzáciu zvýšených výdavkov v roku 2015 a 2016

Zdroj: RSD MIS

Peňažný príspevok na opatrovanie, ako jediný peňažný príspevok na kompenzáciu, sa neposkytuje fyzickej osobe s ŤZP, ale priamo fyzickej osobe, ktorá opatruje fyzickú osobu s ŤZP (opatrovateľovi). Jeho výška je stanovená v závislosti od viacerých skutočností. Ak opatrovateľ poberá niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, peňažný príspevok na opatrovanie je ustanovený v paušálnej výške⁴⁴. Ak opatrovateľ nepoberá takúto dôchodkovú dávku, na výšku peňažného príspevku má vplyv príjem opatrovanej fyzickej osoby s ŤZP, ktorý je chránený do výšky 1,4 násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, resp. ak je fyzickou osobou s ŤZP nezaopatrované dieťa, jeho príjem je chránený do 3-násobku sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Vzhľadom na skutočnosť, že aj v roku 2016 sumy životného minima zostali nezmenené, hranice ochrany príjmu fyzických osôb s ŤZP zostali bez zmeny od júla 2013, a to v sume cca 277,33 eura mesačne (1,4-násobok sumy životného minima) a cca 594,27 eura mesačne (3-násobok sumy životného minima).

Graf 3.18 Vývoj počtu poberateľov PP na opatrovanie v rokoch 2015 a 2016

Zdroj: RSD MIS

⁴⁴ Pokiaľ opatrovaná FO s ŤZP poberá zvýšenie dôchodku pre bezvládnosť, výška PP na opatrovanie sa znižuje o túto sumu, bez ohľadu na to, či opatrovateľ poberá alebo nepoberá nejakú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok.

Pri peňažnom príspevku na opatrovanie bol v roku 2016 v porovnaní s rokom 2015 zaznamenaný medziročný pokles priemerného mesačného počtu poberateľov (o 1 906), ako aj pokles počtu opatrovaných FO s ŤZP (o 2 079). Pri poberateľoch, ktorým nie je vyplácaná žiadna zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok (v tzv. produktívnom veku) došlo k poklesu o 1 872 poberateľov. Poberateľom, ktorým je vyplácaná dôchodková dávka sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie buď podľa § 40 zákona o peňažných príspevkoch (nárast o 101 poberateľov) alebo na základe prechodného ustanovenia, t.j. podľa zákona účinného do 31.12.2008 (pokles o 135 poberateľov). Prehľad údajov o poskytnutých peňažných príspevkoch na opatrovanie je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

**Tabuľka 3.28 Čerpanie peňažného príspevku na opatrovanie v rokoch 2015 a 2016
v hlbšej štruktúre**

Peňažný príspevok na opatrovanie	2015			2016		
	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €	Priemerný mesačný počet poberateľov	Priemerný mesačný počet opatrovaných	Priemerná mesačná výška v €
1. FO ¹⁾ poberajúca dôchodkovú dávku	21 941	22 334	89,34	22 042	22 426	89,48
2. FO nepoberajúca dôchodkovú dávku	33 832	34 982	172,52	31 960	32 955	170,19
3. FO poberajúce príspevok podľa prechodného ustanovenia	799	823	92,94	664	679	92,18
Peňažný príspevok na opatrovanie SPOLU	56 572	58 139	139,13	54 666	56 060	136,70

Zdroj: RSD MIS

¹⁾ FO – fyzická osoba, poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie (poberateľ)

Poberatelia v tzv. produktívnom veku (nepoberali niektorú zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok) predstavovali 58,5 %. Priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie vyplácaného týmto poberateľom bola 170,19 eura. Poberatelia, ktorým bola vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok (podľa § 40) tvorili 40,3 % priemerného počtu a priemerná výška príspevku, ktorý im bol vyplácaný, dosiahla 89,48 eura. Poberatelia, ktorým bol peňažný príspevok na opatrovanie poskytovaný podľa § 66 zákona o peňažných príspevkoch (t.j. za podmienok ustanovených zákonom č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov účinného do 31. 12. 2008) predstavovali 1,2 % všetkých poberateľov a peňažný príspevok na opatrovanie im bol vyplácaný v priemernej výške 92,18 eura. Počet týchto poberateľov, ktorým je vyplácaná niektorá zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok, sa neustále znižuje a postupne prechádzajú na podmienky vyplácania ustanovené zákonom o peňažných príspevkoch.

Z dôvodu, že ani v roku 2016 neboli valorizované sumy životného minima, od júla 2013 neboli zvýšené zákonom ustanovené výšky peňažného príspevku na opatrovanie a hranice ochrany príjmu fyzických osôb s ŤZP zostali bez zmeny. Dôchodkové dávky, ktoré vo väčšine tvoria príjem opatrovaných fyzických osôb s ŤZP, sú valorizované každoročne. Uvedené skutočnosti mali zásadný vplyv na vývoj priemerných mesačných výšok peňažného príspevku na opatrovanie. Kým opatrovateľom, ktorí poberajú okrem peňažného príspevku na opatrovanie aj niektorú z dôchodkových dávok, zostala výška peňažného príspevku bez zmeny z dôvodu, že sa pri jej stanovení nezohľadňuje príjem fyzickej osoby s ŤZP, poberateľom v tzv. produktívnom veku klesla priemerná mesačná výška peňažného príspevku na opatrovanie medziročne o 2,33 eura.

V roku 2016 bola prijatá novela zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu, ktorá s účinnosťou od 1. januára 2017 ustanovuje výhodnejšie podmienky poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie pre opatrovateľov, ktorí nepoberajú žiadnu zo zákonom ustanovených dôchodkových dávok tým, že sa zvýšila zákonom ustanovená výška peňažného príspevku na opatrovanie tejto skupine poberateľov a súčasne sa zvýšila ochrana príjmu fyzickej osoby s ŤZP z 1,4 na 1,7 násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Vzhľadom na účinnosť tejto novely sa jej vplyv prejaví v roku 2017.

3.4.7 Sociálne služby

Sociálne služby v SR sa od roku 2009 poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Nepriaznivá sociálna situácia je ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti spoločensky sa začleniť a z rôznych dôvodov samostatne riešiť svoje problémy.

Sociálne služby sa podľa tohto zákona poskytujú prostredníctvom odborných, obslužných a ďalších činností, ktoré je poskytovateľ povinný poskytnúť alebo zabezpečiť v prípade ich taxatívneho vymedzenia. Odborné činnosti, ako sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím, ale aj iné činnosti, je možné za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách poskytovať aj samostatne na základe akreditácie. Sociálne služby sú službami verejného záujmu a sú poskytované bez dosiahnutia zisku, avšak zákon umožňuje aj poskytovanie sociálnych služieb v rámci živnosti alebo podnikania, t. j. na báze zisku.

Zákon o sociálnych službách rozdeľuje sociálne služby do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené, a to sociálne služby krízovej intervencie, sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií a na podporné služby.

Na účely poskytovania sociálnych služieb, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti a ktoré sa poskytujú fyzickým osobám odkázaným na pomoc inej fyzickej osoby, zákon o sociálnych službách upravuje *zdravotnú a sociálnu posudkovú činnosť*, na základe ktorej sa určuje odkázanosť fyzickej osoby na sociálnu službu. Zákon o sociálnych službách rieši poskytovanie zdravotnej starostlivosti v rozsahu ošetrovateľskej starostlivosti vo vybraných zariadeniach sociálnych služieb priamo sestrami, t.j. zamestnancami týchto zariadení a zároveň je upravená možnosť poskytovania sociálnej služby v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti. V osobitnej časti zákona je upravené financovanie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb (ďalej len „poskytovateľ“) za splnenia zákonom stanovených podmienok a financovanie neverejných poskytovateľov vybraných druhov sociálnych služieb na lokálnej úrovni zo štátneho rozpočtu na základe pridelených finančných prostriedkov z rozpočtu kapitoly MPSVR SR. Pri financovaní sú neverejní poskytovatelia rozlišovaní z hľadiska, či majú neziskový charakter alebo či ide o podnikateľské subjekty, nakoľko nie je možné z verejných zdrojov podporovať poskytovateľov, ktorí služby poskytujú za účelom dosiahnutia zisku.

Zákon o sociálnych službách upravuje *výkon dohľadu* nad dodržiavaním tohto zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov pri poskytovaní sociálnych služieb. Ministerstvo bude s účinnosťou od 1. 1. 2018 hodnotiť aj kvalitu poskytovaných sociálnych služieb na základe podmienok kvality, ktoré sú upravené v prílohe č. 2 zákona o sociálnych službách. MPSVR SR udeľuje *akreditáciu na vzdelávacie programy a akreditáciu na odbornú činnosť* (v roku 2016 bolo spolu 28 akreditovaných subjektov, v tom 20 akreditovaných subjektov zameraných na vzdelávací program, 8 na odbornú činnosť; 26 subjektom bola predĺžená akreditácia na vzdelávacie programy a 7 subjektom bola predĺžená akreditácia na odbornú činnosť).

V snahe zabezpečiť kontinuitu a efektivitu poskytovaných sociálnych služieb a súčasne v snahe podporiť zotrvanie ľudí odkázaných na pomoc čo najdlhšie v ich prirodzenom rodinnom prostredí sa MPSVR SR naďalej venuje procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb na Slovensku. Vláda SR schválila v roku 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti (ďalej len „Stratégia DĽ“), ktorou sa Slovenská republika hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť v špecializovaných zariadeniach, menovite detí v náhradnej starostlivosti, ľudí so zdravotným postihnutím a seniorov a jeho nahradenie alternatívnym modelom

služieb a opatrení, svojím charakterom čo najviac podobným podmienkam bežného života. Takáto zmena modelu je jedným z cieľov súčasnej politiky EÚ v oblasti sociálnej inklúzie a zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov SR v medzinárodnej ľudsko-právnej agende. MPSVR SR schválilo Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2015 – 2020 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Vypracovanie Národného akčného plánu DI je jednou zo základných úloh Stratégie DI.

V programovom období 2014 – 2020 bol pripravovaný Národný projekt *Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov*, nadväzujúci na Národný projekt *Podpora transformácie a deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb*, realizovaný v predchádzajúcom programovom období. Prostredníctvom transformačných plánov jednotlivých zariadení bude zabezpečená aj synergia podpory projektov z Integrovaného regionálneho operačného programu.

Národný projekt *Podpora opatrovateľskej služby*, realizovaný v aktuálnom programovom období, nadväzuje na rovnomenný projekt z predchádzajúceho programového obdobia. Jeho hlavným cieľom je podporiť ďalší rozvoj domácej opatrovateľskej služby za účelom predchádzania umiestňovania fyzických osôb odkázaných na pomoc inej osoby pri sebaobsluže do pobytových zariadení sociálnych služieb, vytvoriť/udržať pracovné miesta a podporiť tým zamestnanosť vo všetkých regiónoch SR. Národný projekt podporený z prostriedkov ESF sa začal realizovať v januári 2016, realizovaný bude po dobu 33 mesiacov na celom území Slovenskej republiky s predpokladaným počtom 3 300 podporených pracovných miest opatrovateľov/ opatrovateliek. Výstupom projektu by mal byť, okrem samotného zabezpečenia výkonu opatrovateľskej služby, aj návrh systému zabezpečenia optimálnej finančnej podpory tejto sociálnej služby. V súčasnosti sa realizáciou národného projektu podporilo 3 512 pracovných miest pre opatrovateľov/opatrovatelky. Počet prijímateľov opatrovateľskej služby je 4 980⁴⁵.

Opatrovateľská služba

V roku 2016 bola opatrovateľská služba v domácnosti poskytovaná zo strany **obcí, t.j. verejných poskytovateľov** 13 155 fyzickým osobám, čo je oproti roku 2015 nárast o 823 osôb. Predpokladom opätovného nárastu počtu opatrovaných osôb je realizácia podpory poskytovania opatrovateľskej služby cez Národný projekt Podpora opatrovateľskej služby.

Opatrovateľskú službu ku koncu roka 2016 poskytovalo 5 590 zamestnancov⁴⁶ **miest a obcí**. V porovnaní s rokom 2015 ide o významný nárast (o 723 zamestnancov, resp. o 14,9 %). Poskytovanie opatrovateľskej služby je realizované využitím všetkých inštitútov pracovnoprávných vzťahov (pracovný pomer, dohoda o pracovnej činnosti, dohoda o vykonaní práce).

Na poskytovanie opatrovateľskej služby bolo v roku 2016 vynaložených zo strany obcí 35,3 mil. eur, čo je oproti roku 2015 nárast o 5,0 mil. eur.

Príjmy obcí z úhrad za opatrovateľskú službu v roku 2016 predstavovali 6,2 mil. eur, čo je oproti roku 2015 nárast o 834 tis. eur. Dôvodom zvýšenia príjmov v úhradách oproti roku 2015 je najmä nárast počtu prijímateľov s povinnosťou platenia celej úhrady nákladov na opatrovateľskú službu (o 12,0 %). Príjmy z úhrad od prijímateľov tak pokrývali 17,8 % bežných výdavkov na opatrovateľskú službu. Rozdiel medzi príjmami a výdavkami na opatrovateľskú službu v roku 2016 predstavoval 28,5 mil. eur, čo je suma, ktorú obce museli uhradiť z vlastných rozpočtov. Štatistické údaje k opatrovateľskej službe sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 20.

Pokiaľ ide o **neverejných poskytovateľov** opatrovateľskej služby, v roku 2016 poskytovalo opatrovateľskú službu 173 neverejných poskytovateľov, čo v porovnaní s rokom 2015 predstavuje nárast o 43 poskytovateľov. Neverejní poskytovatelia v roku 2016 opatrovali celkom 3 594 prijímateľov opatrovateľskej služby, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o 682 opatrovaných. Príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od prijímateľov, z darov, transfery zo štrukturálnych fondov EÚ a pod.) za opatrovateľskú službu boli vo výške 14,78 mil. eur, čo je oproti roku 2015 pokles o 9,45 mil. eur, pričom ich náklady predstavovali 14,39 mil. eur (pokles o 8,91 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku).

⁴⁵ Zdroj: Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

⁴⁶ Počty zamestnancov sú prepočítavané na plné pracovné úväzky.

Prepravná služba

V roku 2016 bola prepravná služba **obcami a mestami** poskytnutá 4 301 fyzickým osobám, čo predstavuje nárast oproti roku 2015 o 1 269 fyzických osôb. Obce vynaložili v roku 2016 na poskytovanie prepravnej služby 319 tis. eur, čo oproti roku 2015 predstavuje nárast o 78,4 tis. eur. Prepravnú službu v roku 2016 poskytovalo 46 **neverejných poskytovateľov** (v roku 2015 to bolo 42 neverejných poskytovateľov) pre 5 484 klientov, čo predstavuje výrazný pokles oproti roku 2015 o 1 704 klientov, a to aj napriek zvýšenému počtu poskytovateľov. Príjmy neverejných poskytovateľov na prepravnú službu boli vo výške 336,2 tis. eur a ich výdavky predstavovali 383,17 tis. eur. Rozdiel vo výške 47 tis. eur neverejní poskytovatelia hradili z vlastných rozpočtov. Štatistické údaje o prepravnej službe sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 21 a 28.

Zariadenia sociálnych služieb⁴⁷

K 31. 12. 2015 bolo v Slovenskej republike 5 426 252 obyvateľov, z toho 50 165 (47 149)⁴⁸ prijímateľom (0,92 %) boli poskytované služby v 1 255 (1 158) zariadeniach sociálnych služieb zriadených obcou, vyšším územným celkom alebo neverejným poskytovateľom. Sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti, boli poskytované 41 489 (38 567) prijímateľom v 1 097 (997) zariadeniach (zariadenie pre seniorov, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, zariadenie podporovaného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby).

V roku 2015 bolo v Slovenskej republike spolu vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb 47 794 (46 094) miest, z toho sa celoročná starostlivosť poskytovala v rámci 39 906 (39 078) miest (83,5 %), týždenná starostlivosť zahŕňala 612 (1 554) miest (1,3 %), denná starostlivosť 4 600 (3 412) miest (9,6 %) a prechodne sa starostlivosť poskytovala na 2 676 (1 925) miestach (5,6 %). Z celkového počtu miest až 43 847 (42 418) miest (91,7 %) pripadá na sociálne služby, ktoré majú charakter dlhodobej starostlivosti.

Zariadenia sociálnych služieb ku koncu roku 2015 poskytovali sociálnu službu spolu 50 165 (47 149) prijímateľom. Z celkového počtu prijímateľov v zariadeniach sociálnych služieb bolo 29 644 (24 910) osôb v dôchodkovom veku (59,0 %), 15 114 (13 854) osôb podstúpilo psychotickú liečbu (30,1 %), 9 497 (8 511) osôb užíva antidepresíva (18,9 %), 8 038 (7 496) osôb bolo opatrovaných na lôžku (16,0 %) a 8 624 (8 648) osôb má obmedzenú spôsobilosť na právne úkony alebo sú úplne pozbavení spôsobilosti na právne úkony (17,2 %).

K 31. decembru 2015 boli celkové výdavky zariadení sociálnych služieb vo výške 368 616 363 eur (340 787 046 eur), z toho až 220 949 774 eur (200 980 404 eur), čo je 59,9 %, bolo vynaložených na mzdy a povinné sociálne poistenie. Ostatné výdavky boli určené na tovary a služby, na obstaranie dlhodobého majetku a na zdravotnú starostlivosť. Výdavky na sociálne služby v zariadeniach tzv. dlhodobej starostlivosti predstavovali sumu 358 296 828 eur (318 481 659 eur), čo je až 97,2 % z celkových výdavkov vo všetkých druhoch zariadení sociálnych služieb.

V zariadeniach sociálnych služieb bolo k 31. decembru 2015 zamestnaných 23 292 zamestnancov s nárastom o 1 230 zamestnancov oproti roku 2014. V zariadeniach sociálnych služieb tzv. dlhodobej starostlivosti pracovalo 22 674 zamestnancov (97,3 % z celkového počtu zamestnancov). Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tabuľkách 22 až 25 v prílohe ku kapitole 3.⁴⁹

Pokiaľ ide o **zariadenia sociálnych služieb a vybrané druhy sociálnych služieb⁵⁰, ktoré nie sú sledované Štatistickým úradom SR**, k 31. 12. 2016 bolo v SR zriadených **obcami, vyššími územnými celkami alebo neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb** 21 (18) nízkoprahových

⁴⁷ V čase vydania Správy sú údaje za zariadenia sociálnych služieb sledované ŠÚ SR k dispozícii len za rok 2015

⁴⁸ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2014

⁴⁹ Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR; pozn.: Vo vybraných údajoch ŠÚ SR nie sú započítané údaje o detských domovoch, krízových strediskách, resocializačných strediskách a ostatných zariadeniach, ktoré sa nepovažujú za zariadenia sociálnych služieb.

⁵⁰ V zátvorkách je uvedený počet za rok 2015

denných centier s celkovým počtom prijímateľov 2 471 (12 344), 26 (20) nízkoprahových sociálnych služieb pre deti a rodinu s celkovým počtom prijímateľov 5 421 (6 634), 337 (237) denných centier s celkovým počtom prijímateľov 40 623 (40 327), 5 (5) integračných centier s celkovým počtom prijímateľov 146 (122), 109 (105) jedální s celkovým počtom prijímateľov 27 859 (12 520), 30 (25) pracovní s celkovým počtom prijímateľov 4 467 (3 719) a 24 (42) stredísk osobnej hygieny s celkovým počtom prijímateľov 8 729 (9 113). Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podporu zosúladovania osobného a pracovného života poskytovali 7 (9) poskytovatelia s celkovým počtom 61 (86) prijímateľov, 8 (7) poskytovateľov sprostredkovávalo osobnú asistenciu s celkovým počtom 1 753 (1 129) prijímateľov, 48 (45) poskytovateľov požičiavalo pomôcky s celkovým počtom 1 525 (1 419) prijímateľov, monitorovanie a signalizáciu potreby poskytovalo 10 (8) poskytovateľov s celkovým počtom prijímateľov 379 (407) a pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností 30 (9) poskytovateľov s celkovým počtom 90 (67) prijímateľov. 110 (97) bolo komunitných centier s celkovým počtom klientov 23 993 (20 241), podporu samostatného bývania poskytovalo 7 (22) poskytovateľov s počtom 60 (52) prijímateľov, poskytovateľov služby včasnej intervencie bolo 16 (26) s počtom 420 (175) prijímateľov, terénnu sociálnu službu krízovej intervencie poskytovalo 51 (53) poskytovateľov s celkovým počtom 7 592 (9 244) prijímateľov.

Štatistické údaje o vybraných sociálnych službách sú uvedené v prílohe ku kapitole 3, tabuľky 26 a 28.

V roku 2016 bolo celkovo 7 699 (6 000) fyzických osôb - žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnych služieb vo vybraných druhoch zariadení sociálnych služieb, z toho najviac v zariadeniach pre seniorov, a to 4 541 osôb (59,0 %) a v domovoch sociálnych služieb 1 770 osôb (23,0 %). Celkový počet žiadateľov oproti roku 2015 stúpol o 1 699 osôb.

Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v tabuľke 27 v prílohe ku kapitole 3.

K 31. 12. 2016 **neverejní poskytovatelia** poskytovali 559 (491) sociálnych služieb (okrem sociálnych služieb v zariadeniach, ktoré sú sledované Štatistickým úradom SR), čo predstavuje nárast oproti roku 2015 o 68 služieb. Neverejní poskytovatelia poskytlí sociálne služby celkom 75 544 prijímateľom, čo je o 2 938 menej ako v roku 2015 (78 482). Celkové príjmy neverejných poskytovateľov (z rozpočtov obcí, z úhrad od prijímateľov, z darov a pod.) predstavovali sumu takmer 20,15 mil. eur, celkové výdavky neverejných poskytovateľov dosiahli sumu 20,30 mil. eur. Ďalšie štatistické údaje obsahuje príloha ku kapitole 3, tabuľka 28.

Spolufinancovanie sociálnych služieb

MPSVR SR v roku 2016 poskytlo v súlade so zákonom o sociálnych službách rozpočtové prostriedky na spolufinancovanie vybraných sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb verejných i neverejných poskytovateľov.

Na základe predložených žiadostí a uzatvorených zmluvných vzťahov so 185 mestami a obcami a s 294 neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb boli poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb na rok 2016 rozpočtové prostriedky v sume 85 921 749 eur, z toho 41 871 616 eur pre verejných poskytovateľov (361 zariadení) a 44 050 133 eur pre neverejných poskytovateľov (523 zariadení) sociálnych služieb nasledovne:

- podľa § 71 ods. 6 predmetného zákona - zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou: denný stacionár (1 773 024 eur), domov sociálnych služieb (1 231 560 eur), nocľaháreň (597 662 eur), špecializované zariadenie (873 840 eur), útulok (853 920 eur), zariadenie podporovaného bývania (38 400 eur), zariadenie núdzového bývania (336 600 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (5 803 730 eur) a zariadenie pre seniorov (30 362 880 eur)
- podľa § 78a zákona o sociálnych službách - neverejní poskytovatelia: denný stacionár (11 501 912 eur), nocľaháreň (892 080 eur), zariadenie opatrovateľskej služby (3 240 960 eur) a zariadenie pre seniorov (28 415 181 eur).

K 31. 12. 2016 boli od 153 prijímateľov finančného príspevku vrátené na účet ministerstva finančné prostriedky v sume 3 707 144 eur, z toho 1 316 926 eur od verejných a 2 390 218 eur od neverejných poskytovateľov sociálnej služby, predovšetkým z dôvodu neobsadených miest v zariadeniach sociálnych služieb. Čerpanie rozpočtových prostriedkov (po zaúčtovaní vratiek)

predstavuje 82 214 605 eur, z toho verejní poskytovatelia použili 40 554 690 eur a neverejní poskytovatelia 41 659 915 eur.

V rámci zúčtovania finančných vzťahov so štátnym rozpočtom za rok 2016 vrátili prijímatelia finančného príspevku po 1. 1. 2017 ďalšie rozpočtové prostriedky v sume 2 343 253 eur, z toho 810 585 eur verejní a 1 532 668 eur neverejní poskytovatelia sociálnej služby. Finančné prostriedky v sume 13 029 eur budú vrátené v priebehu roka 2017 na základe zúčtovania, resp. schváleného splátkového kalendára. Na základe toho možno konštatovať, že poskytovatelia sociálnych služieb použili na úhradu oprávnených nákladov na sociálne služby z rozpočtových prostriedkov poskytnutých MPSVR SR v roku 2016 celkom 79 858 322 eur, z toho verejní poskytovatelia 39 744 105 eur a neverejní poskytovatelia 40 114 217 eur.

Výdavky poskytnuté na spolufinancovanie sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách v roku 2016 boli v porovnaní s rokom 2015 vyššie o 9 175 007 eur (o 12,6 %), a to najmä z dôvodu nárastu počtu žiadateľov o finančný príspevok o 58. Medziročne vzrástol počet prijímateľov sociálnej služby, na ktorých bol finančný príspevok poskytnutý, v zariadeniach verejných i neverejných poskytovateľov o 4 246 osôb.

Kontrola hospodárenia s finančným príspevkom na financovanie sociálnej služby v zariadení

Dňa 1. januára 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 357/2015 Z. z. o finančnej kontrole a audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej „zákon o finančnej kontrole“), ktorý nahradil zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov. MPSVR SR začalo vykonávať finančnú kontrolu na mieste podľa § 9a Základných pravidiel finančnej kontroly a auditu ustanovených v § 20 až § 27 zákona o finančnej kontrole.

V roku 2016 bolo vykonaných 10 finančných kontrol, z toho 1 následná finančná kontrola (ďalej len „NFK“) prenesená z roku 2015 do roku 2016 a 9 finančných kontrol na mieste (ďalej len „FKNM“). Celková suma overených verejných financií v rámci vykonanej NFK a FKNM predstavovala 1 228 808,96 eura, z toho kontrolované prostriedky štátneho rozpočtu z rozpočtovej kapitoly MPSVR udelené formou dotácie podľa zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dotáciách“) boli v sume 52 500,00 eur a prostriedky štátneho rozpočtu poskytnuté z rozpočtovej kapitoly ministerstva a prostriedky na financovanie sociálnej služby podľa § 78a a § 71 ods. 6 zákona o sociálnych službách boli v sume 1 176 308,96 eur.

Výkonom NFK a FKNM bolo zistených 112 nedostatkov, z toho 4 nedostatky porušenia finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách“) v sume 144 451,36 eura a 2 nedostatky porušenia finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. j) zákona o rozpočtových pravidlách, v sume 102 009,89 eura. Ostatné zistenia v počte 106 sa týkali porušenia povinnosti podľa osobitných predpisov, najmä pri vedení účtovníctva, obstarávaní tovarov, prác a služieb a zákona o sociálnych službách. Výsledky 3 vykonaných FKNM boli postúpené na začatie správneho konania Úradu vládneho auditu.

- 1 NFK prenesená z roku 2015 do roku 2016 sa týkala hospodárenia s finančným príspevkom poskytnutým na financovanie sociálnej služby podľa § 78a zákona o sociálnych službách v neziskovej organizácii (neverejnom poskytovateľovi sociálnej služby). NFK bolo okrem iného zistené aj porušenie finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona o rozpočtových pravidlách v sume 11 393,77 eura, ktoré kontrolovaný subjekt do skončenia NFK odviedol do štátneho rozpočtu.
- 4 FKNM sa týkali rozpočtových prostriedkov poskytnutých formou dotácií v súlade so zákonom o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR. V troch prípadoch bolo zistené porušenie zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník a pri jednom subjekte bol zistený nedostatok pri zadávaní zákaziek do Elektronického kontraktového systému v rámci verejného obstarávania.
- 4 FKNM boli zamerané na overenie dodržiavania hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti verejných financií poskytnutých na financovanie sociálnej služby podľa § 78a zákona o sociálnych službách v neziskových organizáciách (neverejných poskytovateľoch sociálnej služby). Vo všetkých prípadoch boli zistené porušenia, okrem iného aj zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní, zákona č. 213/1997 Z. z.

o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby, zákona č. 283/2002 Z. z. o cestovných náhradách v znení neskorších predpisov, zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákona o sociálnych službách a porušení finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. b) zákona o rozpočtových pravidlách v celkovej sume 133 057,59 eura a finančnej disciplíny podľa § 31 ods. 1 písm. j) zákona o rozpočtových pravidlách v celkovej sume 102 009,89 eura. Výsledky 3 vykonaných FKNM boli postúpené na začatie správneho konania Úradu vládneho auditu.

- 1 FKNM prostriedkov štátneho rozpočtu poskytnutých v roku 2015 z rozpočtovej kapitoly MPSVR SR bola zameraná na overenie objektívneho stavu kontrolovaných skutočností a ich súlad so všeobecne záväznými právnymi predpismi a vnútornými riadiacimi aktmi a dodržiavanie hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti verejných financií v rozpočtovej organizácii ministerstva. Kontrolou bolo zistené porušenie zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve a povinnej osobe bola uložená povinnosť prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a na odstránenie príčin ich vzniku.

Do roku 2017 boli prenesené 3 FKNM v neziskových organizáciách (neverejných poskytovateľoch sociálnej služby) zamerané na overenie dodržiavania hospodárnosti, efektívnosti, účinnosti a účelnosti verejných financií poskytnutých v roku 2015 v sume 552 000,00 eur na financovanie sociálnej služby podľa § 78a zákona o sociálnych službách.

Dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb

Podľa § 98 a § 99 zákona o sociálnych službách štát prostredníctvom MPSVR SR vykonáva dohľad⁵¹ nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách a všeobecne záväzných právnych predpisov pri:

- poskytovaní sociálnych služieb a spôsobe ich vykonávania, najmä z hľadiska dodržiavania základných ľudských práv a slobôd,
- uzatváraní zmlúv o poskytovaní sociálnej služby,
- dodržiavaní záväzkov zo zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- vykonávaní odborných činností, na ktoré bola udelená akreditácia.

Pri výkone dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb (ďalej len „dohľad“) MPSVR SR postupuje podľa „Smernice Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 50/2012 z 18. decembra 2012 na výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb“ účinnej od 1. januára 2013 a dodatku č. 1 z 19. septembra 2013 účinného od 20. septembra 2013.

Prehľad výkonu dohľadu v roku 2016

Počet prenesených dohľadov z roku 2015 a ukončených v roku 2016	1
Počet začatých a ukončených dohľadov v roku 2016 podľa plánu zamerania činnosti	3
Počet začatých a ukončených dohľadov nad rámec zamerania v roku 2016	12
Celkový počet vykonaných a ukončených dohľadov v roku 2016	16
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2016 podľa plánu zamerania činnosti	1
Počet začatých a neukončených dohľadov v roku 2016 mimo zamerania činnosti	0

Z celkového počtu 16 vykonaných dohľadov v roku 2016 bol v 1 prípade výsledným materiálom záznam o výsledku dohľadu nad poskytovaním sociálnej služby a v 12 prípadoch protokol o výsledku dohľadu nad poskytovaním sociálnej služby. V 3 prípadoch bol spísaný úradný záznam z dôvodu, že poskytovateľ sociálnu službu v preverovanom období neposkytoval.

⁵¹ Výkon dohľadu nad poskytovaním sociálnych služieb podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov

Dohľady v roku 2016 boli vykonané najmä u poskytovateľov ambulatného typu v denných stacionároch (10 dohľadov) a u poskytovateľov pobytovou formou (6 dohľadov).

Z počtu dohľadov vykonaných v denných stacionároch (10 dohľadov), výsledným materiálom v 8 prípadoch bol protokol o výsledku dohľadu, t. j. pri poskytovaní sociálnej služby boli zistené porušenia zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. V 2 prípadoch bol spísaný úradný záznam.

Z počtu dohľadov vykonaných u poskytovateľov pobytového typu v zariadení pre seniorov a v domove sociálnych služieb (6 dohľadov), výsledným materiálom v 4 prípadoch bol protokol o výsledku dohľadu, t. j. pri poskytovaní sociálnej služby boli zistené porušenia zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. V 1 prípade bol dohľad ukončený záznamom o dohľade a v 1 prípade bol spísaný úradný záznam.

Z celkového počtu 16 ukončených dohľadov v roku 2016 boli u poskytovateľov zistené porušenia Ústavy Slovenskej republiky, zákona o sociálnych službách a iných všeobecne záväzných právnych predpisov.

• **Porušenia zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky:**

- obmedzenie slobody pohybu prijímateľov,
- obmedzenie počtu dní pobytu mimo zariadenia s podmienkou schválenia žiadosti riaditeľom zariadenia,
- nariadenie zákazov a príkazov bez opory v zákonoch (v domácich poriadkoch - zákaz príbuzným a návštevam nosiť akékoľvek jedlo prijímateľom, zákaz návštev na izbách, striktný zákaz požívať alkohol v zariadení pre seniorov pod hrozbou vypovedania zmluvy).

• **Porušenia zákona o sociálnych službách**

- nesprávne označenie miesta poskytovania sociálnej služby,
- nerešpektovanie práv prijímateľov sociálnej služby,
- neplnenie povinností poskytovateľov pri plánovaní poskytovania sociálnej služby podľa individuálnych potrieb, schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby (nevypracovávanie individuálnych plánov, resp. programov sociálnej rehabilitácie),
- porušovanie povinnosti poskytovateľa pri vykonávaní odborných, obslužných a ďalších činností, zabezpečení vykonávania týchto činností alebo utvárania podmienok na ich vykonávanie v rozsahu ustanovenom zákonom pre druh sociálnej služby, ktorý poskytuje,
- poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre seniorov bez písomnej zmluvy,
- nevypracovávanie a neuskutočňovanie programu supervízie,
- neplnenie podmienok kvality poskytovanej sociálnej služby a neoboznamovanie zamestnancov a prijímateľov sociálnej služby s postupmi, pravidlami a podmienkami poskytovania sociálnej služby,
- nedodržovanie zákonom stanoveného rozsahu povinných náležitostí zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- viazanie platením úhrady tzv. „prístupujúcu osobu“, nie prijímateľa, v zmluve o poskytovaní sociálnej služby,
- nesledovanie príjmu prijímateľov na účely určenia úhrady,
- určenie úhrady za sociálnu službu v neprospech prijímateľa,
- zvyšovanie sumy úhrady za sociálnu službu bez opory v zákone o sociálnych službách, resp. určenie úhrady v rozpore s cenníkom (neverejný poskytovateľ),
- nezverejňovanie cenníka (neverejný poskytovateľ),
- negarantovanie zostatku príjmu prijímateľa, resp. garantovanie zostatku príjmu vo výške 20 % v rozpore so zákonom o sociálnych službách,
- neposkytovanie sociálnej služby v rozsahu odborných, obslužných a ďalších činností podľa druhu sociálnej služby,
- neposkytovanie odbornej činnosti - pomoc pri odkázanosti v rozsahu odkázanosti prijímateľa podľa rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu, resp. podľa posudku o odkázanosti,
- vykonávanie „vlastnej posudkovej činnosti“ a nerešpektovanie rozhodnutia o odkázanosti na sociálnu službu, resp. podľa posudku o odkázanosti,

- neumožnenie prijímateľovi rozhodnúť sa pri počte odoberaných jedál,
 - neposkytovanie rozsahu jedál podľa zákona o sociálnych službách (v dennom stacionári neposkytovaná strava vôbec, resp. poskytovaný iba obed),
 - nerešpektovanie diétného stravovania, poskytovanie jedál nevhodných pre diabetikov,
 - nevyúčtovanie preplatku na úhrade za poskytovanie sociálnej služby po úmrtí prijímateľa, resp. nesprávne vyúčtovanie,
 - definovanie si vlastných dôvodov vypovedania zmluvy o poskytovaní sociálnej služby v rozpore so zákonom o sociálnych službách,
 - nedodržanie zákonnej povinnosti viesť register netelesných a telesných obmedzení prijímateľov sociálnej služby,
 - nedodržiavanie maximálneho počtu prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca a minimálny percentuálny podiel odborných zamestnancov na celkovom počte zamestnancov,
 - porušovanie zákonnej povinnosti v oblasti kvalifikačných predpokladov a ďalšieho vzdelávania zamestnancov.
- **Porušenia zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov** pri uzatváraní zmluvy o poskytovaní sociálnej služby.
 - **Porušenia zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia** v znení neskorších predpisov v nadväznosti na § 72 ods. 8 zákona o sociálnych službách pri posudzovaní a zisťovaní príjmu prijímateľa a spolu posudzovaných osôb na účely určenia úhrady.
 - **Porušenia ustanovení všeobecne záväzného nariadenia zriaďovateľa.**
 - **Porušenia ustanovení zmluvy o poskytovaní sociálnej služby**, najmä nedodržiavanie záväzkov zo zmluvy.

Na základe porovnania zistených nedostatkov v roku 2016 so zisteniami v predchádzajúcich rokoch je možné konštatovať, že uvedené zistené nedostatky sa v prevažnej miere každoročne opakujú.

Evidencia, sledovanie a vyhodnocovanie oznámení poskytovateľov o použití prostriedkov netelesného a telesného obmedzenia

Zákon o sociálnych službách v § 10 ods. 5 a 6 ukladá poskytovateľom sociálnej služby, okrem iných povinností, viesť register o použití prostriedkov netelesných a telesných obmedzení (ďalej len „použitie obmedzení“), ktoré sú podľa § 10 ods. 6 uvedeného zákona povinní bezodkladne po použití oznámiť MPSVR SR. Zasielané údaje z tohto registra boli MPSVR SR monitorované a využívané pri plánovaní a samotnej realizácii dohľadov.

Na základe doručených oznámení o použitých prostriedkoch obmedzení v roku 2016 bolo zaznamenaných 265 netelesných a telesných obmedzení.

Podľa doručených oznámení o použitých prostriedkoch obmedzení od poskytovateľov sociálnych služieb bolo v roku 2016 v zariadeniach sociálnych služieb zaznamenaných 136 netelesných obmedzení a 129 telesných obmedzení.

Tabuľka 3.29 Prehľad o počte doručených oznámení o použití prostriedkov obmedzení

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
spolu	70	161	228	305	320	336	265
- telesné	60	125	149	216	256	238	129
- netelesné	10	36	79	89	64	98	136

Zdroj: MPSVR SR

Pri výkone dohľadu od účinnosti zákona o sociálnych službách je preverované dodržiavanie ustanovení § 10 zákona o sociálnych službách, prípadne sú poskytovatelia sociálnej služby o tejto povinnosti informovaní.

Za prostriedky netelesného obmedzenia sa považuje zvládnutie situácie najmä verbálnou komunikáciou, odvrátením pozornosti alebo aktívnym počúvaním. Za prostriedky telesného

obmedzenia sa považuje zvládnutie situácie použitím rôznych špeciálnych úchopov, umiestnením prijímateľa sociálnej služby do miestnosti, ktorá je určená na bezpečný pobyt alebo použitím liekov na základe pokynu lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria. Použitie prostriedkov obmedzenia netelesnej povahy má prednosť pred použitím prostriedkov telesného obmedzenia.

K obmedzeniu u prijímateľov možno pristúpiť iba vtedy, keď boli bez úspešného výsledku použité všetky ostatné možné stratégie či postupy pre zabránenie takému správaniu prijímateľov, ktorým bezprostredne ohrozuje svoj život či zdravie alebo zdravie a život iných osôb a riziká, ktoré vyplývajú z neobmedzenia prijímateľa sú väčšie ako riziká vyplývajúce z jeho obmedzenia.

Tabuľka 3.30 Rozdelenie oznámení o použitých prostriedkoch netelesných a telesných obmedzení doručených ministerstvu v roku 2016 podľa jednotlivých krajov

Kraj	Počet oznámení od verejných poskytovateľov	Počet oznámení od neverejných poskytovateľov	Spolu
Bratislavský	6	19	25
Trnavský	43	11	55
Nitriansky	7	7	14
Trenčiansky	59	1	60
Žilinský	11	4	15
Banskobystrický	19	2	21
Košický	6	8	14
Prešovský	62	0	61
SPOLU	213	52	265

Zdroj: MPSVR SR

3.4.8 Dotácie na podporu rozvoja sociálnej oblasti v pôsobnosti MPSVR SR

MPSVR SR poskytovalo v roku 2016 dotácie z rozpočtu kapitoly v súlade so zákonom č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR v znení zákona č. 393/2012 Z. z. (zákon o dotáciách). Celkovo boli poskytnuté dotácie v sume 2 734 997 eur, z toho 2 555 187 eur právnickým osobám.

Dotácie na podporu rozvoja sociálnych služieb a dotácie na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (§ 3 zákona o dotáciách) boli poskytnuté v sume 1 713 623 eur (podporených 217 žiadostí), z toho z kapitálových transferov v sume 1 138 059 eur na kúpu osobných a špeciálnych motorových vozidiel, technických zariadení na zlepšenie manipulácie s klientmi s obmedzenou schopnosťou pohybu, materiálového vybavenia, na vytváranie bezbariérového prostredia a na rekonštrukcie a stavebné úpravy. Na podporu rekondičných aktivít (§ 6) boli poskytnuté výdavky v sume 663 955 eur (20 žiadostí), na podporu členstva v medzinárodnej organizácii v sociálnej oblasti (§ 7) v sume 37 639 eur (19 žiadostí) a na podporu edičnej činnosti (§ 8) v sume 139 970 eur (21 žiadostí), z toho 3 000 eur na protidrogovú politiku. V rámci dotácií na podporu rekondičných aktivít boli na dotácie, zamerané na predchádzanie sociálnemu vylúčeniu a na podporu obnovenia psychickej a fyzickej kondície fyzickej osoby, ktorá je poberateľom starobného, predčasného starobného alebo výsluhového dôchodku a nevykonáva činnosť, ktorá zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti alebo z podnikania, poskytnuté trom subjektom výdavky v sume 596 950 eur; prostredníctvom nich bol poskytnutý príspevok na rekreácie 11 939 žiadateľom. Z hľadiska právnej formy príjemcu dotácie boli rozpočtové prostriedky poskytnuté obciam a vyšším územným celkom pre zariadenia v ich zriaďovateľskej pôsobnosti v sume 904 373 eur, občianskym združeniam v sume 811 746 eur, odborovým organizáciami v sume 359 950 eur, neziskovým organizáciami v sume 395 958 eur a cirkevným organizáciami v sume 83 160 eur.

V súlade s § 9 ods. 1 zákona o dotáciách bola poskytnutá dotácia fyzickým osobám na podporu humanitárnej pomoci v sume 179 810 eur pre 540 fyzických osôb v krízovej životnej situácii alebo v mimoriadne nepriaznivej sociálnej situácii na podporu riešenia tejto situácie.

Tabuľka 3.31 Poskytovanie dotácií v pôsobnosti MPSVR SR

Účel poskytovania dotácií:	Podporené projekty			Poskytnuté finančné prostriedky v €		
	rok 2015	rok 2016	Index	rok 2015	rok 2016	Index
			2016/2015			2016/2015
– na podporu rozvoja sociálnych služieb a na podporu vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	210	217	103,3	1 561 700	1 713 623	109,7
– na podporu rekondičných aktivít, členstva v medzinárodných organizáciách, podporu edičnej činnosti a humanitárnej pomoci právnickým osobám	69	60	87,0	816 223	841 564	103,1
– na podporu humanitárnej pomoci (fyzické osoby)	455	540	118,7	164 039	179 810	109,6

Zdroj: Návrh záverečného účtu za rok 2016

3.4.9 Európsky integrovaný systém štatistiky sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS)

V zmysle platnej Lisabonskej zmluvy sú členské štáty EÚ a Európska únia ako celok povinné pri definovaní a implementovaní svojich politík klásť dôraz na plnú zamestnanosť, sociálnu ochranu pre všetkých občanov a boj proti sociálnej exklúzii.

Z dôvodu monitorovania vývoja sociálnej ochrany v členských štátoch EÚ vyžaduje Európska komisia (EK) prístup k aktuálnym a podrobným údajom a informáciám o systémoch, súčasnom stave a rozvoji sociálnej ochrany v členských štátoch. Jedným zo základných nástrojov štatistického sledovania sociálnej ochrany je **Európsky systém jednotných štatistík sociálnej ochrany (Metodika ESSPROS⁵²)**. Počnúc rokom 2008 (referenčný rok 2006) poskytujú členské štáty EÚ údaje na základe Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 458/2007⁵³ o európskom systéme integrovanej štatistiky sociálnej ochrany (ESSPROS) so štyrmi implementačnými nariadeniami Komisie č. 1322/2007⁵⁴, č. 10/2008⁵⁵, č. 110/2011⁵⁶ a č. 263/2011⁵⁷.

Štatistický systém ESSPROS pozostáva z nasledovných modulov:

- Príjmy a výdavky na sociálnu ochranu
- Kvalitatívne informácie
- Počet poberateľov dôchodkov s elimináciou duplicity
- Čisté výdavky na dávky.

Medzinárodne porovnateľné údaje o príjmoch a výdavkoch na sociálnu ochranu sú dostupné na webovej stránke Eurostat-u (EK) za členské štáty EÚ a v publikáciách ŠÚ SR⁵⁸. Najnovšie údaje sú za rok 2014.

Príjmy programov sociálnej ochrany zahŕňajú sociálne príspevky (od zamestnávateľov, zamestnancov, SZČO, dobrovoľných platiteľov), príspevky verejnej správy (platby štátneho rozpočtu, regionálnej a miestnej samosprávy a fondov povinného sociálneho zabezpečenia), transfery z iných programov a iné príjmy.

Výdavky zahŕňajú sociálne dávky podľa účelov sociálnej ochrany, administratívne výdavky a iné výdavky. Sociálna ochrana obsahuje všetky intervencie zo strany verejných alebo súkromných organizácií, ktorých cieľom je oslobodiť domácnosti a jednotlivcov od bremien definovaných rizík alebo potrieb za predpokladu, že neexistuje ani simultánna a ani individuálna dohoda.

Manuál ESSPROS klasifikuje sociálne dávky podľa 8 nasledovných účelov:

- choroba/zdravotná starostlivosť
- invalidita
- staroba
- pozostalí
- rodina/deti
- nezamestnanosť
- bývanie
- sociálne vylúčenie inde nezaradené.

Výdavky na sociálne dávky (hrubé)⁵⁹ sú zapísané bez odčítania daní alebo iných povinných poplatkov platených poberateľom (napr. sociálne príspevky).

⁵²<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5917481/KS-RA-11-014-EN.PDF/ee86d517-3348-4c20-94ee-a37c330755b1>

⁵³<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:113:0003:0008:SK:PDF>

⁵⁴<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1322&from=EN>

⁵⁵<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0010&from=EN>

⁵⁶<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:034:0029:0032:SK:PDF>

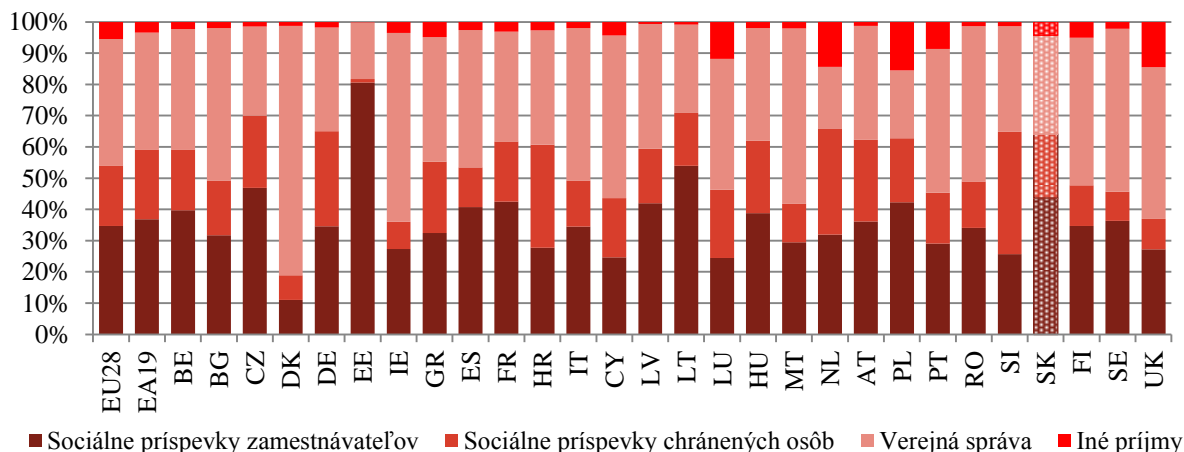
⁵⁷<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:071:0004:0008:SK:PDF>

⁵⁸https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/social/publications!/ut/p/b1/jZDLDoIwEEW_xS_opZTXsqCUGol8rClbw8IYjLAL4_cLBDcmVGc3mXMyd4ZUpCRVY7-aa_1s-q6-j31lnzNHur5vcLiWA8ikUMChAGI6AKcBwEJxfPIJvoHc81TkW2aAWbOvAUy_LFLKPSaCdb4Lh3FA3SK2KWDMfiB4xJwYcGNhQfJI5V5mmuDmf_k1C374R1JNiC7BBOhepF_vAZZCCvsHMFyRRH17IY9WKVWikTe2egOmflqs/dl4/d5/L2dJQSEvUUt3QS80SmtFL1o2X1E3SthCQjFBMDg1NzAwSU5TVTAwVIMwME4w/

⁵⁹http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-102/EN/KS-SF-09-102-EN.PDF

Členské štáty EÚ majú výrazne odlišné systémy financovania sociálnej ochrany v závislosti na tom, či uprednostňujú poisťovacie systémy (54,1 % z celkových príjmov na úrovni EU28 v roku 2014 tvorili sociálne príspevky) alebo financovanie z verejných rozpočtov (40,5 % pre EU28). Graf nižšie uvádza prehľad štruktúry príjmov na sociálnu ochranu za jednotlivé členské štáty.

Graf 3.19 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v EU28 v roku 2014

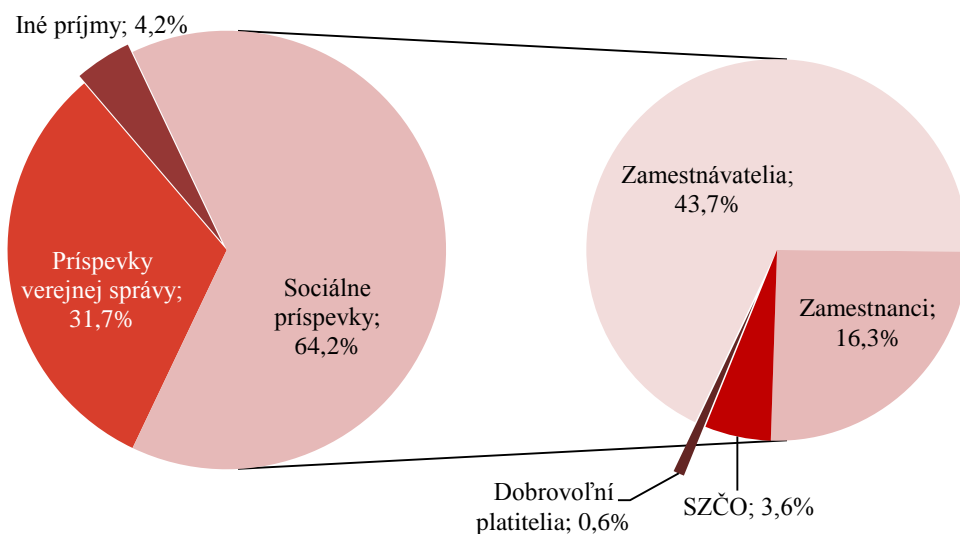

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Rozdiely vo financovaní medzi členskými štátmi EÚ sú spôsobené historickým vývojom. Najvyšší podiel tvorili sociálne príspevky v Estónsku (81,7 %), Litve (70,9 %) a Českej republike (70,0 %), pričom v Estónsku je zároveň najnižší podiel príjmov od chránených osôb (1,1 %). Príjmy od chránených osôb dosiahli najvýznamnejší podiel v Slovinsku (39,1 %), Holandsku (33,8 %), Chorvátsku (32,9 %) a Nemecku (30,5 %), pričom v Slovinsku, Holandsku aj Chorvátsku je zároveň podiel príjmov od chránených osôb vyšší než podiel príjmov od zamestnávateľov. Prevažne z príspevkov verejnej správy je sociálna ochrana financovaná v Dánsku (79,8 %), Írsku (60,5 %), na Malte (56,1 %), v Švédsku (52,2 %) a na Cypre (52,0 %).

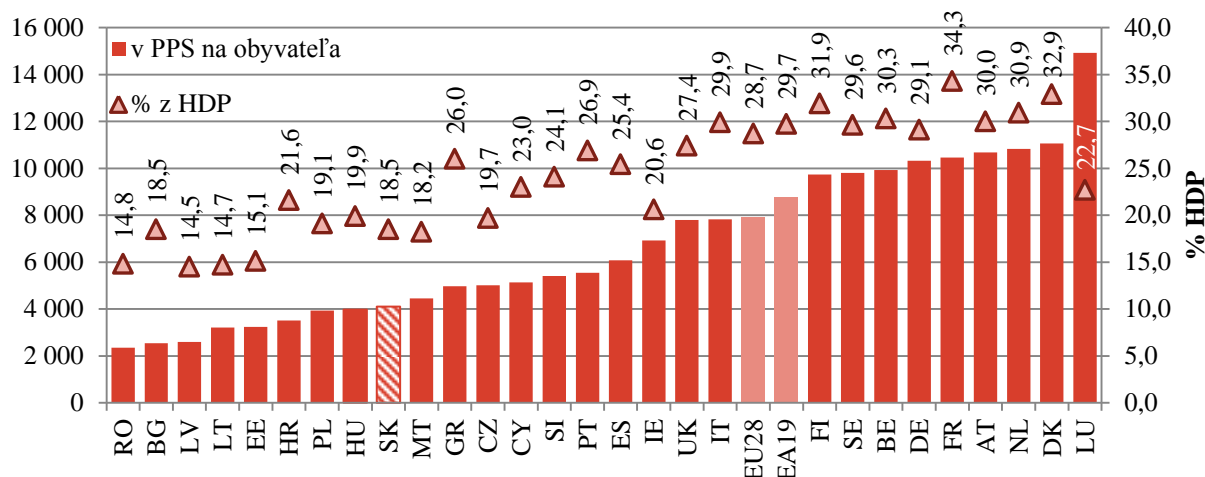
Príjmy na systém sociálnej ochrany v úhrne v SR v roku 2014 vzrástli medziročne o 6,0 % a dosiahli 14 818,5 mil. eur (19,5 % HDP). Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu je zobrazená v grafe nižšie.

Graf 3.20 Štruktúra príjmov na sociálnu ochranu v SR, 2014

Zdroj: ŠÚ SR; Sociálna ochrana v Slovenskej republike v roku 2014

Graf 3.21 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa, 2014

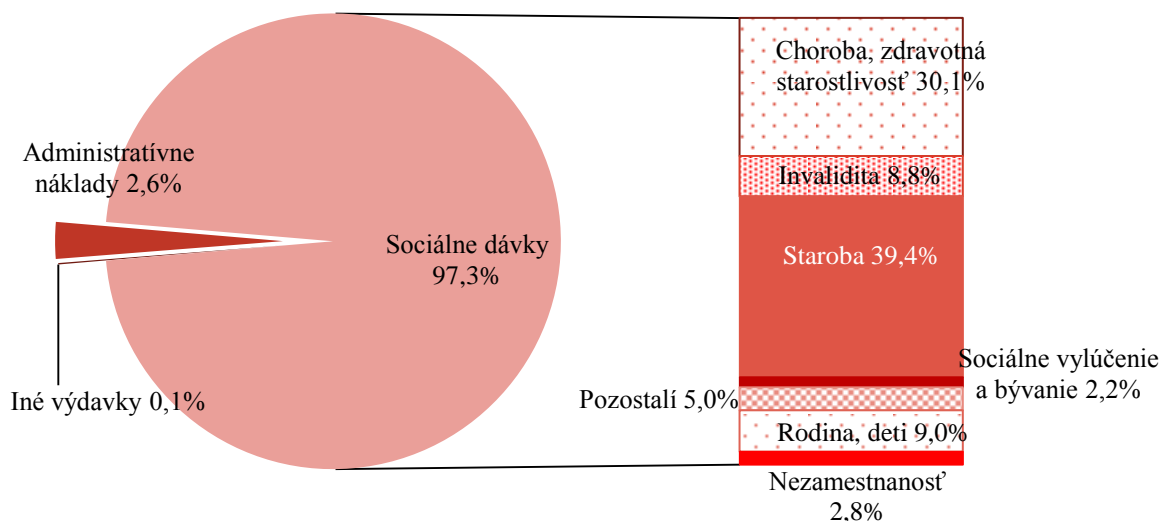

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Celkové hrubé výdavky na sociálnu ochranu v EU28 v roku 2014 dosiahli 7 903 PPS na obyvateľa (v SR 4 102 PPS na obyvateľa) a 28,7 % HDP (v SR 18,5 %). Rozdiely medzi jednotlivými krajinami sú do istej miery úmerné úrovniam bohatstva, výdavky vyjadrené v PPS na obyvateľa tradične medziročne mierne rastú, výnimkou v roku 2014 boli Írsko, Grécko a Cyprus (kde výdavky vyjadrené v PPS medziročne klesli) a Bulharsko, Estónsko a Malta (kde výdavky medziročne výraznejšie stúpili).

Celkové hrubé výdavky (bez odpočítania daní a sociálnych príspevkov platených poberateľmi dávok) na sociálnu ochranu v roku 2014 vzrástli medziročne o 3,6 % a dosiahli 14 046,2 mil. eur (18,5 % HDP). Štruktúra výdavkov na sociálnu ochranu v SR podľa jednotlivých účelov je znázornená v nasledujúcom grafe.

Graf 3.22 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu v SR v roku 2014

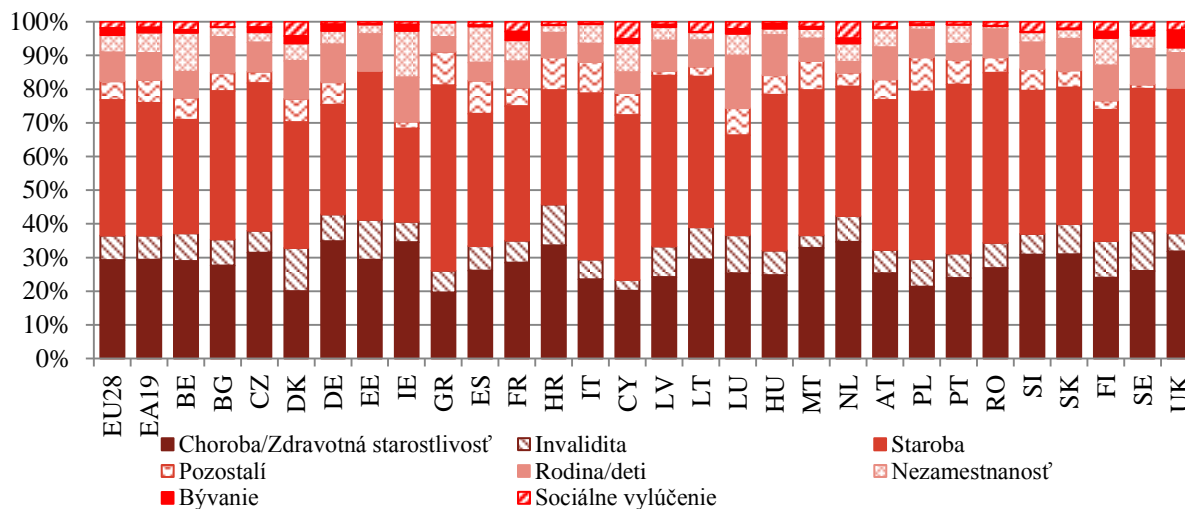

Zdroj: ŠÚ SR; Sociálna ochrana v Slovenskej republike v roku 2014

Výdavky na sociálne dávky (nasledujúci graf) na účel *choroba/zdravotná starostlivosť* v EU28 dosiahli 29,2 % zo všetkých dávok, pričom najvyšší podiel dosiahli v Nemecku (34,8 %) a najnižší v Grécku (19,6 %). Najvyšší podiel sociálnych dávok na účel *invalidita* dosiahli Dánsko (12,9 %) a Chorvátsko (12,2 %) a najnižší Cyprus (3,2 %), pričom európsky priemer predstavoval 7,25 %. Najnižší podiel výdavkov na sociálne dávky s účelom *staroba* bol dosiahnutý v Írsku (27,6 %) s najmladšou populáciou, väčšina výdavkov bola na tento účel použitá v Grécku (55,0 %), Lotyšsku (50,7 %), Rumunsku (50,4 %) a Portugalsku (50,0 %). Priemer EU28 dosiahol 40,2 %.

Podiel výdavkov na účel *pozostali* v priemere za EU28 dosiahol 5,7 %. Na účel *rodina/deti* dosiahol priemer EU28 podiel 8,5 %; v Luxembursku to bolo až 15,6 %, kým v Holandsku podiel dosiahol len 3,1 %. Najvyšší podiel dávok vyplatených na účel nezamestnanosť bol dosiahnutý v Írsku (13,8 %), najnižší v Rumunsku (1,0 %) a priemer EU28 dosiahol 5,13 %. Výdavky na účely bývanie a sociálne vylúčenie predstavujú menšiu časť celkových výdavkov, na úrovni EU28 ide o 2,1 % resp. 1,9 %. Významnejší podiel celkových výdavkov na účel bývanie vynakladá len Spojené kráľovstvo (5,1 %) a na účel sociálne vylúčenie Cyprus (5,2 %), Holandsko (5,0 %) a Dánsko (4,3 %).

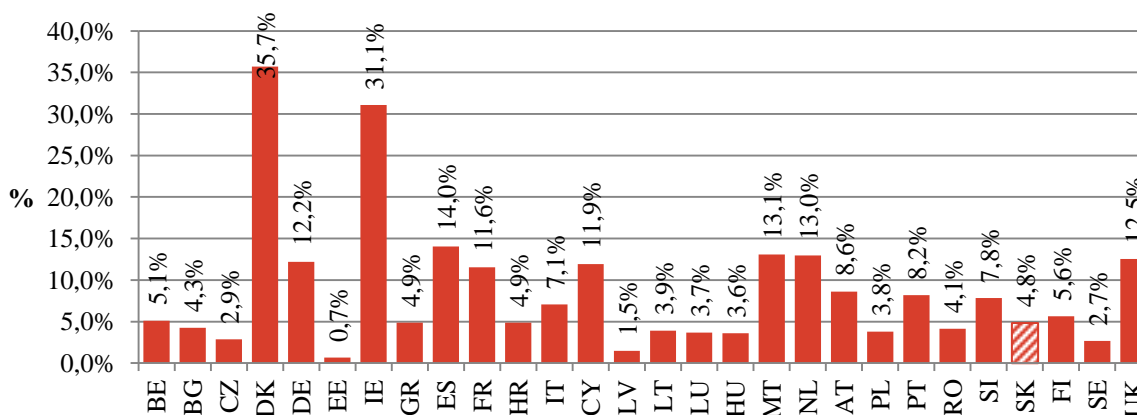
Graf 3.23 Štruktúra výdavkov na sociálne dávky podľa účelov, 2014

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

V roku 2014 sa v SR vyplácalo 4,8 % zo všetkých dávok ako testované na príjem, resp. výšku majetku. Najvyšší podiel testovaných dávok bol v Dánsku (35,7 %, vzhľadom na to že viac než polovica dávok vyplatených na účely invalidita a staroba sú testované na príjem) a Írsku (31,1 %, viac než polovica dávok vyplatených na účely invalidita a nezamestnanosť) a najnižší v Estónsku (0,7 %, testujú sa len dávky vyplácané na účel sociálneho vylúčenia).

Graf 3.24 Testované dávky sociálnej ochrany (% zo všetkých sociálnych dávok), 2014

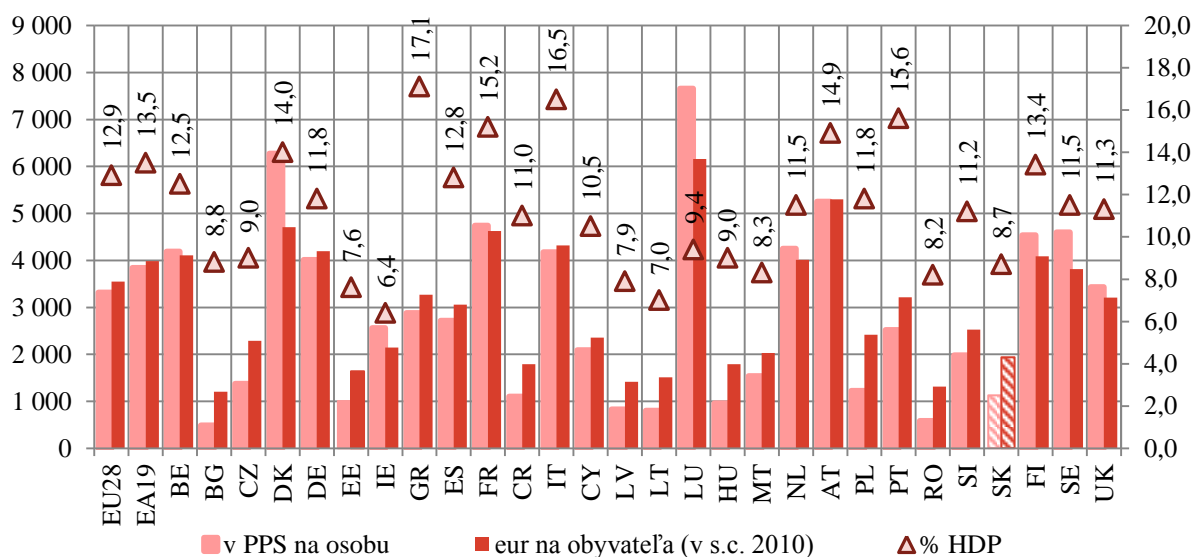

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Celkové hrubé výdavky na dôchodky v EU28 v roku 2014 dosiahli 3 549 PPS na obyvateľa (v SR 1 935 PPS na obyvateľa), 3 319,51 eura na osobu v stálych cenách roku 2010 (v SR 1 124,76 eura na osobu v stálych cenách) a 12,9 % HDP (v SR 8,7 %). Najnižšie výdavky na dôchodky vyjadrené ako podiel z HDP vykázalo Írsko (6,4 % HDP) s najmladšou populáciou v rámci EU28, najvyššie výdavky Grécko (17,1 % HDP) a Taliansko (16,5 % HDP), ktoré patria ku krajinám s najvyšším podielom obyvateľov nad 65 rokov. Výraznejšie rozdiely sa medzi štátmi prejavujú pri vyjadrení

výdavkov na dôchodky v PPS na osobu. Najnižšie výdavky v PPS na obyvateľa dlhodobo dosahuje Bulharsko (1 207), najvyššie Luxembursko (6 162).

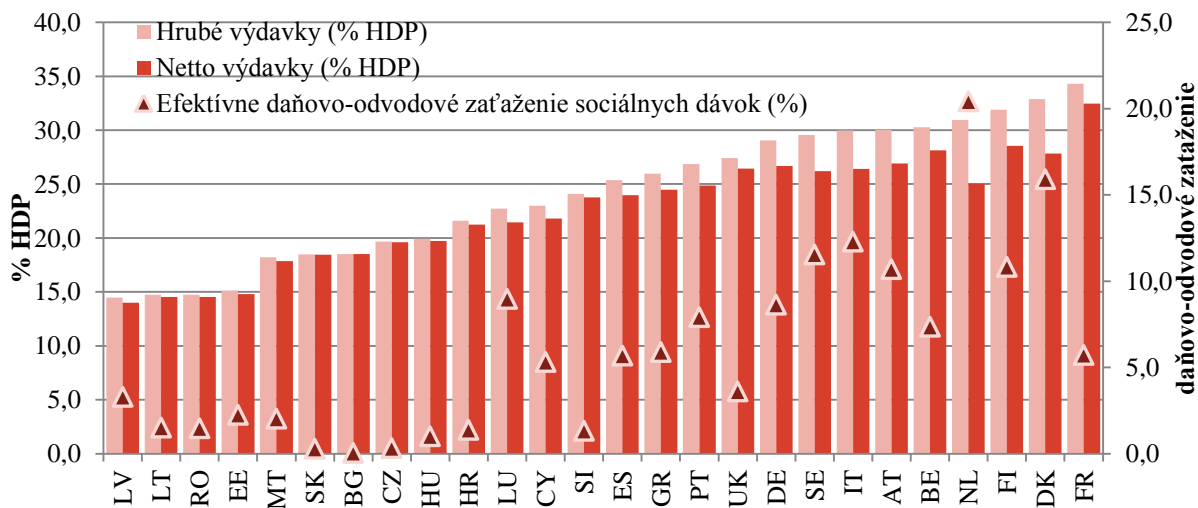
Graf 3.25 Výdavky na dôchodky, 2014

Zdroj Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Výsledky z modulu Netto dávky sú v databáze Eurostatu dostupné za rok 2014 pre všetky štáty EU28 s výnimkou Poľska a Írska. Najvyšší podiel sociálnych dávok v roku 2014 podliehal daniam alebo sociálnym odvodom v Grécku (71,75 %), viac než 60 percentný podiel bol aj v Taliansku, Estónsku, Portugalsku a Francúzsku. Najnižší podiel dávok daniam a odvodom podliehal v Bulharsku (0,43 %), Českej republike (1,64 %) a na Slovensku (1,75 %). Najvyššie daňovo-odvodové zaťaženie dávok bolo zaznamenané v Holandsku (20,41 %), naopak najnižšie v Bulharsku (0,03 %).

Graf 3.26 Hrubé a netto výdavky na sociálnu ochranu (% z HDP), 2014

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

3.5 Európsky sociálny fond a Európsky fond regionálneho rozvoja

V roku 2016 sa pokračovalo s kontrahovaním a realizáciou projektov programového obdobia 2014-2020, v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“).

V rámci OP ĽZ sa poskytuje podpora v oblasti rozvoja ľudských zdrojov, zvyšovania zamestnanosti osobitne so zreteľom na zamestnanosť mladých ľudí po skončení školy do 29 rokov veku, v oblasti integrácie marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) a technickej vybavenosti v obciach s prítomnosťou MRK. Globálnym cieľom OP ĽZ pre oblasť vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej inklúzie je podporiť rozvoj ľudských zdrojov, celoživotného vzdelávania, plnohodnotné začlenenie nezamestnaných na trh práce a zlepšenie ich sociálnej situácie. Dosahovanie globálneho cieľa OP ĽZ v súlade so Stratégiou Európa 2020, s cieľmi národného programu reforiem a v nadväznosti na partnerskú dohodu sa realizuje pomocou mäkkých a tvrdých (investičných) opatrení v siedmich prioritných osiach cez ich špecifické ciele:

1. Vzdelávanie

- zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
- zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy, reflektujúc potreby trhu práce
- zvýšiť kvalitu VŠ vzdelávania a rozvoj ľudských zdrojov v oblasti výskumu a vývoja s cieľom dosiahnuť prepojenie VŠ vzdelávania s potrebami trhu práce
- zvýšiť kvalitu a efektívnosť celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie

2. Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí

- zavedením záruky pre mladých nezamestnaných ľudí (UoZ), ktorí patria k NEET, zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a účasť mladých ľudí na trhu práce

3. Zamestnanosť

- zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobu nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a na zdravotne postihnuté osoby
- zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti vrátane podpory mobility na získanie zamestnania, samostatnej zárobkovej činnosti a aktivít vo vidieckych oblastiach
- zlepšením podmienok pre zosúladenie pracovného a rodinného života zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien
- znížiť horizontálnu a vertikálnu rodovú segregáciu na pracovnom trhu a v príprave na povolanie
- zvýšiť kvalitu a kapacity verejných služieb zamestnanosti na zodpovedajúcu úroveň v nadväznosti na meniace sa potreby a požiadavky trhu práce, nadnárodnú pracovnú mobilitu a zvýšiť účasť partnerov a súkromných služieb zamestnanosti na riešení problémov v oblasti zamestnanosti

4. Sociálne začlenenie

- zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti, vrátane na trhu práce
- prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie
- prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť
- vytvoriť štandardné klinické postupy a štandardné postupy pre výkon prevencie a začleniť ich do celoštátneho systému zdravotnej starostlivosti

5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít

- zvýšiť vzdelanostnú úroveň príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie
- zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov
- podporiť prístup k zdravotnej starostlivosti a k verejnému zdraviu, vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvedy a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania,

6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít / Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)

- rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania
- zlepšiť prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, vrátane vzdelávania a starostlivosti v rannom detstve
- zlepšiť prístup ľudí z MRK k sociálnej infraštruktúre
- zvýšiť mieru zamestnanosti MRK v subjektoch sociálnej ekonomiky v územiach s prítomnosťou MRK

7. Technická pomoc

Mäkké opatrenia sa vykonávajú prostredníctvom ESF v rámci prioritných osí zameraných na vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie a integráciu MRK. Investičné opatrenia sa vykonávajú prostredníctvom EFRR, kde sa realizuje prioritná os zameraná na technickú vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít. Samostatná prioritná os Technická pomoc je určená na vykonávanie operačného programu v rámci riadiaceho orgánu a sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a predstavuje podporu z uvedených finančných zdrojov EÚ pre realizáciu ostatných vyššie uvedených prioritných osí.

Celková alokácia finančných prostriedkov pre OP EZ je vo výške 2 628,53 mil. eur, pričom zdroje EÚ sú 2 204,98 mil. eur a 423,54 mil. eur je zo štátneho rozpočtu.

Tabuľka 3.32 Podiel prioritných osí na celkovej alokácii OP EZ

Prioritná os	Podpora EÚ	Národné zdroje	Alokácia na os
1	458 746 509	90 338 909	549 085 418
2	194 350 518	21 560 340	215 910 858
3	795 924 737	154 045 542	949 970 279
4	294 699 291	73 972 687	368 671 978
5	139 000 000	24 529 413	163 529 413
6	243 662 462	42 999 259	286 661 721
7	78 600 000	16 103 753	94 703 753

Zdroj: RO OP EZ

K 31.12.2016 v rámci OP EZ bolo pre prioritné osi 2, 3 a 4 vyhlásených spolu 21 vyzvaní pre národné projekty (14 za rok 2015 a 7 za rok 2016) a 3 dopytovo orientované výzvy (všetky v roku 2016) na predloženie žiadostí o nenávratný finančný príspevok, ktoré boli zamerané:

- v rámci prioritnej osi 2 *Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí*
 - na podporu zamestnávania mladých ľudí do 25 a 29 rokov,
- v rámci prioritnej osi 3 *Zamestnanosť*
 - na podporu zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom vybraných aktívnych opatrení trhu práce a občanov so zdravotným postihnutím,
 - na podporu dlhodobo nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie a na podporu starostlivosti o dieťa
- v rámci prioritnej osi 4 *Sociálne začlenenie*
 - na zosúladenie rodinného a pracovného života a zlepšenie zamestnanosti najmä žien starajúcich sa o dieťa do troch rokov
 - na podporu rozvoja sociálnej práce v rodinnom prostredí klientov v oblasti sociálnych vecí a rodiny
 - na podporu vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni
 - na podporu inovácií terénnej sociálnej práce
 - na podporu rozvoja opatrovateľskej služby za účelom predchádzania umiestňovania klientov do pobytových zariadení
 - na podporu deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

Súčasne v sledovanom období bol schválený ministrom a zverejnený na webovom sídle indikatívny harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok

na obdobie marec 2016 až február 2017 pre dopytovo orientované projekty. Tento indikatívny harmonogram bol v októbri 2016 upravený a rozšírený o ďalšie výzvy. Uverejnené výzvy na projekty boli v rámci jednotlivých prioritných osí zamerané:

- *v rámci prioritnej osi 2* – na nové alebo inovatívne programy na zlepšenie samozamestnávania mladých ľudí a na podporu vstupu vybraných skupín mladých ľudí na trh práce
- *v rámci prioritnej osi 3* – na podporu rozvoja regionálnej a miestnej zamestnanosti prostredníctvom subjektov sociálnej ekonomiky, na podporu nových zručností a prispôsobenie sa zmenám trhu práce a na zosúlad'ovanie rodinného a pracovného života,
- *v rámci prioritnej osi 4* – na osvetu a poradenstvo v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie, na podporu výkonu SPODaSK v otvorenom prostredí a zefektívnenie resocializácie drogových a iných závislostí, podporu výkonu opatrení SPODaSK v prirodzenom rodinnom prostredí a podporu výkonu opatrení SPODaSK v náhradnom rodinnom prostredí.

Prehľad národných projektov vyhlásených do konca roka 2016 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 35a.

Prehľad výziev vyhlásených do konca roka 2016 sa nachádza v prílohe ku kapitole 3, tabuľka 35b.

4 ŽIVOTNÁ ÚROVEŇ A SOCIÁLNA KOHÉZIA

4.1 Chudoba a sociálne vylúčenie

Monitorovanie chudoby a sociálneho vylúčenia sa na Slovensku realizuje v kontexte Otvorenej metódy koordinácie (ďalej len „OMK“), ktorá je vytvorená na úrovni Európskej únie pre spoločné usmerňovanie politík členských krajín v oblasti boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Jedným z hlavných strategických cieľov EÚ je podstatne zredukovať chudobu a pokračovať v realizácii tohto cieľa aj do roku 2020⁶⁰

Pre meranie pokroku pri dosahovaní strategických cieľov zameraných na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia a predovšetkým pre vzájomné porovnávanie jednotlivých štátov pri dosahovaní výsledkov boli schválené spoločné indikátory (tzv. *Laekenské indikátory*), ktoré neskôr prešli vývojom a v súčasnosti ich nazývame *indikátory sociálnej inklúzie OMK*.

Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa realizuje predovšetkým na základe harmonizovaného štatistického zisťovania EU SILC⁶¹ o príjmoch a životných podmienkach. Ide o hlavný zdroj, na báze ktorého sa vypočítavajú nielen príjmové indikátory, ako je miera rizika chudoby, ale aj indikátory pre komplexnejšie zhodnotenie chudoby a sociálneho vylúčenia, a to materiálna deprivácia alebo zoskupenie indikátorov na meranie rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Zoskupenie indikátorov (miera rizika chudoby⁶², závažná materiálna deprivácia⁶³ a veľmi nízka intenzita práce⁶⁴) definuje skupiny ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t. j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúcich v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne. Na národnej úrovni je cieľom Slovenskej republiky znížiť riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia, a to vymaniť z rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia aspoň 170 tis. ľudí do roku 2020.

Podľa zisťovania EU SILC 2015 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia cca 963 tis. ľudí, čo predstavovalo 18,4 % na celkovom počte obyvateľov (pod priemerom EÚ28 – 23,7 %). Pri porovnaní s predchádzajúcim rokom (EU SILC 2014 – 18,4 %) bola situácia stabilná a hodnota zoskupenia indikátorov v celej populácii sa nezmenila, v absolútnom vyjadrení však došlo k zvýšeniu cca o 3 tis. ľudí. Na základe najnovších údajov z EU SILC 2016 miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia na Slovensku klesla na 18,1 %.

V porovnaní s východiskovou hodnotou z EU SILC 2008 pre hodnotenie cieľov Stratégie Európa 2020 (20,6 %) bola hodnota podľa EU SILC 2015 nižšia o 2,2 p. b., z chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa vymanilo 148 tis. ľudí. Podrobnejšie rozdelenie tejto skupiny je možné vidieť na grafe 4.1a, ktorý znázorňuje zloženie cieľovej skupiny podľa vyššie uvedených troch indikátorov. Zároveň grafické znázornenie najnovších údajov z EU SILC 2016 je uvedené v grafe 4.1b.

⁶⁰ Vymaniť najmenej 20 miliónov ľudí z rizika chudoby alebo vylúčenia do roku 2020.

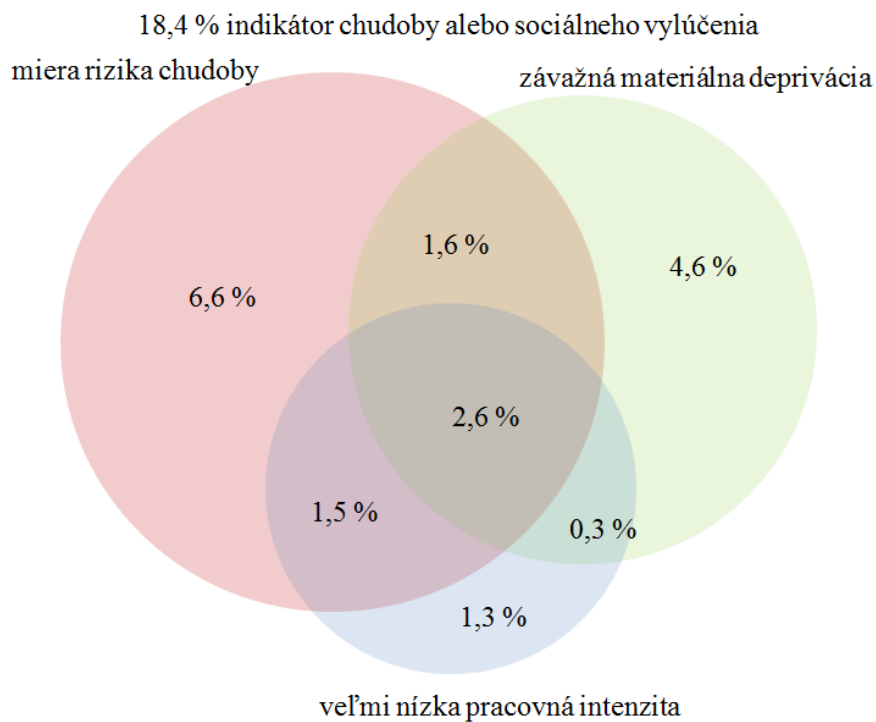
⁶¹ Prvé štatistické zisťovanie sa na Slovensku zrealizovalo v roku 2005 a v súčasnosti sú prístupné úplné výsledky už z desiateho zisťovania z roku 2015 a čiastkové výsledky zisťovania z roku 2016.

⁶² Vyjadruje podiel ľudí žijúcich pod hranicou chudoby, t. j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného (po sociálnych transferoch) príjmu všetkých obyvateľov.

⁶³ Vyjadruje podiel ľudí, ktorí si nemôžu dovoliť 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to: nedoplatky v súvislosti s položkami: nájomné a hypotéka, energie, kúpa na splátky a iné pôžičky, schopnosť udržiavať doma adekvátne teplo, schopnosť domácnosti čeliť neočakávaným výdavkom, schopnosť dovoliť si zaplatenie raz ročne jedného týždňa dovolenky mimo domu, schopnosť dovoliť si jedlo s mäsom, kuraťom, rybou alebo vegetariánskym ekvivalentom každý druhý deň alebo vybavenie domácnosti farebným televízorom, práčkou, autom alebo telefónom.

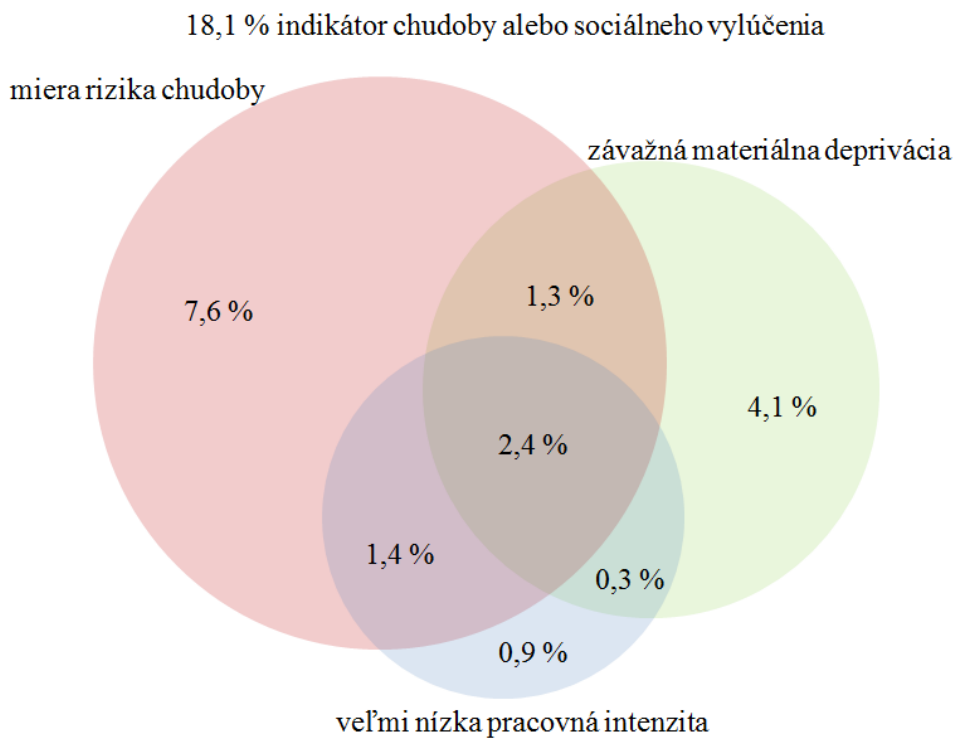
⁶⁴ Vyjadruje podiel ľudí vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20 % z celkového času počas predchádzajúceho roka,

Graf 4.1a Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2015

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2015, UDB

Graf 4.1b Podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2016

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2016, UDB

Tabuľka 4.1 Vývoj jednotlivých indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov, ako aj samotnej miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v %

	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012	EU SILC 2013	EU SILC 2014	EU SILC 2015	EU SILC 2016
Miera rizika chudoby	10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8	12,6	12,3	12,7
Závažná materiálna deprivácia	11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9	9,0	8,2
Veľmi nízka intenzita práce	5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	7,1	7,1	6,5
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1

Zdroj: ŠÚ SR

K zmenám došlo podľa výsledkov z EU SILC 2015 aj v jednotlivých hodnotách indikátorov tvoriacich zoskupenie indikátorov miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Klesajúci trend bol zaznamenaný v prípade miery rizika chudoby (príjmovej chudoby) a závažnej materiálnej deprivácie. Pri porovnaní hodnôt z EU SILC 2014 a 2015 miera rizika chudoby celkovo klesla o 0,3 p. b. a to isté nastalo v prípade závažnej materiálnej deprivácie, kde pokles bol až o 0,9 p. b. V prípade veľmi nízkej intenzity práce k zmene nedošlo a situácia bola stabilná. Pri porovnaní s najnovšími údajmi (EU SILC 2016) je zrejmé, že hoci miera rizika chudoby oproti predchádzajúcemu roku (EU SILC 2015) stúpila o 0,4 p. b., došlo k poklesu materiálnej deprivácie o 0,8 p. b. a veľmi nízkej intenzity práce o 0,6 p. b. Celkovo miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia poklesla o 0,3 p. b.

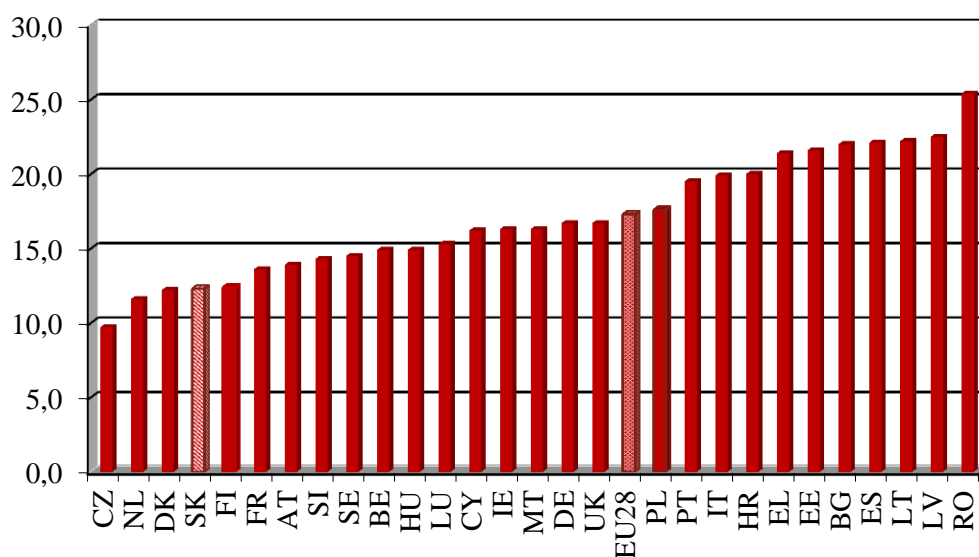
Najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálnym vylúčením podľa EU SILC 2015 boli neúplné rodiny s deťmi - 39,1 % (pod priemerom EU28 - 47,9 %), viacpočetné rodiny s viac ako troma deťmi - 37,9 % (nad priemerom EU28 - 31,6 %) a v neposlednom rade aj jednotlivci - 23,4 % (pod priemerom EU28 33,0 %). Z hľadiska vekového rozdelenia sú najrizikovejšou skupinou práve deti vo veku 0 - 17 rokov (24,9 %, t.j. pod priemerom EU28 - 26,9 %), resp. deti vo veku 0 - 15 rokov (25,5 %, t. j. pod priemerom EU28 - 26,6 %).

Vo všeobecnosti pre charakterizovanie chudobnej populácie v spoločnosti bola stanovená hranica rizika chudoby⁶⁵, pomocou ktorej sa vyjadruje podiel obyvateľstva žijúceho v chudobe. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Na základe EU SILC 2015 bola miera rizika chudoby v Slovenskej republike na úrovni 12,3 % (muži 12,1 %, ženy 12,4 %), čo je pod priemerom EU28 (17,3 %). Oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný mierny pokles o 0,2 p. b. V porovnaní s jednotlivými krajinami EU28 patrí Slovenská republika medzi krajiny s najnižšou mierou rizika chudoby (graf 4.2), na ktorú má vplyv nízka nerovnosť príjmov. V porovnaní s výstupmi z EU SILC 2016 sa však miera rizika chudoby mierne zvýšila o 0,4 p. b.

⁶⁵ Hranica rizika chudoby je vyjadrená ako 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu (po sociálnych transferoch)

Graf 4.2 Miera rizika chudoby v jednotlivých štátoch EÚ, EU SILC 2015

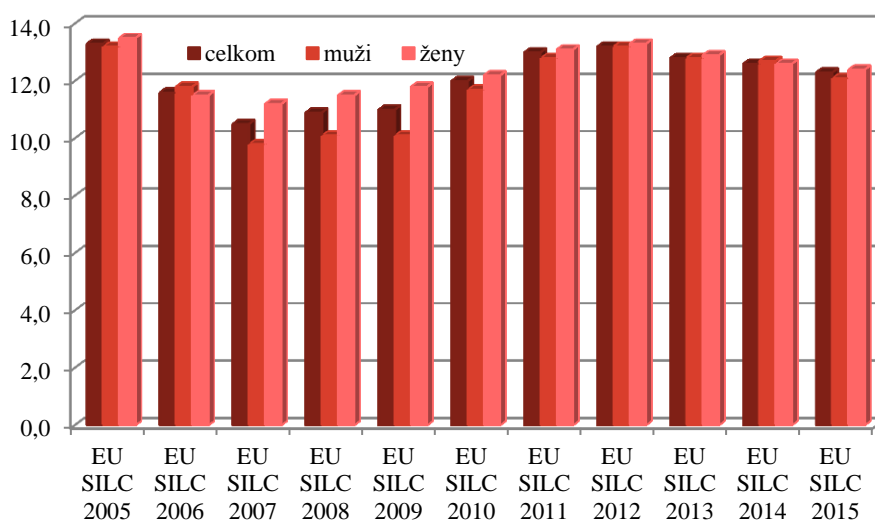

Zdroj: Eurostat

Podľa zisťovania EU SILC 2015 klesol počet ľudí v riziku chudoby v porovnaní s predchádzajúcim rokom približne o 16 tis. ľudí. V priebehu rokov, zachytených v zisťovaniach EU SILC 2005 až 2015, došlo vo vývoji miery rizika chudoby najskôr k jej podstatnému poklesu (EU SILC 2007 – 10,5 %), následne bol zaznamenaný mierny nárast (EU SILC 2012) a neskôr mierny pokles (viď graf 4.3). V porovnaní s počiatočným rokom zisťovania (EU SILC 2005), hodnota zo zisťovania za rok 2015 bola nižšia o 0,9 p. b.

Vývoj miery rizika chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Pokles miery rizika chudoby zachytený v zisťovaniach EU SILC 2013 – 2015 bol spôsobený predovšetkým vyrovnávaním príjmovej nerovnosti práve u domácností v nízkych príjmových pásmach. Medziročne došlo k výraznejšiemu poklesu miery rizika chudoby u mužov (o 0,6 p. b.), ako u žien (o 0,2 p. b.).

Graf 4.3 Vývoj miery rizika chudoby na Slovensku (2005 – 2015)

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2005 – 2015, UDB

Dôležitú úlohu pri redukcii rizika chudoby zohráva nastavenie systému sociálnej ochrany a jeho výdavky, t.j. sociálne transfery vrátane starobných a pozostalostných dávok. V prípade neposkytovania sociálnych transferev s výnimkou starobných a pozostalostných dávok v roku 2015 by

sa miera rizika chudoby zvýšila o 6,7 p. b. na 19,16 % a v prípade neposkytovania sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok by sa miera rizika zvýšila o 25,8 p. b. na 38,1 %. V porovnaní s predchádzajúcim rokom bol zaznamenaný pokles v prípade miery rizika chudoby pred sociálnymi transfermi s výnimkou starobných a pozostalostných dávok o 0,5 p. b. a takmer nezmenený stav bol v prípade miery rizika chudoby pred sociálnymi transfermi vrátane starobných a pozostalostných dávok (príloha ku kapitole 4). Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (s výnimkou starobných a pozostalostných dávok) predstavoval 35,3 % a v prípade sociálnych transferov vrátane starobných a pozostalostných dávok ich vplyv na zníženie rizika chudoby predstavoval až 67,7 %.

Porovnanie hranice rizika chudoby (domácnosť jednotlivca) v jednotlivých rokoch zisťovania je zachytené v tabuľke 4.2. Pokles hranice chudoby bol zaznamenaný v zisťovaní EU SILC 2013 (337 eur), ktorá v porovnaní s predchádzajúcim rokom (346 eur) klesla o 2,7 %, t. j. približne o 10 eur, a to vplyvom zmien v príjmovej situácii obyvateľstva v dôsledku vývoja trendov v zamestnanosti a nezamestnanosti. Opätovný rast bol zaznamenaný v zisťovaní EU SILC 2014 a v zisťovaní z roku 2015, keď hodnota presiahla úroveň EU SILC 2012. V roku 2015 hranica rizika chudoby (domácnosť jednotlivca) oproti predchádzajúcemu roku vzrástla o 1,7 %, t.j. o 6 eur. Oproti východiskovému roku 2005 (188 eur) došlo k nárastu hranice chudoby o 84 % a v absolútnom vyjadrení o 159 eur.

Podľa údajov z EU SILC 2016 hranica rizika chudoby pre domácnosť jednotlivca ďalej vzrástla o 0,3 %, resp. oproti východiskovému roku takmer o 85 %.

Tabuľka 4.2 Vývoj hranice rizika chudoby – domácnosť jednotlivca

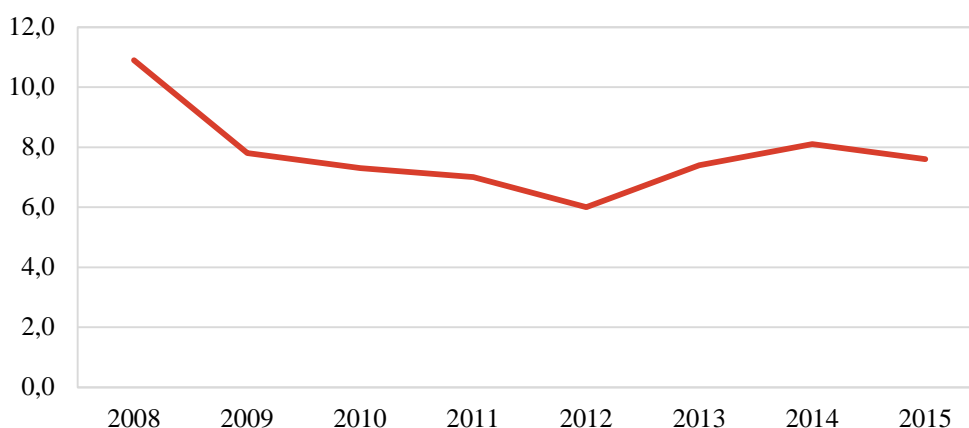
	EU SILC 2005	EU SILC 2006	EU SILC 2007	EU SILC 2008	EU SILC 2009	EU SILC 2010	EU SILC 2011	EU SILC 2012	EU SILC 2013	EU SILC 2014	EU SILC 2015	EU SILC 2016
rok v €	2 256	2 547	2 945	3 223	3 403	3 670	3 784	4 156	4 042	4 086	4 158	4 171
mesiac v €	188	212	245	269	284	306	315	346	337	341	347	348

Zdroj: Eurostat/ŠÚ SR

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase⁶⁶ je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. Podľa EU SILC 2015 sa hodnota tohto indikátora (7,6 %) v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila o 0,5 p. b. (muži 7,9 %, ženy 7,3 %) (príloha ku kapitole 4). Medziročný pokles bol zaznamenaný v prípade detí, dospelých v produktívnom veku, ako aj starších ľudí. U detí vo veku 0 - 17 rokov dosiahla miera rizika chudoby zakotvená v čase 13,0 % (EU SILC 2014 – 13,2 %). U starších ľudí nad 65 rokov miera rizika chudoby zakotvená v čase dosiahla 1,3 % (muži 1,0 %, ženy 1,5 %). Prostredníctvom predmetného indikátora je možné sledovať životnú úroveň obyvateľstva v prepojení na hospodársky rast krajiny. V grafe 4.4 je zachytený vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase, pričom najvýraznejší pokles bol zaznamenaný v zisťovaní EU SILC 2012, čo súviselo aj s oslabením vplyvu finančnej krízy na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku. Avšak v zisťovaniach EU SILC z rokov 2013 a 2014 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva, predovšetkým nízkopríjmových domácností. Opätovný pokles bol zaznamenaný v EU SILC 2015.

⁶⁶ Miera rizika chudoby zakotvená v čase je definovaná ako percento ľudí žijúcich pod hranicou chudoby vypočítanou v roku 2008, ktorá sa upravuje o infláciu.

Graf 4.4 Vývoj miery rizika chudoby zakotvanej v čase (2008)

Zdroj: Eurostat

V súvislosti so zachytením rozptylu chudoby okolo hranice chudoby malo na základe zisťovania EU SILC 2015 na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu⁶⁷ 5,7 % ľudí (medziročný nárast o 0,6 p. b.), pod 50 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu malo príjem 8,4 % ľudí (hodnota rovnaká ako v predchádzajúcom roku) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 18,8 % ľudí (medziročný pokles o 0,9 p. b.).

Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby, ktorý vyjadruje rozdiel medzi mediánom príjmu osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby, na základe zisťovania EU SILC 2015 klesol o 0,1 p. b. na hodnotu 28,9 %, z čoho vyplýva, že došlo k stabilizácii hĺbky chudoby. Vplyv na uvedenú situáciu má predovšetkým príjmové rozdelenie obyvateľstva, čo odzrkadľuje aj nerovnosť distribúcie príjmov (Gini koeficient), ktorý oproti predchádzajúcemu roku výrazne poklesol na 23,7 % (medziročne o 2,4 p. b.).

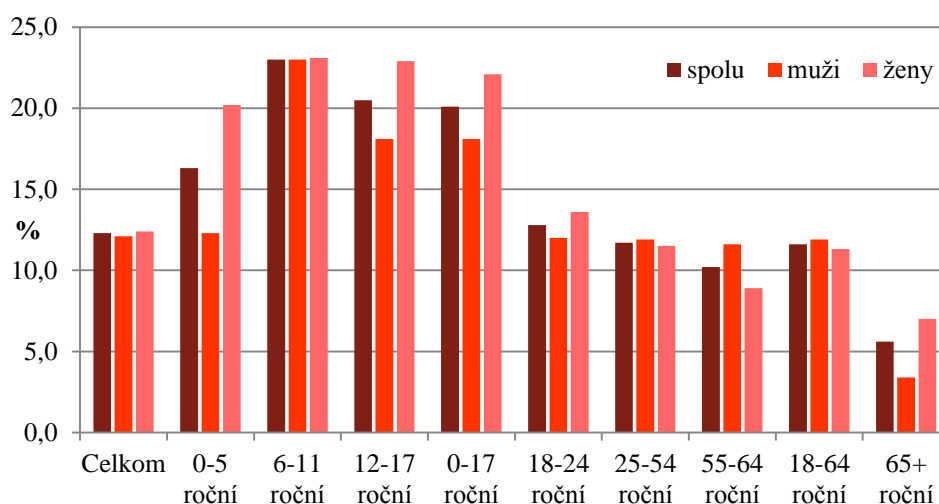
Podľa merania príjmovej nerovnosti v zisťovaní EU SILC 2015 získalo 20 % osôb s najvyššími príjmami 3,5 krát viac príjmov ako 20 % osôb s najnižšími príjmami. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu (EU SILC 2014) došlo k poklesu o 0,4 p. b.

Najohrozenejšou vekovou skupinou z hľadiska príjmovej chudoby podľa EU SILC 2015 sú deti vo veku 6 - 11 rokov (23 %) a vo veku 12 - 17 rokov (20,5 %); miera rizika chudoby detí vo veku 0 - 17 rokov dosiahla 20,1 %. Medziročne došlo k jej nárastu o 0,9 p. b. Opakovane najnižšiu mieru rizika chudoby dosiahla veková skupina 65+ (5,6 %), kde sa miera rizika medziročne znížila o 0,6 p. b.

V Slovenskej republike sa sleduje riziko chudoby u detí vo veku 0 - 15 rokov. Z výsledkov zisťovania v roku 2015 vyplýva, že v riziku chudoby bolo 20,8 % detí v danom veku a v porovnaní so zisťovaním v roku 2014 došlo k nárastu indikátora o 1,7 p. b. Riziko chudoby detí súvisí predovšetkým s príjmovou situáciou rodín, a to najmä viacpočetných rodín, resp. domácností s deťmi. Z hľadiska globálneho hodnotenia je zrejmé, že dochádza k zmenám v štruktúre populácie v súvislosti s rizikom chudoby, a to v dôsledku zmien v príjmovej situácii obyvateľstva. Kým celkovo je miera rizika chudoby u mužov a žien pomerne vyrovnaná, v jednotlivých vekových kategóriách sú významné rodové rozdiely, ako je zrejmé z grafu 4.5. Medziročne sa rodový rozdiel zvýšil v neprospech žien v nižších vekových kategóriách (do 24 rokov) a v kategórii 65 a viac ročných. Rozdiel medzi mierou rizika chudoby žien a mužov vo veku 65+ podľa EU SILC 2014 bol 3,4 p. b., podľa EU SILC 2015 sa zvýšil na 3,6 p. b.

⁶⁷ Ekvivalentný disponibilný príjem domácností je disponibilný príjem domácností (hrubý príjem domácností, od ktorého sú odpočítané pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami, dane z príjmu a príspevky na sociálne poistenie) vydelené ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Pre výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa používa tzv. modifikovaná OECD škála, na základe ktorej je každému prvému dospelému členovi domácnosti priradený koeficient 1, každému druhému a ďalšiemu dospelému členovi domácnosti a 14-ročným a starším osobám koeficient 0,5 a každému dieťaťu mladšiemu ako 14 rokov koeficient 0,3.

Graf 4.5 Miera rizika chudoby podľa vekovej štruktúry (2015)

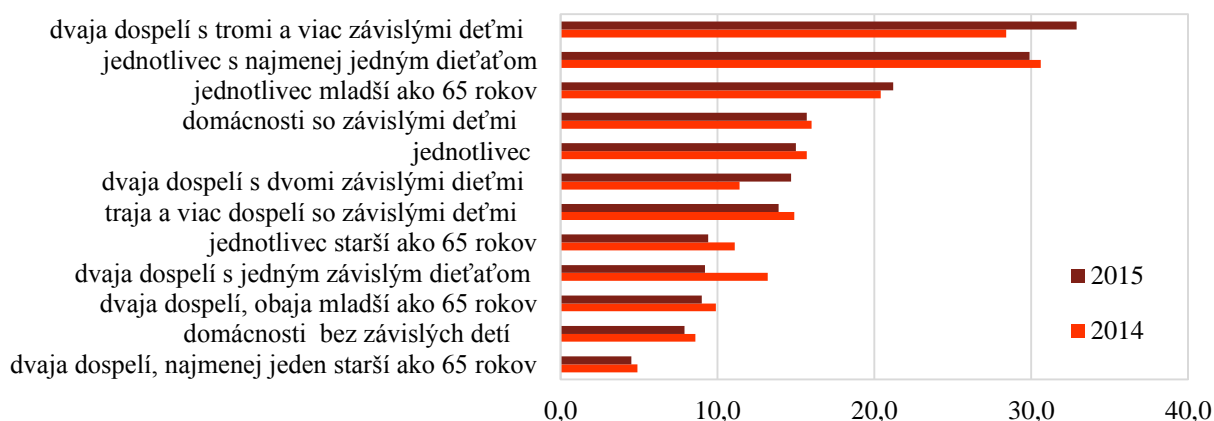

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2015, UDB

U detí vo veku 0 - 17 rokov je možné sledovať aj iný vzťah, a to ich populáciu žijúcu v domácnostiach bez zamestnania alebo žijúcu v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce. Podľa zisťovania EU SILC 2015 u populácie detí vo veku 0 – 17 rokov došlo k poklesu ich podielu v domácnostiach bez zamestnania z 10,1 % na 9,3 % (t. j. o 0,8 p. b.) a pokles bol zaznamenaný v tejto vekovej skupine aj u detí žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (príležitostné práce) z 8,1 % na 8,0 % (o 0,1 p. b.). Ide o výsledky porovnateľné s výsledkami z výberového zisťovania pracovných síl (VZPS).

Podľa typu domácnosti sú v najväčšom riziku chudoby rodiny s tromi a viac deťmi (32,9 %), osamelí rodičia s najmenej jedným dieťaťom (29,9 %) a jednotlivci mladší ako 65 rokov (21,2 %). Najnižšie riziko chudoby bolo zaznamenané u domácností s dvomi dospelými, kde aspoň jeden z nich má viac ako 65 rokov (4,5 %). Oproti predchádzajúcemu roku došlo k nárastu rizika chudoby u rodín s tromi a viac deťmi (o 4,5 p. b.) a u jednotlivcov mladších ako 65 rokov (o 0,8 p. b.), avšak k poklesu došlo u osamelých rodičov s najmenej jedným dieťaťom (o 0,7 p. b.). U jednotlivcov vo veku 65+ došlo k medziročnému poklesu miery rizika chudoby (o 1,7 p. b.). Mierny pokles miery rizika chudoby oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný u celkovej skupiny jednotlivcov (o 0,7 p. b.).

Graf 4.6 Porovnanie miery rizika chudoby podľa typu domácnosti (2014 a 2015)

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR, EU SILC 2014 a 2015, UDB

Pri sledovaní miery rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity, z výsledkov EU SILC 2015 bolo najvyššie riziko chudoby na Slovensku u nezamestnaných, a to 45,4 % (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 3,3 p. b.). Podľa najnovších údajov zo zisťovania EU SILC 2016 sa riziko chudoby u tejto skupiny opätovne zvýšilo na 48,0 %.

V skupine zamestnaných bolo v riziku chudoby 6,1 % ľudí, oproti predchádzajúcemu roku došlo k miernemu nárastu o 0,4 p. b. Riziko chudoby domácnosti sa zvyšuje tým viac, čím je pracovná intenzita⁶⁸ členov domácností nižšia. U domácností so závislými deťmi sa so zvyšujúcim počtom ľudí, ktorí sú od príjmu domácností závislí, riziko chudoby zvyšuje. Pri nízkej intenzite práce ako jedného z indikátorov pre definovanie počtu ľudí žijúcich v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v tomto prípade $WI < 0,2$) nedošlo v rámci medziročného porovnávania k zmene a zostáva na úrovni 7,1 %. Podľa údajov z EU SILC 2016 došlo k medziročnému poklesu hodnoty indikátora o 0,6 p. b. Bližšie porovnania týkajúce sa pracovnej intenzity sú uvedené v prílohe ku kapitole 4.

Vplyv na riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia majú aj výdavky na bývanie. Zo zisťovania EU SILC 2015 sa ukázalo, že u 9,1 % populácie dosahujú výdavky na bývanie viac ako 40 % disponibilného príjmu domácnosti. U ľudí v riziku chudoby je situácia závažnejšia, nakoľko až 34,5 % z nich žije v domácnostiach s výdavkami na bývanie vo výške viac ako 40 % disponibilného príjmu domácností. Oproti predchádzajúcemu zisťovaniu došlo u tejto skupiny k poklesu o 1,9 p. b. Podľa typu vlastníctva bývania, najväčšou skupinou domácností zaťaženou nákladmi na bývanie sú vlastníci bytu s hypotékou alebo úverom na bývanie, ktorí predstavovali 30,9 % takýchto domácností. V medziročnom porovnaní bol zachytený nárast ukazovateľa o 4,7 p. b. V preplnených bytoch a domoch⁶⁹ žilo až 37,8 % osôb na Slovensku, čo je vysoko nad priemerom EU28 (16,7 %). Najčastejšie sú touto situáciou zasiahnuté domácnosti s tromi a viac deťmi (73,0 %), ako aj jednotlivci s najmenej jedným dieťaťom (65,8 %). Ďalším významným faktorom je vlastnícky vzťah k bývaniu, nakoľko v preplnených obydliach žijú najčastejšie ľudia v podnájmoch, poskytovaných za trhovú cenu (61,6 %), ako aj za zníženú cenu alebo zadarmo (56,9 %). Vážnym faktorom je aj stav obydliach, resp. jeho kvalita. Podľa zisťovania EU SILC 2015 žilo 6,3 % populácie v obydliach so zatekajúcou strechou a vlhkými stenami a 3,1 % populácie v príliš tmavých obydliach.

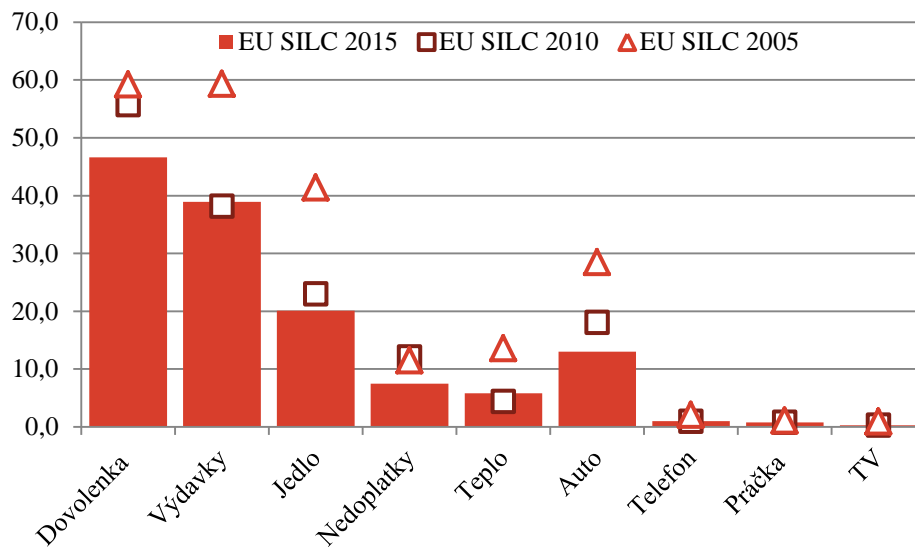
Vyššie uvedené merania a hodnotenia indikátorov boli založené predovšetkým na báze príjmu. Pri meraní aspektu absolútnej chudoby je možné vychádzať z merania nedostatku materiálnych tovarov, finančných ťažkostí a neschopnosti osôb žiť slušný život u sledovanej populácie. Na meranie uvedených nedostatkov sa využíva metodika prostredníctvom indikátora „materiálnej deprivácie“. Na rozdiel od závažnej materiálnej deprivácie, ktorá je súčasťou zoskupenia indikátorov chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa za materiálne deprivovaného považovala osoba, ktorá si nemôže dovoliť 3 z 9 položiek v rámci prvých dvoch dimenzií (ekonomická záťaž a predmety dlhodobej spotreby).

Na základe tejto definície bolo podľa zisťovania EU SILC 2015 materiálne deprivovaných 20,3 % osôb (pokles oproti predchádzajúcemu roku o 1,9 p. b.). Závažne materiálne deprivovaných (4 z 9 položiek) podľa EU SILC 2015 bolo 9,0 % osôb (pokles oproti EU SILC 2014 o 0,9 p. b.). Najvyššia miera závažnej materiálnej deprivácie bola zaznamenaná u jednotlivcov s najmenej jedným dieťaťom, resp. neúplných rodín s deťmi (26,8 %). V prípade rodičov s viac ako troma deťmi, t.j. viacdetných rodín (16,3 %) došlo k medziročnému poklesu o 2,3 p. b. (EU SILC 2014 – 18,6 %). Najrozšírenejším problémom v rámci položiek materiálnej deprivácie bola nemožnosť dovoliť si raz ročne týždennú dovolenku mimo domu, čo sa týkalo 48,8 % populácie. Situácia sa za sledované obdobie výrazne mení, viď graf 4.7.

⁶⁸ t.j. súčet mesiacov, počas ktorých členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku pracovali a vyjadruje sa ako podiel k celkovému súčtu všetkých mesiacov, počas ktorých mohli členovia domácnosti v ekonomicky aktívnom veku teoreticky pracovať

⁶⁹ Miera preplnených obydli vyjadruje podiel osôb v populácii, ktoré žijú v domácnostiach s nedostatkom priestoru podľa niektorých z nasledujúcich kritérií: a) jedna izba pre domácnosť, b) izba pre pár v domácnosti, c) izba pre každú osobu vo veku 18 a viac rokov, d) izba pre pár osôb rovnakého pohlavia vo veku 12-17 rokov, e) izba pre osobu vo veku 12-17 rokov nezahrnutú v predošlej kategórii, f) izba pre pár detí vo veku do 12 rokov.

Graf 4.7 Položky materiálnej deprivácie za vybrané obdobie (% populácie SR)

Zdroj: EU SILC 2005, 2010, 2015, Eurostat

Pretrvávajúca chudoba⁷⁰

Podľa zisťovania EU SILC 2015 bolo na Slovensku 7,4 % osôb v pretrvávajúcom riziku chudoby, pričom viac ohrozené boli ženy (muži - 7,2 %, ženy - 7,7 %). Na základe medzinárodného porovnania patrí Slovenská republika medzi krajiny EÚ s nižším podielom ľudí žijúcich v pretrvávajúcej chudobe (EU28 – 10,9 %). Dôležitú úlohu na Slovensku pri vymenení sa spod hranice rizika chudoby, resp. pretrvávajúcej chudoby, zohrávajú pracovné príjmy. Pri zvýšení hranice chudoby na 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby stúpala na 11,7 %. Pri znížení hranice na 50 % mediánu by miera pretrvávajúceho rizika chudoby predstavovala 5,0 % populácie na Slovensku.

Na Slovensku možno identifikovať niekoľko skupín, ktoré sú najviac ohrozené dlhodobým zotrúvaním v chudobe. Z hľadiska typu domácnosti ide predovšetkým o neúplné rodiny s aspoň jedným dieťaťom (19,0 %) a domácnosti jednotlivca (10,2 %), tieto patria medzi najviac ohrozené skupiny aj v prípade monitorovania rizika chudoby na každoročnej báze. Z viacdenných domácností pretrvávajúcemu riziku chudoby podľa EU SILC 2015 čelilo 9,0 %. Dôležitým diferenciačným faktorom je vzdelanie, kde podľa očakávania výskyt dlhodobej chudoby vzrastá so znižujúcou sa úrovňou vzdelania. Medzi osobami s primárnym a nižším sekundárnym vzdelaním vo veku 16 rokov a viac bolo 20,0 % osôb dlhodobo pod hranicou chudoby.

Pretrvávajúca chudoba je spojená aj s častejším subjektívnym konštatovaním zhoršeného zdravia, ako je tomu v celkovej populácii.

⁷⁰ Vyjadrená ako miera pretrvávajúceho rizika chudoby je v rámci OMK zadefinovaná ako percentuálny podiel populácie, ktorej ekvivalentný disponibilný príjem bol pod hranicou rizika chudoby v danom roku a aspoň dva z troch predchádzajúcich rokov.

4.2 Rodová rovnosť a rovnosť príležitostí

V súvislosti s implementáciou Celoštátnej stratégie rodovej rovnosti a Akčného plánu rodovej rovnosti na roky 2014 – 2019 sa v roku 2016 pokračovalo v koordinácii agendy rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí, rovnako ako aj v inštitucionálnom posilňovaní a zvyšovaní statusu Rady vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť a jej Výboru pre rodovú rovnosť ako poradného orgánu vlády SR, ktorého predsedom je minister práce, sociálnych vecí a rodiny.

V roku 2016 sa naďalej pokračovalo v implementácii *Národnej stratégie na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách a v rodinách* a *Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násillia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019*.

Podľa nariadenia Rady EÚ č. 1303/2013, čl. 7 musia členské štáty a Európska komisia zabezpečiť, aby sa „zohľadňovala a podporovala rovnosť mužov a žien a začlenenie hľadiska rodovej rovnosti“ a aby sa prijali „primerané opatrenia“ čl. 7 Zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce na zabránenie každej diskriminácii z dôvodu pohlavia, rasy alebo etnického pôvodu, náboženstva alebo vierovyznania, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie počas prípravy a vykonávania programov. Na zabezpečenie týchto cieľov v SR sú v projektoch spolufinancovaných z Európskych štrukturálnych a investičných fondov uplatnené horizontálne princípy nediskriminácia a rovnosť mužov a žien. Hlavné ciele pre **horizontálny princíp rovnosť medzi mužmi a ženami** sú zadefinované v závislosti od operačného programu – pre programy ESF je to zabezpečiť rovnosť mužov a žien na trhu práce a v príprave naň a cieľom pre ostatné programy Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) je to zníženie horizontálnej a vertikálnej rodovej segregácie v odvetviach hospodárstva. Hlavným cieľom **horizontálneho princípu nediskriminácia** pre programy ESF je zabezpečiť rovnosť mužov a žien na trhu práce a v príprave naň, pre ostatné programy EŠIF je hlavným cieľom zabezpečiť rovnosť príležitostí v prístupe a využívaní infraštruktúry a služieb. Za účelom predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rovnosti mužov a žien sa tieto princípy uplatňujú vo všetkých operačných programoch, a to prostredníctvom zavádzania vyrovnávacích opatrení a aktivít cielených na podporu znevýhodnených skupín pri zohľadnení špecifik a sú povinnou prílohou žiadosti o finančný príspevok.

Pre identifikáciu prioritných oblastí a cieľov na uplatňovanie princípu predchádzania diskriminácie, podpory prístupnosti a rodovej rovnosti je základným rámcom národný strategický dokument, prostredníctvom ktorého sa zabezpečí jeho aplikácia v operačných programoch v rámci EŠIF. Pre účinné uplatňovanie horizontálneho princípu rodová rovnosť, nediskriminácia a prístupnosť bude v hodnotiacom a výberovom procese žiadostí o finančný príspevok stanovené diskvalifikačné kritérium v rámci prioritných osí operačného programu.

Na podporu aktivít občianskych združení a neziskových organizácií bola vytvorená **dotáčná schéma MPSVR SR na podporu rodovej rovnosti**. V zmysle zákona o dotáciách (§ 9a), dotáciu na podporu rodovej rovnosti možno poskytnúť na aktivity alebo činnosti zamerané na dosiahnutie rodovej rovnosti a podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania na základe pohlavia alebo rodu, a to na vzdelávacie aktivity, poradenskú činnosť, osvetovú činnosť, edičnú činnosť a analytickú činnosť. Zo schémy na podporu rodovej rovnosti bolo v roku 2016 schválených na čerpanie 141 180 eur, čo predstavuje 70,59 % z celkovej sumy alokovanej pre dotáciu na podporu rodovej rovnosti. Uvedené prostriedky boli priznané 21 mimovládny organizáciám. K 31. 12. 2016 boli schválené dotácie čerpané v sume 117 884 eur, čo predstavuje 83,4 %. Podporenými projektmi získalo MPSVR SR významné informácie z terénu o konkrétnych aktivitách mimovládneho sektora, ktoré významne prispievajú pri odstraňovaní diskriminácie žien a zároveň vytvárajú platformu pre zvyšovanie rodovej kompetencie v oblasti vzdelávania v oblasti rodovej rovnosti a ľudských práv.

Jednou z úloh *Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násillia na ženách na roky 2014-2019* bolo zriadiť Koordinačno-metodické centrum pre rodovo podmienené a domáce násillie („KMC“) a zabezpečiť jeho trvalú udržateľnosť. Projekt založenia KMC je v súlade s článkom 10 Istanbulskeho dohovoru a zostáva jedným z kľúčových projektov v oblasti prevencie a eliminácie rodovo podmieneného a domáceho násillia. Projekt KMC je financovaný z grantu Nórskeho kráľovstva prostredníctvom Nórskeho finančného mechanizmu a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Projekt je realizovaný v rámci programu **SK09: Domáce a rodovo podmienené**

násilie. Prijímateľom projektu je MPSVR SR, partnermi projektu sú Inštitút pre výskum práce a rodiny, Rada Európy a Nórske centrum pre násilie a traumatické stresové štúdie. KMC bolo oficiálne založené v apríli 2015 a jeho hlavným cieľom je vytvoriť, implementovať a koordinovať komplexnú celoštátnu politiku v danej oblasti. V rámci projektu KMC sa pripravovala celonárodná kampaň na zvýšenie povedomia o sexuálnom násilí na ženách a dievčatách (spustená až v roku 2017). Dôležitú úlohu v rámci KMC predstavuje taktiež uskutočňovanie výskumov a monitoringu násilia na ženách a domáceho násilia v spolupráci s nórsnym partnerom.

V roku 2016 pokračovala prevádzka celoštátnej bezplatnej NONSTOP linky pre ženy. Celkovo za rok 2016 prijala Národná linka pre ženy zažívajúce násilie 3 654 hovorov. Nie všetky hovory sa však týkali násilia páchaného na ženách. Na linku sa obracali ľudia aj s inými problémami (iné typy násilia, občianske a rodinné spory a pod.). Najčastejším páchatelom násilia, kvôli ktorému sa ženy na linku obracajú, je súčasný alebo bývalý partner/manžel – až 91 % žien sa na linku obrátilo s problémom násilia páchaného v intímnych vzťahoch. Výrazne nižší počet klientiek označilo za páchatel'a násilia iného člena alebo členku rodiny ako je partner – 6,57 %, ostatné typy páchatel'ov boli ojedinelé. Medzi najčastejšie druhy násilia, ktoré udávali klientky Národnej linky, patria psychické násilie (86,38 %), fyzické násilie (61,97 %), ekonomické násilie (38,73 %) a sociálne násilie (19,25 %). V tejto súvislosti je pozitívnym faktom, že sa zvýšila regionálna dostupnosť, kvalita a kompetencie špecializovaných sociálnych služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti, ako aj dištančné internetové poradenstvo pre ženy zažívajúce násilie.

Na základe vyhodnotenia projektov Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia pristúpilo MPSVR SR v roku 2016 v rámci programového obdobia 2014 – 2020 k príprave pokračovania projektu s rovnakým zameraním ako projekt „**Rodina a práca**“. Na rozdiel od programového obdobia 2007 – 2013 je podpora zabezpečená formou dopytovo-orientovaných projektov a nie formou národného projektu. Podporovanými dočasnými vyrovnávacími opatreniami, resp. aktivitami projektu budú podpora flexibilných foriem starostlivosti o deti s cieľom zosúladienia rodinného a pracovného života a vytváranie efektívnych nástrojov pre začleňovanie matiek s malými deťmi na trh práce, najmä po návrate z rodičovskej dovolenky podporou flexibilných pracovných miest. Novinkou oproti pôvodnému národnému projektu bude podpora inovatívnych foriem starostlivosti o deti so zdravotným znevýhodnením.

Okrem prípravy výzvy na podporu zosúladienia rodinného a pracovného života začalo MPSVR SR pripravovať dopytovo-orientovanú výzvu „**Poradenstvo a osveta v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie**“ (Operačný program Ľudské zdroje, špecifický cieľ 4.1.2), ktorej cieľom je podporiť na jednej strane aktivity vedúce k rodovému scitlivovaniu a zvýšenej informovanosti o predchádzaní všetkým formám diskriminácie a spôsoboch ochrany pred ňou (pre zamestnávateľ'ov s dôrazom na malé a stredné podniky, zamestnancov/kyne verejnej správy a pracovníkov/čky prvého kontaktu) a na strane druhej, poradenské a iné pomocné služby na ochranu pre osoby ohrozené diskrimináciou, vrátane ochrany pred rodovo podmieneným násilím. Výzva podporí aj osvetové aktivity vo forme konferencií a informačných kampaní.

V roku 2016 MPSVR SR ukončilo realizáciu nasledovných projektov:

- **Podpora vyváženého zastúpenia žien a mužov vo vedúcich pozíciách v organizáciách verejnej a súkromnej sféry – Projekt z dotačnej schémy Európskej komisie Progress**

MPSVR SR projektom reagovalo na existujúce nerovnosti v zastúpení oboch pohlaví na vedúcich rozhodovacích pozíciách, ktoré pretrvávajú aj napriek tomu, že podiel žien, absolventiek vysokých škôl je v súčasnosti vyšší ako 50 % z celkového počtu absolventov. Ministerstvo projektom podporilo výmenu skúseností zamestnávateľ'ov a iných kľúčových aktérov prostredníctvom troch konferencií s medzinárodnou účasťou, ktoré sa uskutočnili v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach a zamestnávateľ'ov ďalej motivovalo aj v rámci každoročnej súťaže „Zamestnávateľ' ústretový k rodine, rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí“, pričom v poslednom ročníku boli zamestnávateľia hodnotení aj z hľadiska podpory vyváženého zastúpenia žien a mužov v rozhodovacích pozíciách vo svojich spoločnostiach.

- **Konferencia „Zosúladienie pracovného a súkromného života v meniacej sa spoločnosti“**

Hlavným cieľom predsedníckej tematickej konferencie bolo reagovať na naliehavú potrebu zosúladienia pracovného, rodinného a osobného života, a to s ohľadom na meniace sa modely

organizácie práce a nové trendy na trhu práce, ako aj iné relevantné výzvy. Jedným z konkrétnych zámerov konferencie bolo reagovať na existujúce a dostupné možnosti a súčasné trendy flexibilných foriem práce a flexibilných foriem starostlivosti; starostlivosť o seniorov a iné závislé osoby, a to najmä pokiaľ ide o zodpovednosť a prerozdelenie starostlivosti medzi ženami, mužmi a spoločnosťou. V neposlednom rade konferencia slúžila ako platforma pre členské štáty, EK a ďalších relevantných aktérov, ktorí si takto mohli vymeniť príklady dobrej praxe pri presadzovaní účinných politik, stratégií a postupov pri zosúladzovaní pracovného, súkromného a rodinného života.

Tabuľka 4.3 Súhrn indikátorov rodovej rovnosti

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Miera zamestnanosti (v %, 20 – 64 rokov, 2016, Eurostat)	62,7	65,3	76,9	76,9	14,2	11,6
Miera zamestnanosti (v %, 15 – 64 rokov, 2016, Eurostat)	58,3	61,4	71,4	71,9	13,1	10,5
Miera zamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2016, Eurostat)	18,2	32,0	31,9	35,5	13,7	3,3
Miera zamestnanosti starších (v %, 55 – 64 rokov, 2016, Eurostat)	43,5	48,9	55,1	62,0	11,6	13,1
Miera nezamestnanosti (v %, všetky vekové skupiny, 2016, Eurostat)	10,8	8,8	8,8	8,4	-2,0	-0,4
Miera nezamestnanosti mladých (v %, 15 – 24 rokov, 2016, Eurostat)	26,3	17,9	19,8	19,4	-6,5	1,5
Index rodovej segregácie v zamestnaniach (index z intervalu 0 – 50 v %; 2015, EK*)					29,5	24,3
Index rodovej segregácie v sektoroch (index z intervalu 0 – 50 v %; 2015, EK*)					23,6	18,9
Rodový mzdový rozdiel (v % hodinovej mzdy; 2016, Trexima pre SK/Eurostat pre EU28)					18,0	16,3
Priemerná hrubá mesačná mzda v neupravenej forme (v €, RMR v %; 2016, Trexima)	903	-	1 157	-	21,9	-
Priemerná hodinová mzda v nepodnikateľskej sfére (v €, RMR v %; 2016, Trexima)	5,62	-	6,17	-	8,9	-
Priemerná hodinová mzda v podnikateľskej sfére (v €, RMR v %; 2016, Trexima)	5,52	-	6,86	-	19,5	-
Podiel populácie vo veku 30 – 34 rokov s vysokoškolským vzdelaním (v %; ISCED 5-8, 2016, Eurostat)	39,4	43,9	24,0	34,4	-15,4	-9,5
Skorý odchod zo vzdelávania – populácia vo veku 18 – 24 rokov s nižším ako stredoškolským vzdelaním (v %, ISCED 0-2; 2016, Eurostat)	7,2	9,2	7,6	12,2	0,4	3,0
Mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania – NEET (v %, 2016, Eurostat)	13,7	11,9	10,9	11,2	-2,8	-0,7
Miera rizika príjmovej chudoby (v %, 2015, EU SILC, Eurostat)	12,4	17,7	12,1	16,9	-0,3	-0,8
Miera rizika príjmovej chudoby starších (v %, 65 a viac rokov, 2015, EU SILC, Eurostat)	7,0	16,0	3,4	11,8	-3,6	-4,2
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia jednorodičovských rodín (v %, najmenej 1 dieťa; 2015, EU SILC, Eurostat)					39,1	47,9
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti vo veku do 65 rokov (v %, 2015, EU SILC, Eurostat)	16,5	27,1	25,2	27,6	8,7	0,5
Miera rizika príjmovej chudoby jednočlennej domácnosti vo veku 65+ rokov (v %, 2015, EU SILC, Eurostat)	11,0	22,7	11,4	15,5	0,4	-7,2
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce (v %, populácia 0 – 59 rokov, 2015, EU SILC, Eurostat)	6,9	11,1	7,4	10,2	0,5	-0,9

Indikátor	Ženy		Muži		Rodový rozdiel		
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28	
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby (v %, 2015, EU SILC, Eurostat)	7,7	11,3	7,3	10,4	-0,4	-0,9	
Miera závažnej materiálnej deprivácie (v %, 2015, EU SILC, Eurostat)	9,1	8,1	8,9	8,0	-0,2	-0,1	
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (v %, 2015, EU SILC, Eurostat)	18,6	24,4	18,1	23,0	-0,5	-1,4	
Miera rizika chudoby a sociálneho vylúčenia starších (v %, 55+ rokov, 2015, EU SILC, Eurostat)	15,8	22,4	14,5	18,6	-1,3	-3,8	
Priemerná mesačná výška sólo starobných dôchodkov (v € a rozdiel v %, 2016, Sociálna poisťovňa)	372,1	-	464,6	-	24,9	-	
Priemerný rodový rozdiel v dôchodkoch (v %, veková skupina 65-79 rokov, 2015, EK*)						9,0	38,6
Stredná dĺžka života pri narodení (v rokoch, 2015, Eurostat)	80,2	83,3	73,1	77,9	-7,1	-5,4	
Stredná dĺžka života pri narodení – v zdraví (v rokoch, 2015, Eurostat)	55,1	63,3	54,8	62,6	-0,3	-0,7	
Politická participácia na európskej úrovni (v %, Európsky parlament, 2016, EP/EIGE**)	30,8	37,3	69,2	62,7	38,4	25,4	
Politická participácia na národnej úrovni (v %, národné parlamenty, 2016, NR SR/EIGE**)	20,7	29,0	79,3	71,0	58,6	42,0	
Politická participácia v národných vláдах (v %, 2016, vláda SR/EIGE**)	13,3	28,0	86,7	72,0	73,4	44,0	
Politická participácia na regionálnej úrovni - vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 2016, EIGE**)	0,0	20,0	100,0	80,0	100,0	60,0	
Politická participácia na regionálnej úrovni – zastúpenie v krajských/regionálnych zastupiteľstvách (v %, 2016, EIGE**)	15,0	33,0	85,0	67,0	70,0	34,0	
Politická participácia na úrovni miest a obcí – primátori/-ky a starostovia/-tky (v %, 2015, EIGE**)	23,0	15,0	77,0	85,0	54,0	70,0	
Politická participácia – vedenie politických strán s najmenej 5 % miest v národných parlamentoch (v %, 2016, EIGE**)	0,0	18,8	100,0	81,2	100,0	62,4	
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (vedúci pracovníci/pracovníčky v %, 2016, EIGE**)	11,4	14,9	88,6	85,1	77,2	70,2	
Rodová skladba najvyššieho súdu (v %, 2016, NS SR/EIGE**)	60,5	39,5	39,5	60,5	-21,0	21,0	
INDEX RODOVEJ ROVNOSTI (v %, 2012 /2010 /2005, EIGE***)						36,5/ 39,8/ 41,5	52,8

Poznámky:

Rodový rozdiel = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak.

* European Commission, 2017: 2017 Report on equality between women and men in the EU.

**Európsky inštitút rodovej rovnosti (European Institute for Gender Equality,
<http://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs>)

5 POROVNANIE VYBRANÝCH UKAZOVATEĽOV MEDZI KRAJINAMI EÚ V KONTEXTE STRATÉGIE EURÓPA 2020

Stratégia Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu prijatá Európskou radou 17. júna 2010 je stratégia EÚ pre hospodársky rast a zamestnanosť v súčasnej dekáde. Stratégia Európa 2020 má pomôcť vytvoriť z EÚ inteligentné, udržateľné a inkluzívne hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, produktivity a sociálnej súdržnosti. Je nástupkyňou Lisabonskej stratégie, ktorá stanovila európske ciele do roku 2010. Hlavné ciele stratégie Európa 2020 sú merané 8 hlavnými indikátormi, z ktorých 4 sa priamo viažu na sociálnu oblasť. Tieto ciele boli prevedené do národných cieľov, ktoré zohľadňujú špecifickú situáciu jednotlivých krajín EÚ a zároveň ich maximálne angažujú k dosahovaniu európskych cieľov, a tak zabezpečujú príspevok každej krajiny EÚ k napĺňaniu stratégie.

Nasledovné údaje reflektujú sociálno-ekonomickú situáciu na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ a v kontexte dosahovania cieľov stratégie Európa 2020. Indikátory sú počítané na základe jednotnej metodiky, ich zdrojom je Eurostat, a preto sa môžu do istej miery odlišovať od údajov národných štatistických úradov. V prílohe k tejto kapitole sa nachádzajú tabuľky s údajmi v jednotlivých krajinách EU28 v poslednom dostupnom roku.

Makroekonomické prostredie

Vývoj HDP v SR v roku 2016 bol tak ako v predchádzajúcom období priaznivejší ako v EU28, ktorá zaznamenala rast reálneho HDP o 1,9 %. Reálne HDP v SR v roku 2016 medziročne narástlo v priemere o 3,3 %, a to najmä vďaka značnému rastu výdavkov domácností a priaznivému vývoju čistého vývozu. Hoci rast reálneho HDP medziročne spomalil o 0,5 p. b., čo bolo spôsobené dočasným poklesom verejných investícií súvisiacim s pravidelným cyklom investícií financovaných z prostriedkov EÚ, naďalej patrí k najrýchlejšim v rámci EU28 (šiesty najvyšší). Spomedzi krajín EÚ najviac rástol HDP v Írsku (5,2 %), Malte (5 %) a v Rumunsku (4,8 %). HDP narástlo vo všetkých krajinách EU28 okrem Grécka (0 %). Podľa jarnej prognózy Európskej komisie⁷¹ (EK) hospodársky rast na Slovensku v nasledujúcom období má ďalej pokračovať a očakáva sa, že v roku 2017 dosiahne 3 % a v roku 2018 sa zrýchli na 3,6 %. Najsilnejším motorom rastu má byť v oboch rokoch naďalej spotreba domácností, za ktorou stojí výrazne pozitívny vývoj na trhu práce, ktorý bude pokračovať, ako aj nárast reálnych miezd v prostredí nízkej inflácie. Podľa odhadu EK rast reálneho HDP bude pokračovať aj v priemere v Európe, a to na úrovni 1,9 % v roku 2017 aj 2018. Rast o 3 % a viac je v roku 2017 okrem Slovenska očakávaný aj v Írsku, Rumunsku, Malte, Luxembursku, Poľsku, Maďarsku, Lotyšsku, Luxembursku a Slovinsku a v roku 2018 aj v Litve.

V roku 2015 dosiahlo **HDP na hlavu** (v PPS⁷²) na Slovensku 77 % z priemeru EU28, čo je rovnaká hodnota ako v roku 2014. Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s EU28 ako Slovensko mali Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko, Lotyšsko, Grécko, Maďarsko, Poľsko, Litva a Estónsko.

Slovensko bolo jednou zo 4 krajín EU28, ktoré v roku 2016 tretíkrát za sebou zažili defláciu. Deflácia sa na Slovensku v roku 2016 ešte viac prehĺbila, keď **harmonizovaná miera inflácie** klesla na -0,5 %, a to najmä vďaka poklesu cien energií a poklesu cien potravín a nealkoholických nápojov. V priemere v EU28 inflácia stúpila na 0,3 %. V súvislosti s rastom dopytu domácností a s nominálnym rastom miezd deflačné tlaky v SR postupne utlmujú, čo sa už prejavuje v obnovení medziročnej inflácie od decembra 2016. Podľa odhadov EK v SR sa v roku 2017 očakáva inflácia na úrovni 1,4 % najmä kvôli nárastu cien potravín a služieb a v roku 2018 sa predpokladá jej nárast na 1,6 %. (v EU28 sa očakáva inflácia v roku 2017 na úrovni 1,6 % a v roku 2018 na úrovni 1,3 %).

Podmienky na trhu práce sa naďalej výrazne zlepšovali, nakoľko **zamestnanosť** v roku 2016 medziročne zrýchliла svoj rast podľa domáceho konceptu (ESA 2010) o 0,4 p. b. na o 2,4 %, pričom

⁷¹ http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip025_en.pdf

⁷² PPS (Purchasing Power Standards, parita (štandard) kúpnej sily) je umelý výmenný kurz peňažných mien jednotlivých krajín, zohľadňujúci cenové hladiny nakupovaných tovarov a služieb v týchto krajinách. Je možné ho chápať aj ako cenový index porovnávajúci ceny tovarov a služieb v daných krajinách. Služi na reálnejšie vyjadrenie rôznych ekonomických súvislostí, než aké poskytujú oficiálne výmenné kurzy peňažných mien daných krajín.

ide o najlepší výsledok od roku 2009. Zamestnanosť vzrástla aj v priemere v EU28, hoci nie tak výrazne ako na Slovensku (podľa ESA 2010 o 1,2 %). Nárast zamestnanosti na Slovensku bol najvyšší v rámci krajín V4 a šiesty najvyšší v EU28. Najväčší nárast zamestnanosti zaznamenala Malta (o 3,7 %). Vyšší rast zamestnanosti ako na Slovensku bol ešte v Luxembursku (o 3 %), v Írsku, Španielsku a na Cypre (všetky tri krajiny rast o 2,7 %). V Lotyšsku a v Rumunsku zamestnanosť klesla. V nasledujúcich rokoch sa na Slovensku očakáva pokračovanie rastu zamestnanosti (v roku 2017 o 1,4 % a v roku 2018 o 1,3 %), ktorý bude opäť vyšší ako v priemere EU28 (0,9 % v roku 2017 a 0,8 % v roku 2018).

Deficit verejných financií na Slovensku v roku 2016 medziročne klesol o 1 p. b. na 1,7 % HDP a bol na rovnakej úrovni ako priemerný deficit EU28. Hlavným dôvodom zlepšenia boli vysoké výnosy z daní právnických osôb, čo poukazuje na ich rastúcu ziskovosť a zlepšenie vo výbere daní, ako aj stabilný rast daní z príjmov fyzických osôb a odvodov. Najvyšší deficit v rámci EU28 malo Španielsko (4,5 %), Francúzsko (3,4 %), Rumunsko a Veľká Británia (obe krajiny 3 %). Podľa prognózy EK by sa deficit na Slovensku mal v nasledujúcich rokoch postupne znižovať, a to na 1,3 % HDP v roku 2017 a 0,6 % HDP v roku 2018, najmä vďaka veľmi priaznivým ekonomickým podmienkam a konsolidačným opatreniam na strane príjmov. **Konsolidovaný dlh verejných financií** podľa Eurostatu (hrubý dlh verejnej správy) v SR v roku 2016 klesol na 51,9 % HDP (85,1 % HDP v EU28). Hodnotu nad 100 % HDP predstavoval verejný dlh v Grécku (179 %), v Taliansku (133,1 %), v Portugalsku (130,4 %), ale aj na Cypre (107,8 %) a v Belgicku (105,9 %). Očakáva sa, že pomer dlhu k HDP na Slovensku sa bude ďalej znižovať a v roku 2018 klesne na 50 %.

Inteligentný a inkluzívny rast

Hlavným cieľom stratégie Európa 2020 je zvýšiť **mieru zamestnanosti** mužov a žien vo veku od 20 do 64 rokov na 75 %. SR má k tomuto európskemu cieľu prispieť zvýšením miery zamestnanosti svojich obyvateľov v danej vekovej kategórii na 72 %. Vyššia miera zamestnanosti v Európe sa má dosiahnuť najmä prostredníctvom vyššej zamestnanosti žien, starších osôb, mladých ľudí, ľudí s nízkou kvalifikáciou a legálnych migrantov. V roku 2016 sa miera zamestnanosti vo vekovej skupine od 20 do 64 rokov v priemere v EU28 medziročne zvýšila o 1 p. b. na úroveň 71,1 % (u žien sa zvýšila o 1 p. b. na 65,3 % a u mužov tiež o 1 p. b. na 76,9 %). V SR miera zamestnanosti dosiahla 69,8 % a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o 2,1 p. b. (viac sa zvýšila u žien ako u mužov, a to o 2,4 p. b. na 62,7 %, u mužov o 1,9 p. b. na 76,9 %). Najvyššiu mieru zamestnanosti v rámci EU28 v roku 2016 malo Švédsko, konkrétne na úrovni 81,2 %, čím tretí rok po sebe dosiahlo svoj národný cieľ v tejto oblasti (80,0 %). Vysokú mieru zamestnanosti nad 75 % dosahovali tiež krajiny ako Nemecko (78,7 %), Veľká Británia (77,6 %), Dánsko (77,4 %), Holandsko (77,1 %) ale i Česká republika (76,7 %), Estónsko (76,6 %) a Litva (75,2 %). Miera zamestnanosti bola najnižšia v Grécku, kde v roku 2016 stúpila iba na 56,2 %. K nižšej miere celkovej zamestnanosti prispieva nižšia miera ekonomickej aktivity žien a starších ľudí.

Miera zamestnanosti žien zaostáva za mierou zamestnanosti mužov na Slovensku (v roku 2016 o 14,2 p. b.) i v priemere v EU28 (o 11,6 p. b.). Rodové rozdiely v miere zamestnanosti v roku 2016 sa v EU28 medziročne nezmenili a v SR mierne poklesli (o 0,5 p. b.). Najnižšia miera zamestnanosti žien a zároveň vysoké rozdiely v zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú v Grécku (46,8 %, 19 p. b.), v Taliansku (51,6 %, 20,1 p. b.) a na Malte (55,5 %, 27,6 p. b.). Vyššie rozdiely v miere zamestnanosti mužov a žien ako na Slovensku sú aj v Rumunsku (17,6 p. b.) a v Českej republike (16 p. b.) Vysokú mieru zamestnanosti žien nad 72 % dosahuje Švédsko (79,2 %), Nemecko (74,5 %), Litva (74,3 %), Dánsko (74 %), Estónsko (72,6 %) a Veľká Británia (72,1 %), z toho Litva a Lotyšsko majú najnižšie rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami (1,9 a 2,9 p. b.).

Na podporu zamestnanosti žien sú potrebné politiky na zosúladenie pracovného a súkromného života. Vo všeobecnosti je hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje účasť žien na pracovnom trhu, predovšetkým prístup k službám starostlivosti o deti. Keďže ženy častejšie zabezpečujú starostlivosť o deti a rodinu ako muži, rodičovstvo a rodinné povinnosti viac ovplyvňujú ich zamestnanosť obzvlášť v podmienkach, keď je nedostatok služieb starostlivosti o deti či o iných na starostlivosť odkázaných členov rodiny alebo sú príliš drahé, a tak málo dostupné. Rozdiely v miere zamestnanosti medzi mužmi a ženami sú na Slovensku najvýraznejšie pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov, keď predstavujú

až 45,2 p. b. (42,1 % ženy a 87,3 % muži vo vekovej kategórii 15-64 rokov), v EU28 je tento rozdiel nižší (26,8 p. b.). V prípade Slovenska ide o tretí najvyšší rozdiel v EU28 pri starostlivosti o dieťa do 6 rokov, vyšší je iba v Českej republike a v Maďarsku. Rozdiely sa znižujú s vekom dieťaťa, pri starostlivosti o dieťa vo veku 6 – 11 rokov je rodový rozdiel v miere zamestnanosti v SR už nižší ako v priemere v EU28 (9,6 p. b. verzus 15,3 p. b.) a pri dieťati nad 12 rokov predstavuje rodový rozdiel v SR iba 2,3 p. b. (oproti 9,8 p. b. v EU28). Medziročne sa situácia mierne zlepšila a rodové rozdiely zmiernili, nakoľko zamestnanosť žien s najmladším dieťaťom do 6 rokov, 6 – 11 rokov, ako aj s najmladším dieťaťom vo veku nad 11 rokov vzrástla viac ako u mužov.

Na vplyv materstva na zamestnanosť žien možno poukázať aj údajom o miere zamestnanosti žien bez detí vo veku 25 – 54 rokov v SR (82 %), ktorá preyšuje mieru zamestnanosti žien bez detí v EU28 (76,6 %) a je veľmi podobná miere zamestnanosti mužov v tejto vekovej kategórii bez detí (82,5 %). Nízka miera zamestnanosti žien s dieťaťom vo veku do 6 rokov odzrkadľuje nedostatok zariadení starostlivosti o deti (najmä do 3 rokov) a nízku mieru využívania flexibilných pracovných režimov. Európska rada odporúča Slovenskej republike zlepšiť možnosti pre zamestnávanie žien najmä rozširovaním poskytovania cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti.

Jednou z priorit Európskej únie je zabezpečiť dostupnosť služieb starostlivosti o deti vo veku od 0 rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky, ktoré sú cenovo prístupné a kvalitné. Barcelonský cieľ z roku 2002 zahrnutý do lisabonskej stratégie, ktorý spočíval v požiadavke *odstrániť prekážky v účasti žien na trhu práce a s prihliadnutím na dopyt a v súlade s vnútroštátnymi systémami v danej oblasti v krajinách zriadiť do roku 2010 zariadenia starostlivosti pre najmenej 90 % detí vo veku od troch rokov do začiatku povinnej školskej dochádzky a pre najmenej 33 % detí vo veku do troch rokov*, je včlenený aj do stratégie Európa 2020. Podľa údajov EU SILC v EU28 sa v roku 2015 poskytovala **formálna starostlivosť** v zariadeniach o 30,3 % detí do 3 rokov veku. Na Slovensku je využívanie takejto starostlivosti dlhodobo veľmi nízke. V roku 2015 využívalo zariadenie formálnej starostlivosti iba 1,1 % detí vo veku mladšom ako 3 roky. V prípade 0,2 % detí sa využila starostlivosť v trvaní od 1 do 29 hodín týždenne a v prípade 0,9 % detí do 3 rokov starostlivosť v trvaní viac ako 30 hodín týždenne. Pre deti vo veku 3 až 6 rokov sa poskytuje formálna starostlivosť na Slovensku v širšom meradle. V roku 2015 bola takáto starostlivosť poskytovaná pre 67,5 % detí (v priemere EU28 išlo o 83,3 % detí) a v prípade 53,6 % detí išlo o starostlivosť nad 30 hodín týždenne (v priemere v EU28 49,4 % detí v tomto veku, pričom pre 14 % detí sa využíva starostlivosť do 30 hodín týždenne). Poskytovanie kvalitných služieb starostlivosti a univerzálny prístup ku kvalitnému predškolskému vzdelávaniu sa objavujú nielen medzi opatreniami na zvýšenie zamestnanosti žien, ale aj medzi preventívnymi opatreniami proti predčasnému ukončeniu školskej dochádzky. Predpokladá sa, že prístup k starostlivosti v rannom detstve v SR by sa mal ďalej zlepšovať. MPSVR SR bude v novom programovom období v rámci OP Ľudské zdroje podporovať flexibilné formy práce a flexibilné formy starostlivosti o deti.

Dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni 75 % do roku 2020 do veľkej miery závisí aj od ďalšieho zvýšenia zamestnanosti u starších ľudí. Taktiež demografické výzvy, ktoré súvisia so starnutím populácie, vedú EÚ k potrebe spoločne zvýšiť participáciu starších ľudí na trhu práce a podpore predlžovania pracovného života. **Miera zamestnanosti u starších ľudí** (55 – 64 rokov) na Slovensku od roku 2001 nepretržite rastie, v roku 2016 medziročne narástla o 2 p. b. a dosiahla 49 %. Táto miera zamestnanosti rastie aj v rámci EU28, kde je v priemere na vyššej úrovni (55,3 %). Rast zamestnanosti starších ľudí na Slovensku súvisí najmä so zvyšovaním veku odchodu do dôchodku, ktorý sa uplatňuje najmä u žien (vyrovnávanie s vekom odchodu do dôchodku u mužov), čo dokladuje vyšší nárast miery zamestnanosti v tejto vekovej skupine práve u žien. Miera zamestnanosti starších žien v roku 2015 medziročne stúpila o 2,5 p. b. na 43,5 %, a u mužov o 1,5 p. b. na 55,1 %. Najvyššia miera zamestnanosti starších žien je dlhodobo vo Švédsku (73,5 %), vysokú úroveň nad 66 % dosahuje aj Estónsko (66,5 %).

Dlhší pracovný život a zvýšenie miery zamestnanosti by mali byť podporené aj prostredníctvom lepšieho prístupu k celoživotnému vzdelávaniu. Inkluzívny rast okrem iného znamená investovanie do odbornej prípravy a zvyšovania kvalifikácie s cieľom pomôcť ľuďom všetkých vekových kategórií pripraviť sa na očakávané zmeny na pracovnom trhu. V tejto oblasti Slovensko stále zaostáva, v roku 2016 bola **participácia dospelých na vzdelávaní** tretia najnižšia v EU28 a oproti predchádzajúcemu roku dokonca mierne klesla. V roku 2016 bolo do ďalšieho vzdelávania či tréningu zapojených 2,9 % ľudí vo veku 25 – 64 rokov, oproti tomu priemer EU28 predstavoval 10,8 %. Menší podiel dospelých

zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2016 iba v Bulharsku (2,2 %) a v Rumunsku (1,2 %). Najvyšší podiel dospelých zapojených do celoživotného vzdelávania bol v roku 2016 vo Švédsku (29,6 %), Dánsku (27,7 %) a Fínsku (26,4 %). Nízka miera ďalšieho vzdelávania alebo odbornej prípravy u dospelých môže mať nepriaznivý vplyv na zamestnateľnosť najmä u nízkokvalifikovaných pracovníkov, čím oslabuje úsilie znížiť štrukturálnu nezamestnanosť.

Miera nezamestnanosti na Slovensku zaznamenáva v posledných rokoch výrazný pokles a posúva Slovensko od krajín s najvyššími mierami nezamestnanosti bližšie k priemeru EU28. Situácia na trhu práce sa v roku 2016 opäť zlepšila a miera nezamestnanosti sa znížila o 1,9 p. b. na úroveň 9,6 %, pričom viac klesla u žien (o 2,2 p. b. na 10,7 %) ako u mužov (o 1,5 p. b. na 8,8 %). Išlo o tretí najvýraznejší pokles miery nezamestnanosti v krajinách EU28. V rámci EU28 sa miera nezamestnanosti znížila aj vo väčšine ostatných krajín, v priemere o 0,9 p. b. na úroveň 8,5 %. Miera nezamestnanosti vyššia ako na Slovensku bola v Grécku (23,6 %), v Španielsku (19,6 %), v Chorvátsku (13,3 %), na Cypre (13,1 %), v Taliansku (11,7 %), v Portugalsku (11,2 %) a vo Francúzku (10,1 %). Najnižšia miera nezamestnanosti bola v Českej republike (4 %) a v Nemecku (4,1 %). Pozitívnemu vývoju na Slovensku napomohli aj reformy uskutočnené v oblasti zamestnanosti a realizovanie aktívnej politiky trhu práce. Podľa prognózy EK vplyvom silného ekonomického rastu bude miera nezamestnanosti ďalej klesať, a to na úroveň 8,6 % v roku 2017 a 7,6 % v roku 2018. Pokles nezamestnanosti bude sprevádzaný postupným nárastom miery ekonomickej aktivity. Predpokladá sa, že podiel nezamestnaných na ekonomicky aktívnych klesne aj v priemere v EU28, pričom dosiahne 8 % v roku 2017 a 7,7 % v roku 2018. Vďaka prognóze výraznejšieho pozitívneho vývoja na Slovensku sa miera nezamestnanosti dostane pod priemernú hodnotu EU28 v roku 2018.

Kľúčovými pre dosiahnutie ambiciózných cieľov inteligentného a udržateľného rastu pre všetkých sú mladí ľudia a predovšetkým ich úspešný vstup na trh práce. Mladí ľudia v súčasnosti stoja pred výzvami v systémoch vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj pri vstupe na trh práce. **Miera nezamestnanosti mladých** (do 25 rokov) v EÚ vždy vykazovala vyššie hodnoty ako celková nezamestnanosť. Mladí ľudia patria k hlavným cieľovým skupinám aktívnej politiky trhu práce na Slovensku. Aj vďaka nej sa darí Slovensku od roku 2013 úspešne znižovať vysokú mieru nezamestnanosti tejto vekovej skupiny, ktorá prudko narástla najmä v krízovom a pokrízovom období. V roku 2016 miera nezamestnanosti mladých medziročne klesla už štvrtý rok po sebe, a to o 4,3 p. b. na úroveň 22,2 %. Podobne ako predchádzajúci rok išlo o jeden z najvyšších poklesov v EU28 (štvrtý najväčší). V priemere v EU28 klesla miera nezamestnanosti mladých o 1,6 p. b. na 18,7 %. Napriek medziročnému poklesu v niektorých krajinách EU28 v roku 2015 presahovala 40 %, a to konkrétne v Grécku (47,3 %) a v Španielsku (44,4 %). Najnižšiu mieru nezamestnanosti mladých v roku 2015 vykazovalo Nemecko (7 %), Česká republika (10,5 %) a Holandsko (10,8 %).

Vyššia miera nezamestnanosti mladých poukazuje na ťažkosti pracovnej sily v tejto vekovej skupine uplatniť sa na trhu práce. Na druhej strane pri porovnávaní krajín treba vziať do úvahy, že veľkosť tejto pracovnej sily, t.j. ekonomicky aktívnej populácie v tomto veku sa medzi jednotlivými krajinami odlišuje, nakoľko závisí aj od počtu študujúcej mládeže. Na Slovensku študuje vysoký podiel mládeže, čoho dôsledkom je nízka **miera ekonomickej aktivity mladých do 25 rokov**. V roku 2015 predstavovala pracovná sila 32,4 % z celkovej populácie 15 – 24 ročných. V priemere v EU28 je medzi mladými do 25 rokov vyšší podiel pracovnej sily (41,5 % v roku 2016). Až 92 % z ekonomicky neaktívnej populácie mladých do 25 rokov v roku 2016 na Slovensku bolo z dôvodu vzdelávania sa, pričom v priemere v EU28 predstavuje tento podiel 88,6 %. Po zohľadnení počtu mladých ľudí vo vzdelávacom procese, podiel **mladých ľudí pod 25 rokov, ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy** (tzv. NEET) v roku 2016 predstavoval na Slovensku 12,3 % (medziročný pokles o 1,4 p. b.), čo je menej výrazný rozdiel oproti priemeru EU28 (11,5 %). Na základe odporúčaní Európskej rady ohľadom nezamestnanosti mladých ľudí SR vytvára schému garancií, ktorých cieľom je zaistiť pre mladých pod 25 rokov, ktorí stratili prácu alebo si nemôžu nájsť prácu po ukončení vzdelávania, rýchlu ponuku kvalitného miesta, absolventskej praxe alebo odbornej prípravy.

Ďalším hlavným cieľom EÚ v stratégii Európa 2020 je dosiahnuť, aby najmenej 40 % ľudí vo veku 30 – 34 rokov malo ukončené vysokoškolské (terciárne) alebo ekvivalentné vzdelanie. Vysokokvalifikované obyvateľstvo je kľúčové pri riešení problémov súvisiacich s demografickými zmenami a sociálnou inklúziou v Európe. Podľa EK čoraz viac pracovných miest si vyžaduje

elektronické zručnosti, pritom hospodárstvo EÚ trpí nedostatkom vysokokvalifikovaných pracovníkov v informačných a komunikačných technológiách. V roku 2016 sa **miera vysokoškolsky vzdelanej populácie** vo veku 30 – 34 rokov na Slovensku medziročne zvýšila o 3,1 p. b. na 31,5 %, a to viac u žien (o 5 p. b. na 39,4 %) ako u mužov (o 1,2 p. b. na 24 %), pričom cieľom je dosiahnuť 40 % do roku 2020. V priemere v EU28 v roku 2014 bolo 39,1 % vysokoškolsky vzdelaných ľudí vo veku 30 – 34 rokov.

Využitiu potenciálu mladých ľudí a ich úspešnému prechodu na trh práce môže brániť opustenie školskej dochádzky s nižším ako stredoškolským vzdelaním. V EU28 odchádza zo škôl predčasne a ďalej sa nevzdeláva vysoký podiel mladých ľudí. Napriek dlhodobému poklesu, v roku 2016 bolo v EU28 10,7 % ľudí vo veku 18 – 24 rokov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie. Nedostatok kvalifikácie je hlavnou bariérou pre inklúziu, nakoľko od vzdelania závisí úspešnosť začlenenia sa na trh práce, kvalita práce, odmeňovanie, ale aj úspešnosť ďalšej prípravy pre trh práce počas celého života. Pre dosiahnutie inteligentného a inkluzívneho rastu bol stanovený cieľ udržať mladých ľudí vo vzdelávacom procese a znížiť **podiel predčasne ukončujúcich vzdelávanie** aspoň na úroveň 10 %. Slovenská republika dlhodobo patrí ku krajinám v rámci EÚ s relatívne nízkym podielom osôb, ktoré predčasne ukončujú školskú dochádzku. V roku 2016 sa tento podiel medziročne zvýšil o 0,5 p. b. na úroveň 7,4 %, pričom cieľom SR je znížiť tento podiel pod 6 % do roku 2020. Osôb, ktoré predčasne zanechali školskú dochádzku bolo o niečo viac medzi mužmi (7,6 %) ako medzi ženami (7,2 %). Významnú pozornosť si vyžaduje aj predčasné ukončovanie školskej dochádzky v marginalizovaných rómskych komunitách. Európska rada v tomto kontexte odporúča Slovenskej republike posilňovať účasť rómskych detí od ranného detstva v hlavnom prúde vzdelávania.

Nízkokvalifikovaní pracovníci majú na Slovensku obzvlášť ťažkú pozíciu na trhu práce, keď miera ich nezamestnanosti je dlhodobo najvyššia a miera zamestnanosti dlhodobo najnižšia v EU28. **Miera nezamestnanosti ľudí** vo veku 25 – 64 rokov s dosiahnutým vzdelaním **na úrovni ISCED 0 – 2** (maximálne základné vzdelanie) v roku 2016 na Slovensku medziročne klesla o 5 p. b. na 29,4 %, stále však bola takmer dvojnásobná oproti priemeru EU28 (15,1 %). Najnižšia miera nezamestnanosti ľudí s nízkou kvalifikáciou je vo Veľkej Británii (6,2 %), na Malte (6,4 %) a v Dánsku (6,6 %). **Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí** (ISCED 0 – 2) vo veku 25 – 64 rokov v SR dosiahla 37,2 %, a hoci medziročne stúpila o 2,8 p. b., je najnižšou v Európe a hlboko pod priemerom EU28 (54,3 %). Vyše 60 % dosahuje miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných ľudí v Portugalsku (65,5 %), Dánsku (63,5 %), vo Švédsku (63,3 %), Veľkej Británii (62,8 %), Estónsku (62,7 %) a v Holandsku (60,7 %).

Výrazný pokles nezamestnanosti na Slovensku v roku 2016 sa týkal aj dlhodobo nezamestnaných. **Miera dlhodobej nezamestnanosti** na Slovensku sa medziročne znížila o 1,8 p. b. a dosiahla 5,8 % (5,5 % u mužov a 6,2 % u žien). Išlo o tretí najvýraznejší pokles v krajinách EU28, čo spôsobilo pozitívny posun SR v rebríčku najvyšších mier dlhodobej nezamestnanosti zo štvrtého na šieste miesto. Podiel dlhodobo nezamestnaných na ekonomicky aktívnej populácii sa mierne znížil aj v priemere v EU28, a to o 0,5 p. b. na 4 %. Najvyššia miera dlhodobej nezamestnanosti pretrváva v Grécku (17 %) a v Španielsku (9,5 %), vyššia ako na Slovensku je aj v Taliansku (6,7 %), Chorvátsku (6,6 %) a v Portugalsku (6,2 %). Najnižšia miera dlhodobej nezamestnanosti bola v roku 2016 vo Švédsku a vo Veľkej Británii (obe krajiny 1,3 %) a hodnoty pod 2 % mali miery dlhodobej nezamestnanosti aj v Dánsku (1,4 %), Českej republike, v Nemecku (obe krajiny 1,7 %), v Rakúsku (1,9 %), a na Malte (1,9 %). Vyššia miera dlhodobej nezamestnanosti v Slovenskej ekonomike poukazuje na prítomnosť štrukturálnych nevyvážeností na trhu práce. Dlhodobá nezamestnanosť vyúsťuje do marginalizácie časti ekonomicky aktívneho obyvateľstva a súvisiacich vysokých spoločenských nákladov. Veľmi vysokú mieru dlhodobej nezamestnanosti vykazujú skupiny ľudí, ktoré dosiahli najvyššie základné vzdelanie. Európska rada preto odporúča Slovensku prijať dodatočné opatrenia na riešenie dlhodobej nezamestnanosti, konkrétne zlepšiť aktivačné opatrenia pre dlhodobo nezamestnané osoby a iné znevýhodnené skupiny vrátane individualizovaných služieb a cielenej odbornej prípravy.

Na zamestnanosť môže mať nežiaduce účinky vysoká miera daňového a odvodového zaťaženia pracovných príjmov. Tieto účinky sa môžu týkať hlavne istých skupín, najmä nízkokvalifikovaných pracovníkov alebo pracovníkov s nízkymi mzdami, nakoľko ponuka a dopyt po práci týchto skupín reagujú vo všeobecnosti citlivejšie na zmeny v tejto oblasti. Daňovo-odvodový a sociálny systém na Slovensku vo všeobecnosti pôsobí motivačne pre prijatie zamestnania a snahy zvýšiť si pracovný

príjem, čo možno konštatovať najmä na základe indikátorov pasca nezamestnanosti a pasca nízkej mzdy. Miera daňovo-odvodového zaťaženia nízkych zárobkov na Slovensku (podľa ukazovateľa daňový klin v prípade jednotlivca so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy) je však vyššia ako priemer EU28.

Daňový klin v prípade nízkych miezd⁷³ (podiel daní a odvodov zaplatených zamestnancom a zamestnávateľom na celkovej cene práce) na Slovensku sa v roku 2015 pohyboval nad priemernou úrovňou EU28 (38,8 % v SR oproti 38,4 % v EU28).

Indikátor pasca nezamestnanosti⁷⁴ umožňuje merať rozdiely v príjme pri prechode zo systému sociálnych dávok na trh práce. Pasca nezamestnanosti je v SR veľmi nízka, čo znamená, že sociálny a daňový systém na Slovensku motivuje nezamestnaného jednotlivca k získaniu zamestnania, a to aj nízko plateného. V rámci EU28 si táto pasca udržuje relatívne vysokú úroveň oproti SR, v roku 2015 bola na úrovni 74 %. Hoci sa pasca nezamestnanosti v roku 2015 v SR medziročne mierne zvýšila (o 0,18 p. b. na 44,69 %), ostáva hlboko pod priemerom EU28. Ide o najmenšiu pascu nezamestnanosti v rámci celej Európy a znamená, že po prijatí zamestnania so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy sa predtým nezamestnanému jednotlivcovi zdvihne čistý príjem až o 55,31 %. (V EU28 v priemere by sa hypoteticky jednotlivcovi v takejto situácii zdvihol príjem iba o 26 %).

Pasca nízkej mzdy⁷⁵ podobne ako pasca nezamestnanosti vypovedá o motivácii, resp. demotivácii pracovať, v tomto prípade za vyššiu mzdu. V roku 2015 pasca nízkej mzdy u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi na Slovensku medziročne klesla (o 1,07 p. b.) na úroveň 50,32 %, pričom sa dlhodobo pohybuje pod priemerom EU28 (59,82 % v roku 2015). Pasca nízkej mzdy v prípade jednotlivca v roku 2015 dosiahla 29,69 %, čo bolo hlboko pod priemerom EU28 (44,58 %). Údaje o pasci nízkej mzdy za Slovensko v roku 2015 znamenajú, že pri zvýšení hrubej mzdy z 33 % na 67 % priemernej mzdy vzrastie čistý príjem u dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi o 49,68 % a u jednotlivca až o 70,31 %. Či už v prípade jednotlivca alebo dvojice (s jedným zarábajúcim členom) s dvomi deťmi patrí pasca nízkej mzdy na Slovensku skôr k nižším v Európe.

V rámci stratégie Európa 2020 a podpory inkluzívneho rastu je stanovený ďalší hlavný cieľ, a to znížiť **počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia** aspoň o 20 mil. (na 19,4 %). V roku 2015 v rámci EU28 bolo 118,823 mil. ľudí (23,7 %) ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, pričom tento počet oproti roku 2008 vzrástol o 1,6 mil. ľudí. Cieľ je monitorovaný prostredníctvom indikátora zloženého z 3 subindikátorov, t.j. ľudia v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia boli buď žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou⁷⁶, a/alebo osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch⁷⁷ a/alebo závažne materiálne deprivované osoby⁷⁸. Ide o ľudí žijúcich v domácnostiach, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne a/alebo s nízkym príjmom, a/alebo si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život. Osoby sú počítané iba raz, hoci sa môžu nachádzať v niekoľkých subindikátoroch. Celkový počet ľudí

⁷³ Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí so mzdou na úrovni 67 % priemernej mzdy

⁷⁴ Pasca nezamestnanosti sa vzťahuje k situácii, keď čisté pracovné zárobky sú relatívne nízke vo vzťahu k dávkam poskytovaným v nezamestnanosti. Obrátene ide o % zvýšenia disponibilného príjmu, keď sa zamestnanec vráti do zamestnania po období nezamestnanosti a dostane mzdu na úrovni 67 % priemernej mzdy. Indikátor sa vzťahuje k jednotlivcovi bez detí.

⁷⁵ Pasca nízkej mzdy je meraná ako percento, o ktorý sa zníži hrubý príjem kombinovaným efektom daní z príjmu, sociálnych príspevkov a akýchkoľvek iných sociálnych dávok, ak zárobok vzrastie z úrovne z 33 % na 67 % priemernej mzdy. Obrátene hovorí o % zvýšenia čistého príjmu, ak vzrastie hrubý príjem.

⁷⁶ Ľudia žijúci v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú ľudia vo veku 0 – 59 žijúci v domácnostiach, kde dospelí pracujú menej ako 20 % z toho, koľko mohli potenciálne odrobiť v minulom roku (študenti sú vylúčení).

⁷⁷ Ide o osoby s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby, ktorou je 60 % národného mediánu ekvivalentného príjmu (po všetkých sociálnych transferoch, ktoré sa počítajú ako súčasť príjmu). Ekvivalentný príjem je počítaný pre každého jednotlivca ako disponibilný príjem do domácnosti delený veľkosťou domácnosti, ktorá zohľadňuje nasledovné váhy pre jednotlivých členov domácnosti: 1,0 pre prvého dospelého, 0,5 pre každého ďalšieho člena staršieho ako 14 rokov a 0,3 pre dieťa mladšie ako 14 rokov.

⁷⁸ Materiálna deprivácia zahŕňa indikátory vzťahujúce sa k ekonomickej záťaži, predmetom dlhodobej spotreby, bývaniu a prostrediu obdobia. Ťažko materiálne deprivovaní ľudia majú veľmi obmedzené životné podmienky nedostatkom zdrojov a zažívajú minimálne 4 z nasledovných 9 položiek deprivácie: nemôžu si dovoliť: a) platiť načas nájom/hypotéku a účty spojené s bývaním, b) udržať doma adekvátne teplo, c) čeliť neočakávaným výdavkom, d) jesť mäso, rybu alebo ekvivalentné jedlo každý druhý deň, e) týždennú dovolenku mimo domu, f) auto, g) práčku, h) farebný televízor, i) telefón (vrátane mobilného telefónu).

v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia je nižší ako suma počtov ľudí v každej z troch foriem chudoby a sociálneho vylúčenia, nakoľko niektoré osoby môžu trpieť súčasne viacerými formami.

Slovenská republika si v stratégii Európa 2020 za cieľ vytýčila, že do roku 2020 zníži celkový počet týchto osôb oproti východiskovému roku 2008 o 170 tis. (na 17,2 %). V roku 2015 sa na Slovensku nachádzalo v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia 963 tis. ľudí (18,4 %), čo bolo o 148 tis. ľudí menej ako v roku 2008. Situácia sa oproti roku 2014 takmer nezmenila. Viac ohrozené boli ženy (18,6 %) ako muži (18,1). Medziročne klesol počet ľudí v riziku chudoby (príjmovej), ako aj počet závažne materiálne deprivovaných. Počet ľudí žijúcich v domácnosti s nízkou intenzitou práce sa mierne zvýšil. V roku 2015 bolo v SR 643 tis. **ľudí v riziku chudoby** (12,3 % oproti 17,3 % v EU28), 471 tis. **ľudí závažne materiálne deprivovaných** (9 % oproti 8,1 % v EU28) a 295 tis. osôb **žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce** (7,1 % oproti 10,6 % v EU28). Najvyšší podiel osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia bol v Bulharsku (41,3 %), v Rumunsku (37,4 %) a v Grécku (35,7 %) a najnižší v Českej republike (14 %), vo Švédsku (16 %) a v Holandsku (16,4 %). Podľa predbežných údajov ŠÚ SR z EU SILC 2016, podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia oproti roku 2015 mierne klesol (o 0,3 p. b. na 18,1 %), a to najmä vďaka poklesu podielu ľudí trpiacich závažnou materiálnou depriváciou a poklesu podielu ľudí žijúcich v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce (podiel ľudí v riziku príjmovej chudoby naopak mierne stúpol).

Z hľadiska veku vo vyššom riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako ostatné vekové skupiny sa nachádzajú deti, a to vo väčšine krajín EU28 vrátane Slovenska. V roku 2015 v EU28 trpelo aspoň jednou z troch foriem chudoby alebo sociálneho vylúčenia 26,9 % detí mladších ako 18 rokov (23 % ľudí nad 18 rokov a 17,4 % nad 65 rokov). Na Slovensku to bolo 24,9 % detí do 18 rokov v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia oproti 16,9 % ľudí nad 18 rokov a 12,8 % ľudí nad 65 rokov. Podiel detí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia na Slovensku sa v roku 2015 medziročne ešte zvýšil o 1,3 p. b., podiel ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením nad 18 a nad 65 rokov sa znížil.

Čo sa týka jednotlivých elementov, ktoré definujú riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia, najvyšší podiel ľudí s disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby bol v roku 2015 v Rumunsku (25,4 %), vysoký podiel nad 20 % bol aj v Lotyšsku (22,5 %), Litve (22,2 %), v Španielsku (22,1 %), v Bulharsku (22 %), v Estónsku (21,6 %), v Grécku (21,4 %) a v Chorvátsku (20 %). Najnižší podiel ľudí s takýmto nízkym príjmom bol v Českej republike (9,7 %). Podiel ľudí v EU28, ktorí sú závažne materiálne deprivovaní, výrazne variuje od 0,7 % vo Švédsku až po 34,2 % v Bulharsku. Podiel ľudí do 59 rokov žijúcich v domácnostiach s nízkou pracovnou intenzitou je najvyšší v Írsku (19,2 %) a najnižší je v Luxembursku (5,7 %).

Tabuľka 5.1 Vývoj vybraných hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020

hlavné indikátory Európy 2020/rok		SR										EU28							
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Miera zamestnanosti 20 - 64 ročných (cieľ EÚ = 75 %, cieľ SR = 72 %)	spolu	68,8	66,4	64,6	65,0	65,1	65,0	65,9	67,7	69,8	70,3	69,0	68,6	68,6	68,4	68,4	69,2	70,1	71,1
	ženy	60,3	58,2	57,4	57,4	57,3	57,8	58,6	60,3	62,7	62,8	62,3	62,1	62,2	62,4	62,6	63,5	64,3	65,3
	muži	77,4	74,6	71,9	72,5	72,8	72,2	73,2	75,0	76,9	77,8	75,7	75,1	75,0	74,6	74,3	75,0	75,9	76,9
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém bez získania kvalifikácie (cieľ EÚ = 10 %, cieľ SR = 6 %)	spolu	6,0	4,9	4,7	5,1	5,3	6,4	6,7	6,9	7,4	14,7	14,2	13,9	13,4	12,7	11,9	11,2	11,0	10,7
	ženy	4,9	4,1	4,9	4,6	4,6	6,1	6,6	6,8	7,2	12,7	12,3	11,9	11,5	10,9	10,2	9,6	9,5	9,2
	muži	7,1	5,7	4,6	5,4	6,0	6,7	6,9	6,9	7,6	16,6	16,1	15,8	15,3	14,5	13,6	12,8	12,4	12,2
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 - 34 rokov (cieľ EÚ = 40 %, cieľ SR = 40 %)	spolu	15,8	17,6	22,1	23,2	23,7	26,9	26,9	28,4	31,5	31,1	32,3	33,8	34,8	36,0	37,1	37,9	38,7	39,1
	ženy	17,6	19,8	26,2	27,3	28,2	31,8	31,5	34,4	39,4	34,3	35,7	37,3	38,6	40,2	41,4	42,3	43,4	43,9
	muži	14,0	15,5	18,2	19,4	19,4	22,3	22,5	22,8	24,0	28,0	29,0	30,3	31,0	31,8	32,8	33,6	34,0	34,4
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v %		20,6	19,6	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	18,4	18,1*	:	:	23,7	24,3	24,7	24,6	24,4	23,7	:
- osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou		5,2	5,6	7,9	7,7	7,2	7,6	7,1	7,1	5,1*	:	:	10,3	10,5	10,5	10,9	11,2	10,6	:
- osoby žijúce v riziku chudoby po sociálnych transferoch		10,9	11,0	12,0	13,0	13,2	12,8	12,6	12,3	12,7*	:	:	16,5	16,8	16,8	16,7	17,2	17,3	:
- závažne materiálne deprivované osoby v %		11,8	11,1	11,4	10,6	10,5	10,2	9,9	9,0	8,2*	:	:	8,4	8,8	9,9	9,6	8,9	8,1	7,8ep

Zdroj: EUROSTAT, * predbežné údaje ŠÚ SR

Poznámky: Údaje o chudobe sú počítané ŠÚ SR na základe EU SILC, referenčný rok pre zisťovanie príjmu je predchádzajúci rok, e – odhad, p – predbežný údaj, v roku 2011 v SR zmena v časovom rade pri miere zamestnanosti 20 – 64 ročných, v rokoch 2011 a 2014 zmena v časovom rade pri podiele osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém a v časovom rade pre mieru vysokoškolsky vzdelanej populácie v SR aj v EU28

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha ku kapitole 1

Tabuľka 1	Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR
Tabuľka 2	Indexy spotrebiteľských cien
Tabuľka 3	Výstavba a úbytok bytov
Tabuľka 4	Počet obyvateľov SR podľa regiónov
Graf 1	Priemerný vek obyvateľstva v jednotlivých okresoch SR

Príloha ku kapitole 2

Tabuľka 1	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v roku 2016
Tabuľka 2	Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2016 (priemer za rok v %)
Tabuľka 3	Pracujúci podľa krajov v roku 2016 (priemer za rok)
Tabuľka 4	Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2
Tabuľka 5	Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2016 (priemer za rok v %)
Graf 1	Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých okresoch SR (priemer za rok 2016)
Tabuľka 6	Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2016
Tabuľka 7	Nástroje aktívnych opatrení trhu práce Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce
Tabuľka 8	Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2015 a 2016 podľa krajov
Tabuľka 9	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa dosiahnutého stupňa vzdelania – rok 2016
Tabuľka 10	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 – rok 2016
Tabuľka 11	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2016
Tabuľka 12	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2016
Tabuľka 13	Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2016
Tabuľka 14	Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2016
Tabuľka 15	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2016
Tabuľka 16	Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2016
Tabuľka 17	Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 18	Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 19	Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 20	Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére (€/hod)
Tabuľka 21	Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2016
Tabuľka 22	Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2015 podľa odvetví

Príloha ku kapitole 3

Tabuľka 1	Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2016
-----------	---

Tabuľka 2	Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2016
Tabuľka 3	Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia
Tabuľka 4	Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2016
Tabuľka 5	Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2016
Tabuľka 6	Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2016
Tabuľka 7	Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2016
Tabuľka 8	Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia
Tabuľka 9	Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2016
Tabuľka 10	Výplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2016
Tabuľka 11	Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2016
Graf 1	Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2016
Graf 2	Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2016
Graf 3	Regionálne rozdelenie poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa, priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2016
Graf 4	Regionálne rozdelenie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi, podiel osôb v systéme na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2016
Tabuľka 12	Počet poberateľov a čerpanie finančných prostriedkov na resocializačný príspevok v rokoch 2015 a 2016
Tabuľka 13	Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2016
Tabuľka 14	Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/
Tabuľka 15	Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch
Tabuľka 16	Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12.
Tabuľka 17	Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2015 a 2016
Tabuľka 18	Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2015 a 2016
Tabuľka 19	Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2015 a 2016
Tabuľka 20	Opatrovateľská služba poskytovaná obcami
Tabuľka 21	Prepravná služba poskytovaná obcami
Tabuľka 22	Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita
Tabuľka 23	prijímatelia sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb
Tabuľka 24	Výdavky zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 25	Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2014 a 2015
Tabuľka 26	Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom
Tabuľka 27	Počet žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby vo vybraných druhoch zariadení sociálnych služieb
Tabuľka 28	Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb
Tabuľka 29	Počet zamestnancov, objemy plátov a vybrané zložky platu v eurách za rok 2016 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní.
Tabuľka 30	Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2014
Tabuľka 31	Príjmy na sociálnu ochranu, 2014
Tabuľka 32	Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2014
Tabuľka 33	Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu, indexy 2014/2013 a 2014/2006
Tabuľka 34	Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2013
Tabuľka 35a	Národné projekty OP EŽ vyhlásené do konca roka 2016
Tabuľka 35b	Dopytovo orientované projekty OP EŽ vyhlásené do konca roka 2016
Tabuľka 36	Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Príloha ku kapitole 4

Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2014 – 2015)

Príloha ku kapitole 5

Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v roku 2016 – makroekonomické prostredie

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku – inteligentný a inkluzívny rast

PRÍLOHA KU KAPITOLE 1

Tabuľka 1 Základné ukazovatele ekonomického vývoja SR

Ukazovateľ	Merná jednotka	2012	2013	2014	2015	2016
HRUBÝ DOMÁCI PRODUKT ¹⁾						
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	mld. €	72,7	74,8	75,9	78,7	81,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,9	102,0	102,4	103,6	102,9
Hrubý domáci produkt v s. c. ²⁾	mld. €	70,6	71,7	73,5	76,3	78,9
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	101,7	101,5	102,6	103,8	103,3
INFLÁCIA ³⁾						
Medziročná miera inflácie						
posledný mesiac obdobia	%	3,2	0,4	-0,1	-0,5	0,2
v priemere za obdobie	%	3,6	1,4	-0,1	-0,3	-0,5
EKONOMICKÁ AKTIVITA PODEA VZPS ⁴⁾						
Počet pracujúcich	tis. osôb	2 329,0	2 329,3	2 363,0	2 424,0	2 492,1
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	100,6	100,0	101,5	102,6	102,8
Počet nezamestnaných	tis. osôb	377,5	386,0	358,7	314,3	266,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	103,5	102,3	92,9	87,6	84,6
Miera nezamestnanosti	%	14,0	14,2	13,2	11,5	9,7
ZAMESTNANOSŤ						
Priemerný počet zamestnaných osôb						
v hospodárstve spolu ⁵⁾	tis. osôb	2 191,3	2 176,1	2 204,6	2 251,6	2 307,0
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	99,9	99,3	101,3	102,1	102,5
PRIEMERNÁ MESAČNÁ MZDA						
zamestnanca za hospodárstvo spolu ⁶⁾						
nominálna	€	805	824	858	883	912
index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100	%	102,4	102,4	104,1	102,9	103,3
reálna – index, rovnaké obdobie predchádz. roku = 100 ⁷⁾	%	98,8	101,0	104,2	103,2	103,8

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrtroku 2016

1) metodika ESA 2010, údaje od roku 2016 sú spresnenými štvrťročnými odhadmi

2) v stálych cenách vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2010

3) počítaná zo spotrebiteľských cien, od roku 2005 s ročnou aktualizáciou váh

4) VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl; v priemere za obdobie; pracujúci v zmysle VZPS sú všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň 1 hodinu prácu za mzdu, plat alebo iný druh odmeny alebo prácu za účelom dosiahnutia zisku, vrátane osôb vykonávajúcich prácu na základe dohôd, sezónnych pracovníkov, osôb na riadnej materskej dovolenke, osôb pracujúcich v zahraničí menej ako 1 rok, osôb dochádzajúcich za prácou do zahraničia a osôb platených na aktívnych prácach;

5) zo štvrťročného štatistického výkazníctva; zamestnané osoby sú zamestnanci a podnikatelia; bez žien na materskej dovolenke

6) zo štvrťročného štatistického výkazníctva; bez podnikateľských príjmov; údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

7) index reálnej mzdy je vypočítaný ako podiel indexu nominálnej mzdy a indexu spotrebiteľských cien

Tabuľka 2 Indexy spotrebiteľských cien

Rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100						
Odbory COICOP	Stále váhy v ‰	2016				
		marec	jún	september	december	rok
Úhrn za SR	1 000,00	99,5	99,2	99,5	100,2	99,5
v tom:						
Potraviny a nealkoholické nápoje	165,835	97,8	96,1	96,6	98,7	97,2
Alkoholické nápoje a tabak	51,199	99,7	100,9	100,7	101,3	100,6
Odevy a obuv	44,101	100,3	100,7	99,9	100,2	100,3
Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	270,709	98,7	98,5	98,9	98,8	98,6
Nábytok, vybavenie domácnosti a bežná údržba domu	66,734	100,1	99,9	100,1	99,9	100,3
Zdravie	44,713	100,9	101,0	100,9	101,6	101,2
Doprava	74,062	96,1	96,7	99,0	102,0	97,6
Pošty a telekomunikácie	34,548	99,8	100,3	100,3	100,6	100,2
Rekreácia a kultúra	87,043	102,0	101,8	101,1	101,4	101,5
Vzdelávanie	18,345	100,9	101,5	101,8	101,9	101,4
Hotely, kaviarne a reštaurácie	62,809	102,4	102,3	102,0	101,9	102,2
Rozličné tovary a služby	79,901	101,5	101,3	101,4	101,4	101,4

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2016

Tabuľka 3 Výstavba a úbytok bytov

Ukazovateľ	Počet bytov			Úbytok bytov	
	začatých v roku 2016	rozostavaných k 31.12.2016	dokončených v roku 2016	spolu v roku 2016	z toho asanáciou v r. 2016
Byty spolu	a) 21 441	71 581	15 672	1 452	1 296
	b) 109,2	108,0	101,3	112,4	111,9
v tom sektor:					
verejný	a) 573	1 465	336	4	3
	b) 270,3	70,5	94,9	57,1	42,9
súkromný	a) 20 868	70 116	15 336	1 448	1 293
	b) 107,4	109,2	101,4	112,7	112,3
z úhrnu bytov					
Byty v rodinných domoch	a) 12 972	43 080	11 195	-	-
	b) 116,5	100,7	113,5	-	-

Zdroj: ŠÚ SR Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrťroku 2016

a) počet

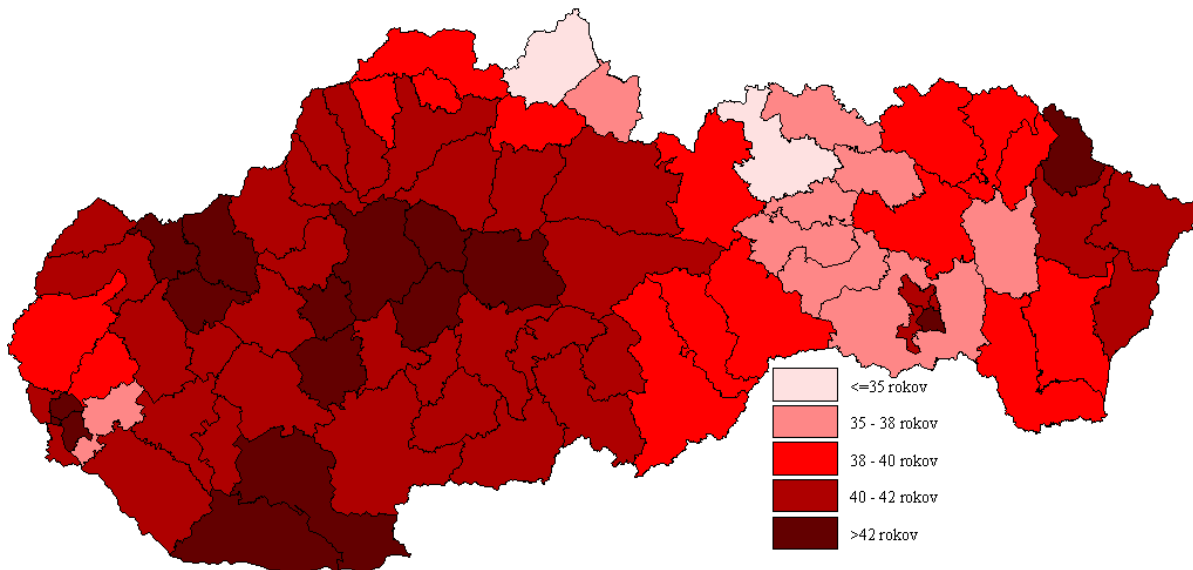
b) indexy, rovnaké obdobie predchádzajúceho roka = 100

Tabuľka 4 Počet obyvateľov SR podľa regiónov

	Počet trvale bývajúcich obyvateľov k 31. 12. 2016	Podiel na celkovej počte trvale bývajúcich obyvateľov v SR	Index 2016/2015
Bratislavský kraj	641 892	11,8%	101,4%
Trnavský kraj	561 156	10,3 %	100,3%
Trenčiansky kraj	588 816	10,8 %	99,8%
Nitriansky kraj	680 779	12,5 %	99,7%
Žilinský kraj	690 778	12,7 %	100,0%
Banskobystrický kraj	651 509	12,0 %	99,8%
Prešovský kraj	822 310	15,1 %	100,2%
Košický kraj	798 103	14,7 %	100,2%
Slovenská republika	5 435 343	100,0 %	100,2%

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 1 Priemerný vek obyvateľstva v jednotlivých okresoch SR

Zdroj: ŠÚ SR

PRÍLOHA KU KAPITOLE 2

Tabuľka 1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v roku 2016

Stupeň vzdelania	v tisícoch			index 2016/2015		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	2 758,1	1 510,8	1 247,4	100,7	100,4	101,1
Podľa vekových skupín						
15 – 19 roční	20,7	12,9	7,8	112,5	117,3	104,0
20 – 24 roční	185,4	116,5	69,0	97,2	98,6	95,0
25 – 29 roční	337,1	193,6	143,6	98,8	98,2	99,8
30 – 34 roční	365,1	212,8	152,3	100,5	98,9	102,9
35 – 39 roční	404,3	225,4	178,9	100,2	99,9	100,8
40 – 44 roční	384,1	202,2	182,0	102,6	104,4	100,7
45 – 49 roční	320,4	162,3	158,1	98,9	98,5	99,3
50 – 54 roční	323,3	162,7	160,6	100,4	100,2	100,6
55 – 59 roční	293,0	148,4	144,6	99,5	99,0	100,1
60 – 64 roční	103,9	62,8	41,2	118,9	114,8	126,0
65 a viac roční	20,9	11,5	9,5	107,2	94,3	130,1
Podľa vzdelania (15+ roční)						
základné	154,5	79,4	75,1	97,5	99,1	95,9
stredné odborné (učňovské) bez mat.	764,1	499,2	264,9	98,2	100,5	94,2
stredné odborné (učňovské) s mat.	168,5	106,6	61,8	96,1	92,5	102,8
úplné stredné všeobecné	114,6	53,5	61,1	108,7	116,6	102,5
úplné stredné odborné	916,4	480,9	435,6	100,7	100,5	100,9
vyššie odborné	21,9	7,4	14,4	100,5	85,1	109,9
vysokoškolské – 1. stupeň	70,3	25,9	44,4	87,3	77,8	94,1
vysokoškolské – 2. stupeň	531,7	250,3	281,4	108,7	105,7	111,5
vysokoškolské – 3. stupeň	16,2	7,5	8,7	83,9	80,6	87,0
bez školského vzdelania	0,1	0,1	-	33,3	33,3	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

**Tabuľka 2 Miera zamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2016
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
15+ roční	54,3	62,1	46,9
15 – 64 roční	64,9	71,4	58,3
20 – 64 roční	69,8	76,9	62,7
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	4,0	4,9	3,0
20 – 24 roční	42,6	54,1	30,6
25 – 29 roční	74,0	84,7	62,8
30 – 34 roční	75,9	87,2	64,1
35 – 39 roční	80,6	88,8	71,9
40 – 44 roční	85,5	89,0	82,0
45 – 49 roční	84,2	85,5	82,9
50 – 54 roční	80,5	81,7	79,2
55 – 59 roční	70,5	74,2	67,0
60 – 64 roční	27,0	34,7	20,2
65 a viac roční	2,6	3,7	1,9
Podľa vzdelania (15 – 64 roční)			
Základné	19,8	21,7	18,1
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	69,0	75,0	59,6
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	76,0	83,8	64,9
Úplné stredné všeobecné	47,0	55,2	41,5
Úplné stredné odborné	76,1	83,7	69,1
Vyššie odborné	78,7	84,8	75,9
Vysokoškolské	77,3	83,2	72,8
Bez školského vzdelania	1,0	1,9	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 3 Pracujúci podľa krajov v roku 2016 (priemer za rok)

Kraj	Počet pracujúcich (v tis. osôb)	Podiel na SR (v %)	Index 2016/2015
SR spolu	2 492,1	100,0	102,8
v tom:			
Bratislavský	333,7	13,4	104,7
Trnavský	280,5	11,3	103,9
Trenčiansky	281,9	11,3	103,1
Nitriansky	318,5	12,8	102,9
Žilinský	316,7	12,7	102,8
Banskobystrický	292,1	11,7	101,0
Prešovský	341,3	13,7	103,6
Košický	327,6	13,1	100,5

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Tabuľka 4 Odvetvová štruktúra zamestnanosti podľa SK NACE Rev. 2

	2015			2016		
	priemerný počet zamestnaných	index rastu 2015 /2014	podiel	priemerný počet zamestnaných	index rastu 2016 /2015	podiel
Hospodárstvo spolu	2 251 631	102,1	100,0%	2 306 968	102,5	100,0%
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	93 618	102,0	4,2%	90 844	97,0	3,9%
B,C,D,E Priemysel spolu	508 714	101,9	22,6%	527 259	103,6	22,9%
B Ťažba a dobývanie	6 742	97,2	0,3%	6 653	98,7	0,3%
C Priemyselná výroba	463 606	102,2	20,6%	482 500	104,1	20,9%
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	17 765	98,0	0,8%	16 868	95,0	0,7%
E Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	20 601	98,9	0,9%	21 237	103,1	0,9%
F Stavebníctvo	155 490	99,2	6,9%	157 382	101,2	6,8%
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	362 363	100,4	16,1%	364 616	100,6	15,8%
H Doprava a skladovanie	145 165	101,8	6,4%	144 615	99,6	6,3%
I Ubytovacie a stravovacie služby	57 127	100,8	2,5%	58 702	102,8	2,5%
J Informácie a komunikácia	63 746	103,3	2,8%	68 638	107,7	3,0%
K Finančné a poisťovacie činnosti	42 363	102,5	1,9%	43 219	102,0	1,9%
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	22 193	99,2	1,0%	23 340	105,2	1,0%
M Odborné, vedecké a technické činnosti	102 016	109,8	4,5%	104 880	102,8	4,5%
N Administratívne a podporné služby	136 321	111,7	6,1%	145 833	107,0	6,3%
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	145 613	101,1	6,5%	146 265	100,4	6,3%
P Vzdelávanie	165 437	100,2	7,3%	166 367	100,6	7,2%
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	150 555	102,2	6,7%	158 830	105,5	6,9%
R Umenie, zábava a rekreácia	48 866	100,5	2,2%	50 769	103,9	2,2%
S Ostatné činnosti	52 049	102,4	2,3%	55 410	106,5	2,4%

Zdroj: ŠÚ SR, štvrťročné výkazníctvo

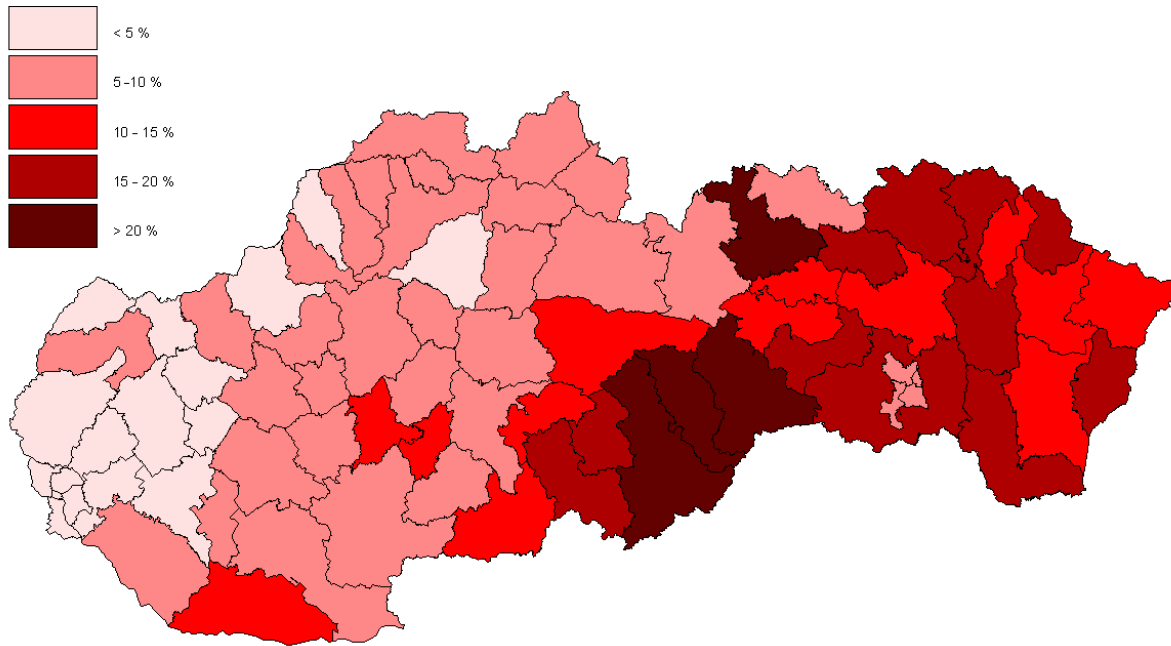
**Tabuľka 5 Miera nezamestnanosti podľa veku a vzdelania v roku 2016
(priemer za rok v %)**

Ukazovateľ	Spolu	Muži	Ženy
Spolu	9,7	8,8	10,7
Podľa vekových skupín			
15 – 19 roční	44,1	43,2	45,7
20 – 24 roční	19,7	17,1	24,1
25 – 29 roční	11,4	10,0	13,4
30 – 34 roční	9,2	8,2	10,5
35 – 39 roční	8,8	7,2	10,8
40 – 44 roční	6,7	6,0	7,5
45 – 49 roční	7,3	6,5	8,3
50 – 54 roční	8,5	8,3	8,6
55 – 59 roční	10,1	9,3	11,0
60 – 64 roční	5,7	6,1	5,1
65 a viac roční	2,6	2,1	3,3
Podľa vzdelania			
Základné	32,1	32,0	32,2
Stredné odborné (učňovské) bez maturity	11,3	10,3	13,1
Úplné stredné odborné (učňovské) s maturitou	10,8	8,2	15,3
Úplné stredné všeobecné	10,1	9,5	10,6
Úplné stredné odborné	7,1	5,9	8,4
Vyššie odborné	4,0	3,0	4,3
Vysokoškolské	5,7	4,8	6,4
Bez školského vzdelania	-	-	-

Zdroj: ŠÚ SR, VZPS

Graf 1 Miera evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých okresoch SR (priemer za rok 2016)

Miera evidovanej nezamestnanosti, priemer za rok 2016

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 6 Stav uchádzačov o zamestnanie absolventov škôl ku koncu roka 2016

Ukazovateľ	Počet uchádzačov o zamestnanie
Absolventi spolu	14 596
z toho	
Absolventi SOŠ s ukončeným stredným alebo nižším stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 12, 13)	2 397
Absolventi SOŠ s ukončeným úplným stredným odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 14)	6 794
Absolventi gymnázií s ukončeným úplným stredným všeobecným vzdelaním (stupeň vzdelania 15)	1 163
Absolventi SOŠ s ukončeným vyšším odborným vzdelaním (stupeň vzdelania 16)	140
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa (stupeň vzdelania 17)	822
Absolventi VŠ s ukončeným vysokoškolským vzdelaním druhého a tretieho stupňa (stupeň vzdelania 18, 19)	3 280

Zdroj: ÚPSVR

Tabuľka 7 Nástroje aktívnych opatrení trhu práce

AOTP podľa prísl. § zákona o službách zamestnanosti	Rok 2015		Rok 2016	
	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v €)
§ 32	3 901	44 224	3 620	44 316
§ 42*	518 061	0	834 754	0
§ 43	133 194	167 697	85 522	225
§ 46	1 473	662 661	5	0
§ 47	103	193 388	208	61 212
§ 49	2 656	9 759 184	1 951	8 249 299
§ 50	3 396	7 990 141	1 739	7 054 949
§ 50a	20	412 939	0	0
§ 50c	0	42 025	0	0
§ 50j	3 103	12 157 305	2 087	7 803 741
§ 50k	126	10 248	0	0
§ 51	7 398	4 480 174	5 683	3 446 954
§ 51a	3 315	4 223 827	3 086	12 978 320
§ 52	24 156	5 209 132	18 545	5 679 431
§ 52a	12 941	10 417 590	9 441	15 402 815
§ 53	5 824	1 141 046	4 911	957 925
§ 53a	46	66 875	816	618 812
§ 53b	170	47 919	183	30 102
§ 53d	1 086	5 841 780	2 090	3 381 145
§ 54	33 637	41 942 518	30 408	73 320 345
§ 56	545	2 929 705	368	1 310 103
§ 56a	29	33 050	28	39 544
§ 57	90	390 473	75	385 398
§ 59	831	3 255 676	990	4 206 871
§ 60	9 808	23 614 157	9 723	26 633 613
Spolu	765 909	135 033 734	1 016 233	171 605 120

Zdroj: ÚPSVR

* § 42 Informačné a poradenské služby – ide o AOTP zabezpečované vlastnými zamestnancami úradov PSVR, bez nárokov na finančné zdroje určené na AOTP.
Poskytovanie príspevkov podľa §50a a §50c bolo zrušené od 1. mája 2013. Finančné prostriedky čerpané v roku 2015 boli naviazané na zmluvy uzatvreté v predchádzajúcich rokoch.

Prehľad realizácie aktívnych opatrení na trhu práce

Sprostredkovanie zamestnania (§ 32)

Úrad PSVR na účely sprostredkovania zamestnania poskytuje UoZ náhradu časti cestovných výdavkov, ktoré súvisia s absolvovaním vstupného pohovoru alebo výberového konania u zamestnávateľa alebo s účasťou na skupinovom sprostredkovaní zamestnania, ktoré organizuje ústredie alebo úrad PSVR na území Slovenskej republiky pre zamestnávateľa alebo pre zamestnávateľa z členského štátu Európskej únie. V roku 2016 bolo týmto opatrením podporených celkom 3 620 UoZ, čo bolo o 281 osôb menej ako v roku 2015. Vyplatených bolo 44 316 eur, čo je o 92 eur viac ako v roku 2015.

Informačné a poradenské služby (§ 42)

Aj v priebehu kalendárneho roku 2016 predstavovalo poskytovanie informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania, výbere zamestnania vrátane jeho zmeny, výbere zamestnanca a adaptácii zamestnanca v novom zamestnaní UoZ, záujemcom o zamestnanie, zamestnávateľom a žiakom dôležitú súčasť politiky trhu práce súvisiacu so sprostredkovaním zamestnania.

Klientom úradov PSVR boli informačné a poradenské služby poskytované individuálnou alebo skupinovou formou v informačných a poradenských strediskách, u zamestnávateľa alebo na školách.

Informačné a poradenské služby boli v roku 2016 poskytnuté 834 754 klientom, z toho bolo 420 604 žien (50,39 %) a 414 150 mužov (49,61 %). Z celkového počtu klientov bolo 25 783 občanov so zdravotným postihnutím (3,09 %). Z hľadiska veku najvyšší podiel (13,80 %) tvorili klienti vo veku 20 – 25 rokov v počte 115 170 klientov, z hľadiska dĺžky evidencie najvyšší podiel (44,96 %) tvorili klienti s dĺžkou evidencie nad 12 mesiacov v počte 375 278. Z hľadiska vzdelania klientov najvyšší podiel (28,37 %) tvorili klienti so stredným odborným vzdelaním v počte 236 841. Zvýšený dôraz sa kládol na poskytovanie služieb, ktoré boli klientom poskytované už pri prvej návšteve úradu PSVR, pri informovaní o zaradení do evidencie UoZ, následne pri podávaní žiadosti o zaradenie do evidencie UoZ a pod., ako aj pri plánovaných návštevách UoZ, resp. podľa potreby či už individuálnou alebo skupinovou formou.

V roku 2016 bolo poskytnutých celkovo 2 234 080 informačných a poradenských služieb, z toho individuálnou formou 1 905 901 (85,31 %) a skupinovou formou 328 179 (14,69 %).

Preventívno-poradenská činnosť pre základné a stredné školy – voľba povolania

Z hľadiska zvyšovania zamestnanosti je dôležité poradenstvo pre žiakov základných a stredných škôl, realizované prostredníctvom informačných a poradenských služieb pri voľbe povolania (ďalej „IaPS pri voľbe povolania“) poskytovaných úradmi PSVR. IaPS pri voľbe povolania pre žiakov základných škôl (ďalej len „ZŠ“) sú obsahovo zamerané najmä na oboznámenie žiakov s charakteristikou povolania a s predpokladmi a požiadavkami na výkon určitého povolania prostredníctvom programovej aplikácie internetového sprievodcu trhu práce (ďalej „ISTP“). IaPS pri voľbe povolania pre žiakov stredných škôl (ďalej len „SŠ“) sú zamerané najmä na poskytovanie informácií o profesiách požadovaných na trhu práce, o komunikácii s potenciálnymi zamestnávateľmi, o službách poskytovaných úradmi PSVR.

IaPS pri voľbe povolania boli v roku 2016 poskytnuté 20 234 žiakom, z toho bolo 9 233 žiakov ZŠ (45,64 %) a 11 000 žiakov SŠ (54,36 %). Tieto služby boli poskytnuté 485 školám, z toho bolo 278 ZŠ a 207 SŠ.

Veľtrh práce JOB EXPO

Pre žiakov ZŠ a SŠ boli v rámci IaPS pri voľbe povolania na veľtrhu práce Job Expo 2016 a medzinárodnej burze práce European Job Days zorganizované interaktívne prednášky, zamerané na poradenstvo, týkajúce sa výberu vhodného povolania, resp. voľby vhodnej strednej školy a poradenstvo, týkajúce sa orientácie na trhu práce. Prednášok, ktoré boli určené žiakom ZŠ, sa zúčastnilo 201 žiakov zo 4 škôl. Na prednáškach určených žiakom SŠ sa zúčastnilo 279 žiakov z 8 škôl.

Burzy informácií

V rámci IaPS pri voľbe povolania boli v roku 2016 organizované burzy informácií pre žiakov ZŠ. Ich hlavným cieľom bolo najmä zvýšenie záujmu o remeselné druhy povolání a súčasne riešenie problému s ich nedostatkom na trhu práce. Zrealizovaných bolo 23 búrz informácií, ktoré zorganizovalo celkovo 19 úradov PSVR.

Búrz informácií sa v roku 2016 zúčastnilo celkovo 162 ZŠ a 8 643 žiakov ZŠ. Na burzách informácií sa prezentovalo celkom 287 SŠ a 129 zamestnávateľov.

Odborné poradenské služby (§ 43)

Úrad PSVR môže zabezpečiť UoZ a ZoZ odborné poradenské služby (ďalej len „OPS“), zamerané na ovplyvňovanie rozhodovania a správania sa UoZ, vytváranie súladu medzi osobnostnými predpokladmi UoZ a požiadavkami na vykonávanie určitého zamestnania, sociálnu a pracovnú adaptáciu UoZ:

- zisťovaním osobnostných predpokladov, schopností UoZ a zhodnotením jeho kompetencií,
- vypracovaním individuálneho akčného plánu na podporu pracovného uplatnenia znevýhodneného UoZ,
- diagnostikovaním a rozpoznaním prekážok vstupu na trh práce,
- vytvorením osobnostného profilu UoZ na určenie aktivít, opatrení a služieb potrebných na jeho začlenenie na trh práce.

OPS v roku 2016 boli poskytnuté celkovo pre 85 522 klientov, z toho bolo 85 516 UoZ a 6 ZoZ. V roku 2016 bolo klientom poskytnutých celkovo 286 911 OPS.

Z celkového počtu UoZ, ktorým boli v roku 2016 poskytnuté OPS, bolo 43 971 žien (51,41 %) a 41 551 mužov (48,59 %).

Z hľadiska dĺžky evidencie sa OPS zúčastnilo najviac UoZ s dĺžkou evidencie viac než 12 mesiacov (34 460 UoZ, 40,29 %). OPS boli poskytované najviac pre UoZ vo veku od 30 do 49 rokov – 28 836 UoZ, čo predstavuje 33,72 %. Z hľadiska vzdelania UoZ najvyšší podiel (32,94 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním, a to v počte 28 172 UoZ.

Celkový počet znevýhodnených UoZ, ktorým boli OPS poskytnuté, je 69 958, čo predstavuje 81,80 % všetkých UoZ, ktorým boli OPS poskytnuté. Najviac znevýhodnených, ktorým boli poskytnuté OPS, bolo UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie (54 492; 63,72 %), za nimi nasledovali dlhodobo nezamestnaní občania (33 615; 39,31 %) a občania starší ako 50 rokov veku (15 512; 18,14 %).

Finančné prostriedky na OPS (náhrada cestovných výdavkov a výdavkov na ubytovanie a stravné) boli vynaložené v roku 2016 v minimálnej miere – vo výške 225 eur.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce uchádzača o zamestnanie (§ 46)

Vzdelávanie a príprava pre trh práce (ďalej len „vzdelávanie“) UoZ je teoretická príprava alebo praktická príprava UoZ, ktorú si vyžaduje jeho uplatnenie na trhu práce a ktorá umožňuje získať nové odborné vedomosti, zručnosti a schopnosti na účel pracovného uplatnenia UoZ vo vhodnom zamestnaní. Vzdelávanie v zmysle zákona o službách zamestnanosti nie je zvýšenie stupňa vzdelania.

Vzdelávanie UoZ sa realizuje formou:

- vzdelávania UoZ zabezpečeného úradom PSVR,
- vzdelávania zabezpečeného z vlastnej iniciatívy UoZ.

Úrad PSVR môže zabezpečiť UoZ vzdelávanie, ak to vyžaduje ich uplatnenie na trhu práce, na základe zhodnotenia ich schopností, pracovných skúseností, odborných zručností, dosiahnutého stupňa vzdelania a zdravotnej spôsobilosti na prácu, najmä v prípade nedostatku odborných vedomostí a odborných zručností a potreby zmeny vedomostí a odborných zručností vzhľadom na dopyt na trhu práce a straty schopností vykonávať pracovnú činnosť v doterajšom zamestnaní. Vzdelávanie realizuje dodávateľ služby vzdelávania vybraný v zmysle zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V roku 2016 sa vzdelávanie,

ktoré zabezpečuje úrad PSVR nerealizovalo, keďže prebiehala príprava na centrálné verejné obstarávanie, ktoré sa plánuje vyhlásiť v 2. polroku 2017.

Ak vzdelávanie nemôže pre UoZ zabezpečiť úrad PSVR, UoZ si môže požadované vzdelávanie zabezpečiť z vlastnej iniciatívy, kedy úrad PSVR UoZ uhradí 100 % nákladov, maximálne však len do výšky 600,00 eur, až po nástupe do zamestnania alebo začatia prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. Na vzdelávanie zabezpečené z vlastnej iniciatívy UoZ boli v roku 2016 uzatvorené dohody pre 5 UoZ, všetky bez následného čerpania. Nízky záujem o tento nástroj AOTP možno vysvetliť uprednostňovaním inovatívnych postupov pri zabezpečovaní vzdelávania pred tradičnými formami vzdelávania, ktoré sú uplatňované čoraz zriedkavejšie. Inovatívne postupy sú reakciou na nesúlad ponuky trhu práce s dopytom po práci a dôkazom ich opodstatnenosti sú napríklad výsledky dosiahnuté v projekte RE-PAS v podobe vysokého počtu zaradených UoZ, ako aj relatívne vysokého počtu umiestnených na trhu práce.

Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnanca (§ 47)

Vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnancov vykonáva zamestnávateľ v záujme ďalšieho pracovného uplatnenia svojich zamestnancov. Účelom pomoci je podpora vzdelávania zamestnancov zamestnávateľa s cieľom zvýšiť ich vzdelanostnú úroveň, pracovný potenciál a adaptabilitu, a aj touto cestou predchádzať hromadnému prepúšťaniu a zvýšeniu ich konkurencieschopnosti. Vzdelávanie sa uskutočňuje v pracovnom čase a je prekážkou v práci na strane zamestnanca. Finančný príspevok sa poskytuje formou refundácie, na základe predložených uhradených účtovných dokladov preukazujúcich skutočnú výšku oprávnených výdavkov. Poskytuje sa zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody s úradom PSVR. Na základe uzatvorenej písomnej dohody môže úrad PSVR poskytnúť príspevok na vzdelávanie a na prípravu pre trh práce zamestnanca najviac do výšky 70 % oprávnených nákladov na vzdelávanie a na prípravu pre trh práce zamestnancov. Oprávnené výdavky sú preukázané výdavky zamestnávateľa, ktoré mu vznikli v priamej súvislosti s realizáciou aktivít vzdelávania a prípravy pre trh práce zamestnancov.

V roku 2016 bol príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce zamestnanca poskytnutý 3 zamestnávateľom, ktorí vzdelávali 166 zamestnancov. V sledovanom období roku 2016 bolo na vzdelávanie zaradených 208 zamestnancov. Z celkového počtu 208 vzdelávaných zamestnancov bolo 176 mužov a 32 žien. Ku koncu roka 2016 bolo na tento účel vyčerpaných 61 212 eur. V roku 2016 bolo v zmysle Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím č. SA.40975 (2015/X) v platnom znení uzatvorených 7 dohôd s podnikateľskými subjektmi, pričom celkový dohodnutý príspevok na 443 zamestnancov bol vo výške 4 476 353,63 eur.

Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)

Príspevok môže úrad PSVR poskytnúť UoZ, ktorý splní podmienky stanovené zákonom o službách zamestnanosti na čiastočnú úhradu nákladov súvisiacich s vytvorením pracovného miesta na samozamestnanie a následným najmenej trojročným prevádzkovaním samostatnej zárobkovej činnosti (ďalej len „SZČ“). Príspevok sa poskytuje UoZ, ktorí budú prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona alebo vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Výška príspevku sa odvíja od násobku celkovej ceny práce definovaného zákonom o službách zamestnanosti a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese. Z hľadiska podpory vytvárania pracovných miest nástroj napomáha vstupu UoZ na otvorený trh práce ako samostatne zárobkovo činných osôb. Príspevok má fakultatívny charakter (nie je naň právny nárok).

V roku 2016 bolo prostredníctvom tohto príspevku podporených 1 951 UoZ, čo je o 705 menej ako v roku 2015, kedy bolo vytvorených 2 656 pracovných miest na samozamestnanie. Celková čerpaná suma v roku 2016 je 8 249 299 eur, čo je o 1 509 885 eur menej ako v roku 2015. Podiel dlhodobo nezamestnaných občanov na využití tohto opatrenia zvýšil z 37,27 % v roku 2015, na 65,62 % v roku 2016.

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného uchádzača o zamestnanie (§ 50)

Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý prijme znevýhodneného UoZ do pracovného pomeru na vytvorené pracovné miesto. Ide o univerzálny široko koncipovaný príspevok na podporu zamestnávania znevýhodnených UoZ, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace a poskytuje sa na úhradu časti celkovej ceny práce. Výška príspevku závisí od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese. Príspevok je poskytovaný najdlhšie počas 12 kalendárnych mesiacov na znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ viac ako 24 mesiacov a najdlhšie počas 24 kalendárnych mesiacov, pričom pri výške príspevku sa neprihliada na právnu formu, predmet činnosti zamestnávateľa a typ znevýhodneného UoZ. Zaviedla sa podmienka sledovania udržateľnosti vytvoreného pracovného miesta, a to aj po ukončení podporného obdobia so záväzkom vrátiť pomernú časť príspevku pri nesplnení tejto podmienky.

V roku 2016 bolo na tento nástroj AOTP zaradených 1 739 znevýhodnených UoZ (1 014 žien, 725 mužov) a čerpané finančné prostriedky v celkovej výške 7 054 949 eur (medziročný pokles o 1 657 UoZ a 935 192 eur).

Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti (§ 50j)

Príspevok sa môže poskytnúť zamestnávateľovi, ktorým je obec alebo samosprávny kraj, právnická osoba, ktorej zakladateľom alebo zriaďovateľom je obec alebo samosprávny kraj a ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru na určitú dobu znevýhodneného UoZ vedeného v evidencii UoZ najmenej tri mesiace, ak pracovný pomer je dohodnutý najmenej v rozsahu polovice ustanoveného týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 80 % z celkovej ceny práce zamestnanca, najviac 60 % z celkovej ceny práce vypočítanej z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas deviatich kalendárnych mesiacov bez možnosti jeho opakovaného poskytovania na zamestnanie toho istého zamestnanca počas obdobia dvoch rokov bezprostredne nasledujúcich po skončení pracovného pomeru.

V roku 2016 bolo podporených 2 087 znevýhodnených UoZ, z toho 998 občanov starších ako 50 rokov a 1 266 dlhodobo nezamestnaných občanov. Na príspevok na podporu miestnej a regionálnej zamestnanosti bolo v roku 2016 vyčerpaných spolu 7 803 741 eur (medziročný pokles o 1 016 UoZ a 4 353 564 eur).

Príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k)

Cieľom tohto opatrenia je podpora zmiernenia dopadov smerujúcich k prepúšťaniu zamestnancov u zamestnávateľov, ktorí v súlade so Zákonníkom práce vymedzili v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov vážne prevádzkové dôvody, pre ktoré nemôže zamestnancom pridelovať prácu, čo vytvára prekážku v práci na strane zamestnávateľa, pri ktorej patrí zamestnancovi náhrada mzdy v sume určenej dohodou najmenej 60 % jeho priemerného zárobku, pričom takúto dohodu nemožno nahradiť rozhodnutím zamestnávateľa.

Príspevok sa môže poskytnúť zamestnávateľovi, ktorý najmenej tri mesiace pred podaním žiadosti o poskytnutie príspevku udržal pracovné miesta aj v prípade pretrvávajúcich vážnych prevádzkových dôvodov vymedzených v písomnej dohode so zástupcami zamestnancov, na základe ktorých po dohode s úradom PSVR na prechodné obdobie obmedzí svoju prevádzkovú činnosť tak, že nebude zamestnancom pridelovať prácu v rozsahu najmenej 6 % a najviac 20 % ustanoveného týždenného pracovného času. Mesačná výška príspevku je 50 % z náhrady mzdy poskytnutej zamestnancovi, najviac 50 % z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za prvý až tretí štvrtrok kalendárneho roka, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom sa príspevok poskytuje. Príspevok sa poskytuje najviac počas 12 mesiacov. V roku 2016 nebol využívaný.

Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe (§ 51)

Cieľom absolventskej praxe je získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy, ako

i získavanie a prehľbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností, ktoré rozšíria možnosti absolventov škôl pri uplatnení na trhu práce, čím sa priamo pôsobí na zvyšovanie zamestnateľnosti UoZ. Absolventská prax prispieva absolventom k hľadaniu si práce vo svojej profesii. Umožňuje im získať prvý kontakt s praxou pri získavaní potrebných zručností.

V roku 2016 bolo na absolventskú prax zaradených 5 683 UoZ, čo bolo o 1 715 UoZ menej ako v roku 2015. V roku 2016 boli vynaložené finančné prostriedky vo výške 3 446 954 eur, čo je o 1 033 220 eur menej ako v roku 2015.

Príspevok na podporu vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51a)

Cieľom AOTP je podpora vytvorenia pracovného miesta v prvom pravidelne platenom zamestnaní u zamestnávateľov, ktorí vytvoria pracovné miesto pre UoZ mladších ako 25 rokov veku, ktorí sú v evidencii UoZ najmenej 3 mesiace alebo pre UoZ mladších ako 29 rokov veku, ktorí sú vedení v evidencii UoZ najmenej 6 mesiacov a ktorí pred prijatím do pracovného pomeru nemali pravidelne platené zamestnanie, ak je pracovný pomer dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času.

V roku 2016 bolo prostredníctvom tohto AOTP podporených 3 086 UoZ, čo bolo o 229 UoZ menej ako v roku 2015. V roku 2016 boli vynaložené finančné prostriedky vo výške 12 978 320 eur, čo je o 8 754 493 eur viac ako v roku 2015.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj (§ 52)

Aktivačná činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaného občana, ktorý je poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v hmotnej núdzi. Menšie obecné služby pre obec alebo menšie služby pre samosprávny kraj dlhodobo nezamestnaný občan vykonáva nepretržite najviac počas šiestich kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne okrem týždňa, v ktorom sa aktivačná činnosť začala, s možnosťou jej opakovaného vykonávania najviac počas ďalších dvanástich kalendárnych mesiacov. Úrad PSVR poskytuje obci alebo samosprávnemu kraju príspevok, ktorý možno použiť na úhradu časti nákladov na osobné ochranné pracovné prostriedky, úrazové poistenie dlhodobo nezamestnaných občanov, časti nákladov na pracovné náradie a časti ďalších nákladov, ktoré súvisia s vykonávaním menších obecných služieb pre obec alebo menších služieb pre samosprávny kraj a na úhradu časti celkovej ceny práce zamestnanca, ktorý organizuje aktivačnú činnosť.

V roku 2016 bolo na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj umiestnených 18 545 UoZ, čo bolo o 5 611 UoZ menej ako v roku 2015. V roku 2016 boli vynaložené finančné prostriedky vo výške 5 679 431 eur, čo je o 470 299 eur viac ako v roku 2015.

Príspevok na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby (§ 52a)

Dobrovoľnícka služba je forma aktivácie UoZ vykonávaním dobrovoľníckej činnosti, ktorej cieľom je získanie praktických skúseností pre potreby trhu práce. Počas vykonávania dobrovoľníckej služby úrad PSVR poskytuje UoZ paušálny príspevok vo výške sumy životného minima, poskytovaného jednej plnoletej fyzickej osobe na úhradu nevyhnutných výdavkov na stravovanie, ubytovanie a výdavkov na cestovné z miesta jeho trvalého pobytu alebo prechodného pobytu do miesta vykonávania dobrovoľníckej služby.

V roku 2016 bolo na aktivačnú činnosť formou dobrovoľníckej služby zaradených 9 441 UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2015 menej o 3 500 UoZ. Celkový príspevok bol v čerpanej výške 15 402 815 eur, čo je o 4 985 225 eur viac ako v roku 2015.

Príspevok na dochádzku za prácou (§ 53)

Príspevok sa poskytuje mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania, uvedeného v pracovnej zmluve, a späť.

V roku 2016 poberalo príspevok 4 911 osôb, čo je o 913 osôb menej ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 957 925 eur, čo je o 183 121 eur menej ako v roku 2015.

Príspevok na podporu mobility za prácou (§ 53a)

Príspevok na podporu mobility za prácou sa poskytuje UoZ ako náhrada časti preukázaných výdavkov súvisiacich s jeho presťahovaním z miesta jeho trvalého pobytu do nového trvalého pobytu na území Slovenskej republiky v súvislosti so získaním zamestnania.

V roku 2016 bol príspevok poskytnutý 816 osobám, čo je o 770 osôb viac ako v predchádzajúcom roku. Celková suma poskytnutých príspevkov bola 618 812 eur, čo je o 551 937 eur viac ako v roku 2015.

Príspevok na dopravu do zamestnania (§ 53b)

Príspevok na dopravu do zamestnania môže úrad PSVR poskytnúť zamestnávateľovi na základe uzatvorenej písomnej dohody, ak zamestnávateľ zabezpečuje každodenne dopravu zamestnancov do zamestnania a späť z dôvodu, že hromadnými dopravnými prostriedkami nie je doprava preukázateľne vykonávaná vôbec alebo v rozsahu zodpovedajúcom potrebám zamestnávateľa.

V roku 2016 príspevok na dopravu do zamestnania bol poskytnutý 4 zamestnávateľom pre 183 zamestnancov. Celkový príspevok bol včerpaný vo výške 30 102 eur (medziročne vzrástol počet podporených zamestnancov o 13, počet zamestnávateľov o 3 a celková suma príspevkov klesla o 2 460 635 eur).

Príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)

V roku 2016 boli poskytnuté príspevky na vytvorenie nových pracovných miest prijímateľom investičnej pomoci v celkovom objeme 3,38 mil. eur, pričom investičná pomoc bola poskytnutá 9 oprávneným investorom.

V roku 2016 bol príspevok poskytnutý 2 investičným zámerom v Banskobystrickom samosprávnom kraji, 3 investičným zámerom v Prešovskom samosprávnom kraji a 4 investičným zámerom v Košickom samosprávnom kraji.

Z celkovej poskytnutej regionálnej investičnej pomoci investorom bola v roku 2016 poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta vo výške 3,38 mil. eur za 1 325 pracovných miest udržaných 1. rok a 765 pracovných miest udržaných 2 roky. Spolu bolo v roku 2016 podporovaných 2 090 pracovných miest (medziročný nárast o 1 334 pracovných miest).

Poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta v roku 2016 sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila o 2,46 mil. eur (o 42,12 %), vzrástol však počet vyplatených príspevkov za novovytvorené pracovné miesta udržané 1. rok (o 57,06 %), ako aj počet vyplatených príspevkov za novovytvorené pracovné miesta udržané 2. rok (o 43,14 %).

Zo strany Ústredia bola poskytnutá investičná pomoc vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta 2 stredným podnikom v celkovej výške 0,57 mil. eur a 7 veľkým podnikom v celkovej výške 2,81 mil. eur.

Realizácia projektov a programov (§ 54)

Za AOTP sú považované

- národné projekty, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie alebo úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje MPSVR SR alebo Ústredie a realizuje úrad PSVR alebo právnická osoba alebo fyzická osoba,
- pilotné projekty na overenie nových AOTP, ktoré schvaľuje MPSVR SR a realizuje Ústredie,
- pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje Ústredie a realizuje úrad PSVR.

Projekty a programy sú financované zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu alebo sú financované zo štátneho rozpočtu alebo iných zdrojov.

V rámci tohto opatrenia bolo v roku 2016 prostredníctvom projektov podporených 17 225 osôb v celkovej výške 66 551 136 eur (bez Národného projektu RE-PAS).

Národný projekt „Praxou k zamestnaniu“

Cieľom národného projektu je získanie alebo zvýšenie a prehĺbovanie odborných zručností, vedomostí a praktických skúseností mladých ľudí do 29 rokov veku formou mentorovaného zapracovania a praxe u zamestnávateľa, ktorý vytvorí pracovné miesto za účelom umiestnenia a udržania sa na trhu práce. Národný projekt sa realizoval vo všetkých samosprávnych krajoch Slovenska okrem Bratislavského samosprávneho kraja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje a je financovaný z finančných zdrojov Európskej únie a štátneho rozpočtu SR. Projekt je zameraný na podporu vytvárania pracovných miest pre mladých nezamestnaných a ich zamestnanosti formou mentorovaného zapracovania a praxe a je zároveň jedným z podporných opatrení pre integráciu mladých ľudí na trh práce. Cieľovou skupinou sú UoZ do 25 rokov vedení v evidencii UoZ minimálne 3 mesiace, ktorí nie sú zamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave (not in employment, education or training – tzv. NEET) a NEET do 29 rokov, vedení v evidencii UoZ minimálne 6 mesiacov. Mentorované zapracovanie trvá prvých 3 - 6 mesiacov pracovného pomeru pod vedením mentora a po ukončení mentorovaného zapracovania je prax, ktorá závisí od dĺžky trvania mentorovaného zapracovania. Finančný príspevok sa poskytoval zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru takéhoto UoZ na polovičný pracovný úväzok na dobu minimálne 9 mesiacov, resp. na dobu neurčitú, pričom finančné príspevky sú poskytované mesačne počas 9 mesiacov. Do národného projektu bolo v roku 2016 zaradených 1 622 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 2 377 671 eur. Keďže národný projekt sa začal realizovať v auguste 2015, nie je možné porovnať počet zaradených s celým rokom 2015.

Národný projekt „Praxou k zamestnaniu v BSK“

Národný projekt sa realizoval v Bratislavskom samosprávnom kraji a je financovaný výlučne zo štátneho rozpočtu SR. Do národného projektu bolo v roku 2016 zaradených 16 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 38 759 eur. Keďže národný projekt sa začal realizovať v októbri 2015, nie je možné porovnať počet zaradených UoZ s celým rokom 2015.

Národný projekt „Absolventská prax štartuje zamestnanie“

Cieľom národného projektu je zvýšenie zamestnanosti a zamestnatel'nosti mladých ľudí na trhu práce a začleňovanie mladých ľudí, najmä tých bez zamestnania, vzdelania alebo odbornej prípravy a možnosti následného vytvorenia pracovného miesta pre mladého človeka u zamestnávateľa, u ktorého vykonával absolventskú prax. Cieľovou skupinou sú NEET do 29 rokov, ktorí v čase vstupu do projektu spĺňajú definíciu absolventa školy v zmysle zákona o službách zamestnanosti: občania mladší ako 26 rokov veku, ktorí ukončili príslušným stupňom vzdelania sústavnú prípravu na povolanie v dennej forme štúdia pred menej ako dvomi rokmi a od jej ukončenia nemali pravidelne platené zamestnanie a sú vedení v evidencii UoZ na úradoch PSVR v oprávnenom území projektu. Projekt sa realizuje prostredníctvom dvoch hlavných aktivít ako aktívne opatrenie na trhu práce podľa § 51 a § 54 zákona o službách zamestnanosti.

Hlavná aktivita č. 1

Poskytovanie finančného paušálneho príspevku na vykonávanie absolventskej praxe podľa § 51 zákona o službách zamestnanosti. Absolventská prax sa vykonáva najmenej tri mesiace a najviac šesť mesiacov, bez možnosti jej predĺženia a opakovaného vykonávania v rozsahu 20 hodín týždenne. Po skončení absolventskej praxe vydá zamestnávateľ absolventovi školy potvrdenie o vykonaní absolventskej praxe. Do aktivity č. 1 predmetného národného projektu bolo v roku 2016 zaradených 5 336 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 2 449 535 eur.

Hlavná aktivita č. 2

Poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny bez zbytočného odkladu, najneskôr do 30 kalendárnych dní od ukončenia vykonávania absolventskej praxe (ak sa s úradom PSVR nedohodne inak) v zmysle § 51 zákona o službách zamestnanosti, ktorú u daného zamestnávateľa vykonával. Zamestnávateľ sa zaviazá vytvoriť pracovné miesto na plný pracovný úväzok na dobu minimálne 9 mesiacov, pričom po dobu najviac 6 mesiacov bude toto pracovné miesto podporované finančným príspevkom. Následne je zamestnávateľ povinný udržať toto pracovné miesto počas ďalšie 3 mesiace. Do aktivity č. 2 predmetného národného projektu bolo v roku 2016 zaradených 17 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 10 893 eur.

Keďže národný projekt sa začal realizovať v auguste 2015, nie je možné porovnať počet zaradených UoZ s celým rokom 2015.

Národný projekt „Úspešne na trhu práce“

Cieľom národného projektu je zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov veku na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti. Cieľovou skupinou sú NEET do 25 rokov vedení v evidencii UoZ minimálne 3 mesiace a NEET do 29 rokov vedení v evidencii UoZ minimálne 6 mesiacov, s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných (v zmysle Záruky pre mladých ľudí v Slovenskej republike). Projekt sa realizuje prostredníctvom dvoch hlavných aktivít ako aktívne opatrenie na trhu práce podľa § 51a a § 54 zákona o službách zamestnanosti.

Hlavná aktivita č. 1

Poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvárania a následného udržania pracovných miest pre mladých UoZ, ktorí pred prijatím na vytvorené pracovné miesto nemali svoje prvé pravidelne platené zamestnanie, čo znamená, že nikdy nezískali pravidelne platené zamestnanie, ktoré trvalo najmenej šesť po sebe nasledujúcich mesiacov, ak je pracovný pomer dohodnutý v rozsahu najmenej polovice ustanoveného týždenného pracovného času a ak zamestnávateľ o príspevok písomne požiada. Finančný príspevok sa neposkytuje na zamestnávanie UoZ, na ktorého zamestnávanie bol na to isté obdobie poskytnutý finančný príspevok podľa § 50, § 50j, § 56a alebo § 60. Do aktivity č. 1 predmetného národného projektu bolo v roku 2016 zaradených 2 249 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 3 659 471 eur.

Hlavná aktivita č. 2

Poskytovanie finančného príspevku na podporu vytvorenia pracovného miesta prostredníctvom samozamestnania mladých ľudí, ktorí si vytvoria pracovné miesto, na ktorom budú prevádzkovať SZČ najmenej 2 roky. Do aktivity č. 2 predmetného národného projektu bolo v roku 2016 zaradených 529 UoZ a čerpanie finančných prostriedkov bolo vo výške 1 280 806 eur.

Keďže národný projekt sa začal realizovať v decembri 2015, nie je možné porovnať počet zaradených UoZ s celým rokom 2015.

Národný projekt „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva - 3“

Projekt podporoval vytváranie krátkodobých pracovných miest pre UoZ a znevýhodnených UoZ. Do projektu obnovy kultúrneho dedičstva sa v roku 2016 zapojilo 39 subjektov (obcí, občianskych združení, nadácií a PO) v rámci pôsobnosti 22 úradov PSVR. Do projektu sa mohli zapojiť len subjekty, ktorým bola schválená dotácia z Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v rámci výzvy z programu Obnovme si svoj dom, podprogram 1.4 „Obnova a konzervácia torzálnej architektúry“.

Na obnovu kultúrnych pamiatok bolo v roku 2016 zapojených 777 UoZ a znevýhodnených UoZ, z toho 227 (29,42 %) UoZ vo veku 50 rokov a viac. Zapojení nezamestnaní získali pracovné návyky a skúsenosti z oblastí historického murárstva, kováčstva, tesárstva a archeológie. V roku 2016 bolo na tento nástroj vyčerpaných 2 806 438 eur.

Národný projekt „Šanca na zamestnanie“

Realizovaný od 25.9.2015 vo všetkých krajoch Slovenska bez Bratislavského samosprávneho kraja. Cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ s osobitným zreteľom na dlhodobo nezamestnaných UoZ. Finančný príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ak vytvoril pracovné miesto v niektorej z vymedzených oblastí verejného zamestnávania na dobu najmenej 3 mesiace. Pracovný pomer môže byť dohodnutý na obdobie 3 až 9 mesiacov, prípadne na dobu neurčitú. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi najmenej počas 3 a najviac počas 9 kalendárnych mesiacov. V roku 2016 bolo na tento nástroj umiestnených 6 301 znevýhodnených UoZ a vyčerpaných bolo 41 543 474 eur.

Národný projekt „Šanca na zamestnanie pre BSK“

Realizovaný od 11.1.2016 v Bratislavskom samosprávnom kraji. Cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ s osobitným zreteľom na dlhodobo nezamestnaných UoZ. Finančný príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi, ak vytvoril pracovné miesto v niektorej z vymedzených oblastí verejného zamestnávania na dobu najmenej 3 mesiace. Pracovný pomer môže byť dohodnutý na obdobie 3 až 9 mesiacov, prípadne na dobu neurčitú. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi najmenej počas 3 a najviac počas 9 kalendárnych mesiacov. Od začiatku realizácie tohto AOTP bolo v roku 2016 na tento nástroj umiestnených 184 znevýhodnených UoZ a vyčerpaných bolo 372 710 eur.

Národný projekt „Cesta z kruhu nezamestnanosti“

Cieľom je podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti dlhodobo nezamestnaných UoZ prostredníctvom získania a prehĺbovania pracovných zručností. Oprávnenou cieľovou skupinou sú znevýhodnení UoZ podľa § 8 ods. 1) písm. c) zákona o službách zamestnanosti. Hlavnou aktivitou NP je poskytovanie finančného príspevku zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru UoZ z oprávnenej cieľovej skupiny na plný alebo polovičný úväzok na dobu minimálne 15 mesiacov, resp. na neurčitý čas, pričom finančné príspevky sa poskytujú zamestnávateľovi mesačne najviac počas 12 mesiacov alebo najviac počas 15 mesiacov, v závislosti od doby evidencie prijatého UoZ. V roku 2016 bolo na tento nástroj umiestnených 6 764 UoZ a bolo vyčerpaných 15 318 078 eur. Keďže národný projekt začal v decembri 2015, nie je možné porovnať počet zaradených UoZ s celým rokom 2015.

Národný projekt „Chceme byť aktívni na trhu práce (50+)“

Cieľom je zlepšenie postavenia znevýhodnených UoZ podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona o službách zamestnanosti – občanov starších ako 50 rokov veku (ďalej len „UoZ vo veku 50+“), zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti prostredníctvom poskytovania finančných príspevkov na podporu vytvorenia pracovného miesta v menej rozvinutých regiónoch. Finančný príspevok sa poskytne zamestnávateľovi, ktorý na vytvorené pracovné miesto prijme do pracovného pomeru znevýhodneného UoZ vo veku 50+, ak je pracovný pomer dohodnutý na dobu najmenej 12 mesiacov. Finančný príspevok sa poskytuje najviac počas 12 mesiacov. Zamestnávateľ je povinný zachovať toto vytvorené pracovné miesto najmenej počas týchto 12 mesiacov. V roku 2016 bolo na tento nástroj umiestnených 520 UoZ a bolo vyčerpaných 192 414 eur. Keďže národný projekt začal v decembri 2015, nie je možné porovnať počet zaradených UoZ s celým rokom 2015.

Národný projekt „Spoločne hľadáme prácu“

Národný projekt sa realizuje od 1.1.2016 prostredníctvom Ústredia a 43 úradov PSVR v rámci SR mimo BSK, prostredníctvom dvoch hlavných aktivít. *Aktivity č. 1 - Veľtrh práce a aktivity č. 2 – Podpora rozvoja siete EURES a poradenstvo v oblasti mobility pracovnej sily v rámci EÚ/EHP*, ktorých cieľom je poskytovanie kvalitných a adresných služieb zamestnanosti, motivácia UoZ, ale aj ostatných klientov ako zamestnávateľov k aktívnej spolupráci s úradmi PSVR v oblasti sprostredkovania zamestnania, a to nielen prezentovaním ponúk voľných pracovných miest, ale aj

poskytnutím možnosti priameho výberu vhodných zamestnancov z radov zúčastnených klientov z cieľových skupín.

Cieľom projektu je zlepšenie postavenia UoZ, ako aj znevýhodnených UoZ, zvýšenie zamestnateľnosti, zlepšenie prepojenia verejných a neverejných služieb zamestnanosti a spolupráce so zamestnávateľmi.

Centrálne schvaľované projekty

V roku 2016 prostredníctvom centrálne schvaľovaných projektov v rámci § 54 boli Hodnotiacou komisiou na posudzovanie, hodnotenie a odporúčanie schvaľovania predložených projektov a programov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce podľa § 54 ods. 1., písm. c, d, f schválené a následne podporené celkom 3 projekty pre predpokladaný počet zaradených 230 osôb. Výška schválených finančných prostriedkov bola 1 145 780 eur, v roku 2016 však finančné prostriedky čerpané neboli a premietnu sa do nasledujúcich rokov.

Počas roka 2016 bolo do regionálnych projektov zaradených celkom 396 osôb (vrátane osôb z projektov schválených v roku 2015), z toho bolo 259 mužov a 137 žien.

Počas hodnoteného roka bolo čerpaných 1 995 955 eur na projekty, ktoré boli schválené v rokoch predchádzajúcich roku 2016.

Príspevok na rekvalifikáciu (§ 54 ods. 1 písm. d)

Projekty REPAS sú určené pre všetkých UoZ, vrátane znevýhodnených na trhu práce, ktorí majú problém pracovne sa uplatniť a potrebujú flexibilne reagovať na požiadavky trhu práce. UoZ, ktorý má problém uplatniť sa na trhu práce, si môže zvoliť druh pracovnej činnosti, na ktorú sa chce rekvalifikovať a poskytovateľa rekvalifikácie, ktorý má požadovanú rekvalifikáciu zrealizovať. Rekvalifikácia je príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia vedomostí, schopností a zručností vo vybranom vzdelávacom (rekvalifikačnom) kurze. Rekvalifikácia umožňuje UoZ:

- rozšíriť alebo úplne zmeniť svoje profesijné zameranie prostredníctvom absolvovania rekvalifikácie,
- zvoliť si rekvalifikáciu a poskytovateľa rekvalifikácie podľa vlastného výberu,
- požiadať úrad PSVR o poskytnutie príspevku na rekvalifikáciu, to znamená o kurzovné za rekvalifikáciu v plnej výške.

Úrad PSVR uhrádza UoZ príspevok na rekvalifikáciu vo výške 100 % nákladov na rekvalifikáciu (kurzovné), maximálne však len do výšky uvedenej v dohode o poskytnutí príspevku na rekvalifikáciu, ktorú uzatvorí UoZ a úrad PSVR.

V roku 2016 bolo zaradených na rekvalifikáciu 15 351 UoZ. Z celkového počtu UoZ bolo 6 528 mužov (42,52 %) a 8 823 žien (57,48 %). Z hľadiska veku, najvyšší podiel tvorili UoZ vo veku od 30 do 49 rokov (48,76 %) v počte 7 485 UoZ. Z hľadiska vzdelania UoZ, najvyšší podiel (38,08 %) tvorili UoZ s úplným stredným odborným vzdelaním, počte 5 845 UoZ. Z celkového počtu podporených UoZ bolo 11 590 znevýhodnených (75,50 %), najväčšou skupinou v zmysle § 8 zákona o službách zamestnanosti boli tí UoZ, ktorí najmenej 12 po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov pred zaradením do evidencie UoZ nemali pravidelne platené zamestnanie v počte 8 679 UoZ.

Príspevok na rekvalifikáciu bol v roku 2016 poskytnutý 13 183 UoZ (išlo o dohody o poskytnutí príspevku na rekvalifikáciu, ktoré boli uzatvorené v roku 2015 a v roku 2016). Celková výška poskytnutého príspevku bola 6 769 209 eur.

Projekt „Bud' aktívny - zamestnaj sa“

V roku 2016 sa prostredníctvom Ústredia a úradov PSVR realizoval interný motivačný projekt „Bud' aktívny - zamestnaj sa“. Projekt je určený pre mladých do 29 rokov a je realizovaný v súlade s Národným plánom implementácie Záruky pre mladých ľudí v Slovenskej republike, ktorý prerokovala a vzala na vedomie vláda SR na svojom rokovaní dňa 5.2.2014.

V rámci tohto projektu majú UoZ možnosť využiť jednotlivé aktívne opatrenia na trhu práce, odborné poradenské služby, účasť na výberových konaniach, národných a regionálnych projektoch realizovaných úradom PSVR, samostatný informačno - poradenský nástroj – internetový portál na vyhľadávanie voľných pracovných miest (ISTP, vid': www.istp.sk), čo klientom pomôže okrem

iného aj šetriť vlastné finančné prostriedky a svoj čas (pri hľadaní si vhodného zamestnania na základe osobných požiadaviek) a kontaktovať zamestnávateľa z pohodlia domova. Projektom bolo v roku 2016 podporených 53 906 osôb, projekt však bol zabezpečovaný vlastnými zamestnancami úradov PSVR, bez finančných nárokov z AOTP.

Do projektu bolo od začiatku jeho realizácie k 31.12.2016 zaradených 73 885 UoZ, čo predstavuje 70,81 % podiel z počtu všetkých UoZ vo veku do 29 rokov.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)

Úrad PSVR môže poskytnúť príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (ďalej len „CHD/CHP“) zamestnávateľovi, ktorý na zriadené pracovné miesto v CHD/CHP prijme do pracovného pomeru UoZ, ktorý je občanom so zdravotným postihnutím (ďalej aj „OZP“), vedeného v evidencii UoZ najmenej jeden mesiac. Príspevok sa poskytuje na úhradu častí nákladov na zriadenie pracovného miesta pre OZP v CHD/CHP, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie vykonávania pracovnej činnosti OZP a súvisia so zriadením tohto pracovného miesta.

Výška príspevku je naviazaná na celkovú cenu práce, vypočítanú z priemernej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR, pričom je závislá aj od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v okrese, v ktorom zamestnávateľ zriaďuje CHD/CHP. Dĺžka zachovania zriadeného pracovného miesta v CHD/CHP je najmenej 2 roky.

V roku 2016 bolo týmto aktívnym opatrením podporených 237 pracovných miest, na ktorých bolo zaradených celkovo 368 klientov, pričom na tento nástroj AOTP bolo vynaložených 1 310 103 eur (medziročný pokles o 177 klientov a 1 619 602 eur).

Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56a)

Úrad PSVR môže poskytnúť zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva viac ako 25 % OZP z priemerného evidenčného počtu zamestnancov podľa § 63 ods. 3 zákona a ktorý nemá priznané postavenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska príspevok na udržanie OZP v zamestnaní, ak oň písomne požiada. Príspevok sa poskytuje zamestnávateľovi na úhradu preddavku na poistné na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie a povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie, platených zamestnávateľom mesačne zo mzdy zamestnanca, ktorý je OZP.

V roku 2016 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 28 OZP. Celkové čerpané finančné prostriedky predstavovali čiastku 39 544 eur (medziročný pokles o 1 OZP a nárast čerpaných finančných prostriedkov o 6 494 eur).

Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)

Úrad PSVR môže poskytnúť občanovi so zdravotným postihnutím príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť, prevádzkovanú na chránenom pracovisku nepretržite najmenej dva roky. Príspevok sa poskytuje UoZ - OZP, ktorý bude prevádzkovať živnosť podľa živnostenského zákona alebo vykonávať poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch podľa zákona o súkromnom podnikaní občanov. Výška príspevku sa odvíja od násobku celkovej ceny práce definovaného zákonom o službách zamestnanosti a od priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v príslušnom okrese.

Prostredníctvom tohto opatrenia bolo v roku 2016 podporené vytvorenie 75 pracovných miest na samozamestnanie OZP, čo je o 15 pracovných miest menej ako v roku 2015. Celkové čerpanie na tento príspevok bolo vo výške 385 398 eur, čo je v porovnaní s rokom 2015 pokles o 5 075 eur.

Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)

Príspevok na činnosť pracovného asistenta sa poskytuje zamestnávateľovi, ktorý zamestnáva OZP alebo samostatne zárobkovo činnú osobu, ktorá je OZP. Príspevok sa poskytuje v prípade, ak potreba pracovného asistenta vyplýva z druhu zdravotného postihnutia a z vykonávanej pracovnej činnosti OZP. Maximálna výška príspevku je 70 % celkovej ceny práce definovanej zákonom o službách zamestnanosti.

Úrady PSVR v roku 2016 podporili 887 pracovných miest (o 159 viac ako v roku 2015), na ktorých bolo zaradených celkovo 990 pracovných asistentov. V roku 2016 boli vynaložené finančné prostriedky vo výške 4 206 871 eur (o 951 195 eur viac ako v roku 2015).

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)

Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov chránenej dielne alebo chráneného pracoviska a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov sa poskytuje zamestnávateľovi v CHD/CHP, ak o tento príspevok písomne požiada

V roku 2016 bolo prostredníctvom tohto opatrenia podporených 9 723 OZP zamestnaných v chránených dielnach a na chránených pracoviskách (medziročne o 85 OZP menej). Celková čerpaná suma na úhradu týchto nákladov bola 26 633 613 eur, čo predstavuje medziročný nárast o 3 019 456 eur.

Tabuľka 8 Priemerná mesačná nominálna mzda a jej rast v rokoch 2015 a 2016 podľa krajov

	2015		2016	
	priemerná výška v €	index 2015/2014	priemerná výška v €	index 2016/2015
Bratislavský kraj	1 122	101,4	1161	103,5
Trnavský kraj	799	103,5	837	104,8
Trenčiansky kraj	812	104,2	827	101,8
Nitriansky kraj	736	104,4	755	102,6
Žilinský kraj	786	104,8	815	103,7
Banskobystrický kraj	751	102,9	776	103,3
Prešovský kraj	683	104,0	708	103,7
Košický kraj	803	103,6	825	102,7
Slovenská republika	883	102,9	912	103,3

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 9 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa dosiahnutého stupňa vzdelania – rok 2016

v €

Vzdelanie	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu SR	1 034	1 072	909
Základné	670	718	498
Vyučení	798	832	559
Stredné (bez maturity)	772	801	611
Vyučení s maturitou	935	965	721
Úplné stredné všeobecné	944	979	783
Úplné stredné odborné	984	1 031	838
Vyššie odborné	1 043	1 134	974
Vysokoškolské I. stupňa	1 107	1 234	924
Vysokoškolské II. stupňa	1 495	1 755	1 120
Vysokoškolské III. stupňa	1 529	2 251	1 351

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 10 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 – rok 2016

v €

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu SR	1 034	1 072	909
Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	2 245	2 410	1623
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	1 308	1 633	1052
Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci	1 137	1 214	916
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	848	863	778
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	675	696	602
Kvalifikovaní robotníci v poľnohosp., lesníctve	715	728	565
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príb. odb.	934	940	687
Obsluha strojov a zariadení	857	860	736
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	568	616	477

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 11 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa veku – rok 2016

v €

Veková skupina	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	1 034	1 072	909
do 20 rokov	591	593	556
20 – 24 rokov	730	738	639
25 – 29 rokov	927	949	802
30 – 34 rokov	1 089	1 125	912
35 – 39 rokov	1 143	1 202	912
40 – 44 rokov	1 116	1 173	926
45 – 49 rokov	1 063	1 103	941
50 – 54 rokov	1 013	1 055	903
55 – 59 rokov	972	1 007	893
60 a viac rokov	1 025	1 060	969

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 12 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa regiónov – rok 2016

v €

Región	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu	Podnikateľská sféra	Nepodnikateľská sféra
Spolu	1 034	1 072	909
Bratislavský	1 369	1 439	1 057
Trnavský	974	996	888
Trenčiansky	951	970	869
Nitriansky	906	921	856
Žilinský	951	971	890
Banskobystrický	895	906	868
Prešovský	820	808	849
Košický	977	1 008	899

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 13 Priemerná hrubá mesačná mzda a vybrané zložky mzdy zamestnancov podľa pohlavia – rok 2016

v €

POHLAVIE / ZLOŽKY MZDY		PRIEMERNÁ MESAČNÁ HRUBÁ MZDA	V TOM ZLOŽKY PRIEMERNEJ MESAČNEJ HRUBEJ MZDY				
			základná mzda	prémie a odmeny	príplatky a doplatky	Náhrady mzdy	ostatné mzdové zložky
Spolu	v €	1 034	688	119	69	122	34
	v %	100	67	11	7	12	3
Muži	v €	1 157	753	153	75	132	42
	v %	100	65	13	7	11	4
Ženy	v €	903	618	83	64	111	26
	v %	100	69	9	7	12	3

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 14 Podiely zamestnancov v pásmach priemernej hrubej mesačnej mzdy – rok 2016

Mzdové pásmo priemernej mesačnej hrubej mzdy v €	Spolu	Podiely zamestnancov podľa hlavných tried zamestnaní v %								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
menej ako 200	0,77	0,15	0,79	0,30	1,05	1,62	0,26	0,14	0,20	1,92
200,01 – 250	0,53	0,09	0,40	0,15	0,42	1,06	0,64	0,12	0,17	1,72
250,01 – 300	0,50	0,09	0,39	0,15	0,40	1,47	0,16	0,08	0,15	1,53
300,01 – 350	0,50	0,12	0,43	0,17	0,55	1,39	0,23	0,13	0,11	1,49
350,01 – 400	1,80	0,15	0,59	0,29	1,13	3,01	1,71	1,10	0,68	6,62
400,01 – 450	3,40	0,41	0,78	0,65	2,16	6,58	3,78	2,37	1,99	14,74
450,01 – 500	4,54	0,66	0,86	1,09	3,75	9,42	7,31	3,15	4,83	13,26
500,01 – 550	5,14	1,09	1,08	1,49	5,75	12,06	8,61	3,84	6,28	10,36
550,01 – 600	5,46	1,12	1,25	1,98	7,46	11,76	9,55	4,72	7,19	8,71
600,01 – 650	5,70	1,27	1,57	1,20	7,83	10,35	10,15	5,51	7,82	7,81
650,01 – 700	5,81	1,92	2,31	4,29	7,92	8,58	9,87	6,19	7,68	7,09
700,01 – 750	5,55	2,18	3,05	4,76	7,54	6,44	8,44	6,68	7,32	5,39
750,01 – 800	5,47	2,13	3,68	5,53	7,03	5,16	7,10	6,75	7,36	4,31
800,01 – 850	5,27	2,15	4,19	6,08	6,30	3,99	5,85	6,65	7,04	3,51
850,01 – 900	4,83	1,81	4,51	6,07	5,63	3,19	5,12	5,93	6,15	2,75
900,01 – 950	4,35	1,85	4,52	6,01	4,62	2,38	5,36	5,29	5,33	2,02
950,01 – 1 000	3,93	1,92	4,55	5,87	4,03	1,89	3,39	4,77	4,43	1,51
1 000,01 – 1 100	6,75	3,85	9,45	10,18	6,38	2,81	5,29	7,95	6,81	1,92
1 100,01 – 1 200	5,43	3,79	8,61	8,08	5,09	1,78	1,65	6,46	4,93	1,20
1 200,01 – 1 300	4,26	3,86	6,90	6,25	3,91	1,36	1,22	5,28	3,58	0,77
1 300,01 – 1 400	3,35	3,79	5,49	5,07	2,78	0,92	1,11	4,33	2,70	0,46
1 400,01 – 1 500	2,66	3,94	4,50	4,10	1,99	0,68	0,52	3,47	1,94	0,26
1 500,01 – 1 600	2,16	3,93	3,66	3,47	1,50	0,46	0,23	2,65	1,53	0,20
1 600,01 – 1 700	1,73	3,72	3,08	2,75	1,15	0,37	0,19	1,90	1,17	0,15
1 700,01 – 1 800	1,40	3,31	2,72	2,18	0,84	0,25	0,10	1,36	0,85	0,12
1 800,01 – 1 900	1,10	2,95	2,29	1,73	0,59	0,18	0,05	0,95	0,51	0,06
1 900,01 – 2 000	0,94	2,84	2,08	1,50	0,48	0,13	0,03	0,67	0,39	0,04
2 000,01 – 2 100	0,78	2,66	1,88	1,15	0,34	0,11	-	0,47	0,26	0,02
2 100,01 – 2 200	0,65	2,58	1,57	0,93	0,27	0,08	0,02	0,30	0,19	0,02
2 200,01 – 2 300	0,55	2,38	1,14	0,74	0,21	0,06	-	0,21	0,13	0,01
2 300,01 a viac	4,69	37,28	11,42	3,79	0,92	0,44	0,05	0,58	0,27	0,01

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Poznámka: údaje za všetkých zamestnancov bez rozdielu na aký pracovný úväzok pracujú

Vysvetlivky:

Hlavné triedy zamestnaní SK ISCO-08:

1 – Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci, 2 – Vedeckí a odborní duševní zamestnanci, 3 – Technickí, zdravotníckí, pedagogickí zamestnanci, 4 – Nižší administratívni zamestnanci, 5 – Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode, 6 – Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve, 7 – Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch, 8 – Obsluha strojov a zariadení, 9 – Pomocní nekvalifikovaní zamestnanci

- jav sa nevyskytoval

Tabuľka 15 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa stupňov vzdelania (plný pracovný čas) – rok 2016

v €

Vzdelanie	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu			Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 069	1 184	941	1 103	1 203	952	952	1 037	922
Základné	697	783	614	745	821	656	520	546	508
Vyučení	818	904	651	850	921	686	582	674	525
Stredné (bez maturity)	796	871	682	823	880	716	642	767	576
Vyučení s maturitou	961	1 069	774	988	1 085	789	752	826	713
Úplné stredné všeobecné	976	1 136	867	1 009	1 156	886	823	891	808
Úplné stredné odborné	1 009	1 155	903	1 056	1 179	929	862	892	857
Vyššie odborné	1 074	1 213	1 023	1 153	1 331	1 027	1 012	965	1 020
Vysokoškolské I. stupňa	1 141	1 400	1 002	1 274	1 507	1 075	950	1 028	932
Vysokoškolské II. stupňa	1 550	1 861	1 292	1 794	2 031	1 469	1 176	1 288	1 136
Vysokoškolské III. stupňa	1 644	1 807	1 433	2 351	2 709	1 782	1 460	1 545	1 355

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 16 Priemerná hrubá mesačná mzda v podnikateľskej a nepodnikateľskej sfére podľa hlavnej triedy SK ISCO-08 a pohlavia (plný pracovný čas) – rok 2016

v €

Hlavná trieda SK ISCO-08	Podnikateľská a nepodnikateľská sféra spolu			Podnikateľská sféra			Nepodnikateľská sféra		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Spolu SR	1 069	1 184	941	1 103	1 203	952	952	1 037	922
Zákonodarcovia, vedúci a riadiaci zamestnanci	2 287	2 584	1 787	2 447	2 678	1 940	1 668	1 954	1 482
Vedeckí a odborní duševní zamestnanci	1 361	1 641	1 189	1 659	1 858	1 416	1 105	1 206	1 074
Technickí, zdravotnícki, pedagogickí zamestnanci	1 154	1 310	1 021	1 230	1 350	1 085	931	991	916
Nižší administratívni zamestnanci (úradníci)	880	957	848	896	966	861	804	820	802
Prevádzkoví zamestnanci v službách a obchode	704	799	644	726	805	672	630	774	564
Kvalifikovaní robotníci v poľnohospodárstve, lesníctve	719	763	651	731	777	659	574	589	553
Remeselní a kvalifikovaní robotníci v príbuzných odboroch	944	993	728	950	1 001	730	702	715	586
Obsluha strojov a zariadení	862	906	723	865	911	724	757	767	521
Pomocní a nekvalifikovaní zamestnanci	598	671	538	645	701	580	503	555	484

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 17 Priemerný hodinový zárobok podľa krajov v podnikateľskej sfére (€/hod)

Kraj	1Q/2016	2Q/2016	3Q/2016	4Q/2016
Bratislavský	8,12	8,14	8,10	8,24
Trnavský	5,71	5,71	5,70	5,82
Trenčiansky	5,61	5,59	5,65	5,78
Nitriansky	5,29	5,31	5,31	5,48
Žilinský	5,65	5,59	5,60	5,76
Banskobystrický	5,23	5,21	5,22	5,35
Prešovský	4,77	4,73	4,72	4,82
Košický	5,79	5,80	5,82	6,01
SR	6,15	6,16	6,16	6,30

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch I., II., III., IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 18 Priemerný hodinový zárobok podľa odvetví v podnikateľskej sfére (€/hod)

Katégoria SK NACE rev. 2	1Q/2016	2Q/2016	3Q/2016	4Q/2016
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	4,77	4,65	4,71	4,97
B Ťažba a dobývanie	6,48	6,61	6,66	6,95
C Priemyselná výroba	6,17	6,15	6,18	6,34
D Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	9,34	9,30	9,46	9,80
E Dodávka vody; odvod odpad. vôd, odstraňovanie odpadov	5,61	5,53	5,60	5,84
F Stavebníctvo	5,49	5,40	5,48	5,62
G Veľkoobchod a maloobchod; oprava motor. vozidiel	5,67	5,71	5,68	5,77
H Doprava a skladovanie	5,38	5,35	5,39	5,50
I Ubytovacie a stravovacie služby	3,84	3,71	3,85	4,22
J Informácie a komunikácie	10,91	11,0	10,83	11,24
K Finančné a poisťovacie činnosti	10,54	10,53	10,43	10,74
L Činnosti v oblasti nehnuteľností	6,19	6,33	6,33	6,38
M Odborné, vedecké a technické činnosti	7,89	8,04	7,96	8,17
N Administratívne a podporné služby	4,53	4,64	4,59	4,62
O Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	7,91	8,12	8,15	8,80
P Vzdelávanie	5,39	5,30	5,56	5,29
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	6,26	6,33	6,34	6,54
R Umenie, zábava a rekreácia	4,90	4,78	4,80	4,85
S Ostatné činnosti	4,86	4,88	5,00	4,96

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch I., II., III., IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 19 Priemerný hodinový zárobok podľa veľkosti organizácie v podnikateľskej sfére (€/hod)

Veľkostná kategória (počet zamestnancov)	1Q/2016	2Q/2016	3Q/2016	4Q/2016
1 – 9	5,40	5,44	5,34	5,63
10 – 19	5,71	5,69	5,70	5,82
20 – 49	5,60	5,65	5,77	5,92
50 – 99	6,11	6,10	6,02	6,14
100 – 249	6,07	6,14	6,18	6,31
250 – 499	6,23	6,19	6,15	6,19
500 – 999	6,54	6,53	6,44	6,50
1 000 a viac	6,94	6,85	6,87	7,01

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch I., II., III., IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 20 Priemerný hodinový zárobok podľa veku v podnikateľskej sfére (€/hod)

Veková skupina	1Q/2016	2Q/2016	3Q/2016	4Q/2016
do 19 rokov	3,62	3,55	3,65	3,71
20 – 24 rokov	4,27	4,26	4,32	4,41
25 – 29 rokov	5,43	5,46	5,49	5,60
30 – 34 rokov	6,44	6,47	6,47	6,61
35 – 39 rokov	6,86	6,90	6,93	7,10
40 – 44 rokov	6,68	6,75	6,75	6,95
45 – 49 rokov	6,26	6,27	6,33	6,54
50 – 54 rokov	6,04	6,04	6,09	6,28
55 – 59 rokov	5,87	5,84	5,88	6,05
60 a viac rokov	6,38	6,36	6,36	6,51

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch I., II., III., IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 21 Priemerný hodinový zárobok podľa rodového členenia v podnikateľskej sfére – 4. štvrťrok 2016

Ukazovateľ	Spolu	Pohlavie		Podiel (%)
		Muži	Ženy	Ženy/ Muži
Priemerný hodinový zárobok (€/hod)	6,30	6,86	5,52	80

Zdroj: Trexima, Informačný systém o priemerných zárobkoch IV. štvrťrok 2016

Tabuľka 22 Mesačné náklady práce na zamestnanca v SR za rok 2015 podľa odvetví

v €/zam./mes.

Divízie SK NACE Rev.2	Celkové náklady práce	v tom						
		priame náklady spolu	z toho		nepriame náklady spolu	z toho		subvencie
			mzdy	náhrady mzdy		povinné príspevky na sociálne poistenie	nepovinné príspevky na sociálne poistenie	
Priemer za SR	1 343	980	855	117	365	328	7	-1
A Poľnohospodárstvo, lesníctvo, rybolov	1 083	787	684	95	297	269	5	-0
B Ťažba a dobývanie	1 572	1 122	970	143	451	383	19	-
C Priemyselná výroba	1 392	1 007	878	123	386	341	9	-0
D Dodávka elekt., plynu, pary a stud. vzduchu	2 301	1 587	1 324	211	714	544	40	-
E Dodávka vody	1 235	905	766	126	359	308	16	-28
F Stavebníctvo	1 192	874	754	108	318	291	3	-0
G Veľkoobchod a malobchod	1 276	941	832	101	336	309	3	-1
H Doprava a skladovanie	1 204	876	764	107	339	298	11	-11
I Ubytovacie a stravovacie služby	804	590	526	62	215	199	1	-0
J Informácie a komunikácia	2 486	1 848	1 632	183	638	588	9	-
K Finančné a poisťovacie činnosti	2 469	1 803	1 569	219	665	567	21	-
L činnosti v oblasti nehnuteľností	1 270	925	807	104	346	315	5	-0
M Odborné vedecké a technické činnosti	1 690	1 252	1 104	133	438	401	6	-0
N Administratívne a podporné služby	961	706	626	75	254	235	2	-
O Verejná správa a obrana	1 307	946	844	98	361	323	10	-0
P Vzdelávanie	1 214	883	741	141	331	307	6	-0
Q Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 321	970	842	112	351	330	5	-0
R Umenie, zábava a rekreácia	1 043	769	666	79	274	252	3	-0
S Ostatné činnosti	955	705	629	73	253	237	1	-3

Zdroj: ŠÚ SR, štatistické zisťovanie o úplných nákladoch práce
Vysvetlivka:(-) –jav sa nevyskytoval

PRÍLOHA KU KAPITOLE 3

Tabuľka 1 Výdavky základného fondu nemocenského poistenia (ZFNP) a nemocenské dávky v roku 2016

Vyplatené dávky (v tis. €)	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2016
Nemocenské	26 218,4	26 891,2	27 543,7	28 443,5	25 746,6	26 555,8	161 399,3
Ošetrovné	992,3	803,6	1 354,3	1 230,0	1 154,0	1 140,7	6 674,9
Vyrovnávací dávka	2,4	4,6	4,6	4,3	5,3	5,8	27,1
Materské	11 188,6	12 094,1	11 328,0	12 180,2	11 757,1	12 270,9	70 818,9
Spolu	38 401,7	39 793,7	40 230,5	41 858,0	38 663,1	39 973,2	238 920,2
Zúčtovanie dávok §112, ods. 9	-0,3	0,0	-0,1	0,0	0,0	-1,7	-2,1
Celkom výdavky ZFNP	38 401,4	39 793,7	40 230,5	41 858,0	38 663,1	39 971,5	238 918,1

Vyplatené dávky (v tis. €)	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2016
Nemocenské	24 837,7	24 701,5	23 981,0	23 402,7	26 528,9	25 968,2	310 819,4
Ošetrovné	926,3	761,2	847,7	739,4	1 202,4	1 011,2	12 163,2
Vyrovnávací dávka	4,6	4,5	5,4	5,2	5,1	3,5	55,4
Materské	12 282,3	13 155,2	13 584,4	13 418,4	14 004,7	13 588,5	150 852,6
Spolu	38 051,0	38 622,5	38 418,6	37 565,8	41 741,2	40 571,4	473 890,5
Zúčtovanie dávok §112, ods. 9	0,0	0,0	0,0	-1,8	0,0	-0,9	-4,8
Celkom výdavky ZFNP	38 051,0	38 622,5	38 418,6	37 563,9	41 741,2	40 570,5	473 885,7

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2016
Nemocenské	109 855	119 302	124 447	121 460	112 702	111 337	699 103
Ošetrovné	12 084	9 022	15 533	14 787	13 569	13 533	78 528
Vyrovnávací dávka	56	100	73	83	85	90	487
Materské	25 339	25 631	25 284	25 618	25 271	25 379	152 522
Spolu	147 334	154 055	165 337	161 948	151 627	150 339	930 640

Počet prípadov zúčtovaných dávok	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2016
Nemocenské	103 459	98 954	95 086	98 909	115 656	108 865	1 320 032
Ošetrovné	10 891	8 299	8 554	8 809	13 816	12 045	140 942
Vyrovnávací dávka	71	80	82	83	88	65	956
Materské	25 897	26 674	27 424	27 731	27 917	27 798	315 963
Spolu	140 318	134 007	131 146	135 532	157 477	148 773	1 777 893

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná mesačná výška dávky v €	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2016
Nemocenské	239,55	226,07	222,09	235,36	229,34	239,34	231,96
Ošetrovné	82,43	89,42	87,57	83,7	85,55	84,67	85,56
Vyrovňavacia dávka	43,64	46,4	65,86	52,28	63,16	64,78	56,02
Materské	441,77	472,16	448,35	475,73	465,47	483,78	464,54

Priemerná mesačná výška dávky v €	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2016
Nemocenské	241,40	250,72	253,4	237,70	230,32	239,60	236,44
Ošetrovné	85,57	92,25	99,63	84,50	87,41	84,62	86,76
Vyrovňavacia dávka	65,70	59,87	66,88	62,50	58,19	53,11	58,71
Materské	474,66	493,52	495,69	484,44	502,21	489,17	477,79

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 2 Počet poberateľov samostatne vyplácaných dôchodkov a v súbehu s vdovským, resp. vdoveckým dôchodkom k 31.12.2016

Druh dôchodku	Počet poberateľov sólo dôchodku (samostatne)	Počet poberateľov dôchodkov vyplácaných v súbehu (s vdovským resp. vdoveckým)	Spolu dôchodcov
Starobný	752 817	296 026	1 048 843
Predčasný starobný	19 388	844	20 232
Invalidný (vrátane 12 549 tzv. invalidov z mladosti)	240 082	8 078	248 160
Vdovský – sólo	32 088	x	32 088
Vdovecký- sólo	5 492	x	5 492
Sirotský	21 814	x	21 814
Dôchodok manželky	450	x	450
Sociálny	1 702	x	1 702
ÚHRN	1 073 833	304 948	1 378 781

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 3 Počet poberateľov dôchodku a výška sólo dôchodkovej dávky podľa pohlavia

Typ dôchodku	Počet poberateľov k 31.12.2016	Priemerná výška k 31.12.2016
Starobný	1 048 843	417,4
muži	407 597	464,6
ženy	641 246	372,1
Predčasný starobný	20 232	388,8
muži	12 580	412,0
ženy	7 652	348,3
Invalidný	248 160	263,1
muži	124 979	285,3
ženy	123 181	239,5
Vdovský (ženy) sólo	32 088	245,3
Vdovecký (muži) sólo	5 492	190,1
Sirotský	21 814	129,7
muži	6 095	125,6
ženy	15 719	131,2
Spolu	1 376 629	x

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 4 Rozdelenie poberateľov podľa výšky dôchodkových dávok k 31. 12. 2016

Výška dôchodku v €	Počet poberateľov dôchodku : M+Ž spolu					
	Starobný sólo + starobný vyplácaný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Predčasný starobný sólo + vyplácaný predčasný starobný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Invalidný sólo* + invalidný v súbehu s vdovským a vdoveckým	Vdovský-sólo	Vdovecký-sólo	Sirotský
do 130	8 848	28	19 993	1 457	792	11 790
130,1 – 200	16 077	58	66 689	4 942	2 554	7 766
200,1 – 265	21 612	2 242	41 102	16 268	1 609	1 483
265,1 – 325	141 238	5 054	54 236	6 006	362	510
325,1 – 425	381 312	6 426	45 022	2 717	138	230
425,1 – 530	306 106	3 529	14 000	570	32	27
530,1 – 665	119 126	2 071	5 136	122	4	8
nad 665,1	54 524	824	1 982	6	1	0
Spolu	1 048 843	20 232	248 160	32 088	5 492	21 814

Zdroj: Sociálna poisťovňa

* vrátane invalidných dôchodkov z mladosti

Tabuľka 5 Prehľad výdavkov na dôchodkové dávky k 31. 12. 2016

	Základný fond starobného poistenia (ZFSP) v tis. €	Základný fond invalidného poistenia (ZFIP) v tis. €	Spolu
<i>Druh dôchodku</i>	Výdavky	Výdavky	Výdavky
Starobný	4 957 402	x	4 957 402
Predčasný starobný	104 576	x	104 576
Invalidný	x	766268	766268
Vdovský	462 048	98 431	560 479
Vdovecký	45 464	13 464	58 928
Sirotský	1 766	35 708	37 474
Spolu	5 571 256	913 871	6 485 127
zúčtovanie dávok §112,ods. 9 461/2003 Z. z.	72	195	267
úhrn	5 571 328	914 066	6 485 394
Štátom hradené dávky			
dôchodok manželky			146
sociálny dôchodok			4 939
zvýšenie pre bezvládnosť			3 740
zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu			35
zvýšenie dôchodku za odboj, rehabilitáciu a deportáciu			4 834
príplatok k dôchodku politickým väzňom			2 138
príspevok k dôchodku účasti národného boja za oslobodenie a vdovám a vdovcom po týchto osobách			961
jednorazový finančný príspevok politickým väzňom podľa zákona č.462/2002 Z. z.			8
príplatok za štátnu službu			359
invalidný dôchodok z mladosti			45 644
zvýšenie sumy starobného dôchodku a sumy invalidného dôchodku vyplácaného po dovŕšení dôchodkového veku na sumu minimálneho dôchodku a úhrada výdavkov spojených s konaním o nároku			22 288
vyrovňovací príplatok			954
príspevok športovému reprezentantovi			70
vianočný príspevok – dopl. za predošlé roky			2 219
vianočný príspevok – rok 2016			77 447
Spolu			165 782
Celkový úhrn			6 651 176

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 6 Výdavky základného fondu úrazového poistenia (ZFÚP) v roku 2016

v tis. €

Dávka podľa druhu	Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	I. polrok 2016
úrazový príplatok	343	352	342	382	357	380	2 155
úrazová renta	2 107	2 038	2 150	2 071	2 053	2 186	12 606
jednorazové vyrovnanie	8	13	2	13	14	18	68
pozostalostná úrazová renta	29	24	26	26	26	26	158
jednorazové odškodnenie	70	159	70	19	90	36	443
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	974	1 058	853	1 236	1 293	1 242	6 657
náhrada nákladov spojených s liečením	9	9	8	6	8	7	48
náhrada nákladov spojených s pohrebom	5	4	5	10	0	3	26
výplata poistných plnení z minulých rokov	0	0	0	0	47	0	47
Spolu	3 545	3 658	3 457	3 764	3 889	3 896	22 209
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	0	-1	-5	-6	0	-20	-31
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	254	243	233	242	241	240	1 455
Celkom výdavky ZFÚP	3 799	3 900	3 685	4 001	4 130	4 117	23 632
Dávka podľa druhu	Júl	August	September	Október	November	December	Rok 2016
úrazový príplatok	345	357	329	356	378	352	4 273
úrazová renta	2 156	2 193	2 026	2 077	2 116	2 158	25 333
jednorazové vyrovnanie	17	7	13	22	10	14	150
pozostalostná úrazová renta	25	25	25	27	25	25	311
jednorazové odškodnenie	54	93	27	46	29	45	737
pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0	0	0	0	0	0
rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0	0	0	0	0	0
náhrada za bolesť a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1 187	1 097	1 057	936	1 329	1 108	13 371
náhrada nákladov spojených s liečením	10	10	10	17	13	14	122
náhrada nákladov spojených s pohrebom	5	3	6	4	4	4	52
výplata poistných plnení z minulých rokov	8	0	50	0	5	0	110
Spolu	3 806	3 786	3 542	3 485	3 910	3 720	44 458
zúčtovanie dávok podľa §112, ods.8	-3	-13	0	-6	0	-3	-56
18 % prevod finančných prostriedkov do ZFSP za poberanie úrazovej renty	251	240	250	234	240	252	2 920
Celkom výdavky ZFÚP	4 054	4 013	3 791	3 713	4 149	3 968	47 322

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 7 Priemerná výška a počet vyplatených dávok úrazového poistenia v roku 2016

Druh úrazovej dávky	Počet vyplatených dávok celkom k 31.12.2016	Priemerná výška vyplatenej dávky z ÚP v €
Náhrada za stratu na zárobku počas PN *	0	0
Náhrada za stratu na zárobku po skončení PN	2	1 827,02
Náhrada za stratu na dôchodku	0	0
Náhrada nákladov na výživu pozostalých	0	0
Náhrada za bolesť	2	23 700,34
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia	1	7 568,27
Náhrada nákladov spojených s liečením	27	52,82
Náhrada nákladov spojených s pohrebom	3	275,9
Jednorazové odškodnenie pozostalých	4	12 572,19
Náhrada za stratu na zárobku počas PN po 1.1.2004	0	0
Náhrada za bolesť podľa § 99 ZSP**	8 355	707,06
Náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 99 ZSP	1 564	4 794,22
Náhrada nákladov spojených s liečením podľa § 100 ZSP	972	126,85
Náhrada nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ZSP	36	1 452,83
Jednorazové vyrovnanie podľa § 90 ZSP	64	2 343,93
Jednorazové odškodnenie podľa § 94 ZSP	48	15 360,86
Úrazový príplatok podľa § 85 ZSP	30 172	141,61
Pracovná rehabilitácia a rehabilitačné	0	0
Rekvalifikácia a rekvalifikačné	0	0
Úrazová renta	85 059	303,24
Pozostalostná úrazová renta	2 287	136,52

Zdroj : Sociálna poisťovňa

* Dávky v 1. – 10. riadku sú vyplácané podľa právnych predpisov účinných do 31. 12. 2003

** Dávky v 11. – 23. riadku sú vyplácané podľa zákona o sociálnom poistení (vrátane prekvalifikovaných úrazových rent)

Tabuľka 8 Štátne dávky týkajúce sa úrazového poistenia

	Suma vyplatených dávok v roku 2016 (v tis. €)
Odškodnenie prac. úrazov a chorôb z povolania zamestnancov zrušených zamestnávateľov, ktorých zakladateľom bol štát, alebo Fond národného majetku SR	422
Plnenia vyplývajúce zo zodpovednosti zamestnávateľa za škodu pri pracovnom úraze a chorobe z povolania vzniknuté pred 1. aprílom 2002 u zamestnávateľa, ktorý mal podľa osobitného predpisu postavenie štátneho orgánu	44
Úrazové dávky poskytované fyzickým osobám uvedeným v § 17 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení	11
Zodpovednosť štátu za škodu na zdraví, ktorá vznikla vojakom povinnej vojenskej služby (plnenie podľa § 293 ods. 6)	21

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 9 Výdavky základného fondu garančného poistenia (ZFGP) v roku 2016

Obdobie	Výdavky ZFGP v tis. €		
	na dávku garančného poistenia	úhrada príspevkov na starobné dôchodkové sporenie	Spolu
Január	231,88	322,40	554,28
Február	326,05	859,17	1 185,22
Marec	177,42	862,03	1 039,45
Apríl	159,53	1 266,53	1 426,06
Máj	338,29	702,98	1 041,27
Jún	339,52	648,97	988,49
Júl	204,12	563,02	767,14
August	412,58	1 231,59	1 644,16
September	200,54	2 219,12	2 419,66
Október	252,55	773,28	1 025,83
November	117,59	151,90	269,49
December	429,40	572,30	1 001,70
Rok 2016	3 189,47	10 173,29	13 362,76

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 10 Vyplatené dávky v nezamestnanosti, počet prípadov a priemerná výška dávky v roku 2016

Mesiac	Počet poberateľov vyplatenej dávky v nezamestnanosti		Počet vyplatených dávok v nezamestnanosti		Priemerná výška dávky v nezamestnanosti v €		Celková výška výdavkov na dávky v tis. €	
	rok 2015	rok 2016	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2015	Rok 2016
Január	32 847	33 968	36 222	37 592	344	360,4	12 450	13 504
Február	35 806	36 451	40 400	41 398	342,7	360,3	13 814	14 860
Marec	35 586	35 319	40 479	40 046	315,4	343,9	12 698	13 729
Apríl	34 885	34 551	38 976	38 997	337,2	358,0	13 095	13 913
Máj	33 784	34 056	38 002	38 423	335	352,7	12 694	13 522
Jún	34 006	33 984	38 327	38 592	347	366,7	13 224	14 084
Júl	33 937	33 560	37 996	37 703	341,3	367,0	12 887	13 796
August	34 789	35 123	38 630	39 379	351,6	376,8	13 525	14 810
September	35 565	35 801	39 868	40 051	355,6	382,4	14 117	15 263
Október	35 145	36 206	39 190	40 447	341,1	366,7	13 305	14 805
November	33 819	35 150	38 071	39 131	354	377,3	13 429	14 722
December	34 515	34 366	39 044	38 477	343,8	375,2	13 381	14 403
Spolu	120 663	123 951	465 205	470 236	x	x	158 619	171 411
Priemer	x	x	38 767	39 186	344,5	367,9	13 218	14 284

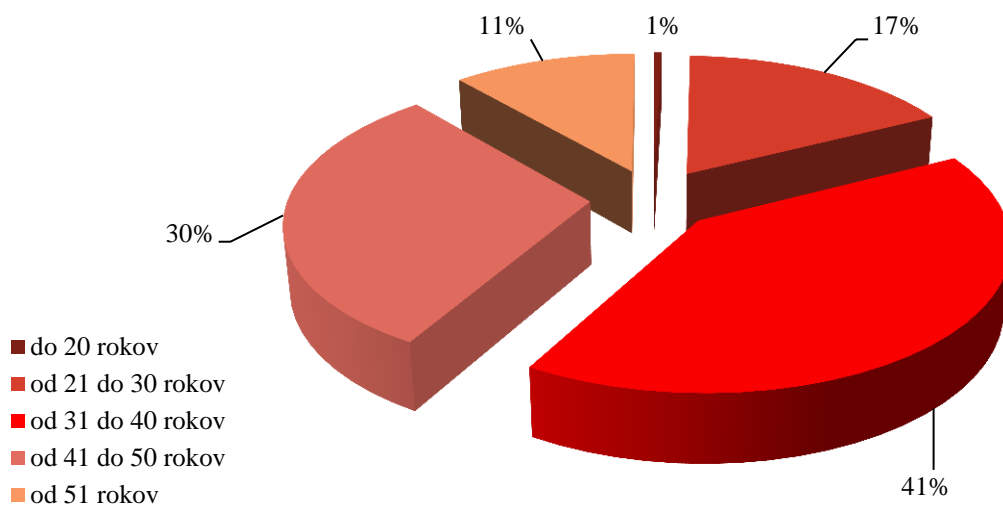
Zdroj: Sociálna poisťovňa

Tabuľka 11 Počet poberateľov dávky v nezamestnanosti v členení podľa veku a pohlavia za rok 2016

Vekové pásma	Pohlavie		
	muži	ženy	spolu
do 19 rokov	5	3	8
20 – 24 rokov	4 420	3 148	7 568
25 – 29 rokov	9 983	9 166	19 149
30 – 34 rokov	9 602	10 116	19 718
35 – 39 rokov	8 638	10 006	18 644
40 – 44 rokov	7 105	9 061	16 166
45 – 49 rokov	5 581	7 184	12 765
50 – 54 rokov	5 651	6 994	12 645
55 – 59 rokov	5 909	6 879	12 788
nad 60 rokov	3 534	852	4 386
nezistené	61	53	114
Spolu	60 489	63 462	123 951

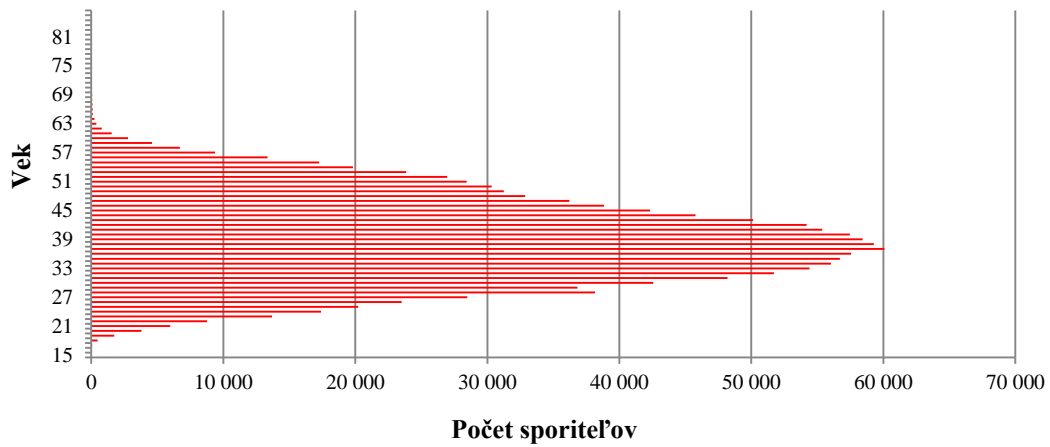
Zdroj : Sociálna poisťovňa

Graf 1 Rozdelenie sporiteľov v II. pilieri podľa veku k 31. 12. 2016

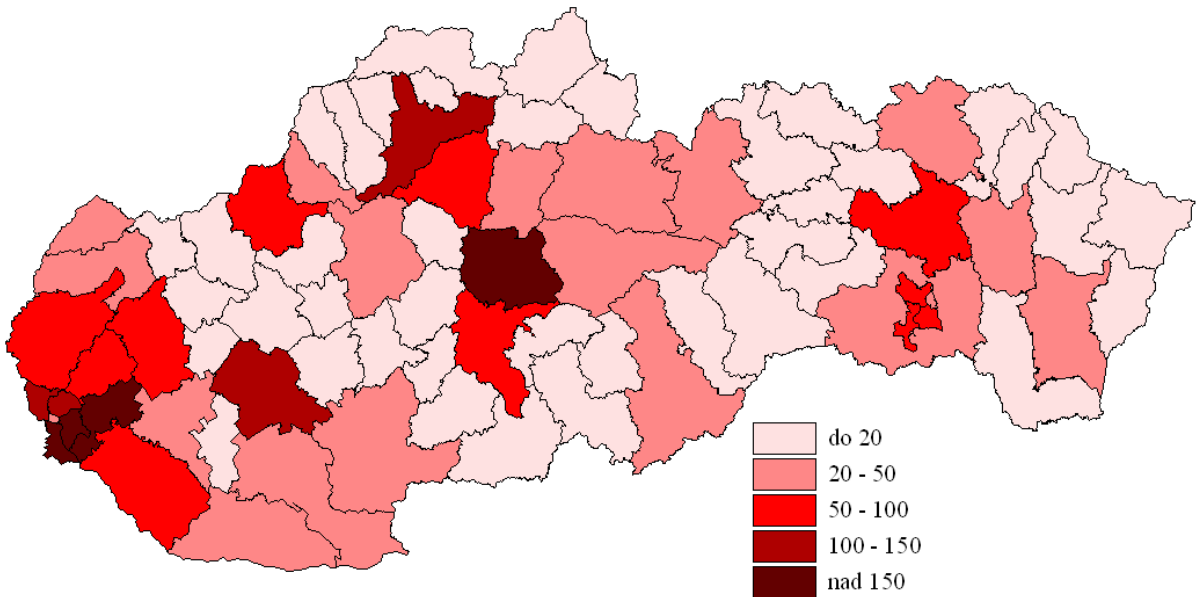
Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Graf 2 Veková štruktúra sporiteľov v II. pilieri k 31. 12. 2016

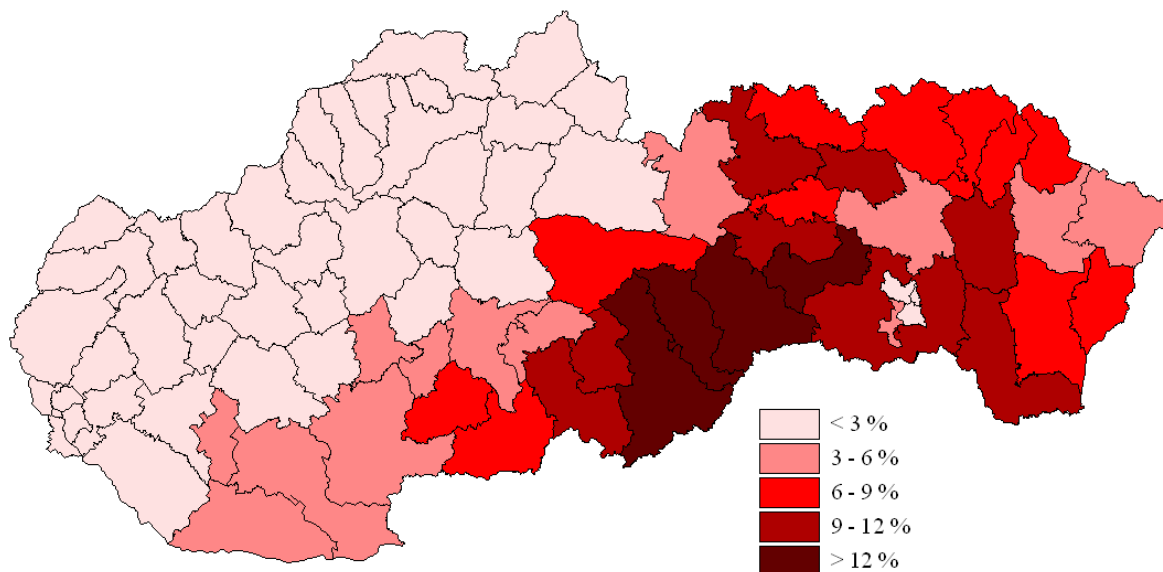
Zdroj : Sociálna poisťovňa ; spracovanie: MPSVR SR

Graf 3 Regionálne rozdelenie poberateľov príspevku na starostlivosť o dieťa, priemerný mesačný počet poberateľov v roku 2016

Zdroj: RSD MIS

Graf 4 Regionálne rozdelenie osôb v systéme pomoci v hmotnej núdzi, podiel osôb v systéme na celkovom počte obyvateľov ku koncu roka 2016

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 12 Počet poberateľov a čerpanie finančných prostriedkov na resocializačný príspevok v rokoch 2015 a 2016

	počet poberateľov	čerpané finančné prostriedky
2015	3 870	224 213
2016	3 647	208 606

Zdroj: RSD MIS

Tabuľka 13 Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným v roku 2016

Pomoc deťom týraným, sexuálne zneužívaným a šikanovaným		Fyzické týranie	Psychické týranie	Sexuálne zneužívanie	Šikanovanie	Využívanie na komerčné účely (pornografia, prostitúcia)	Zanedbávanie (syndróm CAN)	Spolu
Počet evidovaných detí	Spolu	88	41	60	2	4	519	714
	v tom							
	do 6 rokov	17	7	5	0	0	201	230
	do 15 rokov	50	20	31	2	3	252	358
	do 18 rokov	21	14	24	0	1	66	126
Počet návrhov orgánu na začatie trestného stíhania	celkovo	9	7	2	0	0	9	27

Zdroj: V (MPSVR SR)

Tabuľka 14 Deti umiestnené na základe rozhodnutia súdu do zariadení na výkon rozhodnutia súdu /predbežné opatrenie, výchovné opatrenie, ústavná starostlivosť a ochranná výchova/ k 31. 12.

Zariadenia na výkon rozhodnutia súdu		2015	2016
Krizové strediská		235	282
Resocializačné strediská		76	71
Diagnostické centrá		45	32
Domovy sociálnych služieb		83	59
Detské domovy		4 288	4 406
Reedukačné domovy	ÚS	412	378
	OV	23	24

Zdroj: V(MPSVR SR)

Poznámka: ÚS – ústavná starostlivosť, OV – ochranná výchova

Tabuľka 15 Jednotlivé formy starostlivosti v detských domovoch

Forma starostlivosti	2015	2016
Profesionálne rodiny	669	653
Samostatné skupiny	268	273
Iné skupiny	148	145

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 16 Počty umiestnených detí a mladých dospelých v jednotlivých formách starostlivosti v detských domovoch k 31.12.

Počet umiestnených detí v jednotlivých formách	2015	2016
v profesionálnej rodine	1 453	1 468
v samostatnej skupine	2 337	2 441
v iných skupinách	832	835

Zdroj: V(MPSVR SR) 5-01

Tabuľka 17 Celkový počet detí zverených do jednotlivých foriem náhradnej rodinnej starostlivosti v rokoch 2015 a 2016

rok	Náhradná osobná starostlivosť	Pestúnska starostlivosť	Poručníctvo	Spolu
2015	6 484	1 847	571	8 902
2016	6 518	1 719	562	8 799

Zdroj: V(MPSVR SR 2016)

Tabuľka 18 Základné štatistické údaje o činnosti RPPS za roky 2015 a 2016

rok	Počet prípadov	Počet klientov	Počet konzultácií
2015	8 274	17 107	47 042
2016	8 700	18 718	47 314

Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní poradensko-psychologických služieb

Tabuľka 19 Činnosť referátov poradensko-psychologických služieb v roku 2015 a 2016

Problematika	Rok 2015		Rok 2016	
	Počet prípadov	Počet konzultácií	Počet prípadov	Počet konzultácií
Rodinná	2 573	11 824	2 301	10 077
Rozvodová, porozvodová	2 444	11 763	2 526	11 620
Partnerská, manželská	879	4 517	791	3 755
Osobnostná	625	3 306	640	3 427
Náhradná rodinná starostlivosť	959	8 413	1 495	10 300
Iná/Rôzne	410	1 249	386	1 021
Drogové a iné závislosti	144	852	145	816
Profesionálna rodina	223	5 077	137	3 448
Krízová intervencia	17	41	41	193
Výchovné opatrenia	X	X	238	2 657
Spolu	8 274	47 042	8 700	47 314

Zdroj: Ročný výkaz o vykonávaní poradensko-psychologických služieb

Tabuľka 20 Opatrovateľská služba poskytovaná obcami

		2015	2016
Počet prijímateľov, ktorým bola poskytnutá opatrovateľská služba		12 332	13 155
z toho podľa stupňa odkázanosti	II.	2 196	2 209
	III.	2 403	2 404
	IV.	3 547	3 753
	V.	1 974	2 235
	VI.	2 212	2 554
Počet zamestnancov opatrovateľskej služby		4 867	5 590
Bežné výdavky na poskytovanie opatrovateľskej služby v eurách		30 161 091	34 626 598
Výška príjmu z úhrad za opatrovateľskú službu v eurách		5 337 656	6 162 429
Rozdiel medzi výdavkami na poskytovanie opatrovateľskej služby a príjmami za jej poskytovanie v eurách		-24 823 435	-28 464 169

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 21 Prepravná služba poskytovaná obcami

rok	Počet prijímateľov prepravnej služby	Bežné výdavky (v €)	Príjmy z úhrad (v €)
2015	2 887	241 022	24 671
2016	4 301	319 471	34 228

Zdroj: V(MPSVR SR) 11-01

Tabuľka 22 Počet zariadení sociálnych služieb a ich kapacita

Druh zariadenia	Počet ZSS k 31.12. 2014	Počet miest k 31.12.2014					Počet ZSS k 31.12. 2015	Počet miest k 31.12.2015				
		Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná					Spolu	z toho starostlivosť poskytovaná			
			celoročne	týždenne	denne	prechodne			celoročne	týždenne	denne	prechodne
Zariadenia sociálnych služieb spolu	1 158	46 094	39 078	1 544	3 412	1 925	1 255	47 794	39 906	612	4 600	2 676
z toho												
zariadenie pre seniorov	302	14 326	14 260	0	65	1	355	17 137	17 044	1	89	3
DSS pre dospelých s telesným postihnutím	24	1 986	993	940	20	33	23	626	578	15	33	0
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	271	13 216	12 269	273	674	0	201	9 804	8 808	272	724	0
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	1	20	0	0	20	0		20			20	
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	65	3 776	3 392	67	316	1	64	3 793	3 377	96	317	3
Špecializované zariadenie	89	3 831	3 674	7	150	0	140	5 761	5 593	16	140	12
Denný stacionár	68	1 234	58	49	1 051	76	115	2 506	42	8	2 194	262
DSS pre deti s telesným postihnutím	3	23	3	3	17	0		19	8	6	5	0
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	26	975	345	168	451	1	24	796	204	131	461	0
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	3	63	34	6	23	0	4	52	24	7	21	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	0	5	5	0	0	0		5	5	0	0	0
zariadenie podporovaného bývania	36	531	416	0	0	0	44	595	595	0	0	0
zariadenie núdzového bývania	39	689	511	0	0	178	31	568	382	0	20	166
útulky	70	1 869	1 414	0	60	395	73	2 037	1 544	0	40	453
rehabilitačné strediská	20	476	72	17	383	4	23	538	4	32	477	25
zariadenia opatrovateľskej služby	89	1 917	1 173	24	70	650	104	2 200	1 427	28	18	727
nocľaháreň	36	923	281	0	112	530	37	1 052	32	0	40	980
domov na pol ceste	16	234	178	0	0	56	17	285	239	0	1	45

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR; v čase spracovania Správy údaje za rok 2016 nie sú k dispozícii; pozn.: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 23 Prijímatelia sociálnej služby v zariadeniach sociálnych služieb

Druh zariadenia	Prijímatelia k 31. 12. 2014	Prijímatelia k 31. 12. 2015	z toho v roku 2015								
			osoby v dôchodkovom veku	psychotická liečba	užívajúci antidepresíva	opatrovaní na lôžku	pozbavené spôsobilosti na právne úkony	obmedzená spôsobilosť na právne úkony	cudzinci	muži/ chlapci	ženy/ dievčatá
Zariadenie pre seniorov	13 582	16 255	16 020	4 515	3 773	3 918	267	160	25	4 580	11 675
Domov sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	922	582	404	226	119	144	55	23	0	251	331
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	12 736	9 476	4 494	4 463	2 020	1 568	3 631	185	8	4 561	4 915
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	20	20								13	7
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	3 680	3 733	1 136	2 104	986	437	2 265	74	0	2 025	1 708
Špecializované zariadenie	3 018	5 077	3 729	2 494	1 620	1 240	1 253	88	9	1 968	3 109
Denný stacionár	961	2 365	1 812	121	113	10	110	48	0	811	1 554
DSS pre deti s telesným postihnutím	22	8		0	1	1	0	0	0	4	4
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	898	747		141	27	137	147	11	0	439	308
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	59	52	0	15	11	17	11	0	0	30	22

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 3

Druh zariadenia	Prijímatelia k 31. 12. 2014	Prijímatelia k 31. 12. 2015	z toho v roku 2015								
			osoby v dôchodkovom veku	psychotická liečba	užívajúci antidepresíva	opatrovaní na lôžku	pozbavené spôsobilosti na právne úkony	obmedzená spôsobilosť na právne úkony	cudzinci	muži/ chlapci	ženy/ dievčatá
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	5	5		0	0	0	0	0	0	4	1
Zariadenie podporovaného bývania	468	542	30	267	141	0	145	13	0	341	201
Zariadenie núdzového bývania	553	518		11	14	0	0	1	4	175	343
Útulky	1 750	1 822	221	132	135	1	4	5	5	1 054	768
Rehabilitačné stredisko	435	554	42	77	22	8	39	6	0	289	265
Zariadenie opatrovateľskej služby	1 766	2 078	1 744	535	507	557	33	42	6	583	1 495
Nocľaháreň	6 080	6 101									
Domov na polceste	194	230	4	13	8	0	6	2	2	134	96
SPOLU	47 149	50 165	29 644	15 114	9 497	8 038	7 966	658	59	17 262	26 802

Zdroj: Vybrané údaje ŠÚ SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Poznámka: DSS – domov sociálnych služieb

Tabuľka 24 Výdavky zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia / zriaďovateľ	Celkové výdavky (v €) v roku 2014	v tom					Celkové výdavky (v €) v roku 2015	v tom				
		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť		bežné výdavky	mzdové náklady	povinné sociálne poistenie	obstaranie majetku	na zdravotnú starostlivosť
SPOLU	340 787 046	124 772 441	148 217 804	52 762 600	10 029 212	452 530	368 616 363	132 825 505	163 103 568	57 846 206	6 939 497	675 752
zariadenie pre seniorov	113 755 139	46 623 235	45 479 135	16 229 201	3 944 821	135 344	138 142 451	55 629 347	57 690 803	20 278 933	1 858 784	323 105
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	8 356 356	3 179 855	3 749 407	1 274 234	59 349	36 255	6 519 547	2 224 206	3 141 040	1 105 915	33 150	350
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	115 340 526	40 040 506	51 415 267	18 186 854	4 136 812	168 284	91 216 803	30 519 775	42 323 550	14 925 992	2 131 373	99 999
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	91 584	19 725	41 794	17 197	7 194	0	133 697	52 117	51 490	19 568		
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	33 347 846	10 978 265	15 438 192	5 546 643	559 260	35 328	36 972 912	11 101 781	17 521 809	6 273 162	694 625	59 907
špecializované zariadenie	28 304 992	9 185 039	13 197 757	4 690 639	868 836	62 874	47 968 878	16 278 389	22 029 490	7 867 983	953 038	158 765
denný stacionár	2 723 595	1 074 160	1 123 665	424 548	31 988	537	6 312 626	2 848 295	2 137 958	814 619	71 424	9 945
DSS pre deti s telesným postihnutím	246 656	89 928	114 505	39 374	2 754	0	126 837	37 974	65 034	22 334	1 231	
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	8 142 181	2 335 348	4 171 940	1 485 788	114 703	2 426	5 853 983	1 474 866	2 997 947	1 058 552	257 253	1 164
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	557 911	119 178	318 174	112 675	7 168	180	454 623	118 813	246 535	87 918	581	300
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	21 750	7 435	9 670	3 485	0	0	10 800	2 663	5 130	1 723	0	0
zariadenie podporovaného bývania	2 881 294	1 133 251	1 190 425	447 667	34 807	84	3 353 416	1 179 793	1 544 195	552 533	32 648	247
zariadenie núdzového bývania	2 240 654	885 782	942 874	361 364	13 227	1 649	2 493 935	834 961	892 326	356 344	349 513	1 624
útulky	4 484 270	1 922 500	1 759 058	637 131	67 804	1 953	5 234 253	1 940 193	2 072 852	755 501	52 968	806
rehabilitačné strediská	3 733 579	1 146 053	1 867 955	659 744	16 207	0	3 567 673	1 045 459	1 662 907	579 828	244 679	290
zariadenia opatrovateľskej služby	14 457 035	5 188 581	6 559 629	2 345 374	113 769	6 369	17 673 382	6 351 351	7 780 346	2 809 135	246 816	19 250
nocľaháreň	1 525 922	631 972	598 486	216 434	23 823	637	1 832 270	856 479	648 654	233 871	6 614	0
domov na polceste	575 756	211 628	239 871	84 248	26 690	610	748 277	329 043	291 502	102 295	4 800	0

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tabuľka 25 Zamestnanci zariadení sociálnych služieb (spolu) za roky 2014 a 2015

Druh zariadenia	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby) rok 2014	Priemerný evidenčný počet zamestnancov prepočítaný (osoby) rok 2015
zariadenie pre seniorov	6 738	8 205
domovy sociálnych služieb (DSS) pre dospelých s telesným postihnutím	599	478
DSS pre dospelých s kombináciou postihnutí	7 495	5 894
DSS pre dospelých so zmyslovým postihnutím	6	7
DSS pre dospelých s duševnými poruchami a poruchami správania	2 181	2 455
Špecializované zariadenie	2 103	3 282
Denný stacionár	203	355
DSS pre deti s telesným postihnutím	18	8
DSS pre deti s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	575	
DSS pre deti s duševnými poruchami a poruchami správania	49	33
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	2	1
zariadenie podporovaného bývania	204	239
zariadenie núdzového bývania	152	128
útulky	314	335
rehabilitačné strediská	244	248
zariadenia opatrovateľskej služby	1 016	1 089
nocľaháreň	126	110
domov na pol ceste	37	44
SPOLU	22 062	23 292

Zdroj: Vybrané údaje Štatistického úradu SR – Zariadenia sociálnych služieb v SR

Tabuľka 26 Vybrané zariadenia sociálnych služieb zriadené alebo založené obcou alebo vyšším územným celkom k 31. 12. 2016

	Počet služieb	Počet prijímateľov	Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
nízkoprahové denné centrum	10	827	7	55 837	61 754
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúlad'ovania osobného a pracovného života	7	61	19	140 685	207 418
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	4	4	2	34 080	33 154
nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	14	1 325	20	151 674	189 957
sprievodcovská a predčitateľská služba	2	22	0	0	0
tlmočnícka služba	2	125	0	0	0
sprostredkovanie tlmočnickej služby	2	82	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	3	8	1	334	334
požičiavanie pomôcok	19	416	3	10 729	14 230
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	8	120	4	7 866	14 933
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	2	0	0	0	0
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	28	54	7	18 252	78 039
denné centrum	334	40 491	155	2 085 775	2 559 465
integračné centrum	2	40	1	4 974	4 774
jedáleň	87	21 123	215	4 622 521	5 896 436
práčovňa	25	4 163	13	80 465	139 437
stredisko osobnej hygieny	20	5 584	7	34 644	59 958
komunitné centrum	65	10 028	145	1 016 364	1 190 846
podpora samostatného bývania	6	28	4	4 650	41 065
služba včasnej intervencie	6	29	2	2 900	11 924
stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím	2	1	0	0	0
terénna sociálna služba krízovej intervencie	38	6 948	926	421 282	549 572
SPOLU	686	91 479	1 529	8 693 032	11 053 296

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 27 Počet žiadateľov o zabezpečenie poskytovania sociálnej služby vo vybraných druhoch zariadení sociálnych služieb

Druh zariadenia sociálnych služieb			Počet žiadateľov k 31.12.2015	Počet žiadateľov k 31.12.2016
Domovy sociálnych služieb	pre deti	s telesným postihnutím	0	4
		s duševnými poruchami a poruchami správania	33	51
		s telesným postihnutím a duševnými poruchami a poruchami správania	72	64
	pre dospelých	s telesným postihnutím	197	63
		s duševnými poruchami a poruchami správania	465	550
		so zmyslovým postihnutím	10	6
		s kombináciou postihnutí	1 083	1 032
Zariadenia pre seniorov			3 427	4 541
Zariadenia podporovaného bývania			23	68
Rehabilitačné strediská			0	4
Špecializované zariadenie			690	1 316
SPOLU v SR			6 000	7 699

Zdroj: V(MPSVR SR) 10- 01

Tabuľka 28 Vybrané druhy sociálnych služieb poskytované neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb k 31. 12. 2016

	Počet služieb		Počet klientov		Zamestnanci poskytovateľov (v prepočítaných stavoch)	Príjmy poskytovateľov (v €)	Výdavky poskytovateľov (v €)
	2015	2016	2015	2016	2016	2016	2016
opatrovateľská služba	130	173	4 276	3 594	2 787	14 777 386	14 380 662
nízko prahové denné centrum	13	11	1 740	1 644	123	354 191	421 144
pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúladovania osobného a pracovného života	1	0	0	0	0	0	0
zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	0	0	0	0	0	0	0
nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	8	12	5 311	4 096	39	61 881	63 844
prepravná služba	42	46	7 188	5 484	86	336 166	383 169
sprievodcovská a predčitateľská služba	8	3	64	37	2	0	0
tlmočnická služba	9	10	3 629	4 265	22	130 308	122 713
sprostredkovanie tlmočnickej služby	0	0	0	0	0	0	0
sprostredkovanie osobnej asistencie	5	5	960	1 745	5	22 259	20 150
požičiavanie pomôcok	28	29	1 155	1 109	17	41 667	36 917
monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	1	2	263	259	10	93 168	92 989
krízová pomoc prostredníctvom telekomunikačných technológií	7	9	2 080	982	18	46 764	37 337
pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	1	2	39	36	3	0	0
denné centrum	5	3	143	132	7	3 280	3 280
integračné centrum	3	3	82	106	12	55 355	64 165
jedáleň	19	22	1 277	6 736	84	645 041	656 827
práčovňa	1	5	192	304	4	27 759	29 400
stredisko osobnej hygieny	4	4	3 508	3 145	26	53 798	62 998
základné sociálne poradenstvo	78	70	9 297	8 644	182	218 696	449 846
špecializované sociálne poradenstvo	69	71	12 172	16 979	238	1 244 273	1 288 702
sociálna rehabilitácia	10	10	918	1 215	54	417 095	493 392
komunitné centrum	35	45	13 682	13 965	439	1 200 873	1 208 425
podpora samostatného bývania	1	1	47	32	1	3 000	3 600
služba včasnej intervencie	5	10	173	391	52	361 939	423 843
stimulácia komplexného vývoja dieťaťa so zdravotným postihnutím	0	0	0	0	0	0	0
terénna sociálna služba krízovej intervencie	8	13	2 701	644	40	53 915	60 669
SPOLU	491	559	78 482	75 544	4 249	20 148 815	20 304 072

Zdroj: V(MPSVR SR) 7- 01

Tabuľka 29 Počet zamestnancov, objemy platov a vybrané zložky platu v eurách za rok 2016 v zariadeniach sociálnych služieb podľa agregovaných zamestnaní

Kategória zamestnancov	Počet zamestnancov	z toho ženy	Celkový plat - objem	Celkový plat	Funkčný plat	z toho					Odmeny	Plat za nadčas	Doplatky a ostatné príplatky
						tarifný plat	príplatoč za riadenie	osobný príplatoč	platová kompenzácia	príplatoč za zmennosť			
						[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]	[€/ mes]			
SPOLU	16 585	14 487	107 244 799	675	493	402	6	72	6	6	54	4	45
Odborní a administratívni zamestnanci	1 269	1 065	12 780 989	967	731	526	42	160	1	1	104	0	15
Vychovávateľa	72	68	641 721	855	620	541	5	67	3	1	71	3	22
Pomocní vychovávateľa	112	96	734 268	717	516	446	2	64	0	4	40	1	58
Zamestnanci zabezpečujúci poskytovanie zdravotnej starostlivosti	1 631	1 599	13 539 700	819	581	475	9	77	9	8	61	6	73
Pomocní zdravotníckí zamestnanci	1 223	1 137	7 697 954	635	437	365	0	48	10	12	48	4	77
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu agendu	286	266	1 984 299	764	580	466	14	94	2	4	64	0	23
Zamestnanci vykonávajúci sociálnu prácu	1 452	1 290	10 808 715	730	550	457	6	79	5	3	58	1	24
Ergoterapeuti	213	182	1 410 732	677	530	428	2	91	7	1	44	1	11
Psychológovia	33	32	222 897	742	595	506	5	76	7	0	39	0	2
Špeciálni pedagógovia	37	33	306 962	829	621	549	9	51	5	4	59	0	27
Opatrovateľky z povolania	4 414	4 088	24 802 285	608	431	364	1	50	6	10	44	6	64
Remeselní, manuálni alebo manipulační zamestnanci	2 754	1 984	14 481 527	544	410	341	0	60	6	2	45	3	22
Zamestnanci stravovacích prevádzok	1 487	1 347	8 616 536	598	438	361	2	66	1	7	49	3	45
Neuvedené zamestnanie	1 602	1 300	9 216 215	690	515	411	7	88	5	4	57	7	32

Zdroj: PLATY (MPSVR SR) 1-02

Tabuľka 30 Hrubé výdavky na sociálnu ochranu, 2014

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu ako % z HDP	Výdavky na sociálnu ochranu v PPS na obyvateľa	Výdavky na sociálne dávky podľa účelov (v %)					
			Staroba + pozostalí	Choroba/zdravotná starostlivosť	Invalidita	Rodina/deti	Nezamestnanosť	Bývanie, sociálne vylúčenie
EU28	28,7	7 905	45,9	29,2	7,3	8,6	5,1	4,0
EU15	29,5	8 788	45,5	29,4	7,2	8,5	5,3	4,1
EA19	29,7	8 770	46,1	29,3	7,3	8,0	6,1	3,2
Belgicko	30,3	9 923	40,3	28,9	8,3	7,5	11,6	3,3
Bulharsko	18,5	2 544	49,5	27,6	7,8	10,6	2,9	1,6
Česká republika	19,7	5 010	47,2	31,4	6,6	8,7	3,0	3,1
Dánsko	32,9	11 061	44,3	20,0	12,9	11,2	5,2	6,5
Nemecko	29,1	10 325	39,2	34,8	8,1	11,3	3,9	2,8
Estónsko	15,1	3 243	44,3	29,3	11,8	10,9	2,8	0,9
Írsko	20,6	6 926	29,8	34,6	6,0	13,1	13,8	2,7
Grécko	26,0	4 967	65,0	19,6	6,5	4,4	4,3	0,2
Španielsko	25,4	6 079	49,1	26,1	7,4	5,3	10,8	1,4
Francúzsko	34,3	10 456	45,4	28,4	6,6	7,8	6,2	5,5
Chorvátsko	21,6	3 509	43,7	33,6	12,2	7,2	2,3	1,1
Taliansko	29,9	7 828	58,6	23,5	5,9	5,4	5,8	0,8
Cyprus	23,0	5 139	55,5	20,1	3,2	6,3	8,6	6,4
Lotyšsko	14,5	2 599	52,0	24,2	9,1	9,1	4,0	1,6
Litva	14,7	3 205	47,7	29,4	9,7	7,8	2,4	3,1
Luxembursko	22,7	14 924	37,7	25,3	11,4	15,6	6,5	3,6
Maďarsko	19,9	3 975	52,1	24,7	7,3	11,9	1,9	2,1
Malta	18,2	4 455	51,7	32,8	3,8	6,6	2,9	2,2
Holandsko	30,9	10 825	42,5	34,6	7,7	3,1	5,6	6,4
Rakúsko	30,0	10 625	50,7	25,3	7,0	9,5	5,6	2,0
Poľsko	19,1	3 931	59,9	21,3	8,3	8,2	1,3	1,0
Portugalsko	26,9	5 544	57,5	23,9	7,4	4,6	5,8	0,9
Rumunsko	14,8	2 350	55,1	26,9	7,5	8,3	1,0	1,3
Slovinsko	24,1	5 414	49,0	30,8	6,1	7,9	3,0	3,1
SR	18,5	4 102	45,6	30,9	9,0	9,3	2,9	2,3
Fínsko	31,9	9 742	41,7	24,0	10,9	10,4	8,2	4,8
Švédsko	29,6	9 800	43,4	26,0	12,0	10,6	3,8	4,2
Spojené kráľovstvo	27,4	7 804	43,1	31,8	5,4	10,4	1,7	7,7
Island	23,9	7 636	28,1	35,3	16,2	11,5	3,1	5,8
Nórsko	26,0	11 979	35,9	30,2	16,0	12,4	2,3	3,2
Švajčiarsko	27,1	11 322	48,1	29,7	9,3	6,0	3,6	3,3
Srbsko	23,4	2 398	55,5	26,0	7,7	5,9	2,8	2,3
Turecko	12,1	2 038	60,2	30,2	3,8	3,1	1,3	1,4

Predbežné údaje: DE, IE, GR, ES, IT, LV, LT, SI, SK, SE, CH, TR

: údaj nie je k dispozícii

** vrátane daňového bonusu*

Zdroj: Eurostat ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Tabuľka 31 Príjmy na sociálnu ochranu, 2014

Príjmy	Príjmy v % HDP	Príjmy v PPS na obyvateľa	Štruktúra príjmov (%)			
			Sociálne príspevky zamestnávateľov	Sociálne príspevky chránených osôb	Verejná správa	Iné príjmy
EU28	30,1	8 311	34,7	19,3	40,5	5,5
EU15	31,1	9 259	34,4	19,2	41,0	5,4
EA19	30,5	9 000	36,9	22,3	37,4	3,4
Belgicko	30,7	10 066	39,7	19,5	38,6	2,3
Bulharsko	20,1	2 760	31,7	17,5	48,8	1,9
Česká republika	20,5	5 213	46,9	23,1	28,5	1,5
Dánsko	34,6	11 655	11,0	7,9	79,8	1,3
Nemecko	30,7	10 905	34,6	30,5	33,3	1,7
Estónsko	14,7	3 143	80,6	1,1	18,1	0,2
Írsko	20,6	6 913	27,3	8,8	60,5	3,5
Grécko	25,8	4 933	32,4	22,9	39,8	4,8
Španielsko	24,4	5 853	40,7	12,7	44,0	2,6
Francúzsko	34,2	10 431	42,5	19,2	35,1	3,2
Chorvátsko	22,3	3 625	27,8	32,9	36,6	2,7
Taliansko	30,7	8 037	34,5	14,7	48,8	2,0
Cyprus	21,2	4 745	24,6	19,0	52,0	4,3
Lotyšsko	14,6	2 615	41,9	17,4	40,0	0,7
Litva	14,7	3 201	54,0	16,9	28,3	0,8
Luxembursko	26,4	17 332	24,4	21,9	41,9	11,8
Maďarsko	20,5	4 089	38,8	23,1	36,1	2,0
Malta	18,3	4 465	29,5	12,3	56,1	2,1
Holandsko	34,3	12 015	32,0	33,8	19,9	14,4
Rakúsko	29,8	10 609	36,2	26,1	36,4	1,3
Poľsko	18,9	3 878	42,3	20,4	21,8	15,5
Portugalsko	27,6	5 702	29,0	16,3	46,1	8,6
Rumunsko	14,9	2 376	34,1	14,9	49,7	1,4
Slovinsko	24,4	5 493	25,7	39,1	33,8	1,4
Slovensko	19,5	4 327	43,7	20,5	31,7	4,2
Fínsko	33,3	10 168	34,7	13,0	47,2	5,1
Švédsko	31,0	10 269	36,4	9,2	52,2	2,2
Spojené kráľovstvo	32,5	9 248	27,3	9,7	48,6	14,5
Island	29,0	9 277	32,9	6,6	49,3	11,2
Nórsko	26,7	12 301	33,8	15,6	50,5	0,1
Švajčiarsko	31,7	13 256	30,6	35,0	24,1	10,4
Srbsko	23,7	2 420	27,7	30,9	41,0	0,5
Turecko	13,8	2 329	26,3	26,1	41,9	5,7

Predbežné údaje: DE, GR, ES, IT, LV, LT, SI, SK, SE, UK, TR

: údaj nie je k dispozícii

Zdroj: Eurostat ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Tabuľka 32 Výdavky na dôchodky a štruktúra podľa kategórií dôchodkov, 2014

Územie	Výdavky na dôchodky spolu			Štruktúra výdavkov na dôchodky podľa kategórií (%)						
	v € na obyvateľa (stále ceny 2010)	v PPS na obyvateľa	v % HDP	starobný	predpokladaný starobný	čiasťočný starobný	invalidný	predčasný v dôsledku zníženej pracovnej schopnosti	pozostaťostné	predčasný z dôvodov trhu práce
EU28	3 319	3 549	12,9	76,4	3,6	0,0	5,9	2,0	11,9	0,3
EU15	3 912	3 905	13,1	76,6	3,3	0,0	5,7	2,1	11,9	0,3
EA19	3 839	3 986	13,5	74,1	3,9	0,0	5,3	2,2	14,1	0,4
Belgicko	4 189	4 105	12,5	68,1	0,0	0,0	14,0	0,0	14,8	3,1
Bulharsko	492	1 207	8,8	796,9	10,3	0,0	9,2	0,0	3,7	0,0
Česká republika	1 377	2 286	9,0	80,6	1,9	0,0	10,1	0,1	7,2	0,0
Dánsko	6 273	4 711	14,0	62,8	6,2	0,0	0,1	15,1	15,7	0,0
Nemecko	4 014	4 196	11,8	72,5	3,5	0,0	1,4	6,5	15,7	0,4
Estónsko	1 005	1 638	7,6	62,8	21,2	0,0	15,3	0,0	0,8	0,0
Írsko	2 563	2 148	6,4	76,8	0,6	0,0	16,0	0,0	6,4	0,2
Grécko	2 882	3 272	17,1	77,9	0,0	0,0	7,1	0,0	14,6	0,3
Španielsko	2 718	3 058	12,8	63,0	6,9	0,0	10,9	0,0	19,1	0,1
Francúzsko	4 744	4 629	15,2	81,2	0,0	0,0	7,4	0,1	11,1	0,2
Chorvátsko	1 101	1 790	11,0	51,9	12,5	0,0	17,6	0,0	17,9	0,0
Taliano	4 171	4 319	16,5	70,6	8,5	0,0	1,6	2,6	16,2	0,4
Cyprus	2 093	2 359	10,5	82,9	0,3	0,0	3,3	0,0	13,5	0,0
Lotyšsko	830	1 414	7,9	86,0	2,4	0,0	10,0	0,0	1,6	0,0
Litva	800	1 512	7,0	78,4	3,7	0,0	13,0	0,0	4,9	0,0
Luxembursko	7 658	6 162	9,4	49,2	21,1	0,0	8,7	0,0	19,2	1,8
Maďarsko	956	1 794	9,0	81,5	5,6	0,0	0,0	0,0	12,9	0,0
Malta	1 538	2 026	8,3	77,5	0,0	0,0	5,2	0,0	16,7	0,6
Holandsko	4 251	4 010	11,5	86,6	2,0	0,0	1,0	0,0	10,4	0,0
Rakúsko	5 259	5 301	14,9	73,4	5,8	0,0	8,6	0,0	12,1	0,1
Poľsko	1 227	2 418	11,8	67,1	9,1	0,0	8,8	0,1	14,7	0,2
Portugalsko	2 519	3 218	15,6	73,6	3,2	0,0	11,1	0,0	11,8	0,3
Rumunsko	582	1 310	8,2	83,3	0,4	1,3	4,0	4,3	6,5	0,0
Slovinsko	1 980	2 529	11,2	59,6	23,8	0,1	4,6	0,0	11,9	0,0
Slovensko	1 125	1 935	8,7	73,2	3,0	0,0	12,0	0,0	10,3	1,6
Fínsko	4 539	4 085	13,4	73,1	4,6	0,6	12,3	0,0	6,4	0,0
Švédsko	4 602	3 814	11,5	80,9	5,4	0,0	10,4	0,0	3,2	0,0
Spojené kráľovstvo	3 431	3 209	11,3	91,0	0,0	0,0	8,2	0,0	0,8	0,0
Island	2 947	2 891	9,0	62,3	0,0	0,0	31,4	0,0	6,3	0,0
Nórsko	6 445	4 271	9,3	71,2	1,9	0,0	24,2	0,0	2,6	0,0
Švajčiarsko	6 789	4 919	11,8	73,3	4,1	0,0	12,9	0,0	9,6	0,0
Srbsko	552	1 337	13,1	75,5	0,0	0,0	7,7	0,0	16,3	0,5
Turecko	720	1 208	7,2	77,7	0,0	0,0	3,0	0,0	19,4	0,0

Predbežné údaje: DE, GR, ES, IT, LV, LT, SI, SK, SE, UK, TR

: údaj nie je k dispozícii

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

Tabuľka 33 Počet poberateľov dôchodkov podľa rodu*, indexy 2014/2013 a 2014/2006

Územie	Počet poberateľov dôchodkov*			Index 2014/2013	Index 2014/2006	Podiel poberateľov dôchodkov na populáciu (%)
	úhrn*(osoby)	muži (%)	ženy(%)			
Belgicko	2 741 377	48,7	51,3	101,3	119,3	24,4
Bulharsko	2 181 524	42,1	57,9	99,7	96,0	30,3
Česká republika	2 920 859	41,0	59,0	100,2	106,7	27,7
Dánsko	1 475 665	:	:	100,0	119,2	26,1
Nemecko	23 508 555	44,3	55,7	100,2	101,2	29,0
Estónsko	414 055	39,1	60,9	100,2	108,6	31,5
Írsko	906 112:	50,2	49,8	102,1	132,6	19,6
Grécko	2 685 858	46,9	53,1	100,9	106,3	24,7
Španielsko	9 374 301	51,0	49,0	101,3	112,5	20,2
Francúzsko	18 853 000	46,1	53,9	101,3	110,1	28,4
Chorvátsko	1 223 738	45,6	54,4	100,5	:	29,0
Taliansko	16 118 579	47,2	52,8	99,2	97,4	26,5
Cyprus	133 875	52,6	47,4	102,4	128,2	15,8
Lotyšsko	598 299	37,5	62,5	99,3	100,1	30,1
Litva	944 851	38,5	61,5	100,0	102,5	32,3
Luxembursko	167 932	55,5	44,5	103,7	129,3	29,8
Maďarsko	2 190 106	36,7	63,3	98,6	:	22,2
Malta	84 724	56,7	43,3	100,1	118,0	19,7
Holandsko	3 474 200	45,5	54,5	101,8	110,7	20,6
Rakúsko	2 421 351	45,5	54,5	100,0	107,6	28,2
Poľsko	:	:	:	:	:	:
Portugalsko	3 014 080	44,7	55,3	99,3	104,4	29,1
Rumunsko	5 345 820	42,2	57,8	99,2	92,5	26,9
Slovinsko	636 945	44,9	55,1	100,9	110,4	30,9
SR	1 413 483	41,1	58,9	102,3	111,5	26,1
Fínsko	1 525 317	44,5	55,5	100,8	111,2	27,9
Švédsko	2 625 737	46,1	53,9	101,5	107,0	26,9
Spojené kráľovstvo	15 598 400	43,0	57,0	101,0	:	24,0
Island	64 453	44,1	55,9	103,0	:	19,6
Nórsko	1 290 949	:	:	104,6	121,2	25,0
Švajčiarsko	2 993 800	44,3	55,7	101,5	115,8	36,3
Srbsko	1 708 249	42,8	56,9	100,8	:	24,0
Turecko	12 009 136	58,3	41,7	101,9	134,6	15,5

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017

* Počet poberateľov dôchodkov bez dvojitého načítania

Predbežné údaje: GR, UK, CH; odhad DK, RS, TR

: - údaj nie je k dispozícii

Tabuľka 34 Dane a odvody platené zo sociálnych dávok, 2014

Územie	Výdavky na sociálnu ochranu		Sociálne dávky		
	Hrubé výdavky (% HDP)	Netto výdavky (% HDP)	% zdanených dávok	% dávok, z ktorých sa platia soc. odvody	efektívne daňovo-odvodové zaťaženie
Belgicko	30,26	28,12	57,13	40,13	7,35
Bulharsko	18,52	18,52	:	0,43	0,03
Česká republika	19,66	19,60	1,64	0,93	0,31
Dánsko	32,87	27,84	56,61	:	15,9
Nemecko	29,06	26,67	51,13	48,05	8,62
Estónsko	15,13	14,79	62,86	0,45	2,24
Írsko	:	:	:	:	:
Grécko	25,97	24,47	74,04	67,94	5,88
Španielsko	25,37	23,96	57,02	8,88	5,68
Francúzsko	34,31	32,46	60,00	36,03	5,72
Chorvátsko	21,61	21,23	54,45	54,45	1,37
Taliansko	29,96	26,42	65,07	0,67	12,28
Cyprus	22,98	21,80	39,61	:	5,31
Lotyšsko	14,48	14,01	58,43	2,05	3,28
Litva	14,73	14,52	8,31	8,31	1,50
Luxembursko	22,73	21,46	57,72	58,35	8,96
Maďarsko	19,94	19,74	5,21	4,15	1,01
Malta	18,22	17,86	51,76	:	2,03
Holandsko	30,95	25,04	59,71	59,71	20,41
Rakúsko	30,04	26,91	53,19	53,75	10,68
Poľsko	:	:	:	:	:
Portugalsko	26,86	24,85	61,47	61,47	7,90
Rumunsko	14,75	14,54	56,38	:	1,46
Slovinsko	24,08	23,77	56,38	:	1,31
SR	18,49	18,44	1,75	0,89	0,28
Fínsko	31,9	28,54	57,2	57,18	10,82
Švédsko	29,55	26,21	50,05	:	11,54
Spojené kráľovstvo	27,42	26,44	41,08	3,40	3,6
Island	23,88	21,30	52,57	10,33	10,90
Nórsko	25,96	23,61	54,48	:	9,22
Švajčiarsko	27,06	23,76	63,18	59,68	13,53
Srbsko	23,62	23,15	5,79	5,31	2,01
Turecko	12,09	12,08	0,36	0,36	0,10

Zdroj: Eurostat – ESSPROS, údaje extrahované 02. 06. 2017
: - údaj nie je k dispozícii

Tabuľka 35a Národné projekty OP EZ vyhlásené do konca roka 2016

Vyzvanie	Názov	Subjekt
Prioritná os 2		
OP EZ NP 2015/2.1.1/03	Absolventská prax štartuje zamestnanie	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/2.1.1/01	Praxou k zamestnaniu	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/2.1.1/04	Úspešne na trhu práce	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Prioritná os 3		
OP EZ NP 2015/3.1.1/02	Podpora zamestnávania UoZ prostredníctvom vybraných aktívnych opatrení na trhu práce	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.1.1/03	Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.2.1/01	Príspevok na starostlivosť o dieťa VRR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.1.1/04	Šanca na zamestnanie	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2016/3.2.1/01	Príspevok na starostlivosť o dieťa MRR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.1.1/06	Chceme byť aktívni na trhu práce (50+)	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/3.1.1/05	Cesta z kruhu nezamestnanosti	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2016/3.1.1/01	Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2016/3.3.1/01	Centrum sociálneho dialógu 2	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ NP 2016/3.1.1/01	Spoločne hľadáme prácu	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2016/3.1.1/02	Podpora zamestnávania UoZ prostredníctvom VAOTP - 2	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2016/3.1.1/03	Umiestňovanie DN občanov na trhu práce s využitím neštátnych služieb zamestnanosti	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
Prioritná os 4		
OP EZ NP 2015/4.1.1/01	Podpora rozvoja sociálnej práce v rodinnom prostredí klientov v oblasti sociálnych vecí a rodiny	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
OP EZ NP 2015/4.1.1/03	Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ NP 2015/4.1.1/02	Terénna sociálna práca v obciach I	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Vyzvanie	Názov	Subjekt
OP EZ NP 2015/4.2.1/01	Podpora opatrovateľskej služby - I. fáza	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ NP 2015/4.2.1/02	Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Zdroj: RO, ITMS

Tabuľka 35b Dopytovo-orientované projekty OP EZ vyhlásené do konca roka 2016

Výzva	Názov	Subjekt
Prioritná os 2		
OP EZ DOP 2016/2.1.1/02	Nové alebo inovatívne programy na zlepšenie samozamestnania mladých ľudí	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
OP EZ DOP 2016/2.1.1/01	Podpora vstupu vybraných skupín mladých ľudí na trh práce	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Prioritná os 3		
Prioritná os 4		
OP EZ DOP 2016/4.2.1/01	Podpora výkonu opatrení SPODSK v otvorenom prostredí a zefektívnenie resocializácie drogových a iných závislostí	Implementačná agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Zdroj: RO, ITMS

Tabuľka 36 Čerpanie výdavkov kapitoly 22 – MPSVR SR podľa programového rozpočtovania

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2016	%
07C	Sociálna inklúzia	1 803 672 105	1 745 679 895	1 737 698 115	99,5
07C0A	Podpora sociálnych služieb	77 381 760	83 281 760	82 214 605	98,7
07C0B	OP EP pre najodkázanejšie osoby	7 298 091	7 693 309	7 693 309	100,0
07C0B01	Sociálne začlenenie najodkázanejších osôb	7 298 091	7 693 309	7 693 309	100,0
07C01	Pomoc v hmotnej núdzi	271 618 288	205 440 252	202 687 927	98,7
07C0101	– Dávka v hmotnej núdzi	246 672 055	184 501 651	183 004 863	99,2
07C0102	– Dotácia na výkon osobitného príjemcu	185 000	174 551	163 247	93,5
07C0103	– Dotácia na stravu pre dieťa v hmotnej núdzi	12 478 000	10 312 229	9 453 614	91,7
07C0104	– Dotácia na školské potreby pre dieťa v hmotnej núdzi	2 700 000	2 266 008	2 126 364	93,8
07C0106	– Náhradné výživné	9 583 233	8 185 813	7 939 839	97,0
07C02	Podpora rodiny	956 939 810	952 532 371	950 487 822	99,8
07C0201	– Prídavok na dieťa	312 250 284	313 488 542	312 926 339	99,8
07C0202	– Rodičovský príspevok	361 310 375	353 246 756	352 444 107	99,8
07C0206	– Ostatné príspevky na podporu rodiny	46 550 000	48 129 021	47 860 930	99,4
07C020A	– Štátom platené poistné za osoby starajúce sa o dieťa	233 096 292	231 496 292	231 496 292	100,0
07C020B	– Príspevok na starostlivosť o dieťa	3 732 859	6 171 760	5 760 154	93,3
07C03	Kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP	238 834 215	228 729 263	226 728 616	99,1
07C04	Iniciatívy v oblasti sociálnej inklúzie	3 109 702	3 174 885	3 162 691	99,6
07C040A	– Ostatné iniciatívy	3 109 702	2 994 702	2 982 508	99,6
07C040G	– Zabezpečenie hodnotenia a implementácie horizontálnej priority Rovnosť príležitostí – MDVRR SR	0	180 183	180 183	100,0
07C05	Starostlivosť o ohrozené deti	89 077 285	90 574 623	90 469 713	99,9
07C0501	– Náhradná rodinná starostlivosť	14 071 058	13 684 058	13 306 168	97,2
07C0502	– Ústavná starostlivosť v štátnych detských domovoch	61 715 927	64 336 497	64 645 428	100,5
07C0503	– Ústavná starostlivosť v neštátnych zariadeniach	12 090 300	11 511 185	11 476 675	99,7
07C0504	– Prevencia a sanácia (MVO)	1 200 000	1 042 883	1 041 442	99,9
07C06	Nesystémové dávky sociálneho poistenia	88 112 954	85 812 954	85 812 954	100,0
07C07	Vianočný príspevok dôchodcom	71 300 000	81 300 000	81 300 000	100,0
07C08	Podpora sociálnej inklúzie	0	7 140 478	7 140 478	100,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 3

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2016	%
07C0801	– Podpora soc. inklúzie osôb ohroz. soc. vylúčením alebo sociálne vylúčených prostredníctvom rozvoja služieb starostlivosti s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity – opatrenie 2.1	0	3 062 573	3 062 573	100,0
07C0802	– Podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované komunity – opatrenie 2.2	0	1 269 613	1 269 613	100,0
07C0803	– Podpora zosúladenia rodinného a pracovného života – opatrenie 2.3	0	2 808 292	2 808 292	100,0
07E	Tvorba a implementácia politik	149 732 861	187 157 173	187 562 691	100,2
07E03	Riadiaca, koncepčná a výskumná činnosť	22 991 961	25 773 361	26 098 426	101,3
07E0301	– Aparát ministerstva	22 991 961	25 773 361	26 098 426	101,3
07E04	Výkon štátnej správy na úseku soc. vecí, rodiny, práce a zamestnanosti	125 018 302	160 064 319	160 144 796	100,1
07E0401	– Špecializovaná štátna správa	113 003 584	147 558 252	147 604 934	100,0
07E0402	– Ostatná štátna správa	12 014 718	12 506 067	12 539 862	100,3
07E05	Implementácia projektov	1 722 598	1 319 493	1 319 469	100,0
07E0501	Implementačná agentúra	1 722 598	1 319 493	1 319 469	100,0
	Medzirezortné programy a podprogramy, ktorých je kapitola gestorom a účastníkom	195 935 124	241 543 452	236 410 195	97,9
06G	Ľudské zdroje	33 356 887	63 650 445	58 517 278	91,9
06G04	Aktívna politika trhu práce a zvýšenie zamestnanosti – MPSVR SR	24 744 896	55 038 454	55 136 133	100,2
06G0404	– Národné programy na rozvoj APTP a zvýšenie zamestnanosti	8 611 991	8 611 991	3 381 145	39,3
06G040J	– Individuálna štátna pomoc	162 578 237	135 122 366	135 122 276	100,0
06G1S	OP Ľudské zdroje 2014 - 2020 - MPSVR SR	64 960 589	97 409 018	97 409 018	100,0
06G1S01	Zamestnanosť	22 647 059	24 116 657	24 116 592	100,0
06G1S02	Sociálne začlenenie	9 676 471	4 463 063	4 463 038	100,0
06G1S03	Technická pomoc	65 294 118	9 133 628	9 133 628	100,0
06G1S04	Iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých	195 935 124	241 543 452	236 410 195	97,9
06G15	Podpora rastu zamestnanosti	0	38 083 967	38 083 967	100,0
06G1501	– Podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti – opatrenie 1.1	0	37 085 770	37 085 770	100,0
06G1502	– Podpora tvorby a udržania prac. miest prostred. zvýšenia adaptability prac., podnikov a podpory podnikania – opatrenie 1.2	0	998 197	998 197	100,0
06G16	Podpora zamestnanosti, sociálnej inklúzie a budovanie kapacít v BSK	0	2 123 142	2 123 142	100,0

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 3

Kód programu	Názov programu	Schválený rozpočet	Upravený rozpočet	Skutočnosť 31.12.2016	%
06G1601	– Podpora rastu zamestnanosti zlepšenia zamestnanosti s osobitným zreteľom na vzdelanostnú spoločnosť – opatrenie 3.1	0	1 818 419	1 818 419	100,0
06G1602	– Podpora soc. inklúzie, rodovej rovnosti a zosúladenie prac. a rod. života v BSK – opatrenie 3.2	0	196 266	196 266	100,0
06G1603	– Budovanie kapacít a zlepšovanie. kvality verejnej správy v BSK – opatrenie 3.3	0	79 637	79 637	100,0
06G1604	– Technická pomoc pre BSK – opatrenie 3.4	0	28 820	28 820	100,0
06G17	Budovanie kapacít a zlepšenie kvality verejnej správy	0	1 646 345	1 646 345	100,0
06G1701	– Zlepšenie kvality služieb poskytovaných verejnej správe a neziskovým organizáciám – opatrenie 4.1	0	1 435 191	1 435 191	100,0
06G1702	Zavedenie systémov riadenia kvality vo verejnej správe a pre mimovládne organizácie v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky – opatrenie 4.2	0	211 154	211 154	100,0
06G18	Technická pomoc	0	917 187	917 187	100,0
06G1801	– Technická pomoc – opatrenie 5.1	0	917 187	917 187	100,0
	Podprogramy, ktoré kapitola rieši ako účastník medzirezortného programu				
06H09	Hospodárska mobilizácia – MPSVR SR	45 189	45 182	45 136	99,9
09706	Príspevky SR do medzinárodných organizácií – MPSVR SR	675 367	675 367	613 260	90,8
0A909	Elektronizácia VS a rozvoj elektronických služieb na centrálnej úrovni MF SR – MPSVR SR	0	1 425 701	1 425 701	100,0
0AR05	MPSVR SR – Protidrogová politika (gestor Úrad vlády SR)	50 000	65 000	62 078	95,5
0D40A	SK PRES 2016 – MPSVR SR	0	364 807	295 975	81,1
	Výdavky spolu za kapitolu	2 150 110 646	2 176 956 577	2 164 113 151	99,4

Zdroj: MPSVR SR, Návrh štátneho záverečného účtu

PRÍLOHA KU KAPITOLE 4

Tabuľka 1 Zoznam vybraných indikátorov sociálnej inklúzie (2014 – 2015)

Indikátor	2014			2015			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Primárne indikátory									
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (celá populácia)	18,4	18,1	18,7	18,4	18,1	18,6	0,0	0,0	-0,1
Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (okrem dôchodkov)	35,7	34,2	36,7	35,3	35,3	35,8	-0,5	1,1	-0,9
Vplyv sociálnych transferov na zníženie rizika chudoby (vrátane dôchodkov)	66,8	64,3	68,7	67,7	65,7	69,5	0,9	1,4	0,9
Miera rizika chudoby (celá populácia)	12,6	12,7	12,6	12,3	12,1	12,4	-0,3	-0,6	-0,2
Miera rizika chudoby (0-5 roční)	17,0	14,7	19,1	16,3	12,3	20,2	-0,7	-2,4	1,1
Miera rizika chudoby (6-11 roční)	20,0	18,3	21,9	23,0	23,0	23,1	3,0	4,7	1,2
Miera rizika chudoby (12-17 roční)	20,8	23,0	18,4	20,5	18,1	22,9	-0,3	-4,9	4,5
Miera rizika chudoby (0-17 roční)	19,2	18,7	19,8	20,1	18,1	22,1	0,9	-0,6	2,3
Miera rizika chudoby (18-24 roční)	14,7	14,0	15,4	12,8	12,0	13,6	-1,9	-2,0	-1,8
Miera rizika chudoby (25-54 roční)	12,1	12,3	12,0	11,7	11,9	11,5	-0,4	-0,4	-0,5
Miera rizika chudoby (55-64 roční)	11,2	12,3	10,0	10,2	11,6	8,9	-1,0	-0,7	-1,1
Miera rizika chudoby (18-64 roční)	12,3	12,5	12,0	11,6	11,9	11,3	-0,7	-0,6	-0,7
Miera rizika chudoby (65 a viac roční)	6,2	4,1	7,5	5,6	3,4	7,0	-0,6	-0,7	-0,5
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (€)	4 086			4 158			72		
Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	5 883			6 132			249		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (€)	8 580			8 732			152		
Hranica rizika chudoby - domácnosť 2 dospelí a 2 deti (PPS)	12 355			12 877			522		
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (celá populácia)	9,8	10,3	9,4	7,4	7,2	7,7	-2,4	-3,1	-1,7
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (0-17)	16,2	15,7	16,8	14,6	13,1	16,0	-1,6	-2,6	-0,8
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (18-64)	9,7	10,5	8,8	6,8	6,9	6,7	-2,9	-3,6	-2,1
Pretrvávajúca miera rizika chudoby (65+)	4,7	1,6	6,6	3,3	1,6	4,5	-1,4	0,0	-2,1
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (celá populácia)	29,0	30,7	26,1	28,9	32,6	25,5	-0,1	1,9	-0,6
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-5)	32,1	31,9	32,4	24,3	33,8	22,6	-7,8	1,9	-9,8
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (6-11)	34,8	36,3	32,9	27,2	22,6	33,8	-7,6	-13,7	0,9
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (12-17)	31,8	31,9	23,2	40,1	36,0	42,6	8,3	4,1	19,4
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (0-17)	31,9	32,7	31,9	29,9	27,5	33,3	-2,0	-5,2	1,4
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (18-64)	29,5	30,5	29,0	31,3	34,0	28,7	1,8	3,5	-0,3
Relatívny prepad mediánu príjmov v riziku chudoby (65+)	10,5	10,6(u)	10,5	10,4	14,0(u)	9,8	-0,1	3,4	-0,7
Dlhodobá miera nezamestnanosti	9,3	9,4	9,1	7,6	6,9	8,3	-1,7	-2,5	-0,8
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (populácia 0-59 rokov)	7,1	7,2	7,0	7,1	7,4	6,9	0,0	0,2	-0,1

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2014			2015			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-5 roční)	7,9	6,5	9,2	7,0	5,9	8,2	-0,9	-0,6	-1,0
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (6-11 roční)	9,3	9,2	9,3	9,4	8,4	10,5	0,1	-0,8	1,2
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (12-17 roční)	6,9	7,2	6,7	7,5	5,8	9,3	0,6	-1,4	2,6
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (0-17 roční)	8,1	7,7	8,4	8,0	6,7	9,3	-0,1	-1,0	0,9
Populácia žijúca v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (18-59 roční)	6,9	7,1	6,6	6,9	7,5	6,2	0,0	0,4	-0,4
Deti žijúce v domácnostiach bez zamestnania (0-17 rokov)	10,1	:	:	9,3	:	:	-0,8	:	:
Populácia žijúca v domácnostiach bez zamestnania (18-59)	8,4	8,1	8,7	7,5	7,5	7,5	-0,9	-0,6	-1,2
Osoby, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a nepokračujú v ďalšom vzdelávaní	6,7(b)	6,9(b)	6,6(b)	6,9	6,9	6,8	0,2	0,0	0,2
Závažná materiálna deprivácia (celá populácia)	9,9	9,7	10,0	9,0	8,9	9,1	-0,9	-0,8	-0,9
Miera materiálnej deprivácie (celá populácia)	22,2	21,6	22,7	20,3	19,4	21,2	-1,9	-2,2	-1,5
Miera materiálnej deprivácie (0-5)	22,7	21,0	24,2	18,3	17,5	19,1	-4,4	-3,5	-5,1
Miera materiálnej deprivácie (6-11)	26,4	27,7	25,0	24,1	24,6	23,6	-2,3	-3,1	-1,4
Miera materiálnej deprivácie (12-17)	25,2	27,7	22,3	24,1	22,5	25,8	-1,1	-5,2	3,5
Miera materiálnej deprivácie (0-17)	24,8	25,6	23,8	22,3	21,7	22,9	-2,5	-3,9	-0,9
Miera materiálnej deprivácie (18-64)	20,7	20,6	20,8	18,8	18,6	19,1	-1,9	-2,0	-1,7
Miera materiálnej deprivácie (65+)	25,4	20,4	28,6	25,0	20,8	27,6	-0,4	0,4	-1,0
Sekundárne indikátory									
Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti:									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	20,4	:	:	21,2	:	:	0,8	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	11,1	:	:	9,4	:	:	-1,7	:	:
jednotlivec	15,7	20,6	13,3	15,0	20,7	12,0	-0,7	0,1	-1,3
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	4,9	:	:	4,5	:	:	-0,4	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	9,9	:	:	9,0	:	:	-0,9	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	30,6	:	:	29,9	:	:	-0,7	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	13,2	:	:	9,2	:	:	-4,0	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	11,4	:	:	14,7	:	:	3,3	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	28,4	:	:	32,9	:	:	4,5	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	14,9	:	:	13,9	:	:	-1,0	:	:

Indikátor	2014			2015			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
domácnosti so závislými deťmi	16,0	:	:	15,7	:	:	-0,3	:	:
domácnosti bez závislých detí	8,6	:	:	7,9	:	:	-0,7	:	:
Miera rizika chudoby podľa intenzity práce domácnosti									
domácnosti bez detí – s nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	33,0	:	:	27,0	:	:	-6,0	:	:
domácnosti bez detí – so strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	16,5	:	:	7,9	:	:	-8,6	:	:
domácnosti bez detí – s vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	3,4	:	:	3,3	:	:	-0,1	:	:
domácnosti bez detí – s veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	1,6	:	:	2,6	:	:	1,0	:	:
domácnosti s deťmi – s nízkou intenzitou práce (0,2 - 0,45)	40,4	:	:	38,1	:	:	-2,3	:	:
domácnosti s deťmi – so strednou intenzitou práce (0,45 - 0,55)	19,2	:	:	22,1	:	:	2,9	:	:
domácnosti s deťmi – s vysokou intenzitou práce (0,55 - 0,85)	7,4	:	:	8,8	:	:	1,4	:	:
domácnosti s deťmi – s veľmi vysokou intenzitou práce (0,85 - 1)	4,6	:	:	4,8	:	:	0,2	:	:
Miera rizika chudoby podľa najčastejšej ekonomickej aktivity (18+)									
nezamestnaní	48,7	53,6	43,7	45,4	48,5	41,8	-3,3	-5,1	-1,9
zamestnaní	5,7	6,1	5,3	6,1	6,6	5,5	0,4	0,5	0,2
dôchodcovia	6,7	5,3	7,5	7,8	6,9	8,3	1,1	1,6	0,8
iná neaktívna osoba	16,7	14,7	17,9	15,8	14,2	16,7	-0,9	-0,5	-1,2
Miera rizika chudoby podľa typu vlastníctva									
vlastník alebo bezplatné ubytovanie	11,6	11,6	11,6	11,4	11,0	11,7	-0,2	-0,6	0,1
nájomca	24,1	25,0	23,3	20,5	22,0	19,0	-3,6	-3,0	-4,3
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 40 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	5,1	5,5	4,8	5,7	6,0	5,4	0,6	0,5	0,6
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 50 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	8,4	8,7	8,1	8,4	8,7	8,2	0,0	0,0	0,1
Rozptyl okolo hranice miery rizika chudoby – 70 % národného ekvivalentného mediánu príjmu	19,7	19,3	20,0	18,8	18,0	19,5	-0,9	-1,3	-0,5
Miera rizika chudoby detí žijúcich v pracujúcich domácnostiach	7,0	7,0	7,0	6,5	4,9	8,1	-0,5	-2,1	1,1
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25-39)	93,3(b)	48,4(b)	44,9(b)	90,2	46,2	44,0	-3,1	-2,2	-0,9
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (40-59)	134,6(b)	54,9(b)	79,7(b)	122,9	50,4	72,4	-11,7	-4,5	-7,3
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (55-64)	113,4(b)	39,4(b)	74,0(b)	105,8	34,6	71,2	-7,6	-4,8	-2,8
Populácia s nízkou vzdelanostnou úrovňou (25-64)	286,9(b)	121,9(b)	165,0(b)	273,4	114,9	158,5	-13,5	-7,0	-6,5
Hĺbka materiálnej deprivácie	3,7	3,8	3,7	3,7	3,8	3,7	0,0	0,0	0,0
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (celá populácia)	9,0	8,7	9,3	9,1	8,5	9,6	0,1	-0,2	0,3
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-5)	13,6	12,0	15,2	12,7	10,7	14,8	-0,9	-1,3	-0,4
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (6-11)	13,0	11,0	15,4	12,6	11,0	14,4	-0,4	0,0	-1,0
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (12-17)	8,5	10,5	6,4	8,7	7,8	9,7	0,2	-2,7	3,3

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2014			2015			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (0-17)	11,8	11,1	12,5	11,4	9,9	12,9	-0,4	-1,2	0,4
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-24)	6,1	5,9	6,4	7,1	6,2	8,1	1,0	0,3	1,7
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (25-29)	7,4	6,9	8,0	8,2	7,5	8,9	0,8	0,6	0,9
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (18-64)	8,5	8,4	8,5	8,7	8,6	8,8	0,2	0,2	0,3
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (65+)	8,0	6,0	9,2	8,1	5,5	9,8	0,1	-0,5	0,6
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie - chudobní	36,4	36,5	36,3	34,5	33,4	35,6	-1,9	-3,1	-0,7
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie - nechudobní	5,1	4,6	5,5	5,5	5,1	6,0	0,4	0,5	0,5
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (I. kvintil)	27,8	:	:	26,7	:	:	-1,1	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (II. kvintil)	7,8	:	:	8,4	:	:	0,6	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (III. kvintil)	5,7	:	:	6,0	:	:	0,3	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (IV. kvintil)	2,8	:	:	3,2	:	:	0,4	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie (V. kvintil)	1,1	:	:	1,1	:	:	0,0	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu vlastníctva									
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	26,2	:	:	30,9	:	:	4,7	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	6,1	:	:	6,0	:	:	-0,1	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	14,9	:	:	8,4	:	:	-6,5	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	6,5	:	:	9,1	:	:	2,6	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa stupňa osídlenia									
husto obývaná oblasť	10,8	:	:	12,1	:	:	1,3	:	:
stredne obývaná oblasť	8,0	:	:	8,6	:	:	0,6	:	:
riedko obývaná oblasť	8,8	:	:	7,8	:	:	-1,0	:	:
Miera záťaže obyvateľstva nákladmi na bývanie podľa typu domácnosti									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	27,9	:	:	26,6	:	:	-1,3	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	18,0	:	:	17,6	:	:	-0,4	:	:
jednotlivec	22,9	27,8	20,4	22,0	25,9	19,8	-0,9	-1,9	-0,6
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	5,0	:	:	5,0	:	:	0,0	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	10,3	:	:	11,7	:	:	1,4	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	19,1	:	:	29,6	:	:	10,5	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	17,1	:	:	14,5	:	:	-2,6	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	10,6	:	:	12,5	:	:	1,9	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	12,1	:	:	7,4	:	:	-4,7	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	3,8	:	:	8,8	:	:	5,0	:	:
domácnosti so závislými deťmi	9,5	:	:	9,5	:	:	0,0	:	:
domácnosti bez závislých detí	8,5	:	:	8,6	:	:	0,1	:	:

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2014			2015			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Miera preplnenia obydľí (celá populácia)	38,6	38,5	38,6	37,8	38,3	37,3	-0,8	-0,2	-1,3
Miera preplnenia obydľí (0-5)	45,0	42,1	47,6	39,9	40,6	39,1	-5,1	-1,5	-8,5
Miera preplnenia obydľí (6-11)	50,6	48,4	53,2	50,8	50,8	50,8	0,2	2,4	-2,4
Miera preplnenia obydľí (12-17)	59,5	61,0	57,9	60,0	60,0	59,7	0,5	-1,0	1,8
Miera preplnenia obydľí (0-17)	51,6	50,6	52,6	50,5	50,9	50,1	-1,1	0,3	-2,5
Miera preplnenia obydľí (18-64)	40,0	39,7	40,3	38,9	39,0	38,8	-1,1	-0,7	-1,5
Miera preplnenia obydľí (65+)	15,7	11,2	18,5	15,8	11,8	18,2	0,1	0,6	-0,3
Miera preplnenia obydľí - pod hranicou chudoby	58,2	58,5	58,0	57,6	56,8	58,0	-0,6	-1,7	0,0
Miera preplnenia obydľí - nad hranicou chudoby	35,7	35,6	35,8	35,0	35,8	34,3	-0,7	0,2	-1,5
Miera preplnenia obydľí podľa typu vlastníctva									
vlastník, s hypotékou alebo úverom na bývanie	32,5	:	:	30,2	:	:	-2,3	:	:
vlastník, bez hypotéky alebo úveru na bývanie	36,3	:	:	35,7	:	:	-0,6	:	:
nájomca, prenájom za trhovú cenu	65,3	:	:	61,6	:	:	-3,7	:	:
nájomca, prenájom za zníženú cenu alebo zadarmo	58,9	:	:	56,9	:	:	-2,0	:	:
Miera preplnenia obydľí podľa stupňa osídlenia									
husto obývaná oblasť	39,5	:	:	36,0	:	:	-3,5	:	:
stredne obývaná oblasť	46,2	:	:	45,9	:	:	-0,3	:	:
riedko obývaná oblasť	31,5	:	:	32,0	:	:	0,5	:	:
Miera preplnenia obydľí podľa typu domácnosti									
jednotlivec mladší ako 65 rokov	23,6	:	:	26,7	:	:	3,1	:	:
jednotlivec starší ako 65 rokov	14,5	:	:	14,8	:	:	0,3	:	:
jednotlivec	19,0	19,2	18,9	20,5	22,6	19,4	1,5	3,4	0,5
dvaja dospelí, najmenej jeden starší ako 65 rokov	8,8	:	:	9,6	:	:	0,8	:	:
dvaja dospelí, obaja mladší ako 65 rokov	11,6	:	:	10,9	:	:	-0,7	:	:
jednotlivec s najmenej jedným dieťaťom	60,4	:	:	65,8	:	:	5,4	:	:
dvaja dospelí s jedným závislým dieťaťom	26,9	:	:	26,4	:	:	-0,5	:	:
dvaja dospelí s dvomi závislými deťmi	42,3	:	:	40,1	:	:	-2,2	:	:
dvaja dospelí s tromi a viac závislými deťmi	68,8	:	:	73,0	:	:	4,2	:	:
traja a viac dospelí so závislými deťmi	61,0	:	:	61,2	:	:	0,2	:	:
domácnosti so závislými deťmi	51,1	:	:	50,1	:	:	-1,0	:	:
domácnosti bez závislých detí	23,4	:	:	22,0	:	:	-1,4	:	:
Kontextové indikátory									
Nerovnosť distribúcie príjmov - S80/S20 - podiel príjmov horného a dolného kvintilu	3,9	4,1	3,8	3,5	3,6	3,5	-0,4	-0,5	-0,3
Nerovnosť distribúcie príjmov - Gini koeficient	26,1	:	:	23,7	:	:	-2,4	:	:

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 4

Indikátor	2014			2015			Rozdiel		
	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy
Očakávaná dĺžka života pri narodení	77,0	73,3	80,5	76,7	73,1	80,2	-0,3	-0,2	-0,3
Očakávaná dĺžka života vo veku 65	17,4	15,1	19,1	17,2	15,0	18,8	-0,2	-0,1	-0,3
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - celá populácia	8,1	8,5	7,8	7,6	7,9	7,3	-0,5	-0,6	-0,5
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 0-17	13,2	13,3	13,1	13,0	11,8	14,2	-0,2	-1,5	1,1
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 18-64	8,2	8,4	8,0	7,4	7,9	6,9	-0,8	-0,5	-1,1
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) vo veku 65+	1,5	1,2	1,7	1,3	1,0	1,5	-0,2	-0,2	-0,2
Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem dôchodkov	19,6	19,3	19,9	19,0	18,7	19,3	-0,6	-0,6	-0,6
Miera rizika chudoby pre sociálnymi transfermi vrátane dôchodkov	38,0	35,6	40,2	38,1	35,3	40,7	0,1	-0,3	0,5
Chudoba pracujúcich (18+)	5,7	6,1	5,3	6,0	6,5	5,5	0,3	0,4	0,2
Pasca nezamestnanosti	44,5	:	:	44,7	:	:	0,2	:	:
Pasca nízkej mzdy	26,2	:	:	29,7	:	:	3,5	:	:
Deprivácia bývaním podľa položiek									
zatekajúca strecha, vlhké steny (podlaha) základy alebo zahŕňajúce okenné rámy	7,0	7,1	6,9	6,3	6,1	6,5	-0,7	-1,0	-0,4
nedostatok vane alebo sprchy v obydli	0,7	0,7	0,6	0,8	0,8	0,8	0,1	0,1	0,2
nedostatok vnútornej sprchovacej toalety	1,3	1,4	1,2	1,4	1,4	1,4	0,1	0,0	0,2
príliš tmavé obydlie	3,2	3,4	3,0	3,1	3,2	2,9	-0,1	-0,2	-0,1
Závažná deprivácia bývaním (celá populácia)	4,3	4,5	4,1	4,2	4,3	4,1	-0,1	-0,2	0,0
Závažná deprivácia bývaním (0-5 rokov)	5,7	5,3	6,1	3,7	3,1	4,4	-2,0	-2,2	-1,7
Závažná deprivácia bývaním (6-11 rokov)	8,9	9,1	8,8	9,3	9,9	8,6	0,4	0,8	-0,2
Závažná deprivácia bývaním (12-17 rokov)	6,1	5,6	6,6	9,1	8,7	9,5	3,0	3,1	2,9
Závažná deprivácia bývaním (0-17 rokov)	6,9	6,7	7,1	7,5	7,4	7,6	0,6	0,7	0,5
Závažná deprivácia bývaním (18-64 rokov)	4,1	4,3	3,8	3,7	3,8	3,5	-0,4	-0,5	-0,3
Závažná deprivácia bývaním (65+)	1,9	1,6	2,1	2,4	2,3	2,5	0,5	0,7	0,4
Závažná deprivácia bývaním - pod hranicou chudoby	19,7	20,8	18,6	15,2	15,4	15,1	-4,5	-5,4	-3,5
Závažná deprivácia bývaním - nad hranicou chudoby	2,0	2,1	2,0	2,6	2,8	2,5	0,6	0,7	0,5
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie	16,4	16,0	16,6	17,1	16,7	17,5	0,7	0,7	0,9
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (0-17)	18,8	18,9	18,5	19,6	19,4	20,0	0,8	0,5	1,5
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (18-64)	15,5	15,2	15,7	16,1	15,7	16,5	0,6	0,5	0,8
Medián distribúcie finančnej záťaže na bývanie (65+)	18,7	18,2	19,1	18,7	18,1	19,2	0,0	-0,1	0,1

Zdroj: Eurostat

Vysvetlivky: u – malá spoľahlivosť, b – prerušenie v časovom rade

PRÍLOHA KU KAPITOLE 5

Tabuľka 1 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v roku 2016 - makroekonomické prostredie

	eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	gr	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
HDP na hlavu v PPS, (EU28=100)*	100	119	47	87	127	124	75	177	68	90	106	58	96	82	64	75	264	68	88	128	128	69	77	57	83	77	109	124	108
Rast reálneho HDP (%)	1,5	0,7	4,1	2,2	0,5	0,9	1,4	4,3	0,4	3,1	0,9	3,5	1,1	2,2	2,8	3,6	1,6	2,2	3,9	1,6	0,2	2,8	1,7	5,1	2,4	3,1	1,1	2,0	1,1
Rast reálneho HDP – predpoveď na 2016	1,9	1,5	2,9	2,6	1,7	1,6	2,3	4,0	2,1	2,8	1,4	2,9	0,9	2,5	3,2	2,9	4,3	3,6	4,6	2,1	1,7	3,5	1,8	4,3	3,3	3,0	1,3	2,6	1,8
Rast zamestnanosti (%)	1,2	1,3	0,5	1,8	1,7	1,2	0,3	2,7	1,3	2,7	0,7	:	1,3	2,7	-0,1	2,0	3,0	2,2	3,7	1,1	1,3	0,6	1,6	-0,9	2,0	2,4	0,6	1,7	1,4
Harmonizovaná miera inflácie	0,3	1,8	-1,3	0,6	0,0	0,4	0,8	-0,2	0,0	-0,3	0,3	-0,6	-0,1	-1,2	0,1	0,7	0,0	0,4	0,9	0,1	1,0	-0,2	0,6	-1,1	-0,2	-0,5	0,4	1,1	0,7
Saldo verejných financií (%HDP)	-1,7	-2,6	0,0	0,6	-0,9	0,8	0,3	-0,6	0,7	-4,5	-3,4	-0,8	-2,4	0,4	0,0	0,3	1,6	-1,8	1,0	0,4	-1,6	-2,4	-2,0	-3,0	-1,8	-1,7	-1,9	0,9	-3,0
Verejný dlh (%HDP)	83,5	106	29,5	37,2	37,8	68,3	9,5	75,4	179	99,4	96	84,2	132,6	108	40,1	40,2	20	74,1	58	62,3	84,6	54,4	130,4	37,6	79,7	51,9	63,6	41,6	89,3

Zdroj: Eurostat, * údaje za rok 2015, v čase spracovania správy nie sú údaje za rok 2016 k dispozícii

Tabuľka 2 Porovnanie vybraných indikátorov v kontexte stratégie Európa 2020 medzi krajinami EU28 v poslednom dostupnom roku - inteligentný a inkluzívny rast

	eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk	
Miera zamestnanosti 20 – 64 roč (1)	spolu	71,1	67,7	67,7	76,7	77,4	78,7	76,6	70,3	56,2	63,9	70,0	61,4	61,6	68,8	73,2	75,2	70,7	71,5	69,6	77,1	74,8	69,3	70,6	66,3	70,1	69,8	73,4	81,2	77,6
	ženy	65,3	63,0	64,0	68,6	74,0	74,5	72,6	64,2	46,8	58,1	66,3	56,6	51,6	64,1	71,8	74,3	65,1	64,6	55,5	71,6	70,9	62,2	67,4	57,4	66,7	62,7	71,7	79,2	72,1
	muži	76,9	72,3	71,3	84,6	80,7	82,8	80,8	76,5	65,8	69,6	73,8	66,2	71,7	73,9	74,7	76,2	76,1	78,6	83,1	82,6	78,7	76,4	74,2	75,0	73,3	76,9	75,0	83,0	83,1
Miera zamestnanosti 55 – 64 roč (2)	spolu	55,3	45,4	54,5	58,5	67,8	68,6	65,2	57,2	36,3	49,1	49,8	38,1	50,3	52,0	61,4	64,6	39,6	49,8	44,0	63,5	49,2	46,2	52,1	42,8	38,5	49,0	61,4	75,5	63,4
	ženy	48,9	40,2	51,0	49,3	63,6	63,6	66,5	48,9	27,2	42,8	48,1	31,6	39,7	43,3	61,4	62,8	32,4	41,5	26,3	54,2	41,1	37,6	46,3	33,6	33,4	43,5	63,0	73,5	57,4
	muži	62,0	50,7	58,3	68,2	71,9	73,7	63,7	65,7	46,2	55,7	51,6	45,1	61,7	60,9	61,3	66,8	46,4	59,7	61,7	72,8	57,6	55,7	58,5	53,0	43,6	55,1	59,8	77,5	69,6
Miera celoživotného vzdelávania (25 – 64) (3)	spolu	10,8	7,0	2,2	8,8	27,7	8,5	15,7	6,4	4,0	9,4	18,8	3,0	8,3	6,9	7,3	6,0	16,8	6,3	7,5	18,8	14,9	3,7	9,6	1,2	11,6	2,9	26,4	29,6	14,4
	ženy	11,7	7,5	2,3	9,0	32,7	8,3	18,4	6,7	4,0	10,2	21,2	2,9	8,7	7,1	8,5	6,8	16,9	7,0	8,1	19,6	16,3	4,0	9,7	1,2	13,2	3,2	30,3	36,7	15,8
	muži	9,8	6,5	2,1	8,6	22,8	8,7	12,9	6,1	4,0	8,6	16,3	3,1	7,8	6,7	6,1	5,1	16,7	5,6	6,9	18,0	13,5	3,4	9,6	1,2	10,2	2,6	22,6	22,7	13,0
Miera nezamestnanosti (4)	spolu	8,5	7,8	7,6	4,0	6,2	4,1	6,8	7,9	23,6	19,6	10,1	13,3	11,7	13,1	9,6	7,9	6,3	5,1	4,7	6,0	6,0	6,2	11,2	5,9	8,0	9,7	8,8	6,9	4,8
	ženy	8,8	7,6	7,0	4,7	6,6	3,7	6,1	6,5	28,1	21,4	9,9	14,0	12,8	13,5	8,4	6,7	6,6	5,1	5,2	6,5	5,6	6,2	11,3	5,0	8,6	10,8	8,6	6,5	4,7
	muži	8,4	8,1	8,1	3,4	5,8	4,4	7,4	9,1	19,9	18,1	10,2	12,6	10,9	12,6	10,9	9,1	6,0	5,1	4,4	5,6	6,5	6,1	11,1	6,6	7,5	8,8	9,0	7,3	4,9
Miera nezamestnanosti mladých ľudí (15 – 24) (5)	spolu	18,7	20,1	17,2	10,5	12,0	7,0	13,4	17,2	47,3	44,4	24,6	31,3	37,8	29,1	17,3	14,5	18,9	12,9	11,1	10,8	11,2	17,7	28,0	20,6	15,2	22,2	20,1	18,9	13,0
	ženy	17,9	18,2	16,9	11,4	10,9	6,1	10,6	14,6	50,7	44,9	24,1	31,3	39,6	32,1	12,1	12,6	18,0	12,9	11,0	10,3	10,2	18,0	28,8	21,8	14,7	26,3	18,6	17,3	11,1
	muži	19,4	21,7	17,4	9,9	13,1	7,8	15,8	19,5	44,3	44,0	25,1	31,2	36,5	25,7	21,4	15,9	19,7	12,9	11,2	11,4	12,1	17,4	27,2	19,9	15,6	19,8	21,8	20,5	14,7
Miera ekonomickej aktivity mladých (15 – 24) (6)	spolu	41,5	28,5	23,9	32,0	66,2	49,3	43,3	38,8	24,6	33,0	36,9	37,2	26,6	36,8	39,7	35,3	30,7	32,3	51,6	68,2	57,5	34,5	33,2	28,0	33,7	32,4	52,2	54,8	58,5
	ženy	38,9	26,2	19,6	26,2	67,3	47,4	40,4	37,3	22,9	31,3	34,0	32,3	22,8	37,8	35,9	31,9	31,0	28,3	48,8	69,2	54,6	28,9	31,2	21,8	30,6	24,7	53,1	55,5	57,6
	muži	44,0	30,7	28,0	37,5	65,0	51,0	46,1	40,2	26,4	34,7	39,8	41,9	30,2	35,7	43,3	38,7	30,4	36,1	54,3	67,2	60,2	39,8	35,0	33,9	36,8	39,8	51,2	54,2	59,4
Ekonomicky neaktívni mladí vo vzdelávaní alebo školení (7)	88,6	93,3	80,4	94,0	79,0	89,9	90,5	92,7	91,6	91,6	91,6	88,6	87,0	89,5	88,8	90,0	91,7	88,4	91,5	81,1	90,1	89,7	90,6	81,9	94,8	92,0	78,1	80,4	84,4	
Mladí (15 – 24), ktorí nie sú zamestnaní ani zapojení do procesu vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET) (8)	spolu	11,5	9,9	18,2	7,0	5,8	6,6	9,1	13,0	15,8	14,6	11,9	16,9	19,9	15,9	11,2	9,4	5,4	11,0	8,6	4,6	7,7	10,5	10,6	17,4	8,0	12,3	9,9	6,5	10,9
	ženy	11,9	9,7	19,4	8,6	5,1	7,3	11,6	12,7	15,7	14,1	11,8	14,6	19,6	16,8	9,7	8,8	5,7	13,3	10,4	4,4	7,4	11,1	10,3	20,8	6,9	13,7	9,2	6,1	11,5
	muži	11,2	10,1	17,1	5,5	6,5	6,0	6,8	13,3	15,9	15,1	12,0	19,0	20,1	14,9	12,6	10,0	5,1	8,9	7,0	4,7	8,0	10,0	10,8	14,1	9,1	10,9	10,7	6,9	10,3
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie vo veku 30 – 34 rokov (9)	spolu	39,1	45,6	33,8	32,8	47,7	33,2	45,4	52,9	42,7	40,1	43,6	29,5	26,2	53,4	42,8	58,7	54,6	33,0	29,8	45,7	40,1	44,6	34,6	25,6	44,2	31,5	46,1	51,0	48,1
	ženy	43,9	50,7	41,0	38,7	54,6	33,0	52,4	58,5	48,8	46,6	48,8	36,7	32,5	62,1	56,1	68,8	56,5	39,6	32,4	49,7	42,0	53,9	41,6	27,4	55,3	39,4	54,4	59,2	50,3
	muži	34,4	40,4	27,2	27,2	41,0	33,4	38,8	46,6	36,2	33,5	38,1	22,4	19,9	43,7	30,1	48,1	52,7	26,4	27,4	41,7	38,3	35,6	27,3	23,9	33,6	24,0	38,4	43,4	45,9

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva SR za rok 2016
Príloha ku kapitole 5

		eu28	be	bg	cz	dk	de	ee	ie	el	es	fr	hr	it	cy	lv	lt	lu	hu	mt	nl	at	pl	pt	ro	si	sk	fi	se	uk
Miera zamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (10)	spolu	53,6	45,6	39,2	43,7	61,8	59,0	61,8	49,0	48,1	52,9	50,5	38,9	50,3	56,9	54,8	42,3	56,4	50,7	57,1	60,7	53,9	39,5	64,7	52,3	45,5	35,9	52,0	61,0	62,1
	ženy	43,4	37,2	31,1	36,7	53,2	51,9	50,1	33,8	34,6	42,8	43,9	31,7	34,7	49,5	46,4	35,7	47,7	42,1	33,7	49,7	49,9	28,1	58,2	38,9	39,0	30,6	42,5	53,1	52,6
	muži	63,6	53,3	46,6	54,0	68,9	67,2	68,1	60,4	60,3	61,6	57,7	48,6	64,5	64,0	60,0	46,4	65,0	61,4	78,5	71,9	60,0	50,1	70,8	68,1	52,7	42,8	58,4	67,9	71,8
Miera nezamestnanosti nízkokvalifikovaných (ISCED 0-2) (11)	spolu	16,1	15,7	22,4	20,4	7,4	10,6	12,2	14,5	26,7	27,5	17,5	17,5	15,4	15,8	21,1	26,6	8,2	12,7	7,1	8,2	12,8	14,5	12,3	7,7	15,3	30,6	13,1	16,0	7,3
	ženy	16,7	15,9	23,5	20,7	9,0	9,0	14,4	11,2	30,7	31,2	16,9	18,1	17,2	12,5	21,0	26,1	8,2	12,5	9,8	9,6	10,4	14,0	11,9	6,3	16,1	31,3	16,9	17,2	6,9
	muži	15,7	15,5	21,7	20,0	6,3	12,0	11,3	15,8	24,5	25,0	18,0	17,0	14,5	18,2	21,2	26,8	8,3	12,9	5,9	7,3	15,6	14,8	12,7	8,7	14,6	29,9	11,1	15,2	7,5
Miera dlhodobej nezamestnanosti (12)	spolu	4,0	4,0	4,5	1,7	1,4	1,7	2,1	4,2	17,0	9,5	4,3	6,6	6,7	5,8	4,0	3,0	2,2	2,4	1,9	2,5	1,9	2,2	6,2	3,0	4,3	5,8	2,3	1,3	1,3
	ženy	4,0	3,8	4,1	2,0	1,4	1,4	1,8	2,9	20,5	10,8	4,0	6,5	7,4	5,2	3,1	2,6	2,1	2,4	1,8	2,7	1,7	2,1	6,0	2,5	4,5	6,2	2,0	1,1	1,1
	muži	3,9	4,2	4,8	1,4	1,3	1,9	2,4	5,4	14,1	8,4	4,6	6,8	6,2	6,3	4,9	3,4	2,2	2,3	2,0	2,4	2,2	2,2	6,4	3,3	4,1	5,5	2,5	1,4	1,5
Podiel osôb predčasne opúšťajúcich vzdelávací systém (13)	spolu	10,7	8,8	13,8	6,6	7,2	10,2	10,9	6,3	6,2	19,0	8,8	2,8	13,8	7,7	10,0	4,8	5,5	12,4	19,6	8,0	6,9	5,2	14,0	18,5	4,9	7,4	7,9	7,4	11,2
	ženy	9,2	7,4	13,9	6,6	5,9	9,4	7,4	4,6	5,3	15,1	7,5	2,0	11,3	4,3	6,2	3,6	4,2	11,8	15,8	5,8	6,0	3,9	10,5	18,7	3,1	7,2	6,9	6,4	9,5
	muži	12,2	10,2	13,7	6,6	8,5	10,9	14,3	7,8	7,1	22,7	10,1	3,5	16,1	11,4	13,7	6,0	6,8	12,9	23,1	10,1	7,7	6,4	17,4	18,4	6,7	7,6	9,0	8,2	12,8
Daňový klin (14)		38,4	49,5	33,6	39,9	34,3	45,3	38,0	21,6	34,7	36,0	43,7	35,3	42,0	:	41,9	39,2	31,1	49,0	19,0	31,0	45,0	33,7	36,2	38,3	38,6	38,8	38,3	40,7	26,0
Passa nezamestnanosti – jednotlivec (15)		74,00	92,04	81,61	80,26	89,31	73,13	62,88	71,63	50,42	81,55	76,46	80,13	80,73	:	88,14	81,56	87,56	78,37	57,05	82,37	68,06	82,20	80,26	49,40	89,59	44,69	76,30	68,64	61,59
Passa nízkej mzdy – jednotlivec (15)		44,58	60,62	21,61	49,34	40,09	47,30	22,88	44,08	21,70	26,98	50,34	28,14	41,01	:	31,08	27,06	57,23	34,50	22,36	75,19	44,04	56,00	30,81	31,34	48,43	29,69	56,69	38,21	46,75
Passa nízkej mzdy – dvojica s 2 deťmi (jeden zárobok) (15)		59,82	48,43	31,43	87,47	88,89	83,24	42,92	73,00	18,16	13,80	81,25	23,71	5,19	:	34,21	84,81	105,81	36,65	22,83	68,71	97,93	46,06	28,24	33,38	74,26	50,32	100,00	68,70	80,89
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením v % (16)	spolu	23,7	21,1	41,3	14,0	17,7	20,0	24,2	26,0	35,7	28,6	17,7	29,1	28,7	28,9	30,9	29,3	18,5	28,2	22,4	16,4	18,3	23,4	26,6	37,4	19,2	18,4	16,8	16,0	23,5
	ženy	24,4	22,2	43,0	15,6	18,0	21,1	26,0	26,6	36,6	28,3	18,2	29,6	29,6	29,8	33,4	30,4	19,3	28,4	23,0	16,9	19,1	23,2	27,3	38,2	20,8	18,6	16,8	17,3	24,4
	muži	23,0	20,0	39,5	12,3	17,5	18,8	22,2	25,4	34,8	29,0	17,1	28,4	27,7	28,1	27,9	28,2	17,7	28,0	21,9	15,9	17,5	23,7	25,9	36,5	17,5	18,1	16,8	14,6	22,6
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením do 18 rokov v % (17)		26,9	23,3	43,7	18,5	15,7	18,5	22,5	28,8	37,8	34,4	21,2	28,2	33,5	28,9	31,3	32,7	23,0	36,1	28,2	16,8	22,3	26,6	29,6	46,8	16,6	24,9	14,9	14,0	30,3
Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením od 18 rokov v % (18)	spolu	23,0	20,5	40,8	13,0	18,3	20,3	24,6	25,0	35,3	27,4	16,7	29,3	27,7	28,9	30,8	28,6	17,3	26,6	21,2	16,3	17,4	22,7	26,0	35,2	19,8	16,9	17,2	16,5	21,8
	ženy	23,8	21,9	43,1	14,8	18,4	21,6	26,7	25,6	36,4	27,1	17,5	29,9	28,7	29,8	33,6	30,2	18,1	26,9	22,2	17,0	18,6	22,8	26,8	36,4	21,8	16,9	17,3	17,9	22,5
	muži	22,1	19,1	38,5	11,0	18,2	18,8	22,1	24,3	34,1	27,6	15,9	28,5	26,6	28,1	27,2	26,7	16,4	26,2	20,1	15,5	16,2	22,7	25,2	33,9	17,6	17,0	17,2	15,0	21,0
Miera rizika chudoby (19)	spolu	17,3	14,9	22,0	9,7	12,2	16,7	21,6	16,3	21,4	22,1	13,6	20,0	19,9	16,2	22,5	22,2	15,3	14,9	16,3	11,6	13,9	17,6	19,5	25,4	14,3	12,3	12,4	14,5	16,7
	ženy	17,7	15,6	23,8	11,0	11,9	17,4	23,3	16,4	21,2	21,8	13,9	20,6	20,8	17,2	24,8	22,5	15,7	14,4	16,6	11,5	14,3	17,2	20,1	25,7	15,6	12,4	12,6	15,9	17,2
	muži	16,9	14,1	20,0	8,5	12,5	15,9	19,6	16,1	21,5	22,5	13,2	19,3	19,0	15,3	19,7	21,8	15,0	15,6	16,1	11,8	13,5	18,1	18,8	25,1	13,0	12,1	12,2	13,2	16,2
Osoby v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce v % (20)	spolu	10,6	14,9	11,6	6,8	11,6	9,8	6,6	19,2	16,8	15,4	8,6	14,4	11,7	10,9	7,8	9,2	5,7	9,4	9,2	10,2	8,2	6,9	10,9	7,9	7,4	7,1	10,8	5,8	11,9
	ženy	11,1	15,8	11,4	7,8	12,0	10,1	5,9	19,7	18,0	15,1	8,8	14,4	12,7	11,4	7,4	9,2	5,8	10,2	9,7	10,9	9,1	7,1	11,1	8,9	8,3	6,9	9,6	6,3	12,7
	muži	10,2	14,1	11,7	6,0	11,1	9,5	7,3	18,6	15,5	15,8	8,3	14,4	10,7	10,3	8,2	9,3	5,5	8,7	8,8	9,6	7,3	6,8	10,6	6,9	6,5	7,4	11,9	5,4	11,2
Ťažko materiálne deprivovaní v % (21)	spolu	8,1	5,8	34,2	5,6	3,7	4,4	4,5	7,5	22,2	6,4	4,5	13,7	11,5	15,4	16,4	13,9	2,0	19,4	8,1	2,6	3,6	8,1	9,6	22,7	5,8	9,0	2,2	0,7	6,1
	ženy	8,1	6,1	35,3	6,2	3,8	4,6	4,7	7,8	22,2	6,3	4,7	13,6	11,2	15,0	17,3	14,4	2,1	19,6	8,0	2,6	3,3	7,8	9,7	22,4	6,2	9,1	2,3	0,7	6,4
	muži	8,0	5,5	33,0	5,0	3,5	4,2	4,3	7,2	22,1	6,6	4,4	13,9	11,7	15,9	15,4	13,4	1,8	19,1	8,2	2,5	3,8	8,5	9,5	23,1	5,4	8,9	2,1	0,7	5,8

Zdroj: Eurostat; * – údaj je za 25 krajín Európskej únie (bez Chorvátska, Bulharska a Rumunska; (1) – (13) – údaje sú za rok 2016, (14) – (21) – údaje sú za rok 2015;

: - nedostupné údaje

eu28 – Európska únia (28 krajín), be – Belgicko, bg – Bulharsko, cz – Česká republika, dk – Dánsko, de – Nemecko, ee – Estónsko, ie – Írsko, el – Grécko, es – Španielsko, fr – Francúzsko, hr – Chorvátsko, it – Taliansko, cy – Cyprus, lv – Lotyšsko, lt – Litva, lu – Luxembursko, hu – Maďarsko, mt – Malta, nl – Holandsko, at – Rakúsko, pl – Poľsko, pt – Portugalsko, ro – Rumunsko, si – Slovinsko, sk – Slovensko, fi – Fínsko, se – Švédsko, uk – Veľká Británia